

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Hans Buchart Petersen

Den røde Godsejer fortæller

Hans Buchar Petersen

Den røde Godsejer fortæller

Den røde Godsejer fortæller

Copyright © Hans Buchar Petersen og Ole G. Nielsen.

Redigeret af Ole G. Nielsen.

Foto: Inger og Ebbe Jensen, Ole G. Nielsen m.fl.

1. oplag 1000 eksemplarer, 2003.

Tryk: Kviktryk, Slagelse

Udgivet i samarbejde med Bog & Idé, Slagelse

ISBN 87-989412-0-8

Forsidebilledet:

Hans Buchar Petersen, godsejer, konsul og folketingsmedlem.

Ridder af Dannebrogordenen, Hæderstegn for 25 års god tjeneste i Civilforsvaret, en canadisk orden og i skærf Koreanske orden for fortjeneste i diplomatet.

Foto 1978.

Indhold

Kapitel 1: Slagelse - min barndoms by	7
Fars familie	8
Mors familie	9
Lille Kristine	9
Hans Christian - min morbror	11
Mor og Martha	12
Banker	13
Borgmestre	13
Gadebilledet	15
Overflødige jernbaner	24
Slagelses centrum	25
Langs indfaldsvejene	27
Gammel Torv og Smedegade	35
Nytorv og Nygade	39
Otto Johansen	41
Smedegade og Sorøvej	44
Vognmandsforretningen	55
Garvergården	56
De første lastbiler	66
Jens Christian - min bror	69
Lommepenge	74
Hundene	76
Høst og høstgilde	77
Julen	79
Polio	80
Fra den private realskole	84
Rejsen til Thyringen	87
Fodermesterfamilien	89
Bucharts Minde	90
Afslutning	93
Kapitel 2: Tiden i Østasiatiske Kompagni	95
I Østen	99
Kapitel 3: Afrika	103
Kapitel 4: Hjemme igen og krigsudbrud	113
Forvalter på Valdbygården	113
På Niels Brocks handelsskole	117
Jens Christians død	117
Gudrun	118
Krigen sluttede	120
Kapitel 5: Bjærgbygård	121
Brylluppet	123
Den første tid på Bjærgbygård	123
Høsten	124

Høstgilde	124
Min hustru	125
Børnene	126
Husmandssteder	126
Jordrenten	127
Julen	127
Vinteren 1947	127
Den første Jeep	128
Rejsen til Kenya	128
Eva Elisabeth	131
Nye besiddelser	133
Farmen i Canada	133
De svenske besiddelser	133
Bodal	135
Høsten 1954	137
Mejetærskeren	138
Husmandsfamilien	139
Mekaniseringen	139
Åen og Åmosen	140
Dansk-Canadisk Forening	142
På tur til Canada	146
Kapitel 6: Politik	149
Sognerådet	149
Folketinget	149
Opstillingsmødet	150
Folketingsmand	151
Norden og EF	151
Australien	152
Miljøkonferencen i Nairobi	153
Syd Korea	154
Anker Jørgensen	155
Ny kommunalreform	156
Sovjetunionen	157
Kapitel 7: Australien	159
Hans Henrik	159
Australiens natur	160
Vicekonsul og konsul	162
Claus	164
Den nye tids fattige	165
Kapitel 8. Døtrene	167
Kapitel 9: Til eftertanke	169
Lykkelige timer	169
Kapitel 10: Efterskrift	173

1

Slagelse - min barndoms by

I 1917 flyttede min mor og far ind i en lille lejlighed i Hotel Slagelses gård, hvor de havde købt en lille vognmandsforretning af Jens Harting. Han havde drevet denne i mange år, men nu var hans kone død, og så ville han afhænde den.

Far og mor havde ellers boet et par år ude på Rosenkildevej nr. 10, hvor min bror blev født og fik navnet Jens Christian.

Far havde været forvalter på Croneshvile i Lundforlund, og der traf han min mor, som var ung pige i huset og syede kjoler til godsejerens to søstre, for dengang fik man syet både herre- og dametøj i hånden, for konfektionsfabrikker som nu, kendte man ikke til.

Da far og mor så - ved et lille uheld - skulle have Jens Christian, måtte de søge en anden plads, for godsejeren var ikke indstillet på at have gift forvalter.

De havde sparet nogle penge op af deres løn og flyttede på Rosenkildevej. Far gravede haver for folk og mor syede.

Det blev grundlaget for den lille vognmandsforretning, som de overtog med en meget lille udbetaling.

Senere i livet blev mors søster Martha Pedersen ansat hos direktør Peter Axelsen. Han blev en af byens førende mænd, og han kom også fra Lundforlund, hvor hans mor var smedeenke og boede i et lille hus nede ved åen før Lundforlund. Far og mor var gode venner med hende, og ingen havde dengang tænkt, at hendes søn skulle blive Slagelses største købmand, og min familie skulle blive denne families gode venner for livet.

Ejendommen på Sdr. Stationsvej, hvor jeg blev født i 1917.

Historien har tit vist, at unge mennesker, der havde gåpåmod og var flittige, godt kunne blive store forretningsfolk uden økonomisk hjælp fra deres forældre. Jeg kommer naturligvis senere ind på Peter Axelsens store indsats i byen.

Når man ser på de forskellige byers beliggenhed her i Vestsjællands Amt, så kan man hurtigt finde ud af, at hvor byen fra gammel tid var placeret midt i et godt landbrugsdistrikt, der voksede handelen sig stor og stærk, for bønderne havde penge, og derfor blev handelen stor.

I forhuset over Hotel Slagelse boede en familie ved navn Anna og Peter Johansen, og de havde mange børn, og en af drengene hed Otto, og han var meget dygtig, og havde arvet sit forretningstalent fra sin far. Han oprettede senere den velkendte herreekviperingsforretning „Otto Johansen“ på Nygade.

Verden kan være lille, for at han senere skulle blive min svigerfar, drømte ingen om. Peter Johansen drev en stor vognmandsforretning og var meget dygtig. Han var med til at oprette Handels- og Landbrugsbanken på Gl. Torv, som fik Thorbek til direktør.

Fars familie

Min far var født i Brandelev ved Næstved på et husmandssted, og hans far døde tidligt fra en stor børneflokk. Måske var det, fordi han havde været med i krigen i 1864 og der fået megen kulde og gennemgået mange strabadser. Soldaterne måtte tit ligge i vandfyldte skyttegrave i flere dage, og når de ikke var der, så havde de hverv som at ride med depecher for kaptajnen, og det var en kold omgang på hesteryg i vintertiden og så tilmed, når man aldrig kom af det våde tøj.

Vi har stadig et dejligt billede af ham i fuld uniform og med fuldskæg, som alle mandfolk havde på den tid.

Min far Hans Petersen.

Børnene måtte derfor ud at tjene, og „lille Hans“ som far blev kaldt hjemme, da han ikke var så høj af skikkelse og den yngste i flokken, prøvede også at være hotelkarl i Næstved, før han besluttede sig til at arbejde ved landbruget og det blev da til forskellige pladser i Jylland, og ved stor flid og dygtighed arbejdede han sig hurtigt op til at blive forvalter.

På den tid var det skik og brug, at forvalteren spiste inde hos herskabet om aftenen, og så skulle man helst have opdragelse til at kunne sidde til bords og være velsoigneret. Grunden til at forvalteren altid spiste inde hos herskabet om aftenen var, at så kunne godsejeren høre, hvordan arbejdsdagen var forløbet, og hvordan forvalteren havde tænkt sig at tilrettelægge næste dags arbejde. Der kunne også være noget godsejeren ville have udrettet eller drøfte.

Mors familie

Min mors barndomshjem var først i et af husene under „Lille Frederikslund“, hvor hendes far var husmand. Da hendes far blev syg af tæresyge, som man dengang kaldte tuberkulose, måtte lille Clara gå helt til Slagelse efter medicin. Hun var bare fem år og måtte gå med sine træsko i hånden, for de måtte ikke blive slidt. Hun måtte ikke tage dem på, før hun nåede ind til fortovet i byen. Men faren døde, og min mormor, som arbejdede på gården blev sagt op.

*Min mor:
Clara Elisabeth Petersen*

Der var fire børn: Kristine, Clara Elisabeth, Hans Christian og Martha, som kom med til Slagelse. De flyttede først ind i et lille baghus på Sorøvej overfor Teknisk Skole. Senere flyttede familien til Jernbanegade i en bedre lejlighed med to små rum og køkken, men igen i baghuset.

Mormor måtte lade sin ældste datter, Kristine, fæste som 7-årig hos en bonde i Vedbynørre for at passe hans børn. De tre børn hjalp til med at tjene penge til mad og husleje, og alle tre børn måtte have byplads hos en købmand, før de skulle i skole, og efter skoletid måtte de igen gå byrinder for folk, og efter lukketid rendte de med aviser. Mor har fortalt mig, at man rigtig lærer folk at kende, når man er avisbud, for dengang smed man ikke avisen udenfor, men bankede pænt på og gik ind og lagde den på kommoden i entreen, og når det var rare folk, så lå der et æble eller et lille stykke kage til avisdrengen eller -pigen, for alle vidste, at sådan et barn altid kom fra et fattigt hjem og altid var sulten. Mor sagde, at når man går med aviser, så lærer man rigtigt, hvor de flinke folk bor! Og det kom hende til gode hele livet.

Når dagen var omme, og alle fire var samlet i stuen, så fortalte mormor historier, eller de spillede kort. Og selvom alle var trætte, så holdt den store kærlighed, som var mellem disse fire mennesker, alle vågne, og før man gik i seng - det var i samme stue, så bad man til Vor Herre, om at alle måtte være raske i morgen og takkede for den dag, der nu var til ende.

Min mor havde lært af sin mor, at sjælsadel, det er noget, man er født med, hvad enten man er rig eller fattig, så hold altid hovedet højt og lær af omgivelserne, for der er chancer for alle, når man er vågen og naturligvis også rask.

Ingen havde spået min mor, Clara Elisabeth, at hun skulle komme til at bo på dette dejlige sted - mit barndomshjem „Garvergården“, og der få lov til at bruge sine rige evner.

Lille Kristine

Det var hårdt, dengang mormor gik med lille Kristine ud til pladsen i Vedbynørre. Hun havde grædt hele vejen fra huset, hvor de boede og ud til bonden, og hele tiden sagde hun til mor: „Må jeg dog ikke nok blive hjemme hos mine søskende, for jeg behøver slet ingen mad, bare jeg må blive hos jer!“ Det har været en sørgmodig tur for min mormor.

En sommerdag gik mormor ud til bondemanden i Vedbynørre for at se til lille Kristine. Mormor blev meget bedrøvet, da hun kom ind i gården og så sit barn, der bare var ti år gammelt, sidde på en trappesten ind til huset med et af bondens børn på skødet. Lille Kristine så syg og meget mager ud, og da mor kom nærmere, begyndte Kristine at græde. Mormor så da, hvor elendigt hun så ud, og i hendes hår løb lusene rundt. Da blev mormor vred og sagde til folkene på gården, at når de ikke kunne sørge bedre for et lille tyende, som hverken fik mad nok eller blev vasket, så skulle hun ikke være der længere. Mormor pakkede Kristines ejendele sammen, som kun bestod af en gammel vadmelskjole og et par tykke strømper. Fattige folk havde ingen underbenklæder på dengang, det var der ikke råd til, og strømper blev altid låst inde fra 1. maj til 1. november, for om sommeren behøvede man ikke slide på dem, og ellers havde man kun et par træsko.

*Min mor og hendes søskende.
Øverst står min mor - 11 år - og ved siden
af Kristine. Foran Martha og Hans
Christian med hunden.*

Der var lang vej hjem til Slagelse for dem ad en støvet grusvej. Dengang havde man ikke tjærelandeveje som nu, og man kunne falde over de store skærver, som nu og da lå på vejen. Men sikke en lykke i den lille familie, da alle fire børn igen var samlet, og hvor der blev sunget og danset om det lille bord, bare for at glæde lille Kristine. Men Kristine havde taget skade af underernæring og måske også af sorg over ikke at være hjemme hos de andre, for et lille tyende blev ikke altid behandlet godt på en gård, og det var det, der var sket med Kristine. Hun fik tæresyge som sin far, og selv om alle i hjemmet gjorde alt for at redde hende og give hende alt det bedste, de fik af folk i byen, så døde hun stille. Mor har fortalt mig, at hendes øjne lyste op, når de læste højt for hende om Vor Herre og alle de små engle, som nu ville hjælpe hende, og hun var lykkelig for at være hjemme, hvor ingen skændte på hende, og hvor alle gav hende kærlighed. En fin lille sjæl gik bort, som bare var ti år gammel.

Hans Christian

Anden gang mormor måtte tage en stor beslutning var, da militærkommissionen kom til hende og spurgte, om det ikke var noget for Hans Christian at komme på militærskolen på Frederiksberg Slot, nu da han var 14 år og færdig med skolen. De søgte altid de bedste drenge til elever, og havde fået at vide fra skolen, hvor begavet han var. Mormor skulle så underskrive et bevis, hvor hun gav helt afkald på sin søn, for militæret sørgede for alt.

Det var en svær beslutning for min mormor, men det blev lykken for Hans Christian. Ikke alene fik han en karriere, der sluttede som oberst, men kong Christian den Tiende havde bedt skolen sende en dygtig officer til Amalienborg for at undervise hans sønner, prinserne Frederik og Knud, i matematik, og det blev så ham. Det siger noget om denne fattige drengs evner.

Min morbror: oberst Hans Christian Pedersen.

Alle børnene var begavede, og selv mormor, som kun havde gået i skole hver anden dag, læste den indiske vismand Tagores digte, hvad jeg er meget benovet over. Mor fortalte om en morsom episode, de havde med Hans Christian, da han skulle rejse til København. Han var ikke meget for at blive vasket på halsen, så begge piger måtte holde ham fast, medens mormor endelig fik vasket ham. Man må huske på, at dengang havde man ikke vand inde, men hentede det ved vandposten, og det var iskoldt. I dag vil enhver sige, at man bare kunne have varmet vandet på komfuret, men det var der ikke råd til, for brænde var dyrt, og der var kun nok til at varme mad ved. Det var små tider, men disse folk, som havde oplevet sådanne fattige tider, havde let ved at komme igennem en krig. Jeg husker tydeligt, hvor dygtig mor var til at spare og få meget ud af næsten ingenting, da vi oplevede verdenskrigen 1940-1945.

Hans Christian blev gift med en postmesterdatter i København og døde som oberst i Ingeniørregimentet. Han havde den store glæde selv at blive lærer på den samme

skole, hvor han var kommet ind som 14-årig, og jeg husker, hvor godt han boede på Frederiksberg Slot. Jeg havde den glæde at få lov til at bo hos ham, da jeg blev ansat i ØK i 1934. Vi boede i stueetagen, og hver aften kom en soldat og lukkede skodderne for vinduerne, så ingen kunne brække ind. Jeg skulle sove i et fuldkomment tilskoddet værelse, og det eneste, jeg kunne følge udefra, var tårnurets slag, og det har jeg talt mange gange om natten.

Sådan et slot fik en ung mand som mig til at se det hele i et større perspektiv, og man lover sig selv, at man vil prøve at leve op til disse store forhold og så at sige være det værdigt.

Som en statsmand engang har udtrykt det: „Store forhold føder store tanker!“ Det har han ret i, for man flygter fra en mand, man møder på fortovet, hvis han ikke har noget som helst at berette, men kun har set sit sovekammertapet, han lige har forladt, for man ønsker at høre noget nyt og interessant.

*Min mormor Sofie Pedersen og
min moster Martha Pedersen*

Mor og Martha

Mor gik på Østre Borgerskole og kom ud, da hun blev konfirmeret, for hun var blevet den ældste, og skulle derfor være med til at tjene penge til de andre, og hun fik derfor uddannelse på en systue, som kom hende til gavn hele livet. Hun havde været den dygtigste i sin klasse og hendes lærer, Henriksen, som jeg senere fik som overlærer på skolen, sagde altid: „Hans, hvis du kan være ligeså dygtig og energisk som din mor, så vil det gå dig godt her i livet!“ Efter den salut blev jeg sendt i byen efter en porter til ham til hans frokost, og det fik jeg 1 øre for, og som han sagde: „Hvis du gemmer den, bliver du millionær en dag.“ Og det havde han sandelig ret i.

Lille Marta var så dygtig i skolen, at hun fik det ene legat efter det andet, og for disse penge kunne mormor holde pigerne godt klædt. Det var store tider for de to søstre og mormor, når de skulle ned på jernbanestationen og modtage Hans Christian, når han kom hjem til højtiderne, for hvor var han flot i uniform. Han var høj og køn og havde smukke øjne, men bestemte, for alle vidste, at der kun var en vej, og det var fremad. Og de vidste, at de kun havde dem selv at stole på.

Moster Martha havde taget sin realeksamen med de allerfineste karakterer, så hun fik med det samme plads på Slagelse Toldkontor, og efter nogle år der kom hun hos Peter

Axelsen, Den danske Margarinefabrik, hvor hun arbejdede sig op til at blive hans meget betroede medarbejder og prokurist.

Banker

Handels- og Landbrugsbanken blev senere til Vestsjællandske Bank, da den blev lagt sammen med Landbobanken, der havde til huse på Nytorv, der hvor nu Danske Bank ligger.

Sjællandske Bank blev senere oprettet af Vestsjællandske Bank og Holbæk Bank, og gik så igen nogle år senere sammen med Frederiksborg Bank og blev til Kronebanken, men det førte til dens fald, og Frederiksborg Bank havde nogle „lig i lasten“ i form af nogle byggefirmaer, som havde spændt buen for stramt, og banken kunne derfor ikke holde likviditeten overfor banktilsynet, og ville have været erklæret fallit, men da det ville have rystet hele bankverdenen, så greb finansministeriet ind og fik Den danske Bank til at overtage den på rimelige vilkår, og alle indskyderne var hermed sikret deres penge.

Naturligvis kan alle i dag se, at bankdirektørerne i Sjællandske Bank ikke var dygtige nok til at få undersøgt alle Frederiksborg Banks udlån, men bankdirektøren her var noget af en charmetrold, og så glemte man at undersøge regnskaberne ordentligt. Det er desværre gået sådan i mange handler!

Men skal vi i dag se på hele banksektoren, så kan vi hurtigt se, at vi stadig har alt for mange banker, selvom der i seneste år er sammenlagt en del.

Når man ser centrum i Slagelse, så er den alt for meget domineret af banker, som optager alle de gode pladser, og almindelige små forretningsfolk kan slet ikke være med, når der udbydes disse pladser. Det sætter selvsagt handelen meget tilbage i centrum, og det ses tydeligt.

Borgmestrene

Slagelse by har i 77 år været socialdemokratisk styret, for allerede i 1917 blev Hans Peter Hansen valgt til borgmester, men han blev ikke folkevalgt før 1919 jvf. loven af 1. marts 1919.

Før H. P. Hansen, som vi kaldte ham, havde der også været en socialdemokratisk borgmester (ikke folkevalgt) ved navn Carl Andreas Hansen (6. november 1914 - 31. marts 1917), men han blev aldrig så kendt som H. P. Hansen, der blev folketingsmand. Da han blev udnævnt til minister, holdt han op som borgmester den 9. juli 1927. Så blev Vilhelm K. Melgaard valgt, og han var borgmester fra 10. juli 1927 til 21. december 1952. Han var ligeledes Slagelse en god borgmester.

Det blev svære år lige efter Første Verdenskrig, og især i tyverne var der stor arbejdsløshed og megen fattigdom. Her viste H. P. Hansen, hvor dygtig han var, for han satte mange kommunale byggerier i gang, således at arbejdsløse murere, tømrere og malere kom i arbejde. Jeg kan her nævne „De ti Huse“, som de blev kaldt, da de var helt ens. De var beliggende på Klosterbanken, som lå fra Sorøvej og op til

Garvergårdens jord, og børnerige familier kunne bo her til billig husleje. Ligeledes blev der bygget etageejendomme ude ved Mariendals Allé på samme vilkår. Det var en klog indsats fra byrådets side, og derfor fik H. P. Hansen mange stemmer og enhver ved, at når arbejdsløsheden på den måde blev holdt nede, så havde arbejderne også købeevne, og det kom alle handlende til gode i byen.

Min mor har - som ung - syet for fru H. P. Hansen, og det resulterede i et varmt venskab hele livet, og jeg tror, at mor der lærte at være social bevidst, thi hendes indstilling var: „Sørg altid for at alle har det godt omkring dig, for er der for mange fattige, så er der ingen købeevne, og så har du jo ingen at handle med!“

Hvor er det dog rigtigt, men det har de forskellige regeringer heldigvis vidst, og man ser tydeligt den store købeevne, når folk kommer ud fra OBS og Bilka med deres bæreposer.

De ti huse på Klosterbanken, som kommunen opførte som beskæftigelsesprojekt under arbejdsløsheden i 1930'erne. Husene er nu på private hænder og forskønnede.

Slagelse by blev administreret godt og solidt i den ellers fattige tid lige efter Første Verdenskrig, men styret i byen forstod at skabe arbejdspladser, således at folk havde købeevne, hvilket kom de handlende til gode, således at de kunne betale skat til kommunen, som så kunne tilgodese de virkelig trængende. Det var i disse svære år aldersrenten blev indført til glæde for de mange, som ellers havde tilbragt en kummerlig tilværelse, især når de var ene.

Her skal borgmester H. P. Hansen roses, for han havde det store overblik og var meget bestemt, og han pålagde ikke de mange gode virksomheder unødige udgifter, da han forstod, at netop disse gode virksomheder havde mange ansatte, og det betød en stabil indtægt for kommunen i form af skat fra lønmodtagerne.

Gadebilledet

Jeg skal derfor prøve at gengive Slagelses beboere og forretningsliv fra min barndom, som jeg har oplevet det og fået fortalt af en dygtig mor.

Jeg vil derfor tage udgangspunkt fra Jernbaneplassen, hvor jeg er født den 18. juni 1917.

Sdr. Stationsvej havde ikke mange forretningsejendomme, for jernbanen og pakhuset samt den store præstegårdshave op mod Jernbanegade optog hele den nordre side. Men på hver gade og vej var der altid flere små købmænd, og det var der naturligvis også her, især overfor jernbanen.

Men den sydlige side af Sdr. Stationsvej havde også nogle store virksomheder såsom sækkelejekompagniet, der lå overfor pakhuset, og der arbejdede mange kvinder med at sy og lappe på de sække, som rotter og mus havde bidt huller i ude på gårdene eller hos købmændene.

Ved siden af sækkelejekompagniet kom der en meget stor og flot villa med både tårn og spir, og her boede materialist August Andersen, men den er nu revet ned.

På hjørnet af Sdr. Stationsvej og Sct. Mikkelsgade lå Missionshotellet i mange år. Det er nu revet ned og der ligger en pæn fleretages rødstensejendom.

Op mod Jernbanegade lå Badeanstalten, som var kommunal, og den var til stor nytte omkring Første Verdenskrig, da det ikke var sædvane med badeværelse i lejligheder eller i de private huse.

Ved siden af lå elektricitetsværket. Det var kulfyret i flere år efter krigen. Jeg husker, at far fortalte, at når der kom et par jernbanevognladninger fra Tyskland - de var altid på ca. 10 tons hver, og lagerpladsen var et skur, som ikke kunne tage mere end de 20 tons, der kom hver gang - så måtte lille Jens Christian og far til slut ligge oppe under taget og rage de sidste kul tilbage under taget med de bare næver, så lidt plads var der. Jernbanevognene skulle tømmes, for ellers skulle man betale pladsleje, og så var den fortjeneste gået fløjen.

Hvor var de dog sorte, når de kom hjem om aftenen, men en balje varmt vand midt på køkkengulvet klarede det, og man var ikke forvænt dengang.

Når man går op ad Sct. Mikkelsgade mod Frederiksgade, så lå der på begge sider mange små forretninger, men på venstre hånd lå en stor træskofabrik, som havde mange arbejdere ansat og var veldrevet ved direktør Kierulff. Han havde kun en søn, og ham var jeg senere på Ollerup Gymnastikhøjskole sammen med. Vi havde den glæde at kunne lære ridning samt bedømme hestenes alder og ligeledes sko dem. Det var under krigen, og Niels Bukh havde fået alle hestene fra Randers Kaserne ned til Ollerup, så de var gemt af vejen for tyskerne, og desuden fulgte der en berider med, så vi fik en lærdom, men skulle meget før op om morgenen for at strigle hestene. Kierulff købte senere en gård ved Trelleborg, men han døde desværre i en alt for ung alder.

Ved siden af træskofabrikken lå Brinkløvs stenhuggeri med mange flotte gravstene, og her var ligeledes flere folk ansat.

I dag er træskofabrikken nedlagt, fordi man har opfundet de billige plastisksko, og hvor fabrikken lå, er der nu parkeringsplads med kun en indkørsel, nemlig fra Sdr. Stationsvej, og det er en fejl. Man havde haft den mulighed at købe Brinkløvs plads, for stenhuggeriet er flyttet ud på Mariendals Allé overfor kirkegården, og således kunne man her have fået indkørsel til en endnu større parkeringsplads. Den nuværende parkeringsplads er noget værre roderi og alt for lille, så her manglede man det overblik, som H. P. Hansen havde.

Sct. Mikkelsgade ender med en meget fin patriciavilla, hvor der i min barndom boede sagfører Green Andersen, der også var godsforvalter for nogle godser i omegnen. Villaen blev senere købt af landinspektør Poul Toft Jensen, som har sat sit navn på de fleste af byens udstykninger.

Landinspektør Toft Jensen var med på det danske fodboldlandshold, da vi for første gang slog svenskerne. Han blev gift med en yndig pige fra Mathiesens Planteskole i Korsør.

På højre side af Sct. Mikkelsgade og på hjørnet af Valdemarsgade lå der en stor rød udlejningsejendom. På første sal boede spillelærer Makwarth. Han havde været regimentsmusikdirigent ved Slagelse Kaserne, der dengang havde et orkester, som en gang om ugen gik gennem byen for fuld musik.

Makwarth kom fra Jylland, og derovre havde han komponeret en meget lystig melodi: „Sejle op ad åen“, som alle kender. Han komponerede stadig, og han lavede en melodi om min svigerfar, Otto Johansen, Nygade, som elskede at se sommerrevy i Casinos teatersal, hvor der var servering og høj cigarføring. Lige noget for en ungkarl, for Otto Johansen blev sent gift.

Da Otto Johansens far var vognmand, så skrev Makwarth den landskendte melodi til ham, som alle kender: „Hans far han er vognmand i Slagelse, men blæse være med det, vi har det godt!“

Der kan synges snesevis af vers på den melodi, men Makwarth har selv fortalt mig, at det var til Otto Johansen, han skrev den. Grunden til, at han fortalte mig det var, at jeg gik til spil hos ham som dreng. Inden han kom ind, hvor klaveret stod, så skulle jeg altid give den alt, hvad den kunne tage med de sidste nye slagere efter gehør. Så blev han rasende og sagde, at på den måde lærte jeg aldrig at spille ordentligt. Men se, da min far også var vognmand i Slagelse, så sagde Makwarth til mig, at den melodi kunne jeg bruge senere i livet. Og det benyttede jeg mig naturligvis af på mine mange vælgermøder til Folketinget.

I en lille bygning ved siden af boede tandlæge Møller, som var en brilliant tandlæge for børn. Han nægtede ikke, at det ville gøre ondt, derfor sagde han: „Knyt nu hænderne hårdt og forestil dig, at der er en anden dreng, der skal have en på snuden.“ Så borede han, og bagefter sagde han altid, at så skal vi have en klat syltetøj ned i hullet. Så glemte man ellers trængselne, for det var ikke så smertefrit som i dag.

På hjørnet til Frederiksgade lå en meget fin villa - Dueholm, og her boede Hillers, der sammen med sin yngre broder havde en solid jern- og stålforretning i Løvegade.

Denne forretning blev senere solgt til stort københavnerfirma, og ligger nu ude ved Korsørvej, men den beholdt sit navn, for det var velkendt.

Jeg glemte at fortælle, at i træskofabrikkens store beboelsesejendom boede den motorsagkyndige. På den tid var det altid en kaptajn i hæren, som fik sådan en plads. Han hed Hartnack, og var en yderst bøs person med et lille snoet overskæg, men altid velklædt i sort overfrakke og sort bowlerhat.

Alle der havde en bil eller motorcykel kørte bare uden kørekort, for det havde man ikke rigtigt fået orden på endnu, da der kun fandtes meget få køretøjer.

Min far var en af de første, der købte en Wanderer motorcykel af Hans Lystrup, som var den første, der fik forhandlingen fra Tyskland. Da min far endelig skulle have sit kørekort, både til motorcyklen og til en stor åben Oackland, kom han ned til Hartnack, og de skulle køre en tur sammen, for at han kunne se, om far kunne køre.

De kom så ude på Rosenkildevej, og Hartnack befalede, at far skulle vende på den smalle vej. Rosenkildevej var kun 6 meter bred, og bilen var 5½ meter lang, og der var grøft på hver side af vejen. Far kunne hurtigt se, at det ikke kunne lade sig gøre, og kørte derfor i fuld fart ind over den nærmeste overkørsel og ind på marken, som lige var høstet, og så ud igen. Hartnack bandede som en tyrk, men han fik at vide, at det var fars egen mark. Så faldt han til ro, for de havde fået vendt, og far fik kørekortet.

Typer som Hartnack findes ikke i dag. Han havde to børn - en datter og en søn - og disse to blev begge professorer. Datteren senere ansat ved Folkeforbundet i Geneve og sønnen Justus Hartnack professor i København.

Oppe på Frederiksgade blev den katolske kirke bygget i 1931 af muremester Henriksen. Den fik navnet „Vor Frue Kirke“. Min bror, som var hjemme i vognmandsforretningen, kørte alle de røde mursten til byggeriet ude fra Antvorskov Teglværk.

Jeg kan huske, da min bror døde - alt for ung, så ringede denne kirke også for ham, selvom han blev begravet fra Sct. Mikkels Kirke.

På Frederiksgade ligger Dyhrs Skole. Den hed før Frk. Branners Skole. Min moster - frk. Martha Pedersen, som senere blev prokurist hos Peter Axelsen på Den danske Margarinefabrik, og da Axelsen døde, kom hun i byrådet efter ham - havde fået friplads på denne skole, og hun var så dygtig, at til realeksamen fik hun ug i alle 6 fag. Det betød, at hun straks blev ansat på Slagelse toldkontor, som hvert år tog en elev, som var dygtig, fra denne skole.

Fra dengang moster var i byrådet, kan jeg huske, at det vakte megen jubel, da hun engang, som formand for boligudvalget, flot og stolt stod op og forkyndte: „Nu kan vi endelig se enden på de boligløse!“

Næste dag stod der i Sorø Amtstidende: „Ak ja, den som ingen bukser har, han må gå med r.... bar.“

Den måtte hun høre meget for.

Fra den katolske kirke og mod Schweizerpladsen ligger der en stor grund, som tilhører firmaet P. M. Olsen, og den går helt over til Løvegade. Her påtænker kommunen en gang at føre en gade igennem.

Overfor Dyhrs Skole ligger et par loger, Odd Fellow logen og Frimurerlogen. Min far var et aktivt medlem af Frimurerlogen. Han blev optaget 29. januar 1930. Så kommer der en stor blikkenslagerforretning ved navn H. P. Christensen. Tredje generation driver den godt i dag, og firmaet ejer flere ejendomme i byen.

Så kommer vi til Absalonsgade med sidegaden Eriksgade. På Eriksgade byggede arbejdsmændene sidst i trediverne Bygningen, som blev brugt til store møder og fester. Det er en skam, at den ikke længere kan bruges til dette gode formål. Længere ned ad Absalonsgade lå et stort ægpakkeri på hjørnet af Svendsgade med mange gode arbejdsplader, men det er også nedlagt.

Når vi kommer om på Schweizerpladsen kan man hurtigt se, at rytterstatuen næsten helt er begravet i alt for høje buske og træer. Førhen var denne smukke statue omkranset af en lav, smuk beplantning og med bænke ud mod gaden. Nu er der derimod lavet et alt for stort anlæg med bænke inden for. Hvem kommer til byen for at handle, og så sætter sig ind der?

Det er helt misforstået. Der skal være skråparkering udenom og så bænke ud mod parkeringen. Det vil give liv til de handlende, og det er netop det, man ønsker for en handelsby og et centrum, som nu er gået helt i stå på grund af ufornuft.

Man har desværre jaget alle kunder væk fra bymidten ved at plante træer og buske over det hele. Se på Nytorv, som er helt forfejlet.

Ned ad Jernbanegade kommer man til det der kaldes City 3. Man kan undre sig over, hvorfor bygherrerne har opført sådan en grim ladebygning der, som med en facade ud mod gaden er helt forfejlet. Men det har de sikkert også ærgret sig over, da den i mange år har givet underskud.

Her er det igen Teknisk Udvalg, som har sovet i timen, for når sådan en tegning bliver forelagt udvalget, så bør der være kloge hoveder, der med det samme kan se, at så grim en facade ikke bør bygges. Den gamle bygning indeholdt mange gode og små lejligheder. Ved nybyggeriet havde man så haft chancen for at bygge flere etager op med mange små lejligheder oven over moderne forretningslokaler, for der mangler små moderne lejligheder i bymidten til unge familier, og så tilmed, da man omme i Træskogården kunne få masser af parkeringspladser, når de forretningsssøgende var taget hjem. Så havde bygherrerne tjent penge på byggeriet, hvad der bør være meningen med sådan en fin plads midt i byen.

Man kan en gang imellem bruge den gamle sætning: „Salige er de fattige i ånden, thi de vide ikke hvad de gør!“

Ud mod Stormbroen kommer vi på samme side til Alliancehaven. Her lå Alliance, som var ejet af Vilh. Petersen, Høng, der havde jernstøberi på modsatte side af gaden, hvor der nu er parkeringsplads. Det var gode arbejdspladser, og de støbte stellet til Vilh. Petersens skotøjssmaskiner, som blev solgt over hele verden. Nu er også det nedlagt både i Høng og i Slagelse, for man glemte at forny sig, da plastikfodtøjet blev opfundet.

Da Alliancen blev opført var det i den gamle præstegårdshave, hvor pastor Wolf boede i mange år, og hvor et utal af Slagelses ungdom har gået til konfirmationsforberedelse. Nu er der bygget pensionistboliger, og da togene efterhånden er blevet mere lydløse takket være elektrificerede lokomotiver, kan man tillade sig at bygge lige op ad en jernbane.

Stormbroen er den eneste bro over jernbanen i nordbyen. Ellers er der kun viadukten på Kalundborgvej, og det er langt fra centrum. Så er der en bro ude på Rosenkildevej, det er ligeledes langt fra centrum. Det er på tide, man påtænker en ny bro ved Skellet, der kan gå lige over til Kastanievej og så ud igennem kolonihaverne, som så kan udstykkes til beboelse, og så til en rundkørsel ved Ndr. Ringgade, hvor der er god plads ved Aldi. Så kan al trafikken fra nordbyen komme ind til centrum over den nye bro, og derved afhjælpe den alt for store trafik og flaskehals ved Stormbroen.

Når man kommer ned ad Ndr. Stationsvej er der kun bebyggelse på højre side, da jernbanen optager den venstre side. Her lå de to store møller, den første var Dampmøllen, og så kom Valsemøllen, som senere blev købt af købmand Erslev på Slotsgade. Midt imellem ligger stadig konservesfabrikken Danicas bygning, men de to møller er revet ned for at give plads til den nye baneby.

Ved siden af Valsemøllen lå kvægtorvet, og derefter det offentlige slagtehus og det private slagtehus. Bag disse lå så det kommunale gasværk og Andelssvineslagteriet. Nu giver de også plads til nybyggeri.

Da godsbanesporene er nedlagt, fik man i byrådet den „geniale“ idé at købe dette areal, og så anlægge en ny rutebilstation. Hvor var det dog en fejlplacering, for nu skal alle de skoleelever og rejsende med rutebil gå flere hundrede meter længere til skoler og lærestudier, der alle ligger sydvest for jernbanen. Førhen holdt rutebilerne ellers ved stationsbygningen.

Det var en fejltagelse og tilmed, da man havde pakhuset, som stadig ligger der, og kunne have været benyttet til ventesal, kiosker og opholdsrum for Taxi og mange andre ting. I udlandet, hvor man har holdeplads for rutebiler er der altid overdækket holdeplads, så passagererne kan gå ind i ventesalen i tørvej.

Det er en skam, at man ikke udnyttede denne enestående chance, men tværtimod lod udenbys skolebørn få længere til skole. Jeg ved, at mange gamle har klaget over, at der nu er for langt til Vestsjællandscentret og centrum.

Når man så ser det skrækkelige byggeri med farvede plader højt mod himlen og ingen læ for regn og vind og så tilmed det dyre nybyggeri ved siden af, så undrer det

mig. Men der må have været én, som gerne ville have et monument over sig, for ellers kunne sådan noget ikke finde sted.

På hjørnet af Ndr. Stationsvej og Valbyvej ligger der stadig en købmandsforretning. Da jeg var barn blev den drevet af købmand Sau, som havde den i en lang årrække.

Valbyvej havde ikke mange forretninger, men startede dog på venstre hånd med en barbersalon, og lidt længere nede en bagerforretning, og den er der stadig.

På højre hånd var der nogle villaer, som var ejet af nogle velhavende muremestre ved navn Larsen og Jørgensen.

Efter Elmevej var der nogle store beboelseshuse, som for det meste var lejet ud til folk, som arbejdede på gasværket og slagteriet.

Så kommer vi til Ndr. Ringgade. I gamle dage lå her den store cikoriefabrik, som nu er lavet om til beboelsejendom.

Herude lå også stationsbygningen indtil man fandt på at lægge stationsbygningen længere ind i byen.

Peter Axelsen købte i 1900 stationsbygningen og opbyggede her en stor margarinefabrik. Peter Axelsen var købmand, men ikke mindst ved forhandling af petroleum for DDPA, det der senere blev til ESSO, var han blevet meget velhavende. Axelsen havde tre børn - to piger og en søn ved navn Niels Henning. Den ældste af børnene var Inger, og hun blev senere gift med driftbestyrer Carl Schlosser. Han fortalte mig en gang, at han gerne ville have været arkitekt, men da han blev gift med Axelsens datter, så gjorde Axelsen ham til driftbestyrer.

Da Axelsen ville bygge en villa på Klostergade, så fik Schlosser lov at tegne den.

Jeg har selv set den indvendig, engang jeg var til middag med mine forældre. Det er karakteristisk for denne flotte bygning, at den er prydet med søjler både ved indgangspartiet og til haven.

Da Schlosser fik lov til at bygge en mindre villa til sig selv ude ved fabrikken, så fik den også søjler ud til haven.

Både Axelsens store villa på Klostergade og Schlossers villa ude ved siden af margarinefabrikken ligger der stadig. Kun ligger villaen ved den nu nedlagte margarinefabrik noget indeklemmt, da en købmand byggede sit store forretning - nu Netto - i noget af haven. Men flot og velholdt er villaen stadig, og den er nu indrettet til kontor.

Axelsen var altid en foregangsmand. Han var en af de første, som indkøbte to store Büssing lastbiler i Tyskland. Dengang havde man ikke luftringe, men fast gummi. Hver morgen og aften kørte de forbi Garvergården for at hente 500 liters ståltromler med planteolie fra Sojakagefabrikken i København. Jeg kan huske, at mor hver gang måtte rette alle billederne på væggene, for sikke det rumlede, og der var kun brostensbelægning på Sorøvej, så den var noget ujævn.

De fik samme tur alle beboerne på Smedegade, Nytorv, Schweizerpladsen og ned af Jernbanegade, for der var ingen anden vej gennem byen dengang.

Jeg kan huske som lille dreng, da fabrikken havde 25 års jubilæum, holdt Axelsen en stor fest for alle sine medarbejdere ude i Slagelse Lystskov. Der var dengang en stor pavillon lidt længere inde i skoven end Arnehavehus, som blev benyttet af skydebrødrene, og alle deres skjolde fra de forskellige år, var ophængt derinde.

Når jeg som skoledreng kom ud for at give moster en besked, og Axelsen så mig, så sagde han altid: „Kom ind på mit kontor Hans, så skal vi have en Chabeso.“ Det elskede han, og når jeg gik, fik jeg en krone af ham, og det var mange penge dengang.

Ligeledes husker jeg, at engang vi var til middag hos Axelsen på Klostergade, og det var sammen med kaffebrønder Poulsen, så sagde kaffebrønderen til mig. „Hans, giv Axelsen 2 trecifrede tal at gange, for han kan på to sekunder give dig resultatet.“ Og det kunne han.

Axelsen var så eminent dygtig og fremsynet, at Venstres statsminister engang havde udset ham til finansminister, men det betakkede Axelsen sig for, for han havde alt for travlt med at bygge sit eget lille „imperium“ op, og det andet gav alt for lidt i løn.

Axelsens datter, fru Inger Schlosser, som boede i den omtalte villa ved siden af fabrikken, havde desværre ingen børn selv, og derfor inviterede hun to gange om året alle børnene på Valbyvej til børnefødselsdag, som hun kaldte det. Hun bad min moster, Martha Pedersen, som var prokurist på fabrikken, om at komme over og hjælpe med at holde styr på ungerne.

Moster fortalte engang, at fru Schlosser og hun havde moret sig så meget over, at en større dreng rejste sig fra bordet og gik om på den anden side, hvor hans lillebror sad, dunkede ham i ryggen idet han udbød: „Æd Poul! for du kan nok se, at der er nok af det!“

Ja, sådanne børn fra et arbejderhjem var ikke vant til at se sådan et chokoladebord med så mange kager.

Fru Schlosser var meget venlig og dygtig, og havde store evner til at male og dekorere møbler og skamler. Jeg fik flere af dem foræret op til Bjærgbygård, hvilket jeg satte stor pris på.

Efter margarinefabrikken kom vi ud til spritfabrikken, som også ejede den store gård - Jernbjerggården. Både spritfabrikken og gården er nu købt af kommunen og bliver benyttet til forskellige formål for unge mennesker under uddannelse, så alle bygningerne er i brug.

Derude ligger i dag flere meget dygtigt drevne fabrikker og forretninger. Jeg kan her nævne en enkelt - Nilpeter, som bringer megen valuta hjem til Danmark.

Når man ser på Statsbanernes kort over Slagelse Station, så kan man se, at der førte et spor mod nord ned i mosen. Det var i gamle dage en stor mose, der strakte sig fra gasværket og slagteriet og lidt ind mod Valbyvej, men ellers ud mod vandværket. Mosen blev afvandet, og der ligger nu flere virksomheder bl.a. kraftvarmeværket,

som absolut er en pryd for Slagelse, da vi her var med i god tid for at få omsat spildprodukter såsom dagrenovation og halm.

Rensningsanlægget derude er ligeledes bemærkelsesværdigt, da det er helt i top, så vandet derfra er helt rent, når det løber ud i Tude Å.

Når vi så kommer tilbage ad Valbyvej og over Stormbroen så er der Vestsjællandscentret. Før det blev bygget lå der den hæderkronede Grønvold & Schou Trælasthandel, der senere kom ud på Sorøvej i en meget stor og flot forretning.

Grønvolds & Schou blev drevet solidt, og L. Ulrich, der havde isenkræmmerforretning på Smedegade var formand for bestyrelsen, og man så ham hver dag gå derned for at holde dem i ørerne.

Da Grønvold & Schou skulle flytte ud på Sorøvej, skulle alt fjernes, og da Garvergården altid havde været kunde der, og vognmandsforretningen havde kørt alt deres cement fra Mulleruphavn, så spurgte direktøren mig, om vi ville rydde det sidste op, og for en billig penge købe alt det, de ikke ville have med til Sorøvej.

Jeg kom så ned og så på det og kunne hurtigt se, at her var meget, som jeg kunne bruge på Bjærgbygård, og spurgte så, hvad det skulle koste. Direktøren sagde 10.000 kr. men det var for meget for mig, så jeg bød 5.000 kr. for vi skulle rydde helt op og feje. Vi blev enige om 6.000 kr. og aldrig har jeg gjort så god en forretning. Vel at mærke hvis man har en stor gård, og så selv har folk og lastbil.

Det blev fire store læs med brædder, tømmer, kosteskafter i alle tykkelser, rammer til billeder, for firmaet havde selv rammefabrik og forgylderi. Desuden mange længder teaktræ og lister til alt muligt.

Det har jeg været glad for gennem årene, og sender derfor altid Grønvold & Schou en venlig tanke.

Vestsjællandscentret ligger på det, der engang var Grønvold og Schous store plads. Vi kan hurtigt blive enige om, at det var en fornuftig beslutning, for hvor en by har et stort overbygget center, der vil alle handle og så tilmed, da det ligger midt i byen.

At min svigersøn var direktør i OBS i 17 år gør det ikke ringere, men det er en skam, at hjørnet aldrig blev færdigbygget ved OBS, men her ser vi igen, at når borgmesteren ikke er stærk nok, så smuldrer det!

Så kommer vi til Casino. Navnet er fra den gamle tid med hotellet, men efter branden i 1976 blev det ikke genopført med teatersal, og det var synd.

Familien Bagge ejede komplekset i mange år og malermester Bagge, som boede på Sdr. Stationsvej og var venner med mine forældre, administrerede det godt, for det var en dyrlæge Bagge i København, der var den egentlige ejer.

Der var også en bagerforretning ud til Jernbanegade, og den ejedes af en broder til malermesteren.

Hotel Casino blev berømt på sine sommerrevyer. Det var til en sommerrevy, som fortalt, at melodien „Hans far var vognmand i Slagelse“ blev skrevet.

I TV-serien Matador nævnes „Landsbyen i Slagelse“, og den var i Casino.

Hvad er der så sket med komplekset Casino?

Det blev bygget op som en stor rød kolos uden virkelig god handel, fordi man ud til gaden har opbygget alt for brede fortove i to niveauer med masser af trapper og ingen plads på grund af denne ødselhed med to fortove, således at der ikke kunne blive parkering udenfor. Og som alle ved ingen parkeringsplads ingen handel!

Her kan vi igen se, at de har sovet i timen i Teknisk Udvalg, når man giver grønt lys for opførelsen af så mange afsatser og trapper på bekostning af korttidsparkering og handel. Det er som om man har sat sig for at jage kunder væk fra midtbyen. Hvad går man dog ikke glip af i skatte kroner fra de handlende.

Længere op mod Nygade kom så Jernbaneapoteket og derefter trykkeriet Socialdemokraten. Begge dele er væk.

Oppe på Schweizerpladsen var der dengang nogle små forretninger, og så kom Lindeskovs bagerforretning med konditori på første sal. Der er nu Skjold Burne vin.

Ned ad Løvegade var der i nr. 5 en godt drevet købmandsforretning som „Hansen og Larsen“, og derefter kom så Brødrene Hillers store forretning, og som nævnt, gik den helt over til Stenstuegade.

Disse forretninger er nu væk og på Hillers grund blev der en god indkørsel fra Løvegade om til biblioteket, som blev bygget i Stenstuegade,

Overfor „Hansen og Larsen“ lå den gamle Sct. Mikkels præstegård, hvor jeg gik til præst hos pastor Tonsgaard. Det er her P. M. Olsen havde sit store automobilværksted.

Der er blevet et stor og god parkeringsplads længere nede, som hedder H. P. Hansens Plads.

Langt ude på Løvegade lå Meldahls farverier, men de er også nedlagte.

Ude på Vestre Ringgade ligger de store skoler, Gymnasiet, Handelsskolen og Teknisk Skole, oprindelig Metalskolen, som A. P. Møller gav 7 millioner kr. til. Det er virkelig fint byggeri, og beliggenheden nær banegården er god for sådanne højere læreanstalter. Men så kommer vi til et stort problem. Fra disse skoler kan man ikke komme ad nogen vej mod vest, for der spærres Næstvedbanen af, og det til trods for, at den har været nedlagt siden 1971. Altså, hvis eleverne bor i vestbyen så kan de ikke komme over til skolerne, uden de skal helt ud på Holmstrupvej eller mod syd ad Strandvejen. Her er altså spærret af midt i byen med en nedlagt jernbane på over to kilometer.

Man kan tage sig til hovedet, at det kan finde sted i en by.

Desuden har Slagelse ude i Trelleborg en usædvanlig interessant turistattraktion, men som ingen turist kan finde ud til, da der ikke findes en god og nem vej derud fra byen. For den gamle Strandvej er under al kritik og vejen ved „Pilegården“ er smal som en markvej og den gamle bro over jernbanen er så smal, at to biler dårligt kan mødes. Men man har haft travlt med at opbygge selve Trelleborg, og det er blevet flot, så man overhovedet ikke har tænkt på, hvordan man skulle komme dertil.

Overflødige jernbaner

Derfor ligger den nedlagte Næstvedbane også i dette tilfælde i vejen, for man kunne for længst have videreført Herluf Trollesvej eller Bredahlsvej ud til Sagavej, og så videre til den nye omkørselsvej, som alle venter på, og så havde der været en lige linie fra Centrum og ud over den nye rundkørsel for enden af Løvegade.

Det er synd, at ingen borgmester har været stærk nok til at få fjernet sporene fra denne bane og tilmed, da man ved, at banens bro over Korsørvej er alt for lav og derfor bør rives ned.

Jeg har undersøgt hos Statsbanerne, hvordan denne bane eventuelt kunne komme ind igen på Slagelse Station, hvis det forslag fra to kloge hoveder, som Sjællands Tidende beskrev - d'Herrer Tage Petersen (A) og Arne Beyer (C) - da de kom med den geniale idé om en bybane. Hurtigtogene (halvtime) kan ikke tillade sporskifte til perron 1, så denne idé var dødfødt.

Ak, sådanne tanker får man i teknisk Udvalg, når man ikke kan finde på andre tossestreger.

Der har været flere og godt besøgte møder angående omkørselsveje omkring Slagelse med indlæg fra borgmestere fra Næstved og Kalundborg, og hvor der gentagne gange blev påpeget, at både Slagelse kommune og Vestsjællands amt har sovet i timen, for man har hele tiden vidst, at trafikken fra Næstved og især Kalundborg skulle igennem Slagelse for at komme til Storebæltsbroen, og hvad har man gjort?

Ingenting!

Jernhulenes tid er forbi for de små baner, og her på Sjælland er der for korte strækninger til at opretholde små privatbaner. Vi ser tydeligt, at Høng-Tølløsebanen er helt overflødig, da ingen kører med denne bane. Jeg ser det dagligt, når jeg holder for toget i Havrebjerg. Er der en eller to passagerer, er det store ting, ellers er der kun togføreren. Der er en god grund til, at der ikke er nogen med toget. Fra Slagelse til Høng kører toget udelukkende over landbrugsjord, hvor ingen bor. Desuden er broerne faldefærdige og kan ikke stå for arbejdstilsynet, og derfor holder de sig væk?

Banen giver årligt et underskud på omkring 30 millioner kroner, som fordeles over de kommuner, den løber igennem - også Slagelse. Hertil kommer amtets og statens tilskud. Det er dog de samme skatteydere, der skal betale, selvom man siger, det kun er kommunen, der skal betale her, men det er ikke rigtigt.

Nu er man begyndt at fortælle, at man kan køre med toget fra Slagelse til Nykøbing Sjælland!

Hvis man ser på landkortet, kan man se, at fra Nykøbing kører man over Asnæs til Fårevejle kirkeby mod vest og så tilbage igen mod Holbæk. Derfra til Tølløse og igennem mange skove, hvor ingen bor, og så til Høng og Slagelse. En tur på lige ved tre timer, og man kan gøre den på en time med bus direkte, så ingen bruger siksakruten.

På grund af Høng-Tølløsebanens indføring i Slagelse, har man ikke kunnet lave omkørselsvejen mod vest for al trafikken fra Kalundborg. Så jo før vi får nedlagt

denne overflødige bane jo bedre, og hvis man tænker sig ordentligt om, så kan man jo se, at den løber parallelt med Kalundborgvej næsten lige til Høng. Forskellen er, at banen løber over landbrugsjord langt fra bebyggelser, hvorimod rutebiltrafikken kører på landevejen, hvor folk kan stå af og på med få kilometers mellemrum. Vestsjællands Trafikselskab har indset nødvendigheden af denne rutebiltrafik, for der er i dag indsat harmonikabusser med plads til over 60 personer, for det er her, folk vil køre med. Så lad os få nedlagt den bane.

Banearealet kan indbringe mange millioner ved salg af grunde, bygninger og materiel. Og byerne, som banestrækningen løber igennem, kan få byfornyelse til stor glæde for beboerne.

Jeg kan ikke lade være med at nævne, hvad amtsborgmesteren for Sønderjyllands Amt engang sagde: „Man har den fornemmelse, at alle de kloge hoveder, der stadig betaler de store underskud på disse små privatbaner, er nogen, som ikke har haft et tog at lege med som barn, og nu har de lejlighed til at lege med tog her på skatteydernes regning!“

Jeg ønsker også at erindre om, at i 1885 skrev de københavnske aviser, at hvis den kolossale udvikling i trafikken vedblev, så ville København omkring 1900 drukne i hestepærer!

Heldigvis blev automobilet opfundet og gummehjulet, så København blev ikke druknet i hestepærer, men alt for mange småskårne kommunalfolk har ikke endnu opdaget, at luftgummihjulet er opfundet, og det er det, folk vil bruge, for det er alt for dyrt at bremse op med jernhjul på korte strækninger. Så se dog at vågne op her på Sjælland!

Jeg kan naturligvis ikke, som gammel politiker, lade være med at gøre disse omtalte betragtninger, for det har absolut noget at gøre med vestsjællandske byer, som er belempret med disse i dag overflødige baner, og hvorfor har man ellers indført rutebildrift? Der er behov for transport.

Slagelse har i alt for mange år været handicappet med de to omtalte baner. De har hæmmet byens udvikling mod vest. Lad os nu vælge de rigtige folk til at gøre noget ved det, og medvirke til byens udvikling mod vest, for Slagelse er så absolut Vestsjællands hovedstad og bør fremover udvikles derefter.

Slagelses centrum

Nu tilbage til Slagelses centrum, hvor vi kan begynde med Rosengade.

I gamle dage og under borgmester Poul Hansens styre - fra 12. januar 1953 til 26. januar 1970 - var byen i en forrygende udvikling, for han var en klog borgmester, og havde de rette folk under sig, såsom „Christian - det halve byråd“ som vi kaldte ham, hans navn var Christian Andersen.

Byrådet købte store arealer op uden om byen, bl. a. på Garvergården, og det gav tilflyttere og dermed fin handel til byen.

Derfor var Rosengade en driftig handelsgade, selvom kirkepladsen optog noget plads. På venstre hånd fra Schweizerpladsen kom Thorvald Nielsens viktualieforretning.

Han blev i folkemunde kaldt „lange Thorvald“. Han glemte aldrig, at han havde været garder. Han var med i alle førende foreninger i byen. Han og konen havde en god forretning, og det selvom Johannes Petersens Kødudsalg lå lige overfor.

Så kom cigarforretningen „Ego“, som også havde et godt salg, for Ego Madsen var en flot fyr, og det kunne også give kunder. Dernæst kom porcelænsforretningen Hans Knudsen, som også var veldrevet. Så kom kirkepladsen med den smukke mindesten over faldne i modstandskampen.

På hjørnet af Løvegade/Rosengade lå en kjole- og manufakturforretning, og det er der stadigvæk. Så kom guldsmed Jensen og derefter slagtermester Johannes Petersen. Hans søn overtog forretningen og drev den fint i mange år. Nu er der grillbar, og den drives fint af tredje generation af familien.

Dernæst kom Poulsens uldhandel, som vi kaldte den forretning. Så kom Stenstuegade og nede på venstre hånd blev den nye biograf bygget. For i en by med Slagelses størrelse kunne der godt være to biografer. Den anden hed Kino og lå ved siden af Postgården på Gammel Torv. I 1952 kom også Scala til.

Efter Stenstuegade kom forskellige forretninger. Jeg kan huske som barn, jeg var vel ikke mere end 6 - 7 år, og det var først i tyverne, at jeg sammen med kokkepigen og stuepigen fra Garvergården skulle stå på tværs af Rosengade. Far havde købt to vognladninger får i Polen, og de skulle drives tværs gennem Slagelse fra Jernbanen til Rosens gård, som lå bag det gamle gæstgiveri. Alle mand var af hus på Garvergården, så pigerne og jeg måtte også være med. Der var heldigvis ikke megen trafik, og slet ikke biler, så det gik fint.

Det gamle gæstgiveri blev revet ned, og den flotte røde bygning, som nu ligger der og stadig ved navn Rosen, havde i mange år udsalg fra Andelssvineslagteriet.

Den gamle gæstgivergård blev altid brugt til auktioner over får og grise, så derfor skulle vores får ind og sælges der.

Efter Rosens bygning kom så Hans Hansens kaffeforretning, og det var en særdeles udsøgt forretning med the, kaffe og chokolade. Jeg kan huske, at damerne, der stod bag disken, var i nydelige kaffebrune kitler, og det så godt ud i sådan en forretning.

Derefter var en broderiforretning, og så kom buntmager Mørck og så guldsmed Albrechtsen, som havde tre drenge og en pige. Jeg gik i klasse med den ældste, Hans, som senere blev direktør for Esbjerg Tovværk.

Det var dygtige børn, og Niels - den næstældste - gjorde en flot indsats i modstandsbevægelsen. Søren, der var den yngste, overtog forretningen, men døde desværre i alt for ung alder. Datteren Kirsten blev fysioterapeut.

Ved siden af guldsmedeforretningen lå så William Rasmussens Kolonialforretning, og den blev drevet godt, og man sagde om ham, at hvis en ny læredreng eller kommis ikke kunne komme hurtigt nok omkring, så trådte købmanden op i bagkappen af skoen, og så skulle de nok få lært at flytte sig. Denne forretning blev senere delt op i to, således at hans to sønner, Viggo og Henry Rasmussen, fik henholdsvis malerforretning og købmandsforretning.

Så kom Sparekassen for Slagelse og Omegn, en meget pompøs bygning, og så lå Svaneapoteket der, som i to generationer blev drevet af familien Møller. Derefter

kom læge Maar, som var svigersøn af kaffebrænder Poulsen. Før Maar nedsatte sig her, havde han været reservelæge på Slagelse Sygehus.

Længere nede ad Bredegade kom Sorø Amtstidendes store bygning, og denne avis var i mange, mange år Vestsjællands førende avis, og gamle Hans Jensen var i mange år dens redaktør. Senere overtog hans svigersøn, Valdemar Petersen, roret indtil han døde.

Jeg gik i klasse med hans søn Leif, som desværre mistede livet under krigen for sin indsats for Danmark. Hans ældste broder blev læge i Nykøbing Sjælland, og hans yngre søster flyttede til København.

Langs indfaldsvejene

Ude ved krydset ved Vestre Ringgade lå en af Slagelses møller, Mariendals Mølle, den er nu revet ned ligesom Smedegades mølle, og der er kun bevaret Strandvejsmøllen, som nu er blevet restaureret.

Hvor Mariendals Mølle lå, ligger Toyotaforhandleren.

Tilbage op ad Bredegade kom der en ny vej over til Bjergbygade ved navn Bag Klosteret. Her blev opført nogle flotte villaer, og derfor går den under navnet „guldkysten“.

I Bredegade 17 havde familien Litichewski produkthandel, altså handel med alt fra jern til klude. Bag ejendommen havde Josef Litischewski opført Skandinavisk Filtfabrik. Litischewskis barnebarn er overrabiner Bent Lexner.

Overfor Herrestræde ligger i dag Krabasken og Slagelse Museum. Det er bagbygninger fra det gamle Landmandshotel. Forhuset er revet ned.

Så kommer vi til Det gamle Kloster, som nu er lavet om til private lejligheder ligesom Det nye Kloster på Bjergbygade. Bagved ligger stadig den store gamle have, som er til stor glæde for beboerne.

I hjørnejendommen Bredegade/Bjergbygade lå det gamle borgmesterkontor med indgang fra Bjergbygade. Her residerede borgmesteren, og jeg husker, at når jeg skulle derned for at hente aldersrente til min mormor, så var det frk. Steen, som udbetalte pengene kontant til os alle, men dengang var der heller ikke flere end 13.000 indbyggere.

I 1961 havde jeg Rødfrakker herovre fra Canada, og jeg bad borgmester Poul Hansen modtage dem, og det vakte stor forundring, når disse flotte Rødfrakker kom ud på gaden.

Bjergbygade er mest beboelsesejendomme og til venstre for denne gade ligger Rytterstaldstræde, hvor Ting- og Arresthuset ligger. Ved siden af lå politistationen, indtil den flyttede ud til Antvorskov Allé.

Så kommer vi fra Bredegade til Slotsgade, og det var en meget driftig gade i gamle dage med mange købmandsforretninger, men den er desværre også sygnet noget hen som mange af de andre gader i denne del af byen, for centrum er efterhånden flyttet ned omkring Vestsjællandscentret.

I gamle dage lå her møbelhandler Nielsens store forretning, og så kom Axelsen og Thomsen Kolonial, men også en stor en gros forretning med kolonialvarer til alle de

små købmænd og tillige en afdeling med jern og stål. Jeg har som dreng tit hentet stangjern dernede til hestesko til vores smedje på Garvergården, da man dengang selv smedede sine hestesko. Vi havde 16 vognmandshest, så der skulle noget til.

Jeg kan huske, at der var en meget myndig pladsforvalter ved navn Baunsgaard, han var far til den senere statsminister Hilmar Baunsgaard, som havde lært som købmand her i Slagelse.

Denne forretning blev dygtigt drevet af Kargaard Thomsen, men Axelsen, som selv var udlært købmand, havde stadig en finger med i spillet.

Pladsen bag forretningen gik helt over til Bjergbygade, men forretningen er nu nedlagt. Så kom Aage Erslevs købmændsforretning, og da han var en usædvanlig dygtig mand, blev det en stor korn- og foderstofforretning, og han ejede også Valsemøllen.

Købmand Erslev sad i en årrække i byrådet, og der går mange sjove historier om ham, da han havde en noget slæbende og særpræget stemme.

Jeg husker engang, Gudrun og jeg var til middag hos købmanden, at han sagde til mig: „Hans, hvor kunne du dog byde 2.000 kroner mere end mig for den strandgrund ved siden af mit strandhus?“

Da hans søn Knud - som senere overtog forretningen - og jeg var ungdomsvenner, havde vi et vist frisprog, og jeg svarede kvikt Erslev: „Jo, det skal jeg sige købmanden, at disse 2.000 mere er givet usædvanligt godt ud for mig, for når jeg siger, at jeg er nabo til købmand Erslev ved Stilling Strand, så har jeg uanet kredit!“

Så kan man høre ham sig: „Såhr!“

Jeg har handlet meget korn med ham, og er altid blevet reelt behandlet.

Inden Erslev byggede den høje flotte rødstensejendom med købmændsforretning, lå her en gammel købmandsgård, hvor direktør Peter Axelsen havde kontor for salg af Petroleum - Det Danske Petroleumsaktieselskab - senere Esso.

Inde i gården var der hestestald til to spand heste, som hver dag kørte ud til alle købmændene i omegnen. Ingen på landet havde elektrisk lys, så derfor skulle der bruges petroleum til lamperne i husene og i staldene.

Axelsen gik hver morgen fra sit hjem på Klostergade og hertil for at se til forretningen, hvor en dygtig dame, frøken Hansen, sørgede for regnskaberne, og hun havde været der i mange år.

Derefter gik Axelsen op gennem byen og ud til margarinefabrikken. Og så igen hjem til Klostergade til middag. Om eftermiddagen gik han samme tur igen. Det blev til mange skridt på en dag, og alle i byen kendte ham, for han havde en stor Grand Danois med og ellers den berømte bowlerhat.

Han var en stor flot mand. Så snart der var blomster og æbler i hans store frugthave ved fabrikken, fyldte han lommerne og delte ud på sin vej igennem byen.

Jeg kan huske, når petroleumsvognene kørte forbi Garvergården, så beundrede jeg altid disse køretøjer, fordi kuskene var klædt i lædertøj og sad under en åben kaleche på kuskesædet. Det var man ikke vant til at se andre steder. Jo, Axelsen tænkte på sine folk.

Peter Axelsen udviste stor hjælpsomhed ved f. eks. at støtte Slagelse Asyl og mange andre hjælpeorganisationer. Han formidlede også det store hjælpearbejde, således at mange underernærede børn fra det krigshærgede Østrig kunne komme her op til Danmark efter Første Verdenskrig.

Han tog selv en lille wienerpige i huset, og for dette store arbejde for de fattige børn, modtog han senere en fin orden fra den østrigske regering. Han var desuden ridder af Dannebrogordenen.

Jeg kan huske, da Hitler kom til magten i Tyskland og invaderede Østrig, da internerede han alle jøderne. Den lille pige, som Axelsen havde haft i huset i 1920 blev også interneret og sendt til Teresienstadt, for hendes familie var jøder.

Min moster, Martha Pedersen, som omtalt var hun prokurist på Margarinefabrikken, blev sendt derned af Axelsen for at prøve at købe hende fri og sørge for, at hun fik en billet til Amerika.

Moster talte flydende tysk, og hun fik udvirket, at denne pige, der nu var 26 år gammel kom fri, og kom sikkert til Amerika. Det var i 1938.

På Slotsgade kom vi så til kaffebrænder Poulsens store forretning og kaffebrænderi på hjørnet til Rytterstaldsstræde. Det var en meget velholdt ejendom med en stor gårdsplads bag og stald med plads til et par heste, da man selv hentede kaffesækkene på banegården. Disse to flotte lette heste brugte han også til søndagsture til skov og strand om sommeren.

Kaffebrænderen var en af byens største skatteydere lige som Otto Johansen, for de forstod at handle og tjene penge, men så kunne de to gutter ikke nære sig, for de var vant til fra deres ungarledage at gå i byen, så en gang imellem skulle den have en rigtig skalle, og så mødtes de nede på Jernkroen på Søndre Stationsvej.

Det kunne hænde, at den blev høj, og var de ikke kommet hjem, ringede fru Poulsen ned til kroen, for hun vidste, hvor de var og sagde til tjeneren, at hun sendte gårdskarlen ned med trækvognen for at hente dem hjem.

Gårdskarlen fik så læsset de to op på vognen og kørte først Otto Johansen hjem på Nygade, hvor han boede over forretningen. Kaffebrænderen blev så kørt videre hjem, og så snart de kom ind i gården, kom fru Poulsen ned, for de boede også over forretningen. Hun slog hænderne sammen og udbrød: „Ja, men Christian dog, hvor har de været slemme ved dig, nu skal jeg hjælpe dig op i seng!“ så hankede gårdskarlen og fru Poulsen op i kaffebrænderen og bar ham op.

Man skal lede længe efter sådan en sød og forstående hustru, for havde hun råbt op og skældt ud, så havde han måske næste gang blevet væk endnu længere, så det var klogt af fru.

Jeg fortalte hende en gang om disse episoder, og hvor hun dog morede sig, men skulle dog høre, hvor jeg vidste det fra. Jeg kunne så fortælle, at jeg havde det fra bydrengen, som senere blev chauffør på Garvergården.

Fru Poulsen var ikke alene en sød dame, men også en meget smuk dame, der var meget flink ved sine omgivelser.

Man havde ikke fjernsyn og ikke mange havde radio, så der var ikke noget at sige til,

at en gang imellem skulle den have en på skallen, og så hørte man også nyt, når man kom i byen.

Overfor kaffebrænderiet var rebslager Morbeck. Han var en dygtig mand, og vi købte meget godt reb hos ham. Han var også fint kørende om søndagen med en nypudset vogn med en velnæret nordbagge for. Den selvsamme hest trak nyspundet reb ud i lange baner omme i haven bag Morbecks forretning. Jo bedre rebet blev trukket ud, jo mere fast og solidt, det kunne den lille hest ordne.

Efter Rytterstaldsstræde kom vi til Slagelses eneste markedsplads - Ridehuspladsen. Der er nu parkeringsplads, men i gamle dage kom gøglere rejsende langvejsfra med deres boder og en enkelt karrusel samt et par luftgynger. Jeg kan huske som barn, at vi havde en dejlig karl på Garvergården, som hed Poul, han var en stærk krabat, så ham så vi op til. Han fik mig med op i en af luftgyngerne og trak så hårdt i rebet, som man holdt gyngen i gang med, at vi kom så højt op, at vi var lige ved at snurre rundt, men så opdagede ejeren af gyngerne det heldigvis, og fór hen for at bremse gyngen. Poul fik ikke ros af ham, tilmed da han havde en lille dreng med op.

Ellers var Slotsgade en stille beboelsesgade herfra og til Slotsporten, som dengang var en pompøs indgang til byen. Den havde smukke murede søjler og smedjemslåger. Det var jo porten til Alleen ud til Antvorskov Slot.

På højre hjørne af Slotsalleen boede landbrugskonsulent Martin Olsen. Han havde to børn, en pige og sønnen Gunnar, som min bror Jens Christian gik i klasse med på Dyhrs skole. Han blev en dygtig landmand og købte „Klausbjerggården“ ude ved Mullerup.

Så kommer vi ud til Antvorskov Højskole, hvor forstander Nørgaard var i mange år, og jeg gik i skole med hans ældste søn Helge, og det havde jeg megen glæde af. Han var min sidekammerat og usædvanligt begavet. Jeg kunne altid skæve over til ham, og „huske“, hvad jeg skulle svare. Tillige var han en god kammerat. Han havde to søstre og en lillebror Jens. Søsteren Kirsten blev gift med en søn af forpagter Sørensen på „Charlottedal“, hvor der nu er kaserne.

Ved siden af højskolen ligger „Liselund“, som hørte til pastor Niels Daels valgmenighed, og der var en lille kirke, hvor menigheden holdt gudstjenester. Pastor Dael havde i mange år været præst ovre i Argentina for alle de danske emigranter, som havde samlet sig på pampassen i et dansk samfund, og da pastor Dael nedsatte sig her i Danmark glemte han aldrig de danske samfund derovre, og han endte altid sine prædikener med at sige: „Skal vi tænke på de små danske samfund ovre på Pampassletterne?“ Og så blev der samlet penge ind.

Foruden „Liselund“ var der valgmenighedskirker i Høve og Havrebjerg. Grunden til at det var muligt at bygge disse kirker var, at rige bønder her i Vestsjælland gik med på denne trosretning.

Overfor lå frørenseriet „Hertalund“, som var ejet af grosserer Lisborg, og havde flere tønder land bag ved. Disse er nu udstykket til dejlige enfamilieshuse. Frørenseriet er nedlagt, men bygningen er kontorhus. Desuden ejede Lisborg store magasiner ved Slotsporten, avlslængerne fra brænderigården. Disse er nyrenoverede og rummer store lejligheder.

På venstre side af Slotsalleen er vejen ned til det nu nedlagte Antvorskov Teglværk. På hjørnet ligger en pæn villa, hvor redaktør Petersen, Sorø Amtstidende boede, og jeg har været til mange gode fødselsdage hos Leif, som var min klassekammeret.

Familien Schou havde i tidernes morgen etableret Antvorskov Teglværk og familien bor stadig i „det lille slot“ for enden af Slotsalleen.

Der var ikke rigtig nogle arvinger til at videreføre teglværket, og min gode ven Laurits Hansen købte det. Han var en usædvanlig dygtig mand og blev ret velhavende, for under krigen skulle vi bruge generatorbrænde, og det skulle være knastørt, for ellers kunne det ikke give gas nok til vore lastbiler. Laurits Hansen tørrede så bølgebrænde på de store ovne, hvor murstene blev brændt.

Det er morsomt at have oplevet den bramfrie og energiske type, som han var.

Jeg vil håbe, at Slagelse Kommune vil købe Hunsballe Frøfirmas gamle bygninger, som ligger lige foran slotsruinerne, og så rive dem ned, således at denne plads kan blive udlagt med et smukt anlæg med fx. krydderurtehave, som jeg har set det ved et gammelt kloster i Jylland.

Desuden kan det suppleres med et eksotisk haveanlæg, som det Kolding Kommune har anlagt ved deres by.

Det gamle hus, som ligger ved fabriksbygningerne kan bibeholdes, og ved det kan der så bygges en stor vinterhave, hvor planter, som ikke tåler frost, kan opbevares om vinteren.

I sommermånederne kan denne pavillon så benyttes til restaurant. Der er ingen tvivl om, at Antvorskov ruiner med sådanne haveanlæg vil blive en lige så stor turistattraktion som Trelleborg.

Ved Slotsgades udmunding i Bredegade kommer vi op på Gammel Torv, som fortsætter i Skovsøgade og videre i Ingemannsvej, som når helt ud til sygehuset.

Gammel Torv er stadig et lille torv sammenlignet med Nytorv, men her fandtes nogle gode forretninger og en stor købmandsgård, som lå på hjørnet af Gammel Torv og Slotsgade, hvor nu Jyske bank og Arbejdsformidlingen er. Klingenberg er en nyere gade, der blev anlagt efter at købmandsgården blev revet ned.

I tyverne var der i denne gård en stor vognmandsforretning, som var ejet af vognmand Jens Rasmussen, og han var bror til købmand Otto Johansens moder. De var ude fra Holmstrup Mose, hvor deres fader var smed og havde mange børn, men alle børnene klarede sig fint her i livet.

Vognmand Jens Rasmussen var en høj og flot mand, og han kom i mit hjem på Garvergården, og lod sig tit klæde ud, som en stor skoledreng, i min broders matrostøj og tornyster på ryggen. Det vakte vild jubel.

Han havde en køn og sød kone, som lod ham more sig, og de havde en søn og en datter. Datteren, Dagmar, blev senere gift med maskinmester Berring på spritfabrikken. Hun bor stadig her i Slagelse.

Nabo til købmandsgården var Handels- og Landbrugsbanken, og på første sal havde sagfører Boye sit kontor, som var meget velkendt. Han havde autorisation til at holde auktioner på gårdene og desuden en ugentlig auktion over møbler og dødsboer nede i Niensensminde på Skovsøgade. Jeg tænker altid på disse auktioner, når jeg kører forbi, for min moder stillede troligt hver uge for at se, om der var nogle billige ting, som hun kunne bruge til karleværelserne på gården. Vi havde 10 - 12 folk boende på gården. Der skulle mange medhjælpere til i vognmandsforretningen og på gården.

Sagfører Boye holdt næsten aldrig selv disse auktioner på Niensensminde, han tog kun de store ude på gårdene, så han overlod den ugentlige auktion til sin betroede medarbejder Andersen, som vi derfor altid kaldte „Auktions-Andersen“. Han blev senere vores gode ven på Garvergården, og jeg husker, at han - ligesom vognmand Rasmussen - var fuld af sjov, og naturligvis var han fuld af morsomme historier fra auktionerne, for han kendte jo alle de forskellige mennesker, der troppede op for måske at købe en billig ting. Når han ikke rigtig kunne få et bud frem, så råbte han ned til Poul Jensen: „Du har så mange børn, så du må da bestemt have brug for denne gamle dyne!“ Og så fik Poul den for en krone, for der var ikke penge blandt folk dengang.

Når han så ikke kunne få solgt de sidste gyngestole eller senge, så sagde han til min moder: „Fru Petersen, De må da have brug for al det sidste her, for De har jo mange karle på gården, og når de flotte fyre har fået en pige på skødet, så må da gyngestolen gå i stykker, så De får det sidste for fem kroner!“ Så var handelen afsluttet, og så måtte vores gamle mælkehest „Peter“ for mælkevognen med havemanden ned og hente effekterne.

Men Auktions-Andersen havde ret, for de gamle gyngestole kunne ikke holde til to elskende, så de gik i stykker, men det gjorde ikke så meget, for på alle karleværelserne var der kakkellovn, og så brugte man bare alle de ødelagte møbler til at fyre med.

Sagfører Boye var også godsforvalter for godsejer Carl de Neergaard, „Gyldenholm“ såvel som for hans broder godsejer Viggo de Neergaard, „Valdemarskilde“.

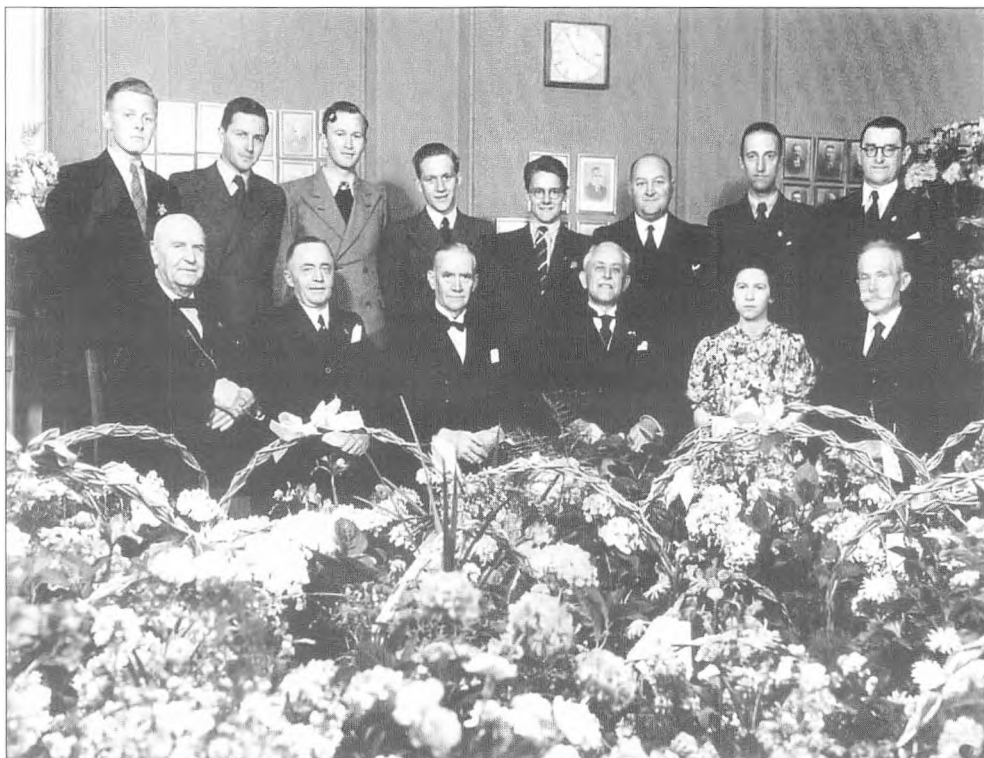
Far havde jagten i Lorupskoven, som hørte under „Gyldenholm“, så vi mødte tit godsejeren, som var en usædvanlig dygtig mand, men også noget speciel. Jeg husker en gang en annonce i Sorø Amtstidende, som godsejeren havde indrykket. Pinsemissionen afholdt hvert år en fest ved Kirkerup Savværk, men naturligvis havde de først hentet tilladelsen hos godsejeren eller godsforvalteren. Et år havde de glemt dette, og da de Neergaard opdagede det, satte han en annonce i avisen, for missionen sluttede altid deres annonce med „hvis Gud vil!“

Godsejerens annonce kom til at ligne missionens med følgende ordlyd:

„Pinsemissionens møde i Kirkerup Skoven søndag, den 2. juni kl. 10.00 er hermed aflyst. Gud vil ikke! Carl Neergaard.“

Den vakte megen morskab, for det var ikke hver dag, man så en annonce, hvor Gud var indblandet.

Efter Handels- og Landbrugsbanken kom Postgården, der tilhørte hotelejer Udsen, som var en velhavende mand. Det var et fint hotel med mange kostbare billeder på væggene, og der var et særdeles god madsted og derfor godt besøgt.

Handels og Landbrugsbankens jubilæum.

Første række fra venstre: farvehandler Jensen, herreekviperingshandler Otto Johansen, gårdejer Jensen, Kirke Stillinge og bankdirektør Thorbæk.

Så kom Kino. Jeg husker som dreng, at Fyrtårnet og Bivognen altid trak fulde huse, og da filmene dengang ikke var med indlagt tale og musik, lærte vi børn hurtigt at læse, hvad der stod under hvert billede.

Fru Bonneman spillede på klaver til filmene, og hun havde en hjælper, som spillede på violin, og vi syntes alle, at det lød så godt.

Fru Bonneman var gift med en frisørmester, som havde forretning på Nygade.

Overfor Kino lå dengang Den blå Butik, som var ejet af købmand Krogh. Han var en usædvanlig dygtig mand, og havde alt i sin forretning til den lille i samfundet, som

ikke havde ret mange penge at købe for. Jeg husker, at han engang havde et slagnummer, som bestod i, at han solgte kludesko til 75 øre pr. par og et par mere for 1 øre. Det var noget, der gav omsætning og disse kludesko, var den fattige mands hjemmesko. De var lavet af billigt stof, og sålen var af gamle cykeldæk, men de var ret solide.

Overfor Niensensminde lå der en lille slikbutik - „Slik-Frandsen“ - og den havde god søgning, da Borgerskolen - senere Østre skole - lå lige overfor. Jeg gik på Østre Skole de første år. Min bror Jens Christian gik på Dyhrs Skole, men far og mor havde ikke råd til skolepenge for to drenge. Det var en dejlig tid for mig, for jeg gik i klasse med sådan nogle gode piger og drenge fra arbejderhjem, og det er børn, der en vant til at hjælpe andre. Det var kammeratskab.

Det var en god ting på den skole, at efter skoletid fik alle børn fra små hjem et måltid varm mad, som oftest bestod af vandgrød med varm mælk og så et stykke rugbrød. Således fik alle et solidt måltid hver skoledag, og det skal kommunen roses for. Alle vi, der ikke behøvede dette måltid, gik tit med derover med vore venner, for ingen kunne se forskel, om vi skulle have mad eller ikke. Det kalder jeg kammeratskab.

Overlærer Henriksen kom senere i mit hjem, og han fortalte far og mor om en klasse med Otto Johansen og Valentin Hansen, som senere blev en meget velhavende kreatureksportør i København, at disse drenge allerede i skolealderen udviste stort forretningstalent, som fx når Valentin fra klasseværelset så en bondemand komme trækkende med en ko, så rakte han hånden i vejret og bad om at måtte gå i gården. Så fór han ud på gaden og købte koen af bonden, og bad ham aflevere den hos sin far, og få betalingen der.

På venstre side af Skovsøgade på hjørnet af Skolegade lå Hackenbergers garveri, og da det var det eneste garveri i Slagelse, så var det naturligvis en stor forretning. Gamle garver Hacherberger boede i den nu grå villa - Skolegade 10. Hans søn boede i villaen på hjørnet af Ingemannsvej og Parkvej. Da han døde ophørte garveriet.

Jeg har aldrig vidst, hvad man fik garvesyre af, før jeg som ung blev forvalter på en stor kaffe- og sisalplantage i Kenya. Foruden kaffe og sisal havde vi også en lille skov med hurtigtvoksende træer, som blev fældet, når de var ca. 10 meter høje og omkring 20 cm i tykkelse. Deres bark blev så skrællet af, bundet og sendt til Europa og der forarbejdet til garvesyre, da denne bark indeholder dette værdifulde stof. Det træ, som blev tilovers, blev tørret på farmen, og solgt som brænde til et elektricitetsværk i den nærliggende by, så intet gik til spilde.

Fra Skovsøgade kommer man ud ad Ingemannsvej, som er en stille villavej. I min barndom lå der på højre side et gartneri, hvis grund nu er bebygget med nogle pæne villaer, og hvor købmand Knud Erslev ejer den ene. Sidst på venstre hånd lå det store bryghus „Poulsbjerg“, som senere blev til Slagelse Bryghus med direktør Fass som leder. Det er der, hvor Slagelse Seminarium nu ligger. Det var et solidt firma, og far havde hver vinter den opgave i vognmandsforretningen at ise, dvs. hugge al isen op i

den lille sø, som ligger mellem Ingemannsvej og Parkvænget. Dengang havde man ikke frysemaskiner, og for at kunne køle forskellige produkter ned, så brugte man is. Isen blev om vinteren lagt ned i store mængder og dækket med tørvejord for ikke at smelte, og på den måde kunne man afkøle øl og vand hele sommeren, og det virkede godt.

På de store godser havde man også disse nedgravede ishuse, hvor man lagde hele kroppe fra køer, grise og får ned imellem isen, og man kunne så hele sommeren hente friskt, frossent kød der.

Bryggeriet „Poulsbjerg“ havde to ølkuske, som hed Niels og Christian, de kørte hvidtøl ud til forbrugerne i hele byen, og i mit hjem fik vi hver uge et par hvidtølsankre, for der var 10 - 12 mand på kost fra landbrug og vognmandsforretning. Dengang boede folkene altid på gårdene, så der skulle noget til.

Ingemannsvej endte oppe ved Sygehuset med en stor rundkørsel, hvor der var et meget stort egetræ i midten og uden om var der granitsten med en solid jernkæde imellem.

Tilbage til Skovsøgade kommer så Skolegade, på hvis venstre side ligger den gamle realskole, hvor der i dag er ældrecenter. På den anden side lå Slagelse Mælkekompani, som Garvergården leverede mælk til fra sine mange køer. Mælkekompaniet var ejet af en dygtig mejerist, der hed Nielsen. Hans datter blev senere gift med „Ford“ Jacobsen på Sorøvej.

Gammel Torv og Smedegade

Så tilbage til Gammel Torv, hvor vi på højre hånd havde Den blå Butik. Det er nu mange år siden, men for at blive i den tidsalder, vil jeg nu fortælle, hvad jeg kan huske som ung og eventuelt, hvad der findes på stederne i dag.

Efter Den blå Butik kom frøken Betty Nielsens hatteforretning - en fin modeforretning. Hun var datter af møbelhandler Nielsen på Slotsgade og var veninde med min moster, Martha Pedersen.

På Fisketorvet kom Galts isenkræmmerforretning, han var en meget dygtig forretningsmand, men noget opfarende, så han lå tit i strid med sine omgivelser. Han solgte mig engang et yderst fint jagtgevær - 16 - brugt, for ham, som havde ejet det, kunne ikke længere ramme med det, selvom han altid havde været en meget habil jæger. Grunden til, at det var vanskeligt at ramme med var, at på 25 - 30 meters afstand samlede det haglene på ca. 10 centimeters radius, og det vil altså sige, at det var ligesom at skyde med en riffel på den afstand, og så skal man være en usædvanlig dygtig skytte. Jeg havde ellers en god 12, som de fleste geværer er, men Galt syntes dette var lige noget for mig, og jeg købte det billigt. Jeg skal love for, at jeg blev glad for dette gevær, for på de store godsjagter, hvor jægerne står på en lang række, så kunne jeg altid ramme fasanen langt ude, efter at de andre havde plaffet løs på alt for nært hold, så denne færdighed fik jeg megen ros for, men det var takket være geværet, som samlede haglene så meget.

Efter Gallts isenkræmmerforretning kom Skibelunds herretøjsforretning. Den lå ret højt oppe fra gadeniveau, ca. 3 trin, og det hæmmer en forretning, at kunderne skal

stige op ad nogle trin. Min svigerfader - Otto Johansen - sagde, at kunderne ligefrem skulle falde ind af døren. Han var heldig at have en forretning i gadeniveau på Nygade. Ovre på modsatte side af Fisketorvet lå Høyers bagerforretning. En meget fin gammel forretning, som havde sidebygning helt op til kirken, hvor selve bageriet var. Familien Høyer havde beboelse over bageriet, så det var en stor lejlighed. Nu er der værtshus, hvor bageriudsalget var, og på første sal er der restaurant, hvor der tidligere var konditori.

Efter Skibelund kom fiskehandler Rosascos forretning, og det var på den tid vel nok Slagelses største fiskeforretning. Rosascos venstre ben var lidt kortere end det højre, og han plejede at lave grin med det og fortalte, at da hans fattige familie fra Italien gik herop til Danmark for at søge nye græsgange, så var de så mange, at han måtte gå helt ude i grøftkanten, og derfor blev det højre lidt længere, da det hele tiden smuttede ned i grøften. Hans ene søn blev kasserer i Handels- og Landbrugsbanken og var meget vellidt af kunderne. Hans søn igen blev også en dygtig bankmand.

Derefter kom en tobaksforretning, før vi når til Nytorv 2, hvor der stadig ligger en smuk bygning med restauration. Den hed i mange år „Turistcafeen“. Den var yderst populær, og byens spidser mødtes her hver formiddag for at få en lille en, som man sagde, og så spillede de ellers kort. Nu er der oprettet en mindestue for landsretssagfører P. W. Jespersen, hvor Jesperforeningen holder til.

I nr. 4 boede i min barndom en urmager Peytz, men nu er Matas der. Urmageren var gift med en søster til grosserer Hans Lystrup, som var en af byens dygtige sønner, som i god tid så den store udvikling, der ville komme efter Første Verdenskrig, og sørgede for at få forhandlingen af Wanderer motorcykler fra Tyskland. Min far fik en af de første motorcykler, som kom til Slagelse, for han så betydningen af at kunne komme hurtigt rundt til alle sine vognmandskuske på de forskellige byggepladser. Denne motorcykel var genialt konstrueret, for ikke alene var den let bygget, men hvis den løb tør for benzin, så kunne man cykle hjem på den, da den havde pedaler som en cykel. Man startede den også ved at cykle den i gang. Men det helt geniale ved denne Wanderer var, at den havde gummitrækrem foruden den almindelige cykelkæde, og når man så havde startet den ved at cykle den i gang på stedet, for den havde et svært støtteben, som baghjulet kom op på, så lod man den dumpe ned af dette ben, og så kom det geniale, for der sad et lille håndsving på benzintanken, og med dette strammede man så en kileskive sammen om gummiremmen, og så trak den på denne måde motorcyklen. Når man skulle stoppe igen, slækkede man bare kileremmen med svinget. I dag findes nøjagtig det samme system på mejetærskerne, så man kan sige, at opfindelsen dengang var yderst revolutionerende, da den kan bruges den dag i dag.

Hans Lystrup var født ude på en lille gård ved Havrebjerg, og hans far havde arbejdet på Mullerupgård. Derfor købte Hans Lystrup dette gods, da han fik råd til det. Han blev en meget velhavende mand i København. Han flyttede ind i en stor ejendom i

Pileallé, hvor han blev General Motors forhandler med flere filialer i København. Jeg var flere gange med inde og besøge ham sammen med mine forældre, der var blevet gode venner med ham fra hans tid i Slagelse.

Hans Lystrup blev gift med en datter af ejeren af Hotel Terminus ved hovedbanegården - nu Plaza - og fik datteren Karen Marie, som senere kom i lære i køkkenet på hotel Terminus, hun var en sød og køn pige, som både Gudrun og jeg satte stor pris på senere i livet. Hun blev gift med den yngste søn fra „Kragerup“, og de bosatte sig på godset „Skørringe“ på Falster, hvor jeg kom på jagt.

Karen Marie og Anders Dinesen fik fire døtre, hvor den ældste Karin flyttede over til sin mormor på Mullerupgård, hvor fru Lystrup var flyttet ind efter mandens død. Karin har arvet Mullerupgård. Hun er en charmerende og dygtig pige, der driver godset fint.

Så kommer vi til nr 6 på Nytorv, hvor der har været bageri i et par menneskealder. På første sal flyttede landsretssagfører Tommerup ind, da Handels- og Landbrugsbanken blev lagt sammen med Landbobanken til Sjællandske Bank, og Handels- og Landbrugsbankens bygning på Gammel Torv blev solgt.

Ejendommen nr. 8 var først ejet af H. V. Jacobsen, Fordforhandler, som syntes der var for lidt plads, da Fordbilerne var i rivende udvikling, og han byggede i 1920 det store værksted, som stadig ligger på hjørnet af Smedegade og Rosenkildevej.

Gustav Kierulff købte så ejendommen på Nytorv og havde General Motors forhandling der. Han kom fra Ringsted, hvor han i nogle år havde solgt brugte biler. Det havde været en fin forretning med især salg til svenskerne, da de var langt bagefter os med import af nye biler. Han blev meget velhavende og syntes at Slagelse var en større forretningsby, og det havde han ret i, og det blev en god forretning, som er flyttet ud på Sverigesvej på Garvergårdens tidligere landbrugsjord.

Alma og Gustav Kierulff var fars og mors gode venner, fra de flyttede til byen i 1919, de spillede kort hver uge hele livet. Da Kierulff ikke fik børn, tog de to drenge i huset fra hans bror, som var lærer i Tversted i Vendsyssel, og de arvede forretningen. Poul Erik hed den ene, han var bogholder i firmaet, mens den anden, Arne, var værkfører, og drev firmaet videre efter Poul Eriks død. Nu har Arne Kierulffs svigersøn forretningen.

Da Sct. Mikkel's kirke skulle have repareret vejrhanen på toppen af spiret, så tilbød Gustav Kierulff på Nytorv at udføre det ret bekostelige arbejde gratis, for han var så glad for hver morgen fra sine vinduer at kunne følge vindens retning.

Så kommer Langes ejendom i nr. 10. Grundlæggeren Vilhelm Lange byggede denne store ejendom i 1890. Bagved lå fabriksbygningen, hvor der fremstilledes tobaksvarer. Efter hans død i 1917 kom sønnen Sigfred til, og jeg glemmer aldrig denne dygtige og flinke mand, for ikke alene overfor os børn var han enestående, men også overfor sine mange medarbejdere, hvoraf de fleste var kvinder. Jeg kendte mange fattige

koner med mange børn, hvor manden enten var død eller bare var gået, som boede ude på Slagelse Mark, og som hver morgen gik på arbejde, cyklerne var endnu ikke blevet hver mands eje. Hvor var disse koner afhængige af denne fabrik.

Jeg gik på Dyhrs Skole med Langes tre børn og i klasse med hans ældste datter Vivi (Vibeque), som senere blev gift med godsejer Schultz Petersen, Christiansfeld. Poul Vilhelm hed sønnen, og så kom Kirsten som den sidste.

Når vi var til fødselsdag, var det en svir at komme over på fabrikken, for der duftede dejligt af skråtobak og sommetider fik vi en sveske og et stykke engelsk lakrids af fabrikmester Petersen, som ellers var en streng mand, som holdt fin orden og justits på fabrikken.

Nytorv med Sct. Mikkel's kirke i baggrunden. Man kan se, hvordan Nytorv er ødelagt med hække og granitsten, hvor alt møg og skidt bliver hængende.

Torv betyder åben handelsplads og med parkeringsplads!

„Ingen parkeringsplads, ingen handel“, det er desværre det, der er sket i bymidten.

Lange døde ved et biluheld på vej fra Paris i 1931, og så gik det ned ad bakke for fabrikken og fru Vikka Lange bad Peter Axelsen, om han ikke kunne redde fabrikken. Min moster, der var Axelsens prokurist på margarinefabrikken, blev så sat til at gennemgå driften, men konkurrencen i tobak var allerede hård dengang, og fabrikken blev solgt. Den lukkede i 1966.

Jeg vil aldrig glemme den venlige familie og deres kokkepige Gerda, for hun lavede dog så dejlig mad. Hun var også med ved stranden om sommeren, hvor de havde et

stort stråttækt sommerhus „Viben“, som førhen havde været ejet af bankdirektør Werner, Banken for Slagelse og Omegn.

Lange havde ikke noget at bruge hele det store forhus til, så den ene halvdel blev lejet ud til kontantforretningen. Jeg glemmer aldrig direktør Rønnow stå i døren og byde alle kunder velkommen, og så åbne døren igen for kunderne, når de gik, og sige tak for handelen. Kun hos Otto Johansen har jeg set det samme.

Overfor Kontantforretningen på hjørnet af Smedegade og Nytorv lå Niels Olsens købmandsforretning med tilhørende stor købmandsgård, hvor bønderne holdt ind i gamle dage med hest og vogn. Der var plads til over 50 heste i staldene.

Købmand Niels Olsen havde overtaget forretningen efter købmand Wilken-Jensen, som fortsat ejede købmandsgården, men han begyndte at sælge smøreolie. I 1938 solgte han ejendommen til Slagelse Kommune, som i begyndelsen af 1950'erne opførte en stor ejendom samtidig med, at der gennemførtes en regulering af grunden i forbindelse med anlæggelsen af Rådhuspladsen.

Nytorv og Nygade

På Nytorv var en flot bygning ved navn Bellevue, og inde i gården i en sidebygning havde en sadelmager til huse. Han var en dygtig håndværker, og jeg husker, at når jeg gik til skole, så måtte jeg tit ind til ham med seletøj for at få det repareret.

Der var restaurant i stueetagen og på første sal boede sagfører Lysholm Hansen. Han var gift med en søster til Otto Johansen, hun hed Else. Mit hjem brugte Lysholm Hansen som sagfører.

I nabohuset var der to forretninger, den ene var ejet af gartner Bertelsen, senere af gartner Walter Bech Jensen. Hans datter Agnes drev denne fine forretning i mange år. Nu er her, som så mange andre steder, tøjforretning.

Den anden forretning havde glarmester Petersen.

Så kommer vi til byens vartegn, nemlig Fyrtårnet, der er et femetagers højt hus. Ejeren ville gerne have haft en etage mere på, men det kunne ikke lade sig gøre, da vandtrykket fra Etterbjerg ikke kunne sætte vandet højere op end til femte sal.

Der var også her restaurant i stueetagen.

Så kommer Bennetzens købmandsgård. Efter porten havde slagter Jørgensen sin forretning, før man nåede til købmandsbutikkens indgang.

Alt dette er nu revet ned, Slagelse Sparekasses store bygning ligger der, og der er passage til Vestsjællandscenteret.

På modsatte hjørne af Nytorv og Nygade lå Peter Bargisens isenkræmmerforretning. Der er Bahne nu flyttet ind.

I samme bygning efter Bargisen havde P. M. Olsen en automobilforretning med to store udstillingsvinduer. Senere var her herreekviperingsforretning, senest Sponholtz ved Palle Therkildsen.

Atter et billede fra Nytorv med de meget uheldige hække. Et torv betyder åben handelsplads - også med parkeringsplads! Det gamle ord: „Ingen parkeringsplads ingen handel“ gælder stadig.

Derefter lå et langt gammelt hus, som nu er revet ned for at give plads til byens posthus, men posthuset blev bygget ved banegården, og istedet anlagdes pladsen med Sct. Mikkels springvand.

Så kommer den store ejendom på hjørnet med Danske Bank. Her var førhen Hjalmar Jensens købmandsforretning og senere Landbobanken med Buchwald som direktør. Hans datter blev gift med købmand Hans Kargaard Thomsen, og deres datter igen blev gift med en af Niels Juul Ulrichs sønner.

Nygade 5 var kobbersmed Micheelsens, han havde en velassorteret forretning med alt i kobbertøj. Så var der Mokka Larsens chokolade- og kaffeforretning med tobaksudsalg på den anden side indgangen.

Imellem kobbersmeden og Mokka Larsen lå Børnenes Paradis, en legetøjsforretning. Det passede meget godt, for overfor lå Bøndernes Paradis (Otto Johansen). Jeg kan huske, at man kunne købe en lille tinsoldat for 1 øre, og hvor var jeg dog lykkelig når jeg kunne stille et par stykker op til parade på spisebordet.

På den anden side af Nygade efter Bargisens isenkræmmerforretning lå barbermester Bonnemanns salon. Så kom porten ind til P. M. Olsens værksted, og derefter en skotøjsforretning, hvor man skulle op ad tre høje kampestenstrin.

Otto Johansen

Derefter kom så Otto Johansens forretning „Bøndernes Paradis“, som den blev kaldt i folkemunde.

Otto Johansen var uddannet i herreekvipering i en forretning i Hammel ved Århus. Jyder er dygtige handelsfolk, og det kom ham tilgode resten af livet. Efter læretiden ville Otto Johansen gerne have sit eget, men hans far, Peter Johansen, var en meget bestemt mand og syntes at Otto skulle have kendskab til livet på landet og købte en gård til ham i Arløse. Men der var meget krudt i ham, og sammen med broderen, der var købmand i Sandved, tog de til Næstved for at more sig til stor ærgrelse for deres far.

Engang ringede Peter Johansen ud til gården, for at høre om Otto passede sine ting. Pigen på gården svarede, nej han er ikke hjemme, de er på Vinhuset i Næstved. Så var der lagt i kakkellovnen til Otto næste dag!

Otto Johansen formanede pigen til at sige, at han var i marken. Næste gang Peter Johansen ville kontrollere sin søn, så sagde pigen, han er ikke hjemme, han er i marken. Det var en kold vinterdag, så det var ikke så heldigt.

Min svigerfar - herreekviperingshandler Otto Johansen.

Otto Johansens forretning på Nygade.

Otto Johansen var et forretningsgeni. Han begyndte med en dame som medhjælp og endte efter få år med 16 mand ved disken.

Hans store talent var, at han kunne huske alle kunder og deres mål til tøj. Og når han så spurgte, om kunden havde de to sorte køreheste endnu eller om han havde den højtydende malkeko, så var køberen leveret, især når han fik en cigar og konen og børnene flødekarameller. Havde kunden vendt den store papæsker med navnetrækket indad, så reklamen Otto Johansen ikke kunne ses, så skulle Otto Johansen nok få vendt æsken om, når han fulgte kunden til døren med tak for handelen. Det gør de den dag i dag oppe i forretningen, for den nye ejer, Ib Larsen, er usædvanlig dygtig, og det glæder Gudrun og mig.

Dengang fik karlene løn 1. maj og 1. november, og jeg har engang været inde i forretningen med en af vores karle på sådan en dag, og jeg glemmer aldrig det syn, der var stopfyldt med kunder i forretningen, og på den lange disk lå der bjerge af tøj, for der var slet ikke tid til at hænge det væk, så stærkt gik det. Det gav penge, og Otto

Johansen blev byens største skatteyder. Det kunne man læse i Sorø Amtstidende, som hvert år trykte, hvad alle betalte i skat. Jeg gemmer stadig den avis.

Der gik flere humoristiske historier om Otto Johansen. Jeg husker især en. Dengang havde man store kørepelse, når man om vinteren skulle køre langt med hest og vogn. Disse store og tunge, sorte kørepelse var foret med russisk bjørneskind, og den store krave kunne man slå op om ørerne.

Otto Johansen havde købt et parti billigt fra en anden forretning, som var gået ned, og disse pelse solgte han til 100 kr. stykket, for de kostede ellers omkring 300 kr.

Min svigermor Astrid Johansen.

Otto Johansens villa, Klostergade 3.

Hestehandler Christian Hansen, Smedegades Møllegård, så dette billige tilbud og købte en. Han opdagede så, at der var en lille mølorm i den og ringede til Otto Johansen og sagde: „Du har snydt mig, Otto, for der er mølorm i kørepelsen!“ Hertil svarede Otto Johansen: „Ja men dog, min kære ven, du havde da vel ikke tænkt, Christian, at du kunne få silkeorme med til denne billige pris?“

Der blev ikke talt mere om det, for Christian Hansen var selv en dygtig handelsmand.

Da forretningen begyndte at gå godt, skulle Otto Johansen se sig om efter en kone, og kunne ikke rigtig stå for den smukke pige, Astrid Nielsen, som var i Scheplers Smørbørs lige ved siden af hans egen forrentning, og hvor senere Javabrønderiet fik til huse. De blev gift og fik datteren Gudrun, som jeg så blev gift med den 2. juni 1946 på Gudruns 21 års fødselsdag. Vi fik Bjærgbygård ved Mørkøv i bryllupsgave af vore forældre, så det var en fin start.

Familien Johansen boede i mange år på første sal over forretningen. Senere fik de bygget en smuk, moderne ejendom på Klostergade 3 - overfor Peter Axelsen, og der boede de lige til deres død.

Da Gudrun og jeg skulle gennemgå deres papirer, så blev vi overrasket over at læse, hvor generøs Otto Johansen havde været, for vi vidste godt, at morfar, som vi kaldte ham, havde givet meget væk, så som konfirmationstøj til en dreng, hvis mor var en fattig enke, men at han hvert år fra 1930 og til efter krigen havde givet omkring 100 fattige enker hver 100 kr. til jul, vidste ingen. Han havde bedt borgmester Melgaard ordne det. Borgmesteren var hans gode ven. 100 kr. var mange penge dengang. Han havde givet meget væk, og af større ting kan nævnes et urværk til Sct. Mikkel's kirke og en ny klokke til Sct. Peders kirke samt et klækkeligt beløb til det nye Vestsjællands Handelshøjskolecenter. Det er altid godt for en by, at borgere som virkelig har tjent store penge der, også kvitterer for det. Og det gjorde Otto Johansen i levende live.

Smedegade og Sorøvej

Så skal vi ned ad Smedegade, og begynder på højre hånd med L. Ulrichs isenkræmmerforretning. Det er en meget flot bygning, og der var i mange år en meget fin forretning. Gamle Ulrich, som vi kaldte ham, for han havde to sønner i forretningen, Niels Juul og Gregers Ulrich samt datteren Jytte.

L. Ulrich var formand for bestyrelsen i Grønvold & Schou, som dengang lå i Jernbanegade, og hver formiddag kunne man se Ulrich spadserer derned for at se, om alt gik vel, for han var dygtig, men meget nøjeregnende. Om sommeren havde han altid en rund, flad stråhat på - ligesom Otto Johansen, og når de stillede med den, så vidste man, nu var det sommer.

Efter Ulrich kom så Skovgaards installationsforretningsejendom - Smedegade nr. 4. Skovgaard havde arbejde for Slagelse Oplandselicitetsforsyning og havde oplagsplads for lysmaster på Garvergården, og vi havde entreprice med udkørsel af alle masterne. Skovgaard var en dygtig mand med stor forretning, og han havde sønnen Kaj og datteren Bente. Kaj døde ret tidligt, og enken, Jytte, drev forretningen videre med sine fire drenge.

Kaj Skovgaard var med i modstandsbevægelsen, og han havde en halvtonsvogn stående ude hos os. Jeg skulle om morgenen sørge for at få gemt de tomme containere, som våbnene var sendt ned med i faldskærm. Jeg gemte dem under en stor bunke løs halm, og tyskerne opdagede aldrig noget.

Indtil for nylig var her Sørensens slagterforretning og så Tvillingsalonen - barber og frisør - som blev drevet godt af de to brødre Jørgen og Bent. Deres morfar havde været husmand på Garvergården, og derfor var jeg naturligvis deres første kunde.

De glemte aldrig, at da jeg skulle betale, så gav jeg dem en større seddel end beløbet var, og da jeg ikke ville have penge tilbage, men sagde, at det kunne de betragte som en lille startkapital, var de målløse.

Det havde jeg lært af min svigerfar, som sagde, at når nogen starter en ny forretning, så skal man altid give mere end man har købt for. - Ja, det var en god skik!

Når jeg kom for at klippes på Tvillingsalonen, så har jeg ofte været ude for, at forskellige af byens borgere er kommet hen til mig og sagt: „Harve jeg ikke haft din far eller mor til at hjælpe mig i gang for år tilbage, så havde jeg ikke haft det så godt i dag.“ Så bliver jeg glad, at man har haft sådanne gode forældre.

Derefter kom læge Barfoeds villa, der lå lidt tilbagetrukket på Smedegade. Så fulgte Anton Petersens store købmandsgård, men både denne og Barfoeds villa er revet ned for at give plads for lægecentret.

Overfor i nr. 4 - 6 lå efter købmand Niels Olsen en treetages ejendom, hvor købmand Wilken-Jensen boede. I stuen var der en lille restaurant, som Christian Rasmussen drev i mange år. Hans kone Lise var dygtig til at lave gammeldags retter, og når min far og Kierulff sammen med „Brødpetter“ og Wilken-Jensen skulle spille kort, så var det altid hos „Lise i Krogen“, for der fik de sådan en dejlig flæskeæggekage til frokost. Ja, hver mand, sin smag!

Ved siden af lå købmand Lundbergs store købmandsforretning, som også var Slagelses største med mange magasiner og god plads til heste og vogne, når bønderne kom til byen.

Der var også flere lejligheder, og jeg husker, at i en af dem boede den stærke elektriker, som han blev kaldt, for han var somme tider lidt hidsig og ville gerne slås, men det var fordi han som ung havde sejlet til Østen, og der fået malaria. Han var ovre hos Skovgaard, og en meget dygtig elektriker. Han havde flere børn, og de var alle dygtige, især den ene datter gjorde sig gældende, for hun blev gift med købmand Ehlers, og fik der rigtig brug for sine evner i det store varehus.

I kælderen boede en træskomand ved navn Sørensen, og han stod tit i kældervedgangen og kikkede på trafikken på Smedegade, og blev på den måde Smedegades vartegn. En af hans sønner blev senere automobilforhandler og blev gift med proprietær Højlands ældste datter.

På samme side af Smedegade kom så malermester Peter Nielsens lange hus. Det var en dygtig og meget sparsommelig mand, og han havde to døtre, hvoraf den ældste, Signe Nielsen, var lærerinde på Dyhrs Skole. Jeg havde Signe Nielsen som tegnelærer, og da jeg tegnede jævnt godt, var jeg meget glad for denne elskelige lærerinde. Men hun var ret gammeldags klædt, og blev derfor tit drilllet af de store drenge, men når

hun så blev helt hvid i ansigtet, så vidste de, at nu skulle de holde op.

Der var ret mange penge efter denne familie, da døtrene aldrig blev gift, og derfor oprettedes „Malermester P. Nielsen og Hustrus Stiftelse for velagtede Borgere i Slagelse By“, som opførte ejendommen Smedegade 16. I fundatsen står, at der skal være en mindestue med malermesterens bedste møbler. I dag kan man se dette patricierhjem med klunkemøbler på Slagelse Museum.

Hele denne række af ejendomme på den nordre side af Smedegade fra nr. 1 til 7 blev revet ned for at give plads til den nye Rådhusplads. Egetræet foran rådhusets indgang stod i malermesterens have.

Så byggede arkitekterne Herman Steudel og Johs. Knudsen Pedersen det nye rådhus. Borgmester Poul Hansen ville ikke bygge nyt rådhus og rutte med borgernes penge, som han sagde, for han var en usædvanlig fornøftig borgmester. Arkitekterne byggede rådhuset, som blev lejet ud til kommunen, som så senere købte det.

Så kom købmand Rossings ejendom, og den ligger der endnu. Førhen havde hestehandler Høm hestehandel i gården, og i min barndom havde baker Nicolaj Hansen sit bageri der. Han var gift med en søster til garver Hackenberger. Jeg kan huske, at han havde mange ænder i gården, og når jeg skulle i skole, mødte jeg baker Hansen med alle sine ænder, som han drev ud ad Smedegade til Smedegadeparken ved Teknisk Skole. Det kunne lade sig gøre dengang, for der var ikke ret mange biler, og alle gav plads til dette optog. Om aftenen gentog det sig, og man sagde om bageren, der var en lille og ret svær mand, at man kunne se på ham, at han glædede sig til jul, hvor disse fede ænder skulle stå på julebordet.

Derefter kom der nogle småforretninger, før man nåede ned til snedker Thomsens store hjørneejendom, hvor der var ligkistesalg. I den ejendom boede en anden af vores læreinder på Dyhrs Skole. Det var fransklærerinden Ella Jørgensen. Hun var skrap, når man ikke lige kunne lektien ordentligt, men hun var dygtig og derfor respekteret. Hendes søster var gift med Fass på bryghuset.

På selve hjørnet var der en lille købmand - Thygesen, og så en barbersalon, og den er der den dag i dag, og så et par småforretninger til. Så kom nogle lave småhuse. I det første var der vaskeri, og vi kunne altid se, at disse søstre, som ejede forretningen havde nok at gøre, for dampen stod altid ud af den åbne dør.

Derefter kom pæreboden, som vi kaldte den. Det var en gartner, som havde et par store pæretræer i baghaven, og han forstod at opbevare disse pærer, så han solgte næsten pærer hele året.

Så kommer malermester Friis' ejendom. Denne malermester havde en søn, der var urmager, så der var også urmagerforretning. Maler Friis havde et par sønner, der var meget dygtige til at male landskaber, og jeg husker engang, jeg syntes, at et af malerierne i vinduet var så smukt. Det var et italiensk motiv. Jeg gik ind og købte det. Det var da Gudrun og jeg var flyttet ind på Bjergbygård. I hallen manglede jeg et virkeligt stort maleri over trappen op til første sal. Jeg spurgte ham, om ikke han kunne male mig det samme motiv i stort format, nemlig 2 x 3 meter. Det kunne han,

og det blev meget flot og altid beundret af udenlandske gæster, som besøgte os på godset.

Ved siden af lå så malermester Henriksens ejendom. Han boede selv på første sal og havde værksted i gården. Han var en dygtig malermester, og vi brugte ham på Garvergården. Han havde en søn, der også blev maler, og jeg læser altid med glæde Frede Henriksens artikler om gamle dage i Sjællands Tidende.

I samme ejendom var en købmandsforretning, i min barndom hed købmanden Johannes Nielsen.

Men vi skal over på den anden side af Smedegade, hvor nu den nye ejendom ligger, der bliver kaldt „Skyggeren“.

Nede på hjørnet lå Binderups røgeri i en gammel gård. Den blev senere revet ned, men bygget op igen, dog rykket lidt tilbage, for at give bedre plads på gaden. Så kom der et fin patricierhus, og dernæst slagter Corfitzens ejendom. Jeg husker, at Corfitzen havde sådan en sjov procelænsfigur stående i vinduet. Den forestillede en slagter, som holdt det ene bagben oppe på en stor gris, for at den ikke skulle løbe fra ham, nu den skulle slagtes.

Derefter kom en stenhugger, som solgte gravsten.

Et skønt billede af Smedegades sø med den tidligere Teknisk Skole i baggrunden. Slagelse har mange grønne områder og skønne parker i byen, derfor er det helt malplaceret at beplante Nytorv som en kolonihave, og derved udelukke handel.

På hjørnet af Kirkegårdsstien og Fredensgade lå der en flot villa, som Otto Johansens far og mor ejede, og da Anna Johansen blev enke, så gik Otto Johansen hver eftermiddag ud for at se til hende, så det blev også et træk i bybilledet.

Så kommer Teknisk Skole med meget fin arkitektur i italiensk stil.

På den anden side af Smedegade, hvor jeg omtalte maler Henriksens ejendom, lå Bomhuset. Her skulle man i gamle dage betale en afgift af sine varer, som man havde med ind til byen. Det er forlængst flyttet ned i Anlægget, så kommende generationer kan fornemme, hvordan et bomhus så ud.

Demæst kommer en ejendom, som er bygget med mansardtag.

Men så kommer vi til et spændende kapitel på Smedegade, for her lå et gammelt stråtekt hus ret langt væk fra gaden, således at der var plads til en smal hestestald, og så en vandpost lige midt på gårdspladsen. Her boede vognmand Jacob Jensen i mange år sammen med sin kone og datter. Herfra havde han vognmandskørsel med sine to jyske heste og en ladvogn.

Jeg stoppede tit op for at overvære den overvældende kærlighed som disse to kvinder - mor og datter - udviste, når gamle Jacob Jensen kom hjem efter en lang dags kørsel med grus og sten til byggepladserne. De hjalp ham først ned af vognen, så spændte de hestene fra og førte dem hen til vandtruget. Hele tiden klappede de hestene, for de vidste godt, at netop disse dejlige heste skaffede dem husly og mad hver dag, og det var jo den kærlighed værd.

Jeg vil aldrig glemme dette dejlige billede, som her udspandt sig hver dag. Det burde have været malet af en som Ring, der har gengivet så mange gamle træk fra den tid. Disse to kvinder var klædt i lange, sorte kjoler med et sjal over skuldrene og bundet sammen bag på. Bare jeg dog havde fotograferet dette smukke optrin.

Derefter kom så en stor ejendom i flere etager. I baggården lå et lille hus med stue og køkken. Det blev lejet ud til fattige folk, og er først revet ned, da Gørtlergade blev ført ud i Smedegade.

I dette hus boede min mormor, da hun som fattig enke flyttede til Slagelse.

Der er så to villaer, før vi når til en større ejendom, her boede i mange år købmand Herman Petersen. Alene fra Torvet og ud til Slagelse Mark var der i min barndom 10 købmandsforretninger, så det er noget af en omvæltning, der er kun to tilbage.

Efter købmand Herman Petersen kom lærer Bachs lave ejendom, og så når vi til skomager Jacobsens ejendom med udsalg og værksted omme i gården. Han var en dygtig skomager og hans kone var enestående til at sælge fodtøj, for hun havde altid tid til at snakke med folk, og derfor vidste hun alt om, hvad der foregik på Smedegade - ja i hele Slagelse, hun var så interessant. De havde en søn, der hed Boye, som også var udlært skomager. Han var hjemme og de havde en stor forretning, da de også reparerede alle militærstøvlerne fra kasernen.

Boye Jacobsen fik en søn, som har den fine skotøjsforretning først for på Slotsgade, så den solide gamle familie er fortsat her.

På Smedegade ligger denne ejendom. I baghuset boede min mormor med sine fire små børn i to små rum, da hun som enke måtte flytte fra Lille Frederikslund.

Derefter kom sagfører Benzens store ejendom, som nu er købt af Ford, og hvor der på den store grund er udstilling af biler.

Som omtalt flyttede H. V. Jacobsen fra Nytorv ud på hjørnet af Rosenkildevej og Smedegade, for Ford havde dengang en forrygende fremgang over hele verden, da Henry Ford forstod at fremstille en billig bil, men også forstod, at hans arbejdere kunne købe på afbetaling. Han var på den måde fadder til afbetalingen i hele verden, hvad der kom den almindelige arbejder til gode. Nu kunne han købe barnevogn og møbler på afbetaling. Det var omkring 1945.

Hvor Parkvej munder ud i Smedegade begynder nu Sorøvej. Kirkegården havde nr. 2, De gamles Hjem nr. 4 og mit hjem Garvergården havde nr. 6.

Overfor kirkegården lå der igen en købmandsforretning, som var ejet af Kaj Jensen, og det er den eneste på Sorøvej, som er tilbage.

Demæst kom Justesens blomsterforretning som stadig findes, men på den store gartnerigrund bagved er der opført mange huse, og det kaldes Gartnerhaven.

Så kom Nicolaj Hansens kødudsalg. Fru Hansen var søster til Christian „det halve byråd“, som vi kaldte ham, for han var dygtig og vidste, hvad der tjente byens vel, og havde vi stadig en som ham, så var vi sluppet for den grufulde misere med bymidten, som plager alle i Slagelse. Sådant en dygtig mand som ham mangler vi rigtignok i dag.

Møllen var i mange år Sorøvejs vartegn, og vi fik på Garvergården valset havre til alle hestene og malet skråsæd til vore grise. Mølleren havde meget at gøre med alle de landmænd på Sorøvej, som skulle have malet korn her. Senere fik alle en kværn selv, så derfor kunne mølleren ikke overleve. Der hørte også et par lejligheder til møllen, så han havde en god indtægt. En familie i den ene lejlighed havde et par smukke døtre, og jeg husker, at den senere borgmester Poul Hansen ikke kunne lade den ene være i fred, så hun blev fru Hansen. De fik sønnerne Arne og Svend Urban Hansen.

Poul Hansens forældre boede i et langt stråttækt hus med gavlen ud til Skovvejen, og haven stødte op til Garvergårdens park.

Efter møllen kom hestehandler Christian Hansens gård. Han var en dygtig mand, og havde mange heste med på marked hver uge på Nytorv.

Dengang var der et springvand midt på torvet, og på gelænderet rundt om sad hestehandlernes karle og holdt hestene. Når der så kom en landmand som kunde, så mønstrede de hestene for ham på gaden ned til Gammel Torv. Selvfølgelig var der ikke megen biltrafik dengang, men gadefejeren havde meget arbejde med at feje alle hestepærerne op bagefter.

Hestehandleren havde kun en søn, Knud, og han var min bedste ven og legekammerat, mens vi gik på Østre Skole. Jeg husker, at det var altid heste, Knud talte om. Det bedste han vidste var at lege en fuld ølkusk, der kørte løbsk. Når vi gik fra skole skulle vi på toppen af Parkvej tage hinanden i hånden og løbe alt, hvad vore små ben kunne bære os, til vi helt forpustede nåede ud til Sorøvej.

Når Knud så havde spist, tog han en af sin fars kørepiske eller det var vel snarere en mønstringspisk, for sådan en skulle en hestehandler jo have, for at muntre hestene op med et knald med piskan, når en køber skulle se på en hest. Med sådan en pisk kunne Knud så løbe rundt i timevis ude foran i den gamle have og slå knald med denne pisk, imedens han sprang rundt som en løbsk hest, men slå knald med en pisk, det kunne han. Han ville have været en første klasses cirkusdirektør med de evner, men nu blev han jo en dygtig hestehandler.

Der var bygget en Esso-tankstation i Møllegårdens have, og den bestyrede Juelskjær, senere Eriksen tidligere ejer af Pilegården i Landsgrav. Bygningen er der endnu, og der er forretning med haveredskaber (Werner Nielsen).

Der kom så igen en lille købmandsforretning, hvis ejer hed Løkkegaard. Hans kone var min gudmor. Det stammer fra dengang, da far og mor flyttede fra Croneshvile til Rosenkildevvej. Da de blev gift blev Løkkegaards deres venner.

Herefter kom en række små huse og nr. 73 købte far og mor senere af en baptistfamilie, og vi byggede i baghaven et firefamiliers hus med første sal. Jeg fik lov til at være arkitekt på huset, og det ligger der endnu. Så lå der igen nogle små huse og en smedje, hvor vi fik skoet hestene. Da smed Jensen døde, flyttede far hele smedjen over på

Garvergården, og smedens søn, som også var beslagsmed, fulgte med. Han havde været hjemme hos faderen hele livet, og hvor var vi glade for Svend, som han hed. Han kunne smede alle de spyd og krummelurer, som jeg fandt på.

Til sidst på venstre side af Sorøvej kom så det høje hus, som det blev kaldt, for her var lejligheder i tre etager. Herefter var der bar mark, for der var ikke den Holbækvej, som vi kender i dag. Vi skulle helt ud til Johnsens Møbelfabrik, som nu er jagthus, for at komme ad den gamle Holbækvej og ud til Markskolen, for Østre Allé var heller ikke anlagt. Der var også mark.

Overfor Markskolen byggede brødrene Christensen fra Sorø Stolefabrik Slagelse Møbelværk. Det var et par solide og dygtige håndværkere, som havde en fin forretning med kvalitetsmøbler.

Jeg solgte mange bøgekævler til dem fra min skov „Friheden“, som hørte til Bjærgbybygård. Bøgetræet blev skåret op i planker og derefter vindtørret i to år i åbne trælder.

Vi skal tilbage til Sorøvej - som nu hedder Smedegade og ud ad Skovvejen. Jeg har fortalt, at borgmester Poul Hansen var født her, og oppe på svinget ligger der stadig en lille jødisk kirkegård.

Lidt længere henne på venstre hånd boede tømrer Bech Jensen, og det var her, hans søn fik det første gartneri, før han købte la France, som lå overfor på Skovvejen.

Så kom forsørgelseshjemmet på højre side. Der er nu sygeplejerskeboliger. Forsørgelseshjemmets bestyrer hed Chr. Jensen, og hans søn, Svend Aage Jensen, blev senere ejer af Slagelse Papirkompagni og blev gift med en datter af gårdejer Frederik Poulsen, Etterbjerg.

På venstre side af Skovvejen var der en lille fold, som lå ret dybt for vejen. Her oprettede kommunen sidst i 1920'erne losseplads, som blev brugt i mange år, men det var ikke rart for naboerne, for hver gang det blæste stærkt, så fløj affaldspapiret ind i vore haver og helt ind på kirkegården. Desuden var der et væld af rotter, som også åd store pletter i vore kommarker. Nu er den heldigvis sløjfet, og kommunen har været så hensynsfuld, at der er udlagt grønt område oven på og ikke nogen bebyggelse.

Så tilbage til Sorøvej, hvor De gamles Hjem ligger på hjørnet af Skovvejen. Der blev senere bygget to fløje til, således som det ser ud i dag. Det er et fredfyldt sted, da kirkegården ligger overfor og på den anden side Garvergårdens store have og park med en lille sø.

I nr. 8 - 10 havde maskinsmed Vilhelm Jensen bygget en flot villa og et stort værksted på en brandtomt. Her havde der ligget et firefamiliershus, som hed Petersminde, men det brændte sammen med Garvergården i 1920.

Da Vilhelm Jensen døde, købte sølvsmed Iversen det for at lave det moderne stålbestik der, men de rigtige maskiner fandtes ikke på det tidlige tidspunkt, så det måtte stoppe. Far og mor købte det så, for det er rart at vide, hvem man har som naboer. Mor havde

allerede en god mand i kikkerten. Det var Walter Wølding, som havde et lille værksted på Kalundborgvej. Deres bekendtskab stammede fra den tid, hvor han var mekaniker på Essotanken overfor. Han var en dygtig ung mand og blev godt gift med en pige ved navn Musse, som mor også kendte. De kom bare med deres spareskillinger, og det blev mor og far ikke snydt med, for de var meget taknemmelige og meget opmærksomme over for os.

De fik en søn Ib, som gik i faderens fodspor. Han har gjort det godt, for han har udvidet forretningen med Mitchubitzi forhandling på Holbækvej.

Ib og Lone Wølding fik en søn, Christian, som ligeledes vil gå i faderens fodspor. Jeg har haft ham på min vinfarm i Australien, hvor han var en flittig og dygtig ung mand, så det vil gå ham godt.

Derefter kommer villa „Stevns“, som i sin tid blev bygget af en velhavende vognmand fra Stevns, deraf navnet. Han havde to sønner, Laurits og Hans, som han syntes skulle have en vognmandsforretning her i Slagelse. De solgte senere til konsulent Christensen og Lauritz Larsen flyttede forretningen ud på Herluf Trollesvej.

Konsulent Christensen solgte villaen til min bror Jens Christian, da han solgte sin gård - Kassebjerggården i Skovsø. Han døde desværre alt for ung, 33 år, og fra to små drenge og til stor sorg for far og mor, for han skulle have overtaget Garvergården. Hans enke bor i villaen endnu.

Hans to drenge, Hans Jørgen og Jens Erik fik hver en gård af deres bedsteforældre på Garvergården, henholdsvis Næsbygård og Saxboholm.

Efter villa Stevns kommer vi så til den sidste villa på Sorøvejs højre side, nemlig villa „Tacoma“. Den blev bygget af den ene af brødrene, som ejede Slagelse Møbelværk, Alfred Christensen. Hans kone, Maren Stine var fra Stige ved Odense, og de blev mine forældres gode venner. Jeg husker, at Alfred var noget speciel, for engang vi var til fødselsdag derinde, så havde kone købt et kaffestel til ham, for det syntes hun, at de manglede. Men så købte han 6 manchetskjorter til hendes fødselsdag, og så var det betalt.

Så var der ellers bar mark. Vi havde vognmandshestene gående i en fold, som lå ud til Sorøvej.

Klosterbanken, som vejen stadig hedder, havde ti ens huse på højre side. De blev beboet af arbejdsfolk til en billig husleje, da kommunen ejede husene, som var bygget i den store arbejdsløsheds tid.

Der er to stikveje til Klosterbanken, Nørre Ås og Sønder Ås. Den sidste lå op til vor mark, og jeg fik senere lov til at være arkitekt på seks huse, hvor et større gulstenshus lå op til Klosterbanken, derefter fire ens rødstenshuse og så til sidst et gulstenshus oppe på bakken. Det var lidt bedre end de andre, for her var kælder under. Det blev bygget til en af vores chauffører, Poul Poulsen, hvis mor havde været malkekone hos os i mange år, og som en tak til Poul, der kom til os som 14-årig og blev der i mange, mange år. Han var født nede i et gammelt trefamilierhus, som lå ud til Sorøvej på

hjørnet af Klosterbanken. I dette hus boede også Christian Andersens (Christian det halve Byråd) forældre. Han blev også vor gode ven, og han yndede at fortælle om et par, der boede i den tredje lejlighed. Der var lerklinede vægge og derfor meget lydt. I den lejlighed boede murer Olsen, og han havde en husbestyrerinde som hed Kaline. Hun skulle en aften læse avisen højt for Olsen, og da det var under Første Verdenskrig, så spurgte murer Olsen: „Kaline, hvad er Europa?“ Så grundede Kaline meget, og svarede så: „Europa, ja Europa, det er hele komersen!“

På Sønder Ås fik jeg lov til at tegne seks ens huse, som min far ville bygge på Garvergårdens jord. Senere blev der bygget to mere.

Men der var megen elendighed på Sorøvej, og især i nr. 49 og 51 og så henne i det „høje hus“. Der boede en lappeskomager i nr. 51 på et par loftsværelser sammen med sin blege kone og mange børn. De var meget fattige, og jeg fik tit lov til at gå over til dem med noget mad, når det var helt slemt, for jeg legede jo sammen med nogle af børnene. Men i alt den store fattigdom, var der en kærlighed til hinanden, som jeg sjældent har oplevet, for denne far forstod at tage sine børn op på skødet og så fortælle dem alt det dejlige, der fandtes i denne verden og så synge sammen med dem og rigtig knuse dem ind til sig, når de var sultne og græd ved sengetid. Jo, det var kærlighed, men en fattig trøst, når man bare er sulten. Ja, sådan havde mange det den gang, men jeg er helt sikker på, at det er gået alle disse børn godt senere i livet, for de havde ballast og kærlighed til at modstå alt. Bare man dog kunne træffe en af dem i dag.

I det høje hus boede der mange familier, men der var især en familie, der var noget speciel, og det var slagter Arnoldus Jensens familie.

Jeg gik i skole med en af drengene ved navn Knud, og det var en usædvanlig flink og god dreng. Jeg tror, at han blev tømrer senere i livet og flyttede til Ålborg. Vi legede dejligt sammen og vi fik det tilfælles, at vi begge brækkede et ben, men det gjorde måske, at vi holdt ekstra godt sammen.

Arnoldus var slagter på det offentlige slagtehus. Han gik hver morgen forbi vore vinduer på vej til arbejde sammen med nogle andre slagtere, for de havde ingen cykler. Det var måske meget godt, for de fik sig nogle bajere i dagens løb, men det må nu heller ikke være sjovt, at skulle slå dyr ihjel hele dagen, og dengang var det jo med en stor hammer, og så fik man jo tid til at se ind i de store blå uskyldige kvieøjne. Derfor tror jeg, at alle slagtere drak, det var for at kunne holde det ud og glemme. De havde altid en pakke med et eller andet fra et slagtet dyr med hjem, men de stjal ikke dette, det var bare et affaldsstof i form af testiklerne fra en tyr eller andet. Det var godt kød, så familien manglede aldrig mad.

Men jeg kan tydelig huske, når disse slagtere skulle hjem, og hvor nogle af dem, det var især Ditleverne fra Slagelse Mark, en gang imellem havde fået et ordentlig streg på, så kom alligevel de små piger i familien deres far i møde og begravede nu deres lille barnehånd i slagterens store næve, for de kunne ikke se, at deres far var fuld, det var jo deres far, som nu kom hjem og åh, hvor var da livet dejligt.

Alle børnene fra disse hjem blev til noget, for de vidste jo godt, at det var om at få et arbejde og komme ud, for hjemme var der jo ikke ret megen plads, da 8-10 familiemedlemmer jo som regel skulle finde plads i en lille toværelses lejlighed på 30 kvadratmeter.

I kælderen i det høje hus boede et par sprittere, det vil sige, nogle der drak kogesprit med karbid i. Det var en streng kost, og almindeligt kogesprit var næsten udrikkeligt, men når de så kom et lille stykke karbid i, så bruste det op og så smagte det nogenlunde, og så kunne man få en dejlig brandert på og glemme al verdens fortrædelighed.

Ved siden af det høje hus lå der en smedje, hvor far fik skoet sine vognmandsheste, og på den tid havde vi 13 heste. Det var Thorvald Smed, og han havde en søn hos sig som hed Svend og de var begge dygtige beslagsmede og meget venlige. Thorvald Smed boede ude på Slagelse Mark, og jeg husker tydeligt, at hans kone var så tynd og mager, for de fik jo aldrig den rigtige kost og huden var derfor altid gullig. De havde en sød datter foruden sønnen Svend, og det skal til konens ros siges, at Thorvald og Svend altid var rene i tøjet og altid nyvaskede hjemmefra, og når man kom Thorvald Smed rigtig nær, så duftede han så dejligt af sæbe og skråtbak, og så var han desuden så nydelig i ansigtet og med sit krøllede kortklippede hår. Det var en svir at komme over i den smedje og se dem smede hestesko, for alt blev lavet i hånden, dengang kunne man ikke købe færdige hestesko som i dag. Svend trak altid blæsebælgen. Det var også morsomt at se dem smede en hestesko på ambolten, for hvis den gamle smed havde slået af, det vil sige hamret et par småslag ved siden af jemet, så måtte sønnen ikke slå en gang til med den store forhammer. Ellers slog smeden først med sin

klaphammer, og så kom sønnen med et stort slag med sin forhammer, og sådan gik det slag i slag til jernet havde den facon, man nu ønskede, men det var så smeden der skulle slå de små slag ved siden af på ambolten, for at sønnen kunne vide, at nu skulle han holde op. Det kalder man jo at stå i lære, for at kunne alle disse finesser, og man må jo sige, at det var dygtige folk dengang, men sikken et slæb i forhold til i dag, men alle havde det jo lige strengt, og så kunne man tage det.

Vognmandsforretningen

Efter krigens ophør 1918 havde vognmandsforretningen haft fremgang hvert år, for ikke alene arbejdede far og de to kuske hårdt hver dag, men også om søndagen kørte de for folk ud til „Villadsensminde“ ude ved Næsbystrand eller helt til Reersø, og det gav gode penge. Til gengæld gjaldt det om at passe hestene godt, men det har far altid haft ry for.

Far og mor havde sparet penge sammen, så de kunne komme med en pæn udbetaling på Landly, som lå ude på højre side af Sorøvej lige før jernbaneoverskæringen. Dengang havde vi ikke alle de viadukter som i dag, men der var ledvogtere til at lukke for overkørslerne, hver gang et tog skulle passere, og det skulle være pålidelige folk, men der fandtes næsten ikke andet den gang.

Vognmandsforretningen var vokset, og der skulle være plads til flere heste og så var der ikke så langt ind til byen..

Ude ved jernbaneoverskæringen i Skovsø boede på den venstre side af vejen Marie Sypige, hun syede for folk. Hun havde en ko, som hun trak op og ned langs vejgrøften, og mens den græssede strikkede hun på hoser, som hun solgte. Hun havde kun en meget lille grund til det gamle hus, og hun skulle jo have plads til kartofler og grønkål til hele året, for der var ikke penge til at købe så meget for, kun salt, sukker, kaffe og mel.

Marie Sypiges ko fik hvert år en kalv, og hun græd altid, når hun skulle sælge og aflevere den til slagteren, når den var et halvt år gammel, for hun skulle have penge til terminen, og hun kunne ikke skaffe hø nok eller plads nok til to kreaturer.

Hun døde, da jeg var omkring de 6 - 7 år. Vi var da flyttet op på „Garvergården“. Jeg glemmer aldrig den dag i mit liv. Først græd vi over hendes død, og da ligtoget passerede forbi og mor fulgte med, så listede vi drenge os efter til kirkegården, for at se hende blive begravet. I det samme kom slagteren trækkende ind til byen med Marie Sypiges ko, og da de kom ud for det sted på kirkegården, hvor de var ved at sænke kisten ned i graven, rev den sig løs fra slagteren og sprang over hegnet og for lige hen til kisten og slikkede den. Koen kunne naturligvis lugte sig frem til det, for kisten havde stået i stuen lige ved siden af den lille stald, kun med en dør imellem. De havde været uadskillelige venner i 18 år.

Til Landly hørte der 10 tdr. land, så kunne far også høste det korn og halm, som hestene skulle have, og desuden var der plads til et par grise og en malkeko. Det var

en stor fremgang for den lille familie.

Det gik fint fremad, og da Havrebjerg Mølle og gård blev til salg i 1918, købte han også den, for så kunne han få malet sit eget korn og ellers have en pæn indtægt til møllen fra de omkringboende landmænd, for dengang havde ikke mange selv kværn, og her på denne mølle havde man gratis kraft i form af en vandmølle. Der var altid vand nok, da al vandafledning fra hele Slagelseområdet skulle denne vej ud i Tude Å. Slagelse by ligger som bekendt på en bakke og har kun fald mod nord for vandafledning, og det vil sige mod Havrebjerg. Denne å løber ud ved Næsbystand, og derfor har denne strand aldrig været så eftertragtet som badested, fordi vandet i Storebælt her blev blandet med ferskvand fra åen, og så groede der meget søgræs op. Alligevel blev der solgt strandgrunde der, for de var billigere end ved Stilling Strand.

Der var nu kommet flere spand heste i vognmandsforretningen, og da far selv havde foderet, så gav det mange penge.

Garvergården

Garvergården blev pludselig sat til salg, og da den lå lige i byens udkant på Sorøvej nr. 6 og lige ved siden af De gamles Hjem på hjørnet af Skovvejen, så lå den ideelt for en vognmandsforretning, tilmed hørte der over 100 tdr. land god jord til, så far og mor købte den med lille udbetaling.

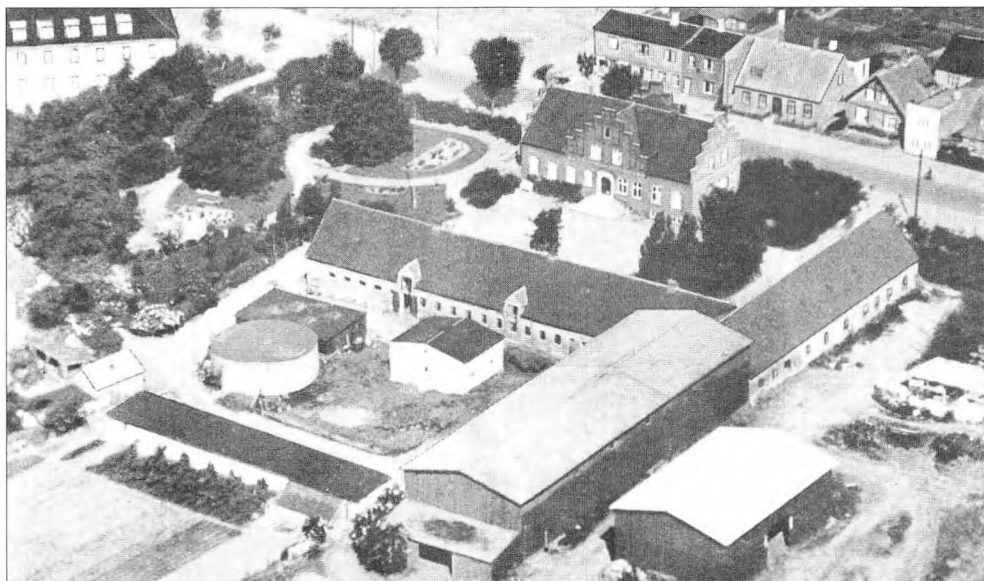
Det viste sig hurtigt, at det var et usædvanligt godt køb. Tæt ved byens centrum så hestene ikke havde så langt til de forskellige byggerier, og så al den gode jord at drive.

Da far som ung var forvalter i Jylland hos en godsejer Møhl, sagde denne mand til far, da han skulle have en anbefaling: „Ja, De er en meget dygtig ung mand, Petersen, så De vil blive til noget, men husk nu, når De køber et landbrug, så sørg for, at der er en anden forretning tilknyttet gården. For med en gård alene bliver man aldrig velhavende, men har man en skov, en grusgrav eller vognmandsforretning, så kan disse ting supplere landbruget, og folkene og hestene på gården er der altid arbejde til i den stille tid i landbruget!“

Hvor var det kloge ord, og lige her ved købet af Garvergården, havde far og mor netop fået deres højeste ønske opfyldt, både forretning og jord, og med den pragtfulde beliggenhed, som senere skulle vise sig at være en guldgrube.

Det var i januar 1919, at denne gård blev købt. Mine forældre solgte Havrebjerg Møllegård og Landly for at få penge nok til udbetalingen, og det blev der lige.

Da vi skulle flytte fra „Landly“ og op på „Garvergården“, fortalte de mig senere, for jeg var endnu for lille til at forstå det, at jeg sad foran sammen med en af vognmandskuskene i en sofa, som var vendt på tværs, så sad vi behageligt, og pludselig sagde jeg højt, da vi lige var kommet ud på vejen: „Mis med - mis med!“ for vi havde glemt vor gamle kat, og den ville jeg ikke undvære. Så måtte vi tilbage og fange den.

*Garvergården på Sorøvej.
Lufifoto o. 1930*

På „Garvergården“ boede vi nede ved parken i det gamle hus og karlene boede ovre i et langt udhus med mange værelser. Pigerne boede oppe på loftet. Der fandtes ingen hovedbygning, da ingen ejere af gården havde boet der.

Om foråret skulle de 100 tdr. land sås til, det måtte de ud og låne til, og det gik, for far og mor havde gode venner, som gerne ville kautionere i banken.

Det blev en god høst denne sommer, men til alt uheld løb et leje varmt på tærskværket, da der var indhøstet, og hele gården brændte.

Det var en af de største brande i Slagelses historie, men det var måske godt for noget, for gården var grimt bygget, da der før var garveri, deraf navnet, og så gæstgiveri og studehandel. Den store kostald lå ude langs med Sorøvej, og laden var bygget som en hangar med buede jernbjælker.

Da gården brændte i 1921, var noget af det første, der faldt ned, netop jernbjælkerne. De snoede sig ligesom en proptrækker i varmen. Træbjælker holder meget længere ved brand, men det gør jernbjælker også, når bare de er indkapslet i cement, men det kendte man ikke dengang

Mine forældre byggede så gården op fra grunden, og lagde en pæn hovedbygning ud til Sorøvej på fundamentet af den gamle kostald, så de sparede at bygge en ny kampestensgrund. Staldene blev gjort brandsikre med støbning over lofterne, så ingen dyr nogensinde kunne indebrænde.

En dygtig muremester ved navn Henriksen, som mine forældre kendte godt, da far kørte materialer for ham til byggerier i Slagelse, fik til opgave at bygge en pæn gård. Muremester Henriksen byggede i 1930-31 den katolske kirke, som også er et fint stykke håndværk, samt mange andre ejendomme i Slagelse.

Hovedbygningen blev særdeles flot med kamtakkede gavle. Den ny hovedbygning skulle jo udstyres med alt nyt på den tid, og der blev lagt centralvarme ind og lavet badeværelse, men man sikrede sig dog ved også at stille kakkellovne op, for så var man sikker på at få varme, hvis alt det „nymodens“, som man sagde, skulle svigte. Inden bygningen var færdig, husker jeg så tydeligt, at vi gik op om søndagen med en stol og satte os ved vinduet for at se ud på gaden, for det var vi jo ikke vant til, og så fortalte mor om dengang, hun som 5-årig gik forbi her efter medicin til sin syge far og om, hvor lykkelig hun nu var for at kunne sidde her og nyde udsigten. Jo, det var en god tid, forventningens tid.

En dag sagde kokkepigen, Marie, til mig: „Hans, skal vi ikke gå op og prøve det nye badeværelse, jeg spørger din mor om at få lov.“ Jeg syntes, det var en god idé, og en lille 5-årig dreng er altid parat til noget nyt. Vi fik lov, men der var bare den hage ved det, at Marie var stor og tyk, for det skulle kokkepiger helst være dengang, ellers fik man ingen karle. Hun havde fyldt badekarret op, og da hun hoppede først op, forsvandt alt vandet op over badekarrets kant, og der var kun Marie i badekaret, men ingen vand. Sådant noget vil man altid huske, men Marie var flink, så hun hoppede op igen og fyldte nyt varmt vand i til mig, så jeg svømmede lykkeligt rundt. Sådant et badeværelse var noget for sig dengang, for alle mulige rør var sat op inde i selve badeværelset, man kendte jo ikke til at skjule dem i væggen, så det lignede det indre af en undervandsbåd og så jo frygteligt ud. Men vi kendte ikke bedre og var tilfredse.

Min mor var så klog. Hun havde altid tid til at vinke farvel, når vi drenge skulle i skole, og stod altid ved vinduet igen, når vi kom hjem. Det er sådanne øjeblikke i børns liv, som betyder noget for hele livet, netop det, at mor altid er hjemme, når man kommer og altid har tid til at høre på en.

De stunder, man aldrig glemmer fra sin barndom, er vel nok de timer med far og mor ved hånden, hvor vi om aftenen, efter en lang dags arbejde, gik ud ad markvejen for at se til markerne og vore dyr. De ture glemmer jeg aldrig, for der var ro og hygge, og vi holdt alle tre så meget af hinanden. Min storebroder Jens Christian havde ikke tid til sådan noget, for han var jo så meget større end mig, så han ville hellere bokse eller gøre gymnastik med karlene, og desuden havde han sine egne høns og kaniner at passe. Men disse ture ud ad markvejen var den største lykke for mig. Mor havde nemlig den store evne, at hun kunne fortælle næsten ligeså godt som digteren H. C. Andersen, om en lille vild stedmoderblomst, som stod ved siden af markvejen og så op på os med sit lille ansigt, for en lille vild stedmoderblomst har næsten et lille ansigt som et menneske.

Her kunne mor fortælle mig, at denne lille blomst hilste mig goddag og takkede mig, fordi jeg ikke havde trådt på den, og at den glædede sig til næste dag, hvor den igen

skulle nyde Vorherres dejlige natur og varme sig i solen. Og den glædede sig også over at hilse på alle de små harekillinger, som om aftenen kom hen til den for at snuse til den og for at spørge, hvad det dog var for en underlig lille blomst. Jo, sådan kunne mor blive ved med at fortælle om alt, hvad vi mødte på vor vej, og hvor var så livet dog dejligt og kærligt, og man var så lykkelig sådan en sommeraften, at det ligefrem gjorde ondt i hjertet af glæde. Sådan et øjeblik må da være ligeså godt som at være i paradiset!

Måtte alle børn dog bare blive sådanne stunder forundt sammen med far og mor, for så ville der aldrig være nogen ondskab i denne så dejlige verden.

Jeg har haft den store lykke senere her i livet, at have en ligeså sød og kærlig kone som min mor, og hun har ligeledes haft den store evne, at kunne fortælle vore fire børn om naturen, ligesom min mor kunne.

Mor var meget energisk. Hun havde mange høns, ænder og gæs, og de fik lov til at gå løse rundt i hele den store park, som vi kaldte vænget, nede ved det gamle hus, som vi boede i, da vi flyttede ind på „Garvergården“. Senere boede der en fodermesterfamilie Poulsen, og denne familie skal jeg senere komme tilbage til, for den fulgte med hele mit liv, og var en dejlig og flittig familie. Desforuden boede der også vor havemand samt to ældre karle, som far satte meget pris på. Den ene hed Julius og den anden Oluf, og de var begge meget dygtige til at køre bindere, dræne og slå store kampesten. Da far selv var meget dygtig til at kunne alt dette selv, satte han derfor stor pris på disse to, som kunne det samme hårde arbejde.

Vi havde en lille bæk nede ved vandet - en lille sø, som der var en lille ø ude i, og som jeg senere nævner med de polske piger. Der gik vi så ned og satte os om aftenen, og så glædede vi os over vildænderne, som svømmede rundt der, for alle de tamme ænder og gæs var gået til ro oppe i hønsehusene sammen med hønsene, og havemanden havde lukket døren dertil, for at rævene ikke skulle tage dem om natten, for vi lå jo ikke så langt fra Slagelse Lystskov, og der var mange ræve. Da jeg blev lidt større, fik jeg lov til at plante birketræer i en del af parken og de er nu store dejlige træer. Min far havde det valgsprog, som siger, „at hvor en plov ej kan gå, et træ der bør stå!“ Det burde alle mennesker leve op til.

Jeg vil gerne her igen nævne, hvor gode forældre jeg dog har haft. For ved siden af „Garvergården“ lå De gamles Hjem. En stor flot bygning, hvor de gamle fra Slagelse havde et godt hjem på deres sidste dage her i livet. Det var gode naboer, og der var altid søde tjenestepiger. Ud til vejen var der bare en grøft og ikke noget fortov som nu, men i denne vejgrøft mødtes altid vore karle med disse piger om sommeren, og sikken en sjov, de havde sammen. Derfor besluttede far og mor på deres gamle dage, at testamentere „Garvergårdens“ park til dette hjem, således at de gamle kunne gå her ned og glæde sig over søen med birketræer og svaner og ænder. Det var en smuk tanke.

Når jeg har tid til at gå derind, når jeg kommer til Slagelse, så gør jeg det, og så oplever jeg alt det dejlige igen, jeg dengang fik lov at opleve med far og mor, og jeg kan ikke lade være med at gå hele vejen rundt og klappe barken på de dejlige birketræer, som jeg selv har plantet. Når jeg så går derfra med en stor glæde i mit hjerte over at have fået lov at se alt det dejlige igen, så går jeg over på kirkegården, som ligger lige ved siden af og ikke langt fra det sted, hvor Marie Sypige også blev begravet.

Så standser jeg op ved fars og mors gravsted og siger dem tak for al den kærlighed, de gav mig i deres liv. Så står jeg stille et øjeblik og har taget hatten af og beder så fadervor sammen med dem. På den anden side af dette gravsted ligger mormor og moster begravet, så vi kan holde det pænt og rent samtidigt, og gå rundt om en stor naturgravsten, som netop er fundet på „Garvergårdens“ marker. Desværre ligger min broder Jens Christian også begravet der. Han døde altfor ung og fra to små drenge. Et øjeblik ved et sådant gravsted med ens kære familie er guld værd, og jeg går da også altid glad derfra, for jeg ved, at de alle har elsket mig, og de alle har bidraget til, at jeg selv i dag har fået det så godt. Det giver styrke, dette dejlige øjeblik, og jeg går derfra rank og styrket til at modstå al modgang.

På en lille dreng gør dødsfald altid et stort indtryk, og naturligvis kom jeg også ud for det. Vi havde omkring 16 medhjælpere på „Garvergården“ sidst i tyverne, og da det var enspændere, og med dette udtryk mener jeg folk, som ikke havde andet hjem end vort, så blev de jo også gamle der. Vi havde en vognmandskusk ved navn Frederik, og han kørte på nr. 2. Hvert spand heste havde et nummer. Det var et par store stærke jyder, og Frederik kørte da næsten altid mursten fra Antvorskov Teglværk ned til byen til de forskellige byggepladser, og der var næsten aldrig et sted, Frederik ikke kunne komme ind til, selvom der var bundløst, for disse to dejlige, stærke heste lagde sig bare frem i selen, og så måtte vognen og de 1000 mursten med ind på pladsen, for der kunne ikke fragtes mere på en ladvogn end 1000 mursten ad gangen. Men så var Frederik også flink ved hestene. Han gik altid hen og klappede dem og så fik de mulepose på med hakkelse og valset havre, medens han læsede af, og så vidste de, at det var belønningen for at kunne trække dette tunge læs ind på en bundløs plads. Han havde sit eget værelse ovre i gården, hvor også alle de andre karlekamre var, men kun de gamle kuske havde eneværelse, de andre boede sammen to og to og de helt unge tre eller fire på et værelse, men det var også store værelser.

Mor passede de syge godt, og jeg kom hver dag over for at sidde lidt hos Frederik og så fortælle ham om alt, hvad der foregik på gården, for han ville jo så gerne have været med. Frederik havde været en dejlig slider hele sit liv, og når det rigtigt brændte på med megen arbejde, og vi ikke rigtig kunne nå at køre alle de mursten til byggepladserne, som de skulle bruge, så behøvede mor bare at sige til Frederik: „Hvis du kan nå at køre en ekstra gang fra teglværket og vi kan komme med, så skal du få alle de frikadeller, du kan spise til aften.“ Det lod Frederik sig ikke sige to gange, han nåede det ekstra læs, og det var jo mange tusind mursten på en dag, og han fik alle de frikadeller, han kunne spise til aften, og mor sagde, at det var 16-18 stykker. Men

Frederik glemte heller ikke, at hestene også havde været ekstra flittige, så han sørgede også for at de fik ekstra ration af ren havre, så alle var jo tilfredse. - Frederik fik senere tuberkulose, det kaldte man alting dengang, men det var nu snarere kræft (cancer), for han blev pludselig meget syg og hostede meget slim og blod op. Den sidste dag Frederik levede, sad jeg hos ham og holdt ham i hånden. Han var ved bevidstheden hele tiden, og vi græd lidt sammen, for han vidste godt, at nu skulle han dø. Vi talte om gamle dage, og jeg takkede ham for, at han altid havde været så flink ved mig, og vi bad så fadervor sammen. Jeg tror, at han var lykkelig over, at nogen holdt af ham i det øjeblik, og han døde stille. Hvor jeg dog græd den dag. Frederik havde ikke andre ejendele, end en klædesbørste, sort skosvælte til sine sorte sko, som altid var så de skinnede, et sæt fint sort cheviottøj, som var helt blankslidt, det var meget gammelt og blev naturligvis kun brugt til højtiderne og så sit arbejdstøj og træsko. Mere havde sådanne folk ikke dengang, men de var altid renvasket og nybarberet hver aften. Jeg tror, at hans spand heste sørgede ligeså meget over tabet af ham som jeg, for de var så underlige de første dage efter, da de fik en ny kusk. Navnene på de to heste var: Store Claus og Thor.

Oluf nede i det gamle hus døde et par år efter af den samme sygdom, men han havde også altid ligget i en våd drængrøft og arbejdet, og kulde og slid havde sat sit præg på ham, og den sidste tid af hans liv hostede han næsten lungerne op, men stærk, meget stærk medicin hjalp ham noget, og også dette dødsfald på gården tog stærkt på mig, for også han var en meget flink mand og så var han også så nydelig af udseende. Men jeg tror, de døde lykkelige på „Garvergården“, for det var jo deres hjem, og der følte de sig trygge, for far har aldrig sendt nogen bort, de hørte til der, og så det allerbedste: De fik god mad, og så kunne de låse deres egen dør, og det burde være en menneskeret her i dette liv, netop at have sit eget værelse - sin egen lille verden - hvor ingen blander sig i noget, og så at kunne låse sin dør, når man har brug for fred. Lad os dog alle arbejde for, at det kan ske for alle folk her i denne verden.

Det var ellers morsomt at komme over på de andre værelser om aftenen, for især på 4-mandsværelset foregik der altid noget spændende, der boede de helt unge. Jeg husker især Viggo, han var fuld af sjov, og han kunne finde på at tage sit salongevær med i seng og på en lys sommeraften kunne han ligge i sin seng og skyde fluer ovre på den anden side af værelset, så dryssede kalken ned af væggen og ned i hovedet på den anden karl, som sov. Så blev der vildt slagsmål, men det satte kolorit på tilværelsen. Men Viggo ramte altid fluen, og det var jo godt gjort.

Vi havde også altid nogle gode tjenestepiger. Vi havde to, den ene stuepige og den anden kokkepige. Dengang blev man altid i pladserne i flere år og man blev fæstet fra 1. maj eller fra 1. november. De to, jeg husker bedst, var kokkepigen Kamilla og stuepigen Ingrid. Ingrid var en usædvanlig køn lyshåret pige og hun havde da også besvær med at få lov at gå i fred, men måske ønskede hun heller ikke at gå i fred, hvem ved? Kokkepigen Kamilla kunne lave god mad, ligesom mor, men det kunne også ses på hende, for hun var svær at nå rundt om. Hun var også meget smuk, og hun blev senere gift med vognmand Martin Nielsen i Slagelse og havde det godt sammen

med ham. De fik en dreng og en pige sammen. Drengen møder jeg af og til i det politiske liv, da han er blevet fotograf på Aktuelt og er dygtig til at tage nogle gode billeder. Kamilla blev senere kokejomfru i Slagelse og kom også ud hos både mor og og mine svigerforældre, når der var fest, og så kunne Kamilla og jeg rigtig snakke gamle dage, for hvor var hun dog flink ved mig som barn. Ja, alt for flink, for når jeg kom fra skole, så skulle jeg rigtignok også have varm middagsmad, for det fik alle på gården kl. 12 middag og så smurt mad om aftenen med varme kartofler med sovs på. Men som sagt, jeg fik varm mad kl. 2 om eftermiddagen efter skoletid og foruden de to retter mad som alle fik, forret og efterret, så skulle lille Hans da rigtignok også have dessert, og da hun vidste, at vandbakkelse med varm creme er min livret, så stod den flere gange om ugen på det, men det havde bare den hage, at jeg blev så tyk. Men sikken en lykkelig barndom at være så heldig at være omgivet af så dejlige mennesker.

Så det må igen være, at Paradiset er lige bestemt der, hvor du er.

Det var et stort køkken, vi havde, og der var et meget stort komfur ved den ene væg, for det var også bygget til at kunne trække centralvarmen, og vi havde derfor altid dejligt varmt vand om sommeren også, og det var jo ellers uhørt dengang, men der havde smeden været forudseende. Der blev fyret med kul, så der var gloende varmt, men der skulle jo også laves megen mad, for vi var over 20 hver dag. Midt på gulvet stod et bord, hvor havemanden sad for bordenden, for han spiste ikke ude i borgerstuen, men der var nu heller ikke rigtig plads, for vi havde jo 14-16 medhjælpere der ved et langt bord. Havemanden kaldte vi „Hofgartner Olsen“, for han havde i sine unge dage tjent kongehuset og var derfor uddannet gartner. Han havde et flot cykelstyrskæg, og han gik altid med fjederstøvler med messingspænder over, så det så flot ud. Han var kommet til os efter Ged Hansens død og vi fik et godt gartneri ud af det med ham. Han kørte også på torvet to gange om ugen og havde fast studeplads og solgte alle slags grøntsager. Mor var et usædvanligt godt forretningsgeni og havde desuden store finansevner, så hun tog alt i betragtning og kunne handle med alt, derfor var „Garvergårdens“ beliggenhed lige stedet for hendes talent. Men hun måtte passe meget på hofgartner Olsen, han kom ikke altid hjem med alle pengene, for han kunne godt lide en lille en, og så havde han også gemt lidt salgsvare til sig selv, men mor havde øjne som en ørn, så vognen var som regel gennemset nøje, før han drog afsted. Så grunden til, at han var her hos os, kan måske have været, at han altid havde drukket lidt, og på den måde ikke kunne være selvstændig, men vi havde det nu godt med ham, og derfor behandlede mor ham også godt, og det var derfor han spiste hos pigerne i køkkenet, for der kunne de bedre stikke nogle godbidder til ham.

Far var altid en meget flittig mand og alle kunne regne med ham, for hvis han engang havde lovet noget, så holdt han det og desuden var han en god arbejdsgiver. Han krævede meget arbejde af sine folk, men de blev altid behandlet godt, og han krævede god mad til dem. Han var en meget fremsynet mand, derfor købte han altid gårde op omkring Slagelse på det rigtige tidspunkt og solgte altid igen med fortjeneste. Havrebjerg Møllegård var en af dem. Derfor havde vi altid de nyeste og bedste lastbiler

Min far - proprietær og vognmand Hans Petersen.

og kørte desuden ud med et stort nyt Munktell tærskeværk og tærskede for folk, der var gang i det hele, så „Garvergården“ var velkendt i hele Vestsjælland. Men han var også god ved sine vognmandsheste. Der blev aldrig skiftet en ud, uden den blev slagtet derfra, når den først havde givet sin bedste arbejdskraft til ham, så skulle den ikke ud at tjene andre folk. Det var en fin tankegang, og vi græd altid, når en af vore heste skulle dø, for det havde jo været vor bedste ven. Hestehandler Chr. Hansen, Smedegades Møllegård, havde store evner til at finde de rigtige heste i Jylland. Det var især på Brammingeegnen, han købte dem op, og så kom de hjem i jernbanevogn og blev så solgt fra Møllegården. Hans eneste søn, Knud, gik jeg i klasse med på Østre Borgerskole og han havde fødselsdag den 27. juli, og den dag fik vi dejlig chokolade ovre i den gamle stråtede bindingsværksgård. Han havde alle tiders søde mor, Anna hed hun, men hun døde desværre tidligt fra dem, men så kom en ugift moster i huset, og hun havde kælenavnet Gethe. Hun var lige så flink som Anna. Men det blev jo aldrig det samme for Knud, og han blev så underlig stille efter den tid. Han var blevet en meget dygtig hestehandler og boede i den nyopført Møllegård på Sorøvej. Han blev godt gift med en flink pige fra Korsør.

Hestehandler Chr. Hansen skaffede os altid nogle gode jyder, og han havde en evne til at finde et par som lignede hinanden, og det skulle et spand heste gerne gøre, så der var vi altid heldige, men far handlede også kun med ham.

Far var trofast overfor sine kunder og leverandører, og derfor satte folk vel også pris på ham. En virkelig god og reel vognmandshest kostede dengang omkring 400 kroner, og det var det samme som en karl skulle have i løn for et halvt år + naturligvis kost og logi.

Da min broder Jens Christian havde taget realeksamen på Dyhr's Skole og var kommet ud, han var kun 15½ år gammel, og den yngste i sin klasse, så ville han være hjemme i forretningen, og far købte da to dejlige jyder ovre hos Chr. Hansen. De var helt ens og meget smukke og ikke siden har jeg set så ens smukke heste. Bryggeriet Carlsberg i København har nogle lignende, men de kan ikke stå sig mod Jens Christian's heste. Hvor øjnene dog strålede på ham, da han fik dem på sin fødselsdag den 3. november, og hvor vi dog glædede os sammen med ham. Han og hestene gjorde et stort stykke arbejde sammen, og det var altid med sorg, at andre skulle køre med dem, da han skulle på landbrugsskole og gymnastikhøjskolen Ollerup. Men sikken en kærlighed der lyste ud af øjnene på hans heste og Jens Christian, når han kom hjem en gang imellem fra skolerne.

Den hest, jeg knyttede mig mest til, var gamle Peter. Det var en hest, som fulgte med fra vognmandsforretningen ved jernbanen, og Peter havde været militærhest og var fuldblods, altså en meget fin hest, men den var blevet redet for hårdt, og det vil bl.a. sige, at de havde overanstrengt den fra ung ved at springe over store forhindringer med for tung rytter, så Peter havde fået krumme forben, og han kunne derfor en gang imellem falde på knæ, så havde han nogle slemme sår på begge knæ. Så græd jeg og trøstede Peter så godt jeg kunne og bandt gasebind omkring knæene, til de blev raske igen. Peter kunne så ikke bruges i vognmandsforretningen, men kørte med alle

mælkejungerne om morgenen. Det var vores gifte forkarl Carl Jacobsen, som kørte med ham, før de andre skulle i arbejde. Carl Jacobsen kom meget tidligt om morgenen for at give hestene det første foder kl. 4, og det næste en halv time senere og så fremefter hver halve time, for når vognmandshestene skulle arbejde strengt hele dagen, så skulle de have alt dette foder.

Imedens han kørte med mælk med hesten Peter, var de andre karle kommet for at strigle hver deres spand heste, og så kunne de fodre, medens han kørte mælk. Når han så kom hjem derfra og havde sat Peter i bås, så kunne han rykke ud sammen med de andre folk. Far sørgede altid for, at han havde en god tjans, det vil sige, han blev sendt ud med vandvogn til Sorø amts vejvæsen, men det kunne tit være helt nede ved Korsør eller ved Sorø, så Carl Jacobsen skulle have nogle raske heste for. Far havde også to fuldblods heste, lette typer, som kunne komme hurtigt afsted. Når han først nåede bestemmelsesstedet, så havde de det godt. Men engang imellem gik det galt, når de skulle skynde sig for meget, for Prinz, som den smukkeste af hestene hed, var en vallak, den anden var en hoppe og hed Lady. En vallak kan godt blive forfangen og det vil sige, at den ikke kan lade vandet og bliver så meget syg og sveder og kaster sig omkuld, og så må man ekspres have fat i en dyrlæge og have givet den en indsprøjtning, så den kan blive af med vandet. Det samme skulle man altid passe på med disse vallakker, når de var svedte efter et hårdt arbejde, og de drak for hurtigt, når de kom hen til et vandtrug, det kunne de heller ikke tåle og så blev de også forfangne. De heste, som tit havde været det, kunne tilsidst få ganske flade og helt tynde hove, så de ikke kunne skoos. Det var synd for dem, men det var, fordi de blev kastreret. Hopperne var der aldrig noget i vejen med angående dette.

Det, der kunne pine far mest var om foråret, når vi skulle i marken og så, at der pludselig blev sendt bud efter hestene, for at en muremester eller andre havde ringet, at de skulle bruge grus eller andet med det samme. Så måtte folkene jo afsted med hestene, og så havde far pludselig ingen i marken, og han som gammel herregårdsforvalter, kunne jo græde over ikke at få sået til tiden, men forretningen gik forud, og det gav også kontante penge straks. Så blev jeg sendt ud i marken, når jeg kom fra skole, med mælkehesten Peter, og enhver kan jo sige sig selv, at det blev ikke til så meget, for med en gammel hest for en letharve, kan man jo ikke drive et stort landbrug. Vi havde 110 tønder land til selve „Garvergården“ og ligeså meget i forpagtning af Slagelse kommune, så der var nok at se til for far, men dygtig var han, så om aftenen måtte vognmandshestene også ud og tage en ekstra tørn et par timer, men så fik de også ekstra havre, og alle var tilfredse. Det gik bedre, da vi fik en traktor, men den var på jernhjul med nogle store pigge på hjulene for at stå fast, så den kunne vi jo ikke komme over landevejen med, så den kunne kun bruges omkring selve gården. Det var en International fra U.S.A. Men gode råd var dyre, så far fandt engang imellem på at spænde en af lastbilerne for harverne, og så gik det med djævelsk fart. Men det var kun langtømmervognene, vi kunne bruge til det. Det vil sige en lastvogn, som har hægtet et langt lad på forvognen og havde to baghjul langt ude. Dette lange lad, som egnede sig til at køre telefonmaster på, det kunne spændes af og

så var der kun en let afklædt forvogn tilbage, og den var så let nok til at bruges i nødstilfælde som traktor. For de andre tunge lastbiler med fast lad kunne ikke bruges, for de kørte fast med det samme. Men det varede jo ikke længe, før sådan en lastbil kogte af varme, for den måtte jo trække i et lavt gear og det var den jo ikke bygget til, og så måtte vi jo holde lidt og komme nyt vand på. Men det er noget, man skal passe meget på med, for hvis man hælder iskoldt vand på en meget varm motor, så revner blokken med et smæld, og så er det bare en helt ny motor. Men far var dygtig og påpasselig, så vi klarede det næsten altid.

Høst med den første traktor for selvbinderen.

De første lastbiler

Hjemme på „Garvergården“ fik vi så lastbiler som årene gik. Jeg husker tydeligt den første bil, vi skulle have. Det var en meget stor og tung lastbil, som stod i Næstved, og far havde været nede og se på den, for der var nu en foregangsmand i min far. Den kunne ikke køre, da han så på den, men han byttede sig til den med et gammelt tærskværk. Fire heste blev sendt afsted til Næstved med dette tærskværk. De to kuske var jo flere dage om det, men de havde godt med mad med og muleposer med hakkelse og havre til hestene. De fik afleveret tærskværket og fik sat de fire heste for lastbilen, og den ene kusk satte sig ind i „chaufførhuset“ - som man kaldte det dengang - for at styre det tunge monstrum. Det var jo en stor begivenhed, da de endelig nåede hjem og skulle svinge ind på „Garvergården“. Han var stolt, den kusk som styrede lastbilen. Far havde naturligvis sendt to af de bedste folk afsted til Næstved, det var Sofus og Albert. De var hos i mange år, og senere i livet blev de selvstændige

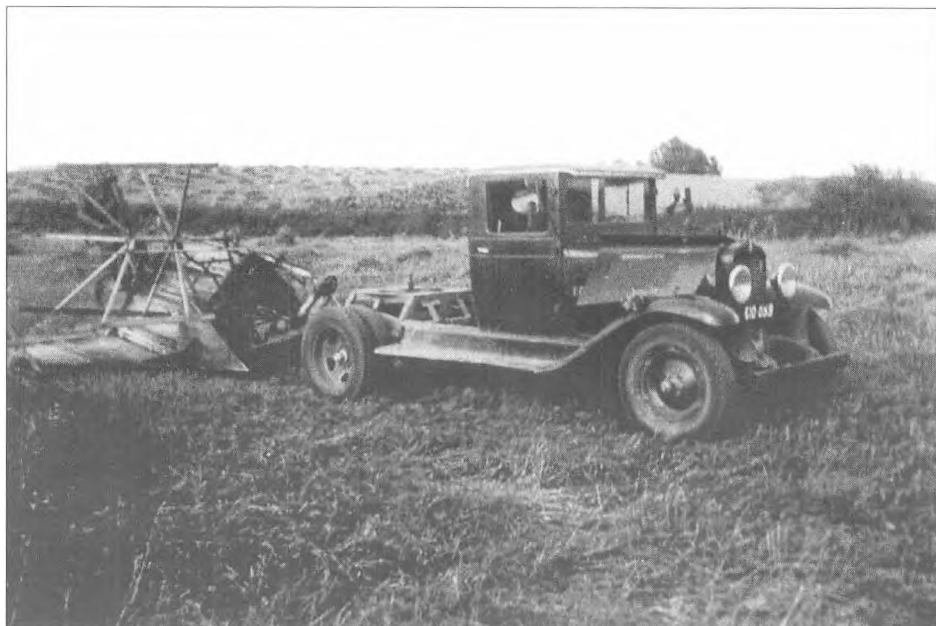
vognmænd. Den ene - Sofus - i Korsør og den anden - Albert - hjemme i Slagelse. Lastbilen havde en meget flot kobberkøler med en løvefigur oven på, og ellers var „chaufførhuset“ åbent, der var kun tag på og så var der ellers et stort trælad bag på. Foran på køleren stod med store bogstaver i bronze Anglo-Dane, for det var en engelskfabrikeret vogn, som solgtes i Danmark. Den havde vi nu ikke meget glæde af, for efter at en smed havde set lidt på motoren, det var en stor jemblok, som arbejdede på benzin, så læssede vi grus på den ned til en murerarbejdsplads, og det gik meget godt dertil, men hjem ville den ikke køre. Vi hentede den da igen med heste for, og den kom aldrig til at køre mere. Jeg husker tydeligt, hvor flot den var, men en tung satan med fast gummi - altså ikke luftringe - og med kædeutræk fra motoren til baghjulene. Den blev så byttet væk senere med en af de første Ford lastbiler, som kom til Danmark. Far købte dette chassis nede hos H. V. Jacobsen, Ford - længere nede på Sorøvej. Der var hverken „chaufførhus“ eller lad på, og vi måtte derfor selv tømre det sammen, men det gik også, for dengang havde man jo hverken typegodkendelse eller politi, som gjorde sig nævenyttige. Mange havde overhovedet ikke noget kørekort, selvom de kørte bil. Man må jo huske på, at alt var i sin vorden, ingen havde jo nogensinde før prøvet sådant noget.

Min fars broder, Ole, havde haft en lille gård udenfor Slagelse, men nu boede han på Skovvejen i et hus, han havde bygget, og han var så heldig at være en af dem, der havde lidt penge i banken. Farbroder Ole var fingernem, og ham sendte vi bud efter, for at få bygget denne Ford lastbil op. Men det var jo ikke så lige til, for førerhuset var det vanskeligste at lave, og det blev da også kun lavet lige op og ned med dør i højre side, for i den venstre side skulle man jo have tudehorn, og det var en tragt med en stor gummibold på, som kunne blæse luft igennem et par lameller af blik, når man trykkede rigtigt hårdt. Men himmel dog - sikken et vræl, det kunne give, men man behøvede ellers ikke noget horn, for bilen lavede støj nok selv, og alle stod jo ellers stille for at se sådan et nyt vidunder uden heste for. Den blev færdig med lad og det hele, og det var ikke store ting, den kunne bære. 1 m³ grus eller sten ligesom en ladvogn med to heste for. Men hvor så den ud. Førerhuset lignede et gammeldags lokum lige op og ned, og så var det beklædt med tjærepap, for at regnen ikke skulle trænge ind, men det var lunt og godt, og ingen havde jo før siddet i tørvejr, når det regnede, for det kunne man jo ikke bygge op på en hestevogn.

Vi havde på den tid også en anden god kusk, som hed Jørgen Davidsen, og han skulle køre denne vogn. Men Jørgen var en stor og kraftig mand, og når han skulle ind og sidde ved rattet, så var der ikke plads til flere i det førerhus, men når jeg gjorde mig meget lille, så kunne jeg lige akkurat være med, og sikken en oplevelse at blive transporteret af en „jernhest“.

Der var tre pedaler i bunden af vognen og ingen gearstang, for den ene pedal var bremsen. Den anden pedal var bakgear, og den tredie pedal var fremadgear, og det var så nemt, at når man trykkede let på fremad, så var det første gear, skulle man så i andet gear, trykkede man lidt mere og så fremdeles. Man havde heller ikke fodspeerer som nu, der var en lille stang lige under rattet, og den kunne man have imellem to

finger, medens man holdt på rattet. Der var heller ikke selvstarter på sådan en. Man måtte ud foran og starte den med et håndsving, men man skulle passe meget på, at den stod rigtigt i tændingen, for ellers kunne den slå baglæns og så brækkede man armen. Jeg lærte naturligvis at køre sådan en, og hvor var man stolt, når man fik lov at køre rundt i gården. Men ellers var det stadig hestenes tidsalder, men biler og traktorer begyndte at få indpas her sidst i tyverne, og det var nu godt, for hvor måtte de stakkels heste dog tit holde for, når en vogn var kørt fast i pladder, eller skulle ind med et stort læs på en byggeplads, hvor der ingen fast bund var. Da afhæng det af en god kusk, men alle vore kuske var flinke ved deres spand heste og de forstod nøjagtigt, hvad kusken sagde til dem, men han forstod også deres ydeevne og han overlæssede derfor aldrig. Far var også en god mand overfor sine folk og dyr, og mor var en perle til at lave god mad og havde desuden et hjerte af guld. Åh, hvor var det et dejligt liv vi alle havde på „Garvergården“. Hver søndag morgen kom alle hestene ud af stalden for at blive striglet og pudset og eventuelt vasket i det fri. Det var en god skik, og så fik man rigtigt set sine heste an, og var der eventuelt et lille sår fra et stykke seletøj, som havde gnavet dem, så blev det vasket ud og pudret, så det kunne læges godt. Hvor man dog kunne se, at hestene nød denne børstning og „frisering“, men det er jo også på sådan en måde, man kommer sit dyr rigtigt nær, og ingen af vore heste kunne finde på at slå bagud eller være ondskabsfulde, for de vidste, de blev behandlet godt.

Høst med en lastvogn for selvbinderen.

Jens Christian

Min broder, Jens Christian, var som sagt 6 år ældre end mig, og det var en meget stor fordel i ens skoletid, at man havde en ældre broder, som altid var parat til at give de andre drenge nogen på snuden, hvis de blev for nærgående. Men mor havde sine vanskeligheder med ham, for om morgenen, når han skulle i skole, kunne hun som regel ikke finde ham, for han elskede landbrug og folkene og alle dyrene på gården, og han havde aldrig tid til at gå i skole. Men han gik på betalingskole, nemlig Slagelse Private Realskole, og så skulle man jo helst have noget for pengene, og han var begavet nok, men hans kærlighed lå absolut ude i det arbejdende liv. Når vi så kom fra skole, og jeg kom jo fra kommuneskolen - Østre skole, hvor mor havde gået - for vi havde ikke penge nok til at betale to hold skolepenge, og kommuneskolen var jo gratis, hvad der altid har været godt i Danmark, så jeg kom ikke over i betalingskolen, før Jens Christian gik ud derfra, ja så havde mor næsten altid besvær med Jens Christian, for hvis han ikke havde fået en på tuden, eller hvis han ikke havde glemt sin skoletaske et eller andet sted, så havde det været en grimmer dag. Så når han kom hjem uden skoletaske og mor så spurgte ham: „Hvor er dog din skoletaske“, så svarede Jens Christian næsten altid: „Min skoletaske, ja hvor er nu den ? Nå, vi skulle lige over i Skolegade på vej hjem for at tæske et par tøsedrenge, og så har jeg vel sat den i en opgang der“. Så måtte han igen på cyklen ned i byen for at finde den. Det var henrivende oplevelser, at have sådan en rask broder, og hvor far dog var glad for ham.

Jens Christian på motorcykel inde på Garvergården lige efter at han havde været soldat. Jens Christian havde altid været en rask dreng, og engang da han gik fra skole som 13 årig reddede han en lille dreng, som var faldet gennem isen på Smedegadesøen. Drengen var 6 år, og han havde allerede været nede under isen to gange, da Jens Christian så ham, og resolut sprang ud på den tynde is og fik reddet ham i land. Der stod en smuk artikel om hans dåd i Sorø Amtstidende.

Jeg husker engang, at Jens Christian havde været helt oppe på det nye dueslag, som han havde fået lov at bygge over loftet til den nye hestestald, og der var han så faldet ned af den øverste trappe fra anden sals højde og så uheldigt, at han også faldt ned igennem lemmen til selve hestestalden. Det var altså som at falde ned fra anden sals højde, og han havde da også slået sig slemt og havde brækket den ene arm. Da far kom og så det, så fik han en på tæven med de ord: „Kan du så passe bedre på næste gang, knægt“. Ja, det var jo en køn trøst, men det gjorde en stærk mand ud af min broder.

Jens Christian's fødselsdage på „Garvergården“ var noget af det mest forrygende, man kunne tænke sig. Jeg måtte betragte det lidt på afstand, for jeg var for lille til at deltage. Mormor fortalte, at når hun kom over til os om søndagen sammen med moster, de to boede sammen og moster blev aldrig gift, så skulle hun være med til at skrive de drenge op, som skulle med til Jens Christian's fødselsdag. De skulle altid begynde med Poul Børge, for det var Jens Christian's bedste kammerat, og han så voldsomt op til ham. Hans far var gårdejer og boede ude på „Jonsgården“ på Kalundborgvej. Demæst skulle Bent Rafn Sørensen med. Bent's far var storforpagter på „Charlottedal“ ved Slagelse og den hørte under „Valdemarskilde“, hvis ejer var godsejer Viggo de Neergaard. Godsejer Neergaard kom jeg senere i livet til at sætte stor pris på. Hans første kone var søster til den berømte forfatter Karen Blixen, som jeg også lærte at kende. Bent fra „Charlottedal“ var noget for sig, for han var ret stille af natur, og kom altid op til os i Landauer med kusk og to sorte heste for, og så var han altid klædt i hvidt matrostøj, når han kom, men ikke når han gik, for alle drengene skulle jo ned og sejle i parken, og der blev sprøjtet med pladder, så man kan jo se det hvide matrostøj for sig! Når mormor så havde skrevet Bent op som nummer to på listen, så sagde Jens Christian igen: „Ja, og så må vi endelig huske Poul Børge“. Ham ville han endelig ikke glemme. Så skulle Fritz Rasmussen med. Hans far var sagfører i Slagelse og han var også en rigtig guttermand. Han blev senere flyver og meldte sig til vinterkrigen i Finland mod russerne, hvor han desværre blev skudt ned. Desuden var der skolebestyrerens søn, Kai Dyhr, som senere blev sagfører i København. De andre drenge kan jeg ikke rigtig huske, men for hver to drenge mormor skulle skrive op, skulle hun huske Poul Børge, og det har vi moret os meget over siden. Poul Børge blev bager i Johannesburg i Syd Afrika og døde ret ung, men han havde altid været en guttermand og havde nok ikke meget tilgode her i livet, tror jeg. Det var drengefødselsdage, der kunne vaske sig, og de blev alle gode samfundsborgere.

Min broder Jens Christian kom på Dalum Landbrugsskole, da han var nitten år, for mine forældre ville have, at han skulle have en god landbrugsuddannelse, selvom han måske også blev vognmand eller entreprenør. Han fik en dejlig ven derovre i Ejler Bruun de Neergaard, hvis far hofjægermester Bruun de Neergaard ejede „Skjoldnæsholm“ ved Hvalsø. Ejler var en køn fyr. Han var flot og brunøjet, og så lignede han kong Faruk i Egypten som ung, men han kom desværre også til at ligne ham som gammel, altfor stor og tyk. Det var en dejlig tid for de to unge mænd, og de turede da også Fyn rundt efter piger, for de så godt ud, og Ejler havde en lækker to

personers sportsvogn med masser af lygter foran, og det berømte flertonedede tudehorn, som vi kan huske fra „De tre fra benzintanken“. Det var ellers forbudt at bruge flertonedede horn i Danmark, men Ejler skulle jo have noget specielt, så han beholdt det. Det var den tyske kejser, som ellers havde lanceret det, og det lød sådan: „Der Kaiser kommt“. Desuden havde Ejler også et fløjt i bilen - altså et vacuumhorn - som kunne fløjte selv den mest ærbare pige op, så de manglede aldrig selskab. En mandag kom Ejler hjem til landbrugsskolen med et meget langt kostbart brokadegardin, som han havde hugget hjemme på slottet. De brugte nemlig ikke alle salene, og det skar han så midt over, for Jens Christian og han manglede nemlig hver et sengetæppe, så nu havde de det flotteste på hele skolen. Som regel kom de hjem hver anden søndag, og når mor kunne høre bilens horn nede i Smedegade, så blev hun altid så glad. En dag de kom ind i gården, havde Jens Christian en italiener hane i favnen og far spurgte forundret, hvorfra de nu havde den. „Joh,“ svarede Ejler: „Den flyttede sig ikke hurtigt nok ved Korsør og så kørte vi den over, men den var så heldig at komme op over køleren og ned i favnen på Jens Christian, så vær så god fru Petersen, her er en ny avlshane til Dem, men der er bare den klausul ved, at De skal sende Deres mand ned ved Korsør hver morgen og gale, for ellers kommer de ikke op på Korsøregnen“. Sådan en spasmager var han. Men der var den lidt kedelige skavank ved ham, at han skulle aldrig skynde sig hjem, for mor lavede jo god mad og der var altid hygge på „Garvergaarden“, og det manglede måske, hvor han ellers skulle hen, så han blev altid siddende til langt ud på de små timer, men han var meget interessant at høre på, for han havde oplevet det utroligste. Han havde også været tilkører af nye biler hos General Motors i Detroit, USA, og det var ikke småting, han kunne fortælle derfra.

Et par år efter var min broder igen på en landbrugsskole, for mine forældre syntes, at man kunne ikke lære for meget og så er det også godt at komme hjemme fra som ung, og det havde Jens Christian lidt svært ved.

Han kom på Lundby landbrugsskole og det var ikke så langt væk fra Slagelse, og han fik virkelig lært meget på de to landbrugsskoler og blev en dygtig landmand.

Hans bedste ophold udenfor hjemmet, var nok på Ollerup gymnastikhøjskole, hvor han lærte japaneren Obara at kende. Han var også der to gange, og han var virkelig så dygtig til gymnastik, at han blev Niels Bukh's øjesten. Niels Bukh besøgte os på „Garvergaarden“ flere gange og jeg kan tydelig huske, hvor stor en personlighed han var, og det var en mand, som man fik respekt for. Jeg havde senere også den glæde selv at blive elev på skolen, men det var kun et ophold under krigen på tre måneder og som foruden gymnastik også indbefattede ridning og beslaglære. I 1932 blev Jens Christian indkaldt som soldat, det var også ved ingeniørtropperne, som min morbroder dengang var kaptajn ved, og dette regiment havde min far også ligget ved, så det blev jo en familietradition. Han var heldig der at få en sidekammerat nr. 3280 - det vil sige årstallet først, så de blev kun kaldt 79 og 80, og 79 var min broders nummer. 80 var fra Svendborg, og en dejlig ung mand. Han var tit med hjemme på „Garvergaarden“, og vi satte stor pris på ham. Han var i det civile liv møllersvend på Svendborg

Dampmølle, så han var sat godt sammen. De to kunne rigtig opfriske gamle minder fra Svendborg, for I kender nok historien om Svendborgpigerne, som siger: „Natten er vor egen“, og det havde de to gutter benyttet sig af, for der var nogle dejlige danserestauranter i Svendborg. Når de to soldater skulle hjem til os om søndagen, så skulle det jo altid gå stærkt, og Jens Christian var i den heldige situation at have en Caltorp motorcykel, som havde to udstødningsrør og derfor kunne løbe ekstra stærkt, så de kunne flytte sig hurtigt. De lå ellers som soldat i Ryvangen i København, men ved en manøvre var de kommet op i Nordsjælland, og da de skulle hjem en dag derfra, så kendte de ikke vejen ligeså godt som fra København til Slagelse, og de kommer som sædvanlig med et mægtigt skub på og tager sig ikke i agt, at vejen pludselig drejer brat til venstre og bang, der kører motorcyklen lige ind i et stort stengærde, som var uden om præstens have. De havner begge to uskadte helt inde på præstens græsplæne, hvor ellers hele præstefamilien sidder og drikker kaffe. Men de var sluppet usædvanlig godt fra luftturen og havde kun fået skrabet huden af næsen og den ene slået skulderen lidt, men jeg tror, at grunden til de var sluppet så billigt, er den, at gode veltrænede gymnaster har det næsten ligesom en kat, hvis den bliver smidt op i luften, så kommer den altid ned på benene. Motorcyklen kunne naturligvis ikke køre mere den dag, for den havde fået ekset forhjulet. Så de ringede hjem fra præstegården og bad så inderligt, om ikke en af chaufførerne kunne hente dem. Jeg var naturligvis nysgerrig og med oppe at hente dem, og vi bandt motorcyklen fast bag på bagagebæreren, som dengang kunne tage en god vægt, for det var en stor jernramme, som blev slået bagud på bilen. Vi kom godt hjem, men Jens Christian var lidt slukøret, da han skulle „skrifte“ for far. Men far var en dejlig mand, de fik lov at låne bilen til næste gang, de kom hjem, og så havde vi fået motorcyklen repareret i mellemtiden.

Sådan et stor god bagagebærer kan bruges til meget. Jeg husker engang, at min broder og nogle andre guttermænd, som var forvaltere på de omkringliggende godser, havde været nede i „Landsbyen“ i Casino Hallen, og det var jo som sædvanligt gået lystigt til, og her skal lige indskydes, at, hvis man havde ti kroner på lommen, så var man velbeslået nok til at få en god aften ud af det med både natmad o.s.v., og boede en pige ikke for langt væk, så havde man også råd til at invitere sådan en med.

En af vennerne var søn og også forvalter hjemme på „Løvegaard“, og havde taget sin fodermester med, som også var en rigtig guttermand. Men denne fodermester blev hurtigt træt den aften, måske fordi han altid skulle før op om morgenen end de andre, så han kunne ikke rigtig døje „æblemosten“, som man siger, og han blev så fuld så fuld. Nå, da etablisementet lukkede, for man gik jo aldrig før, så ville Hasselbalck ikke have denne fulde fodermester ind i sin far's fine vogn, vel sagtens fordi fodermesteren ikke skulle kaste op der. Han siger så til de andre: „Vi binder ham bag på bagagebæreren“, og som sagt så gjort, han fandt et stykke reb i vognen og de bandt så fodermesteren fast. Men man havde bare glemt, at det var vinter og frostvejr, så da Hasselbalck kom de femten kilometer hjem med ham til „Løvegaard“, var fodermesteren helt stiv som en pind, men nem at bære ind, sagde Hasselbalck senere. Han blev da nødt til at lægge fodermesteren i blød i varmt vand i badekaret, for

overhovedet at få liv i ham. Men vi er helt sikker på i dag, at hvis ikke fodermesteren, som nu var stærk i sig selv, havde haft den mægtige brandert på og derfor havde meget sprit i kroppen, så havde han bare været død på den tur. Men guttermænd var det, for da Hasselbalck havde fået tøet fodermesteren op klokken to om natten, så kunne det jo ikke betale sig at gå i seng, når køerne skulle malkes klokken fire, altså to timer efter, så de to satte sig til at drikke noget mere, og fodermesteren var frisk som en havørn, da han skulle over i kostalden, for at se om alle malkekonerne var kommet. Men ellers havde vi kunnet mærke, at Jens Christian udviklede sig meget som soldat. Han blev et virkeligt mandfolk, og jeg tror også, at unge mennesker har godt af den træning og diciplin. Men naturligvis var der jo også mange morsomme historier fra den tid, men vi fik dem jo ikke alle at høre fra Jens Christian selv. Jeg husker, at engang kom morbroder, som var Jens Christians kaptajn, hjem på besøg hos os i Slagelse, og så fik vi selvfølgelig hørt om nogle af Jens Christians eskapader. Min morbroder var også en guttermand og tilmed fuld af lune og han fortalte, at en dag skulle hans ordonnans, og det var Jens Christian, køre for ham ud til en øvelse, og det foregik på en Nimbus motorcykel med sidevogn, i hvilken kaptajnen sad. - Det skulle gå lidt stærkt og i et sving tager Jens Christian sig ikke i agt for, at en motorcykel med sidevogn er så vanskelig at dreje med i et sving, når der er fart på, for den kan man ikke lægge lidt ned i et sving, som man kan med en solomotorcykel, så det resulterer jo i, at den trækker helt ud i vejgrøften og der står uheldigvis en telefonmast, og bang, der kommer sidevognen på den ene side af masten og motorcyklen på den anden, morbroder og Jens Christian „mødes“ næse ved næse på den anden side af masten, men de var heldigvis ikke kommet noget til. Det fik Jens Christian ikke ros for og de fortalte senere, at det havde været så vanskeligt at befri motorcyklen fra masten, da den jo var helt krøllet omkring den. Men det skal til Jens Christians forsvar siges, at når man er vant til en motorcykel uden sidevogn, så er det meget vanskeligt at dreje med en sidevogn, for den trækker altid ud til siden og er derfor vanskelig at holde, men så kan man jo bare lade være med at køre så stærkt.

For en far må det have været en glæde, at have sådan en dygtig og flittig søn hjemme i en så stor forretning, som vognmandsforretningen efterhånden udviklede sig til, og desuden det store landbrug med over 200 tønder land. Men mor var også meget energisk og passede telefonen uafbrudt, hele regnskabet og havde desuden tid til også selv at gå ud med regninger, jo, det var en dygtig mor, og jeg kan i dag slet ikke forstå, at hun kunne nå alt dette foruden at passe et så stort hus med over tyve mennesker på kost hver dag.

Jens Christian fik meget kulde om vinteren, for tænk engang, man havde opfundet sneplove, som man spændte foran lastbilerne, og det var ellers meget godt, men de skulle hejses op og ned ved hjælp af et stort rat, som sad ude foran køleren, og det resulterede i, at en mand skulle sidde overskrævs på køleren og hejse dette monstrum op og ned, når bilen var ved at køre fast i snedriverne. Man kan sige sig selv, at denne stakkels fyr, som skulle sidde der, jo blev helt stivfrossen og helt tilføjet af sne, og det var som regel min broder, for han var en kammerat, og tog naturligvis sin tørn, på lige fod med de andre, men når de kom hjem om aftenen, så var han tit så forfrossen,

at ørerne var dobbelt så tykke, som de ellers skulle være, og det kan ellers godt være farligt med forfrysninger, men så lagde mor ham i varmt vand i badekarret og så blev han tøet op der.

Tænk, at man bød folk sådan noget dengang, og desværre døde min broder også ung, kun 33 år gammel, og jeg tror bestemt, at grunden var alle de skrammer og den kulde, som han havde fået igennem årene.

Lommepenge

Da pengene var meget små, så måtte man finde på noget, som kunne give et par ører. Vi drenge samlede så gamle ben og klude, og hvis vi var heldige at finde noget gammelt jern, så var det ekstra fint. Jeg har mange gange kørt igennem Slagelse med en lille trækvogn med sådanne ting på. Turen gik så ned til Bredegade, hvor der boede en jødefamilie, som hed Litschevski, jeg gik senere i klasse med en søn derfra, og han havde det privilegium, i forhold til os andre i klassen, at han ikke skulle i skole om fredagen, for da har de fastedag.

Denne familie handlede med gammelt jern og klude, og der solgte vi så, hvad vi kunne finde af gamle ting. På en lille trækvogn kunne der være for 25-30 øre og det var en hel formue for en lille dreng. For man kunne købe en rigtig lille tinsoldat oppe i Børnenes Paradis for en øre stykket, så 25 øre var mange penge.

Men for at komme ned til Litschevski, skulle man forbi Sorø Amtstidende i Bredegade. Dette fine gamle bladhus beundrede man meget, for dengang var det et guldrandet foretagende og tillige et fint blad, da den gamle redaktør Hans Jensen havde en skarp pen og mange gange var frygtet for sine artikler, som blev læst af mange.

Nu mange år efter, hvor jeg selv har arvet nogle aktier efter min moster, så ser man bedst, at herlighed forgår, når de folk, som skal administrere sådan et foretagende, ikke er dygtige nok. For jeg var til generalforsamling i Slagelse, hvor dette gamle hæderkronede blad, nu ved navn Sjællands Tidende, skulle erklæres konkurs, hvis da ikke generalforsamlingen lod det overgå til Næstved Tidende, som altid havde forstået at have en dygtig formand for bestyrelsen. Men hvad var så grunden til, at dette gamle solide blad pludselig skulle erklæres fallit?

Joh, bestyrelsen, som udelukkende bestod af bønder, havde aldrig været dygtige nok til at føre bladet ind i den moderne tidsalder, og man havde aldrig forstået, at aktiekapitalen var alt for lille med aktier på kun 50 kroner stykket og de havde alle den klausul, at de skulle tilbydes Bladhuset først og på den måde ikke omsættelige, således at dygtige forretningsfolk fra byen kunne komme til. Derfor gik det fallit, fordi det var for forkalket og ikke var fulgt med tiden i millionklassen, og det er synd for sådan en driftig by som Slagelse, at sådan en dumhed får lov at ske.

Som nævnt, boede mormor og moster sammen ovre på Lindevej nr. 1 på 1. sal. Moster havde ikke så langt derfra til margarinefabriken, og det var vel grunden til, de boede der. Jeg husker, når jeg besøgte dem om søndagen, at mormor lavede sådan en dejlig kaffe, den duftede altid så himmelsk, og så blev den kun drukket om søndagen af ganske tynde mokkakopper som var muselmalede. Det var smukt og så kom der kogt

fløde oveni, som dannede små fedtklatter, som lignede smør, åh, hvor det dog smagte godt. De havde det godt sammen de to, og det var vel nok en glæde for mormor, at hendes yngste datter var blevet så dygtig, at hun var prokurist hos Peter Axelsen og tjente mange penge. Det havde en fattig kone, som havde boet i et baghus, aldrig drømt om, så hun var taknemmelig og hjalp nu mange andre, der havde det småt.

Jeg havde nogle dejlige sommerferier ved Kongsmark Strand, hvor mormor havde gået som lille pige og vogtet gæs. Grunden hed „Ørnækulen“, for i gamle dage havde der siddet havørne oppe på den høje skrænt og skuet ud over havet for at fange fisk. Det var lykkelige år, og vi var helt alene derude, for ingen var begyndt at bygge sommerhuse, og vi havde derfor det første hus. Grunden kostede kun 500 kroner og var meget stor, og hvis vi havde taget hele jordstykket ved stranden og det vil sige til omkring 20 sommerhuse, så kunne vi have fået hele herligheden for 1500 kroner, men det var mange penge dengang. I dag vil det koste over 1 million kroner. Mormor og jeg fik altid mange opgaver for af moster, inden hun kørte på arbejde, men så snart vi havde vinket farvel, så tryglede jeg mormor om at fortælle om den gang, hun gik her som vogterpige, og ellers gik vi lange ture og havde det noget så lykkeligt. - Ja, sikken en god barndom, at have en mormor.

Engang da far var nede og læsse kævler på en jernbanevogn, knækkede kæden og denne tykke jernkæde ramte far i baghovedet og lavede et dybt sår der. Han var på cykel derned og tog så den og cyklede op til mormor, som ikke boede så langt derfra og bad om at låne et håndklæde, som han kunne binde omkring hovedet. Da mormor ser det dybe sår, får hun næsten et chock, for blodet strømmer ud, men far sagde: „Kom nu for pokker med det håndklæde, så jeg kan køre op på sygehuset“, som lå i den anden ende af byen. Han nåede sygehuset, og de syede såret sammen på hans kommando uden bedøvelse, efter at have rensset det, og han cyklede så hjem med hele hovedet indbundet. Da han kom til „Garvergården“, var mor også ved at besvime, da hun så ham, men far sagde bare: „Giv mig for pokker en stor dram, og lad så være at stå der og glo!“

Ja, det var en stærk mand, men han havde mistet meget blod på den tur, og var ret svag i lang tid efter.

At han var nødsaget til selv at køre på cykel, var bare den enkle, at man dengang ingen telefon havde hos mormor og dernæst ingen ambulance, som nu Falck, kun en med heste for, så han var jo død inden, alt dette var sat igang, så hellere selv tage affære. En rigtig guttermand, den far.

Vi havde to dejlige hunde. Den store var en jagthund, en tysk hårdhårs, Lady hed den, og den anden en lille rød gravhund, som hed Daks. Det var altid velopdragne hunde, for de blev behandlet godt og fik god mad ude i køkkenet hos pigerne. Dengang kunne man slet ikke købe færdig hunde- eller kattermad, som i dag, de fik resterne af måltiderne, og ellers blev der smurt rugbrødsmad til dem med fedt på.

Det var nogle store rugbrød, vi havde dengang. Det var otte pundes brød og de var

store og tunge, men der skulle jo også mange stykker til. Klokken seks om morgenen fik folkene havregrød og rugbrød med ost på og så kaffe eller the. Så skulle de alle have en madpakke med på arbejde, for der blev holdt frokost fra 8.30 - 9.00, for at kunne hvile og få mad, og den indeholdt næsten altid tolv sidestykker med forskellig pålæg på, og der var altid ost, for det er godt og nærende. De der så var langt væk, og ikke kom hjem til middag, skulle så have ekstra madpakke med, og det var lige så mange stykker mad. Til dette fik de hvidtøl, og vi fik altid et stort anker øl hjem, som pigerne og mor fyldte flaskerne fra. De der ikke havde været hjemme til middag, skulle så have middagsmad om aftenen også, og til slut fik alle sigtebrød med ost på og altid the. Om sommeren fik vi altid rabarbergrød om aftenen med dejlig kold sødmælk på og sukker, og det var jo lige noget, vi alle kunne lide på gården, før vi skulle i seng.

Hundene

Far var en stor jæger og han havde da også den lykke at få Dansk Jagtforenings guldnål, før han døde, og det var en stor hæder, og den var han meget stolt af. Om vinteren gik han også på rævejagt, og så måtte Daks ned i den mørke rævegrav og få jaget ræven ud. Men det var ikke altid lige til, for rævene kæmpede også for deres liv, så de gravede sommetider en ny gang rundt om hunden, og så kunne den ikke få luft eller komme ud, og så døde den som regel, hvis man da ikke kunne lytte sig til, hvor den sad fast og så eventuelt kunne grave sig ned til den. Det har jeg været med til mange gange, og hvor var vi dog glade, når vi nåede ned til vores kære hund. Men jeg har altid prøvet på at være en lille opfinder, og jeg fik så mor til at sy en lille læderpose, som Daks kunne have om halsen, og i den var en lille let lommelygte, men Daks måtte ikke kunne få sine små ben ind i noget Halsbånd eller i lygten, så det skulle jo være fastspændt rigtigt på hunden. De første gange Daks kom ned i rævegangene med fuld belysning på, så virkede det efter hensigten og rævene for ud, som den onde var i hælene på dem, for ild nede i jorden i form af lys, havde de jo aldrig set før, så det var morsomt, at det virkede, men så kom jeg hjemmefra og ingen fik rigtigt gjort mere ved det. Men princippet var jo det samme som minearbejderens, som bare har lampen oppe på hovedet og med den kan se nede i minegangen, men Daks kunne jo ikke så godt have den om hovedet, for han skulle jo hele tiden gå og bide efter rævene. Når sådan en trofast hund døde, så græd vi jo alle, men vi fik altid nogle gode hunde igen. Jeg husker tydeligt, at far havde købt en ny rød gravhund ovre fra en kennel i Jylland, og det var garanteret, at det var en god gravhund. En af kuskene hentede den nede på jernbanen, hvor den kom i en lille kasse. Jeg fik lov at åbne kassen og jeg glemmer aldrig, hvordan den lille hund dog så ud. Han var langhåret og pjusket og havde mange lopper. Ja, han var grim. Men han var også selv noget beklemt over at være kommet til et nyt sted, så han stod helt stille og kikkede op på os med sine dejlige - lidt sørgmodige - men kloge øjne, som ville han spørge, kan I dog ikke godt lide mig. Ja, der stod i brevet, at Daks var en god hund, og det skal jeg love for. Han blev den bedste udsמידer - som gravhund, far har haft, men køn var han ikke, og jeg tror, han vidste det, så det var om at gøre det rigtige, at mase på i denne verden, for,

hvad man så ikke har af skønhed, det kan så indhentes i dygtighed. Men fra første minut, hvor jeg klappede Daks, da han kom ud af kassen, var vi venner for livet, men da jeg nu havde rørt ved ham og han havde mange lopper, så måtte jeg jo også i badekaret sammen med ham, for mor var meget renlig og tålte ikke nogen havde utøj, så vi blev vasket grundigt med sæbe. Jeg tror, at det var første gang i Daks's liv, og han klemte sig ind til mig hele tiden, som om han tænkte, at når jeg kunne udstå dette ragnarok, ja, så måtte han også, og siden dengang var vi ofte i vandet sammen.

Høst og høstgilde

Høstgilde og jul var noget helt for sig selv på „Garvergården“. Jeg husker tydeligt alle de dejlige høstgilder, vi havde sammen med alle de folk, som havde hjulpet os med høsten, for det var et stort slæb, for hver eneste neg skulle først sættes i travehobe ude på marken for at tørre, og det var lige efter binderne. Det ordnede mor som regel med alle de folk, som var hjemme på gården og pigerne og ellers mange andre omkringboende koner og børn. Når vi så skulle helt ud på markerne ved spritfabriken og igennem Rosenkildevej, så skulle vi også over jernbanebroen, og når der så kom et tog, så var det også en herlig oplevelse. Vi kørte altid derud på mælkevoغن og havde gamle Peter for, så det gik ikke så stærkt, men sikke historier, nogle af konerne kunne fortælle på vejen derud, jo, det var virkelig en udflugt af rang, men når vi så kom derud, gik det række op og række ned, og mor gik foran og skånedes ikke sig selv. Det var ikke altid lige rart at stille op, for dengang kendte man ikke til sprøjtemidler, så der kunne være mange tidsler i kornet, og alle dem fik vi i fingrene, men så vidste vi jo, hvad vi skulle få aftenen til at gå med, for det var at pille tidsler ud med en lille synål. Ved sådant et arbejde kommer man sine medarbejdere meget nær, og man lærer at forstå deres tankegang, og hvor er der dog altid noget godt ved alle mennesker, bare de bliver behandlet godt, og man gider sætte sig ind i netop deres forhold. Mor var flink til altid at have rigeligt koldt saftevand med til os alle, og hvor var det øjeblik dog dejligt, når vi sad og drak det. Men mor var flittig og vi nåede at få stillet meget op inden aften, hvor mor og pigerne så skulle skynde sig hjem igen, for at lave mad til alle folkene og ellers få hele huset til at virke.

Jeg kan tydeligt se mor for mig, når vi gik i marken og arbejdede, som regel faldt en lille lok af hendes smukke sorte hår ned i panden, når hun hele tiden skulle bukke sig efter et neg, men hun var smuk alligevel og meget energisk og kunne rigtig få de andre til at følge sig, så jeg beundrede hende grænseløst, men det var jo også min mor.

Alle de mennesker, store som små, som så havde hjulpet os med at høste, de kom så med til høstgildet og vi kunne sommetider være over 70 sådan en aften. Vi fik al den mad vi kunne klemme i os, - og det var ikke så lidt for nogen af os - samt øl og al den saftevand, vi børn kunne drikke. Vi fik altid det samme år efter år, men det var noget, vi kunne lide, så det blev en tradition. Det bestod af tarteletter med grønærter og skinke, derefter oksesteg og dejlig tyk brun sovs, - åh, hvor man dog elsker tyk brun sovs, som barn, - og til sidst fik vi hjemmelavet is, for det var mor en knop til og vi havde jo selv masser af fløde fra mælken, så det var fin is, men det var et studium at

få frosset den is, for vi havde ikke køleskabe dengang, så man havde en speciel fremgangsmåde med salt udenom, og det lykkedes hvergang.

Høsten var et slid. Først skulle markerne mejes med en selvbinder med tre heste for, og de stakkels heste skulle arbejde hårdt, for sådan en binder var tung at trække, og så var det jo altid varmt, og der var masser af fluer, som generede hestene meget. Dernæst blev negene som sagt, stillet op i travehobe, og efter at de havde stået sådan i fjorten dage, så skulle de læsse op på høstvogne, neg for neg, og køres hjem i laden. Det var et slæb at stikke alle disse neg op på vognen, hvor kusken så stod og lagde dem fint i lag, så der kunne være rigtig mange på en vogn. Men det skete tit, at vognen væltede i et lille hul i jorden, og så var det bare om igen. Jeg kan huske ude på „Valdbygården“, hvor jeg senere blev forvalter, der havde vi nogle durkdrevne husmænd, som forstod at lægge sådan et høstlæs, at det så ud af et meget stort fint læs, men uden at der var ret mange neg inde i læsset, for det var jo ham selv, der igen skulle læsse det af hjemme i laden, og så var det jo om, at der ikke var for mange neg at læsse af. -Vi havde der på „Valdbygården“ 16 spand heste og husmændene kørte mellem eleverne, så de kunne presse dem lidt til at følge med. Der var især en durkdreven husmand, og han forstod at lægge sådan et „fidus“ læs, men så en dag gik det galt for ham, for forpagteren havde været helt oppe på det øverste lad i laden og skulle så springe ned igen. Han springer så ned i vognen hos denne husmand, som lige havde kørt vognen ind, men da han havner nede i vognen, falder han helt til bunds i læsset, for der var jo næsten ingenting i midten af vognen. Nej, hvor blev han rasende og råbte til husmanden: „Din forbandede satan, du har jo ingenting på læsset, se så at få noget mere på fremover!“

Det var en god tid på „Valdbygården“ og det skal jeg senere komme tilbage til. Men hjemme på „Garvergården“ skulle så høstvognene læsses af i laden, og jo højere vi kom op med alt dette, vi kom hjem med, jo mere tungt var det jo at stikke negene af, og til sidst stod de forskellige folk, som skulle lægge det på plads i laden på små platforme, hvorfra negene så blev stukket op fra etage til etage. Man kunne vel nok være træt om aftenen efter sådan en lang og varm arbejdsdag. Når det blev vinter, skulle alle disse neg tærskes, og så blev de gravet frem igen og smidt hen til tærskværket, men nu var de jo helt fladtrykte, og alle de tidselhoveder, som jo var med hjem fra marken, de fløj omkring os, og hvor det dog støvede, og da det næsten altid var om vinteren, hvor det sneede udenfor, at man havde mest tid til at tærske, kunne man ikke lukke alle portene op, for så sneede det ind, og sikken en bunke støv, man fik slugt sådan en dag. Som dreng skulle jeg også hjælpe til, men det hændte tit, at en mus, og dem var der mange af i kornet, kravlede op i buksebenet indvendigt, og så sad på ryggen af en. Det var en grim fornemmelse, og det kildrede, men så var en af karlene resolut og gav musen et vældigt slag med hånden, men det resulterede bare i, at den blev helt smadret og blodet løb så ned af en. Men det tog man ikke så højtideligt dengang, man var jo ikke pivet. Vor gamle karl Julius, som boede nede i det gamle hus ved parken sammen med Oluf, var ilægger. Det vil sige ham, der lægger negene ned i tærskværket efter at en kone, som stod ved siden af ham og som havde modtaget negene først, havde skåret båndene over, for Julius skulle jo lægge neget fint ned i

værket med aksene først, for at det kunne blive tærsket helt rent. Men at være ilægger var et betroet job, for når man åbnede lemmen ned til cylinderen, som skulle tærske kærnen af, så var det meget farligt at komme for langt ned, for cylinderen løb rundt med flere tusinde omdrejninger i minuttet, så den kunne slå alt i stykker. Derfor skulle ilæggeren altid sørge for, at lemmen var lukket over, før han rejste sig fra ilæggerstedet, for ellers kunne der ske alverdens ulykker. Det skete for Julius, desværre, for han glemte at lukke lemmen en dag, og gik så op af sit ilæggerhul, men idet han træder op på kanten, så snubler han og jager det venstre ben ned i slugget og hele benet var tærsket af til midt på lårbenet. Det var en frygtelig ulykke, og alt holdt da også stille den dag. Julius lå oppe på tærskværket med resterne af det knuste ben, men til alt held havde vi en medhjælper, som hed „Snus Petersen“, for han brugte meget snus, han bandt resolut et selvbinderbånd rundt om benstumpen, og det standsede blodtabet. Det var godt tænkt og bindegarnet havde vi jo lige ved hånden fra alle de neg, som blev skåret op. Det var synd for Julius, men han kom dog til at gå igen med et kunstigt ben og blev så dygtig dertil, at han endog kunne køre binder. Det var far glad for, for han havde altid været en af de dygtigste binderkuske.

Jeg kan huske, da vi skulle rense tærskværket for benstumper, var det eneste, der ikke var slået i stykker selve fodsålen, for den havde været for sej, men det var underligt at stå der med Julius's fodsål, og jeg græd da også, da den blev brændt.

Efter sådan en streng høst, festede vi. Som sagt - høstgildet. Efter at alle havde fået alt det, de kunne spise, så spillede to harmonikamusikere op til dans, og så gik det lystigt til hele aftenen, til de skulle have smurt natmad, før man gik hjem. Det var altid om lørdagen, for så skulle der ikke arbejdes næste dag, og en og anden havde fået en lille streg på. Midt på aftenen fik vi desuden varm punch og æbleskiver, og så var der altid en eller anden af de gamle folk som holdt en lille tale til far og mor, og jeg kan huske, hvor de var glade for det. Medens vi spiste aftensmad, var der også altid sange, hvori der var skrevet om de morsomme hændelser under høsten, og alle var de spændte på, om nu hun eller han var nævnt, men det var som regel alle, så det blev lange sange. Vor dejlige moster havde sørget for at få dem trykt, og der var altid et billede udenpå af vore heste for en binder eller et par for en plov. Jeg gemmer stadig disse dejlige sange, og har senere hen i livet fået lov at opleve det samme på „Bjærgbygård“. Så gode fester glemmer man aldrig.

Julen

Juleaften var alle folkene også inde til juletræ og mad, for vi havde en meget stor spisestue, hvor vi kunne være allesammen, og da de fleste af vore folk jo ikke havde andet hjem end vort, så skulle vi naturligvis være sammen. Jeg husker, at vi sommetider var over tyve omkring juletræet, som stod ude i hall'en, hvor der var terrasogulv med en meget smuk rødbrun stjerne nedlagt midt på gulvet. Det var meget smukt lavet af en italiensk flisemester. Der stod juletræet, som var meget stort, for der var højt til loftet. Hvor vi dog var lykkelige alle sammen, når vi skulle åbne pakkerne, efter vi havde danset rundt om juletræet, for der var ligeså mange til folkene, som til os, men

det var jo mest brugsgenstande, vi fik, som skjorte, sokker eller slips, men så var der „knas“ bagefter, det vil sige nødder og konfekt samt figner og dadler. Mor og far var aldrig fedtet til højtiderne med gode ting. Til selve middagen juleaften fik vi først risengrød med mandel i, og det var spændende at se, hvem der fik mandelgaven. Det var som regel en lille marcipangris eller lignende. Til risengrøden, som var kogt på sødmælk, fik vi sødt hvidtøl, så det smagte himmelsk. Derefter fik vi gåsesteg, for vi havde selv mange gæs, som blev slagtet til jul, så vi fik selv et par store fine gæs, som smagte så dejligt med æbler og svedsker i. Demæst fik vi æblekage med flødeskum på, for vi brugte næsten aldrig andre varer, end vi selv producerede. Det at sælge gæs og ænder til jul var et større arbejde. For de skulle pilles for fjer, og når det drejede sig om 50 stykker, så kan enhver sige sig selv, at det var et stort arbejde, men det var vi vant til, og når jeg som dreng kom ned i kælderens, hvor de pillede dem, så var luften helt fuld af fjer, og pigerne og de koner som hjalp til, havde så mange fjer i håret, at jeg næsten ikke kunne kende dem. Fjerene gemte mor til dyner og hovedpuder, og det var dejlige varme ting, hun der lavede, og det var karlene glade for en vinterdag, at putte sig under sådan en dejlig tung dyne.

Selvom mor altid havde meget travlt, og det siger jo sig selv, med alle de folk rundt om sig, så gav hun sig altid tid til at synge eller tale med os drenge. Jeg husker især de vemodige, men dejlige „skillingsviser“ som alle kunne købe i en boghandel for en ti-øre, og især kan jeg huske „Der er lys i lygten lille mor, åh bare jeg kunne hjælpe dig“, men især en gjorde et dybt indtryk på mig, for den handlede om en soldat, som under krigen 1914-18 lå såret på slagmarken langt fra sit kære hjem, og nu skulle han dø. Han ser så i febevildelse sin mor for sig som en engel, der kommer ned til ham og han siger „Mor, er det mor, jeg tror du har grædt“, og så dør han. Den har hele livet gjort et dybt indtryk på mig, og jeg er helt sikker på, at alle de stakkels soldater som i tusindvis er døde på slagmarken, har oplevet noget af det samme, for det første, man kan sige i denne verden, er jo mor, og næsten altid også det sidste. Bare vi dog kunne blive kloge i denne verden, så alt var fred omkring os, for det er for sent, når der først står et lille hvidt kors over os. Men alt dette kunne mor fortælle om, og hvor var jeg dog lykkelig, når jeg blev taget i hendes favn efter at vi havde grædt lidt over alle de, der havde lidt nød. Mors valgsprog var dette: Lad mig altid bo ved den alfar vej. Ja, det var en god sætning, og hun fik da også den lykke hele sit lange liv, hun blev 91 år og var sund og rask til det sidste, at bo ved „den alfar“ vej, nemlig Sorøvej, hvor tusinder passerede hver dag, og hvor hun døde lykkeligt.

Polio

Da jeg var omkring ni år, fik jeg, hvad man dengang kaldte børnelammelse, det vil sige polio. Der var fire andre i Slagelse, som fik det samtidig, og det er jo en mærkelig sygdom, for den er meget spredt, og det må vel være en virus som er smitsom, for der kom altid en epidemi flere andre steder. Jeg slap godt over den, men to døde, og de to andre måtte resten af deres liv være i kørestol. Mit satte sig kun i den højre arm, og den kunne jeg oplære igennem årene, men den er stadig lidt tyndere på overarmen

end den anden. Det begyndte en søndag morgen, hvor vi skulle have været på stranden alle sammen, men jeg fik en frygtelig hovedpine og var helt stiv i nakken og kunne ikke dreje hovedet. Det er rygmarven, det sætter sig i, og jeg tror ikke, at jeg nogensinde siden har følt mig så syg, som denne morgen. Der blev jo ikke noget ud af strandturen, og doktor Møller, som var vor læge, vidste ikke, hvad der var i vejen med mig, for denne sygdom var ikke ret meget kendt. Jeg lå så stille et par dage, og da den værste hovedpine havde fortrængt sig, måtte jeg godt stå op. Jeg kom ned i køkkenet, for der foregik altid det meste i huset. Da jeg havde været meget tørstig, medens jeg lå i sengen, havde mor flottet sig med en sodavand til mig. Jeg havde endnu lidt tilbage i en kop, og for at den ikke skulle falde ned fra bordet, havde en af pigerne sat den langt ind på køkkenbordet. Jeg skulle så række højre arm ind over bordet for at tage den, men opdager så pludseligt, at jeg ikke kan røre armen og slet ikke tage den ud fra kroppen. Den hængte helt død ned. Det var jo en slem forskrækkelse for alle, og der blev sendt bud efter doktor Møller igen. Da han så armen, kunne han kun konstatere, at den var lam, og da de andre tilfælde i byen nu var kendt, så vidste man, at det var bømelammelse. Men jeg var så heldig at få lov at blive hjemme, for man skulle ellers isoleres helt fra andre mennesker, da man mente, det var meget smittefarligt. Men da sygehusets afdeling for smittefare var helt overbelagt, gik man med til at lade mig blive hjemme, og mor lovede højt og helligt, at ingen anden end hende ville tilse mig og ellers skifte tøj, hvergang hun havde været inde på mit værelse. Mor var energisk, så det gik godt, men sikken et slid, det må have været for mor, ved siden af alt det andet arbejde hun havde. Da der var gået nogle uger, kunne jeg begynde at røre den nederste del af armen, altså fra albuen, og det var jo dejligt. For så skulle smittefaren være ovre og måske kunne jeg så komme mig helt. Jeg kom mig, men det varede to år, før jeg kunne tage armen ud fra kroppen. Men det halve år i sengen, hvor ingen fremmed kom til mig, lærte mig at lege selv og ellers tegne, og det har måske været en af de ting, som har hjulpet mig over sygdommen, at jeg ikke kunne tegne med venstre hånd og derfor altid måtte bruge den højre, og derfor var den i sving hele tiden. For armen hængte bare ned fra skulderen, men underarmen kunne jeg bevæge op og ned og ud til siden, så jeg kunne nemt tegne og holde på alt. Jeg synes selv i dag, at jeg tegner godt, og især fugle var min store glæde, så jeg tegnede den ene slags fugl efter den anden. Også hunde kunne jeg lide at tegne, og den tegning jeg syntes bedst om, var af en irsk Setter, som er sortplettet, og den fik engang professor Obara fra Japan med hjem, for ham havde min broder lært at kende fra Ollerup, og han kom med hjem på „Garvergården“. Der så han min tegning og beundrede den meget, og så gav jeg ham den naturligvis, og tænk, da jeg senere i min ØK-tid besøgte ham ude på hans kostskole for drenge i Japan, kom jeg en dag ind i et af klasseværelserne, og der midt på væggen hang mit billede af hunden, hvor blev jeg dog glad. Men Obara var også en usædvanlig fin mand, han blev senere minister, og til min glæde fortalte Obara drengene i klassen, at jeg havde været den lille dreng fra Danmark, som havde tegnet dette billede og givet ham det, så hvis de alle bare ville være ligeså dygtige, som ham drengen fra Danmark, som nu stod her, så ville det gå dem alle godt her i livet. Jeg var usædvanlig glad, og der kan man se, hvor verden er lille, når sådan

noget kan ske. Forresten fik jeg nogle dejlige japanske ordbøger med hjem som gave, da jeg rejste igen fra dette vidunderlige sted Tamagawa Gakuen, og de står stadig på min bogreol. Så sker det forunderlige, at min yngste datter Merete også bliver elev på Ollerup, og hun har en ung japansk pige med hjem en dag. En sød pige, og hun kommer tilfældigvis ind på mit kontor, og så standser hun forbavset op ved de bøger og spørger, hvorfra jeg dog har dem. Så fortæller jeg hende historien om den dejlige tid, jeg havde på Tamagawa og om Obara, og hvor jeg dog var glad for at have et minde med hjem fra det dejlige sted. Så siger hun: „Disse bøger har min far trykt, for han var på det lille trykkeri, som ikke lå så langt fra skolen og I kan se hans navn her.“ Det kunne vi, men hvor er verden dog igen lille, når sådan en lille ung japanerpige rent tilfældigt kom ind til os og ser sin fars bøger. Der var pressefolk hos mig den dag i en anden anledning, og dette blev naturligvis foreviget og læst af mange, også i Japan. Den dag i dag takker jeg forsynet for, at jeg slap så godt over den polio, for det var en slem sygdom, og jeg beklager stærkt de andre, som måtte sidde i en kørestol, men for mig betød det blandt andet den tegning, som kom verden rundt.

To år efter at jeg havde haft polio, jeg var vel omkring 11 år, skete der en ny ulykke med mig. Det var også en dejlig søndag morgen, og jeg husker tydeligt, at vi skulle ud at køre en tur i vor „nye“ gamle bil. Det var en meget stor åben Oakland. Den lignede nærmest et stort badekar på hjul, men pompøs var den, og jeg vil tro, at den gik nok ikke mere end 3-4 kilometer per liter, men benzinen var heller ikke så dyr dengang. Den kostede nitten øre per liter. Min broder var sytten år dengang, og han skulle naturligvis starte den og køre lidt frem og tilbage med den ude ved hovedtrappen. Far var aldrig bange for at lade os prøve alt den nye mekanik, for som han sagde: „De skal jo lære det før eller senere, og deres egne erfaringer er den bedste lærdom“. Det var naturligvis også rigtigt, men det kostede jo sommetider noget, blandt andet ved uheld. Og jeg skal love for, at også denne dag blev det til et uheld, og vi kom ikke ud at køre. Joh, kun mig, men det blev i ambulance. For jeg kunne naturligvis ikke dy mig, jeg skulle også være nævenyttig og skulle prøve at holde den tunge bil tilbage, når min broder prøvede at komme frem. Men det gik bare ikke, for han speedede op, og hjulkapslen, som sad langt uden for baghjulet, ramte mit lår og vupti, der lå jeg med et brækket ben. Det var det højre. Mit held var, at lårbenet kun brækkede lige over på midten, for hvis den store tunge vogn havde kørt over mig, så var benet bare blevet helt knust, og jeg var måske aldrig kommet til at gå ordentlig mere. Nu var der altså held i dette uheld, og jeg fik aldrig men af det. Jeg kan huske, at jeg havde et par gummistøvler på, for vi havde lige været nede ved vandtruget ved hestestalden for at vaske bilen, før vi skulle ud og køre fint, for far krævede altid af os, at alt skulle være rent og fint, når man skulle ud og vise noget frem for fremmede mennesker. Det samme var også altid sket med vore forskellige Charabancer og hestevogne. Det var en god skik. Der blev jo stort postyr, da jeg lå der og ikke kunne rejse mig. Far kom ud indefra hovedbygningen og skældte med det samme ud, at jeg ikke kunne passe bedre på. Jeg blev så båret ind på sofaen i den lille stue, og de prøvede der at trække gummistøvlen af mig, men det gjorde frygteligt ondt og så måtte far, hvor nødig han

end ville, tage sin lommekniv op af lommen og skære denne næsten nye gummistøvle op, fordi mit ben naturligvis var svulmet meget op. Det har sikkert gjort ligeså meget ondt på far at ødelægge denne nye gummistøvle, som det gjorde ondt på mig at få den af. For man må huske på, at sådan et par støvler kostede ret mange penge og gummistøvler var en ret ny foreteelse, for ikke mange år før havde man kun læder- eller træskostøvler. Nå, jeg blev kørt på sygehuset, og næste dag blev jeg opereret, og jeg var en af de første prøveklude dengang, som fik sat ben sammen. Nu da lårbenet var knækket lige over, så var der lige kommet en ny idé med, at man satte en lille sølvskinne ind i benet og skruede det fast med fire sølvskruer, for så mente man, at det blev så meget stærkere. Det blev det vel også, men der var bare den hage ved det, at nogle lige før mig havde fået det samme gjort, men sølvskinnen irrede bare, og benet måtte da lukkes op igen og denne skinne tages ud. Men det er nu ikke sket med mig, men jeg kan bare mærke, at dette ben er lidt tungere end det andet, og at jeg derfor slider hul i den sko først. Men jeg har altid gjort grin med det sølv i mit ben, for jeg har sagt, at hvis jeg en dag skulle blive kidnappet, så er løsesummen inde i det højre ben, så det skal min familie bare huske! Det var ellers en dejlig tid oppe på sygehuset. Jeg var der i over en måned, og så lærer man sygeplejerskerne godt at kende, og hvor var der dog mange dejlige piger iblandt dem, men især overlæge Rager og oversygeplejerske frk. Knudsen var meget bestemte. De to kørte sygehuset, som var det en militærgarnison, men man skal vel også have en vis disiplin, sådan et sted. Nogle af de meget henrivende unge sygeplejersker, som man kom til at holde så meget af, og man syntes, at de var så smukke, dem så man så senere på gaden i Slagelse, og hvor man dog så kunne blive skuffet. For der kom de i ganske almindeligt tøj og håret var slet ikke, som man troede det var engang, for der havde de jo haft lang kappe i hvidt, som gik ned i nakken, så man næsten ikke lagde mærke til andet end deres dejlige øjne.

Desuden kunne de have meget tykke ben, når man så dem i civil, for på sygehuset havde de ret lange blå kjoler på, som skjulte meget. Ja, det kunne være en skuffelse at møde dem igen, selvom de naturligvis stadig var søde og venlige.

Der havde været smurt så meget gips uden på benet og så mange lag gazebind, at jeg overhovedet ikke kunne røre det, hvad der naturligvis også var meningen, derfor glemmer jeg aldrig den dag, da gipsen skulle skæres op, og man så sit ben efter 1½ måned. Det var helt brunt af jod og kødet sitrede helt efter at være lagt frit, men det var helt dødt i kødet omkring arret, for jeg prøvede at stikke en lille knappenål ned i det og kunne slet ikke mærke noget, men det var, fordi det havde ligget helt stille i al den tid.

Stingene blev taget ud, og fordi kødet var helt følelsesløst, kunne jeg heller ikke mærke det, så det så jo sjovt ud, da trådene blev trukket ud. Jeg har stadig dette lange ar på benet, så de kunne altid kende mig på det, hvis jeg skulle løbe væk! Men der var jeg også heldig, for jeg har ikke mén af det i dag. Men ellers kan jeg med det samme fortælle, at siden er jeg blevet skaret op på kryds og tværs og brækket foden og ryggen to gange og meget andet, men der skulle altid ske noget, hvor jeg var, og så kan man

let komme tosset afsted, men så har sygehusene kunnet prøve alt det nye på mig. Men Vorherre må have været god mod mig og udstyret mig med en nogenlunde intelligens, for jeg var meget væk fra skolen på grund af alle de sygdomme, men det gik og jeg fik en nogenlunde fin realeksamen og blev optaget i ØK (Det Østasiatiske Kompagni, København), og det var ellers svært at komme ind der. - Under mine langvarige sygdomme, kan jeg huske, hvor glad jeg dog blev, når drengene fra den anden side af gaden kom over for at se til mig. Det var gode drenge, de fyre, og de var alle fra gode hjem, men meget små hjem, men med en stor moral, så der er gået dem alle godt her i livet. Der var især Helmer, som desværre stammede lidt, når han skulle være rigtig ivrig. Han kom en dag med en af sine allerkæreste ting og forærede mig den. Det var en flodhest, lavet af ler i skolen, og det var en af de ting, som Helmer havde været mest heldig med, for ellers så mange af hans sløjdarbejder herrers ud. Da han gav mig den lille kluntede flodhest, ja, så følte jeg det, som han gav det bedste væk, han ejede i denne verden og vi havde begge to tårer i øjnene af glæde, han for at give og jeg for at modtage en så kostelig gave. Vi var bare 9 år og kun to små sjæle. Vidste jeg bare i dag, hvor Helmer var, for sikken et godt sind, han havde. Dengang havde vi jo ikke penge til at købe rigtig legetøj, for det bliklegetøj, der fandtes, var importeret fra Tyskland og kostede ret meget, så vi havde bare at lave vore ting selv. Men det gik såmænd også meget godt. Vi kunne snitte små heste ud af et stykke træ og lave vogne til dem af en lille cigarkasse, men det værste var altid at lave hjul til dem, for de var så vanskelige at få helt runde. Joh, det var en lykkelig tid, og hvor var vi dog glade for netop det stykke legetøj, som man selv havde lavet. I dag findes der for meget plastic legetøj, så børn bliver hurtigt trætte af det, og det holder heller ikke så længe som vores dengang, måske fordi vi passede bedre på det. Den dejlige sang „Skuld gammel venskab rejn forgo“, og som synges over hele verden, den siger jo netop til os om, at da vi var børn, da sejlede vi med en pind i en lille bæk, og for os var det et stort skib, der nu skulle ud på verdenshavene - men det var bare en lille pind, for vi havde ikke andet, men lykkelige var vi.

Fra den private realskole

Da jeg var 11 år, blev jeg flyttet over til den private Realskole - Dyhrs Skole - fordi min broder var gået ud derfra med realeksamen og så fik vi råd til at lade mig komme derover, men jeg kunne heller ikke tage realeksamen, hvor jeg gik, da den kun var til 7. klasse, altså til konfirmationsalderen. Det var ellers nogle gode kammerater, jeg gik sammen med, og jeg var ikke meget for at flytte. Der var især nogle gode drenge, såsom Knud Aage, hvis far var ølkusk på „Poulsbjerg Bryggeriet“ i Slagelse, og så var der Niels, som blev politibetjent. Han var en særdeles stille og velopdragen dreng, og politiet må være glad for sådan en person. Og så var der naturligvis Knud fra Møllegården, som jeg har omtalt. Af pigerne kan jeg huske to. Den ene hed Anny, og hendes far var gasværksarbejder, og de boede langt ude på Valbyvej. Jeg husker så tydeligt, at når vi havde sangtime, så sang Anny altid af hjertets lyst og især sangen „Lasse, Lasse lille“ var hendes yndlingssang, og den fik derfor for fuld kraft, men der var også nok at tage af, for hun var stor og fyldig. Den anden pige var yndig. Hun

havde gullocket hår og et dejligt mildt ansigt. Hun hed Elise Clausen, og hvor var jeg dog forelsket i hende. Hun var nok det, man kalder en skolekæreste, men det er jo ikke sikkert, at hun vidste det selv. Jeg møder hende sommetider ude ved Stillinge Strand, hvor de har strandhus ikke langt fra vort, og så smiler vi til hinanden, men desværre bliver det aldrig til mere, men hun er stadig den milde, kønne pige, som jeg kan huske hende. Der er jo nogle mennesker, der holder sig så godt op igennem årene, og hun er en af dem. Der var også en god skik på Østre Borgerskole, for alle de fattige familier kunne lade deres børn få gratis, varm mad hver dag efter skoletid. Det var altid solid og nærende mad, og mange benyttede sig af det. Det gjorde ingen forskel for os, for jeg tror ikke børn skelner så meget imellem dette, som voksne gør. Vi var lige gode venner og legede så dejligt sammen.

Jeg kom så på Dyhrs skole og den klasse, jeg kom til at gå i, havde også nogle brillante piger og drenge, så det var nemt for mig at skifte skole. Jeg har den glæde at møde mange af dem den dag i dag, og det er dygtige folk alle sammen. Den første, jeg sad ved siden af, var Hugo Hansen, hvis far var kreaturhandler og dem kom jeg senere i familie med, da hans mor var søster til min svigermor. Men hans far døde ved et uheld, og så havde moderen ikke råd til at holde ham i betalingsskole. Han kom ud som 14-årig og i mekaniklære nede hos „Ford“ i Slagelse og blev en dygtig mekaniker og blev senere gift i Jylland med en solid pige fra landet og bor nu i Varde. Den nye, som jeg kom til at sidde ved siden af, var Helge Nørgaard, hvis far var højskoleforstander på Antvorskov Højskole, og han var en meget dygtig dreng, og det kom mig tit tilgode, for han kunne altid hviske det rigtige resultat tilmig, og det bevirkede også, at jeg ikke ville stå tilbage for ham, og fik derfor med tiden også gode karakterer og rykkede helt op på fjerde pladsen. Men der var to piger foran os, som vi aldrig kunne slå, og det var Annelise Hansen og Vivi Lange. De var meget dygtige de to, og så var de naturligvis flittige, og det jo ikke altid drenge er det. Annelises far var kaffebrænder på et risteri ved banen og Vivis far var tobaksfabrikant Sigfred Lange, som jeg før har nævnt, og den familie kom til at betyde meget for mig i skoletiden. Så var der Fritz Vilhelmsen, hvis far var kreaturhandler og boede på Valbyvej og det var et hjem, hvor der blev tjent mange penge, og dette kunne vi også mærke på Fritz, for han var altid velbeslået, men det skal også siges til hans fars ros, at han var en dygtig opkøber af kreaturer til eksport. Så var der „Lause“ Eigil Rasmussen, hvis far var i et stort kolonial engros firma. - Eigil var enebarn, men absolut ikke forkælet, og han var i mange år direktør for Vestsjællandscentret i Slagelse, og jeg ser ham engang imellem, da min svigersøn var direktør i Brugsforeningernes OBS, som havde til huse der. Vagn Kolind var søn af en margarinefabrikant og fra et hjem med mange sønner, som alle måtte hjælpe til på fabriken, og det var en yderst flittig familie. Men denne lille fabrik kom jo altid til at stå i skyggen af den store margarinefabrik, hvor min moster var prokurist. Så var der Erik, hvis far var repræsentant, men ham har jeg ikke set siden skoletiden, og det var i grunden en skam, for han og jeg var altid gode venner, og jeg håber inderligt, at det er gået ham godt her i livet, for han havde et godt sind. Hans Albrechtsens far var guldsmed, og hans søster Kirsten kom min kone, Gudrun, til at gå i klasse med. Hans var en meget dygtig dreng, men som drenge er, så fik han

ikke altid læst, men han er i dag direktør på Esbjerg Tovværk. Så var der Frank Kjærgaard. Hans far var fotograf, og de boede på Skovsøgade, og det var et dejligt hjem at komme i. Frank er også selv fotograf og har det godt. Ellers var der også en dygtig pige, som hed Gudrun Lytzen og lidt i familie med min kone, så vi var jo sådan set nært knyttet til hinanden. Men jeg tror også, at det at kende hinanden godt fra børn, det giver et kolossalt rygstød senere i livet, og jeg ved da fra mig selv, at med den søde pige, som jeg var lykkelig at blive gift med, er det, kunne snakke sammen om vor skoletid og huske de samme lærere og skolekammerater, noget der giver et vist sammenhold. Min kone, Gudrun, gik i første klasse, da jeg gik i realklassen, så vi tænkte nok ikke over dengang, at vi skulle få hinanden. Men jeg har altid haft en svaghed for piger, der er raskbenet, og dermed mener jeg en, der kan flytte sig hurtigt, for det er altid dygtige og meget energiske piger, og det kan en mand altid være tjent med. For læg mærke til, at hvis en pige går langsomt, så er hun helt igennem langsom, og en mand, der er gift med sådan en, han er dårligt stillet. Min kone har det ligesom pigen i „Annie get your gun“, hun vil være lige så dygtig som alle andre og helst lidt til, og hun har vilje til at lære det, så heldig har jeg været her i livet, men hun har rigtignok også fået noget at bruge det til, for vi har haft mange folk på „Bjergbygaard“, og det var en stor husholdning, desuden belemrer jeg hende med store ambassadormiddage, men alt kan hun fuldendt og alle fra rig til fattig kan lide hende, så jeg er en meget lykkelig mand. Det har hjulpet mig usædvanligt meget at have sådan en kone, når man har med politik at gøre, men hun havde også et par pragtfulde forældre. Alle vi elever, der boede i Slagelse, måtte ikke cykle i skole, for der var ikke så meget plads til cykler. Men jeg boede jo helt ude på Sorøvej, men i selve Slagelse, så jeg måtte heller ikke komme på min cykel. Men så allierede jeg mig med Vivi Lange, så jeg kunne få lov til at stille min cykel oppe i deres gård på Nytorv, og det var halvvejen til skolen, og det var jeg meget glad for. Og det resulterede i, at vi så fulgtes ad fra skole, og jeg var meget stolt over at følges med sådan en køn pige. Og så blev jeg sommetider inviteret op i deres hjem på første sal, da der var kontorer og forretning ved gaden. Bagved lå selve cigarfabriken, der arbejdede over 150 mennesker, og det var en god arbejdsplads, for fabrikant Lange var en meget forstående mand. Vi drenge var glade for at komme op på denne fabrik, for der var en dejlig fabriksmester Petersen, som havde sådan nogle dejlige svedsker og engelsk lakrids, som blev kogt sammen til skråsovs, og i det blev tobaksbladene lagt ned og det blev så til det man dengang kaldte „stangskrå“. Desuden havde tobaksfabrikken en meget fin cigar, der hed Corona, og jeg har endnu nogle i en originalkasse fra den tid, men dem nænner jeg næsten ikke at ryge. Jeg tager kun en af dem en meget sjælden gang, og så sætter jeg mig stille hen og tænker på den dejlige tid. Den cigar smager den dag i dag særdeles pragtfuldt, og jeg nyder den. Den kasse må jo være over fyrre år gammel. Vivi havde en yngre søster, Kirsten, og en yngre broder ved navn Poul Vilhelm, men de to yngste ved jeg ikke, hvor de er i dag, men Vivi blev gift i København med en proprietærsøn ved navn Schultz-Petersen og kom til bo ved Christiansfeld i Sønderjylland. Ak ja, så smuk og dygtig pige blev bare gemt væk ved Christiansfeld. Jeg må håbe for hende, at hun er blevet lykkelig, for det fortjener hun. Tobaksfabrikanten havde et meget

smukt hjem på første sal, og de havde både kokkepige og stuepige. Jeg husker tydeligt kokkepigen, Gerda, hun var sådan en sød rund pige, som lavede sådan god mad. Vikka Lange, som var fabrikant Langes anden kone, den første døde ung, var en usædvanlig smuk dame, men også dygtig. Jeg kom engang på vej til Østen, ind til Lissabon i Portugal og hilste på hendes broder, som var dansk generalkonsul der. Han var ligeså smuk og dygtig og man kunne se, at de to var søskende. Han var i Portugal blevet gift med en meget rig portugiserpige, og de havde et vidunderligt hjem ude i Cintra, det kønneste sted udenfor Lissabon, for der er så mange roser. Jeg tror, at det må være rosens hjemsted fra tidernes morgen. Generalkonsulen havde et stort korkfirma og var højt dekoreret med udenlandske ordener, så det så jo godt ud, når han var i galla. Men tilbage til Slagelse, hvor jeg tit kom i det dejlige hjem. De havde et dejligt flygel, og en dag satte jeg mig til at spille en dejlig aftensang, for jeg havde lært at spille dengang, men vi havde „kun“ klaver, så det var en svir at komme til at spille på et flygel, for klangen er så helt anerkendes. Herr Lange havde kontor nedenunder, og han kom op for at se, hvem det nu var, der spillede denne dejlige aftensang. Men da han så, at det bare var mig, så kunne jeg se på ham, at han blev skuffet, for han ville så gerne have haft, at det havde været et af hans egne børn, for de lærte også at spille, men interesserede sig ikke så meget for det. Men han tog sig i sin skuffelse og sagde til mig: „Det er en smuk sang, du der har lært, Hans, og den har glædet mig“. Jeg spillede aldrig mere på det flygel, for det ville jo være synd for de andre, og det var jo mine gode venner. Før jul blev Louis Meldahl og jeg inviteret op for at hjælpe til med at lave konfekt. Louis gik vi også i skole med, men han kom hurtigt på kostskole. Det var en begivenhed i det køkken, for det var gode sager, der blev brugt og så kunne vi rigtig få brugt vor fantasi til de forskellige figurer, som vi fik lov at lave af marcipan. Det var morsomt, og jeg har den glæde, at min kone praktiserer det samme til jul med alle vore børn og folk i dag. Det giver hygge og glæde.

Rejsen til Thyringen

Da jeg havde taget realeksamen i 1934, skulle hele min klasse på en Tysklandstur til Jena i Thyringen, og det var en kolossal oplevelse for os. Den skulle vare en måned, og så skulle vi have den tyske dreng med hjem, i hvis hjem vi havde været gæster, så det var altså en slags udveksling. Min sidekammerat fra skolen, Fritz Wilhelmsen, og jeg var så heldige at komme til bo sammen hos en lægefamilie. Vi boede lige ud til det store torv i et hjørne af Karl Zeiss fabrikerne, som fabrikere de fine kikkerter og andet glas optik. Fruen i huset var nemlig i familie med Karl Zeiss. Det var hendes bedstefader. Det var jo sidst i juni, og det var en vidunderlig oplevelse hver morgen at lukke vinduerne op ud til denne markedsplads på torvet. For på dette torv solgtes alt lige fra stiger, frugt, kød, levende høns og ænder, næsten alt hvad folk havde brug for, så det var en stor oplevelse for Fritz og mig at gå derned og se alt dette. De største oplevelser var de forskellige ture i bjergene, og især det gamle slot Wartburg var en oplevelse. Der stod to soldater på vagt udenfor, og de stod så stille, at man skulle se meget nøje efter, om de overhovedet var levende. Tyskland måtte ikke have nogen

hær, men de måtte gerne have vagter ved deres forskellige mindesmærker, og det benyttede Hitler sig så af, så der var så mange vagter alle vegne, at man kunne have sagt sig selv, at det var en slags omgåelse af Geneveaftalerne. På slottet Wartburg, som ligger usædvanligt højt oppe på et bjerg, og vores bil kogte da også for at trække os derop, var der især et lille værelse, som tiltrak vores opmærksomhed, og det var Luthers værelse. Jeg husker tydeligt den blækklat, som var på den ene væg, og som fortæller, at Luther pludselig ser djævelen komme frem, og så kaster han blækhuset over mod djævelen, men rammer kun væggen. Vi ved, at på den tid blev Luther kaldt fritænker, og vi hjemme i Danmark er jo næsten alle lutheranere, men alle kunne godt forstå dengang, at djævelen havde vist sig for Luther, for det var djævelværk, det han stod over for. Det var sjovt at se, især de amerikanske turister, at de tog en lille kniv frem, og når så kustoden vendte ryggen til, og jeg tror, han gjorde det med vilje, så skrabe de et lille stykke kalkpuds af, for at have det med hjem som souvenir om Luther. Men drengene, som Fritz og jeg boede hos, fortalte os, at hver aften blev der smurt nyt kalkpuds på og så smurt blæk på inden næste morgen når turisterne kom. Så det var en evighedsklat. Navnene på de to drenge, vi boede hos var Peter og hans yngre broder Heinrich. Jeg tror, at Peter blev ubådskaptajn under anden verdenskrig og blev derude. Han var en usædvanlig dreng og godt begavet.

De bedste ture, vi havde, var i de vidunderlige dale, som var helt omringet af skønne bjerge, og hvor var vi dog trætte, når vi havde besteget bare et lille bjerg, for det var ikke så vanskeligt at gå op, men ned, og det skulle man jo ikke tro, det at komme ned igen var noget anstrengende, men, hvor musklerne så strammede i læggene, når vi havde gået noget. Næste dag kunne vi næsten ikke røre et ben, men vi ville jo ikke være bekendt at indrømme det, og så stolprede vi rundt på stive ben. Sikke det så ud. Lørdag aften med tysk horrmusik, som er noget for sig selv, og så dans i parkerne, var en dejlig oplevelse.

Så fik vi ristede pølser, nærmest røget medisterpølser, og så masser af øl til, men det skal her indskydes, at det var „helles“, altså lyst øl til os drenge, og det var nok meget godt. Men sikken en lystighed, og det var jo altid lunt i vejret, så der var en stemning af den anden verden. Når man er født sådan et smukt sted, så er der ingen, der skal bilde mig ind, at de tyske soldater, som Hitler tvang til at indtage det ene land efter det andet, ikke bare har ønsket at komme hjem til netop deres lykkelige dal og til deres kære far og mor. Det tror jeg, er i os alle sammen, at vi gerne vil leve i fred og lykke, hvor vi er født, men vi bliver bare dårligt ledet, engang imellem, og det er ubegribeligt, at disse folkeforførere eller diktatorer, som de kalder sig, ikke er så begavede, at de ved, at man sejrer sig til døde, netop fordi soldaterne ønsker at komme hjem igen. Men selvfølgelig, hvis disse diktatorer var så begavede, så ville de ikke starte en krig. Vi unge mennesker herfra Danmark så nu ikke meget til det begyndende Hitlertyskland. Jeg kan kun huske, at drengene måtte stille på torvet hver søndag morgen til parade, men det sammenlignede vi med vort spejderkorps, bare glemte vi, at hos os var det frivilligt, her var alle tvangsindlagt, og det var jo ikke så godt.

Fodermesterfamilien

Familien Poulsen kom til „Garvergården“ i 1929, efter at fodermester Einer, som red på den rødbrøgede tyr, var blevet gift og selv fået et lille landbrug. De boede også nede i det gamle hus ved parken, og jeg var tit nede hos dem, for det var sådan en dejlig familie. De havde en lille dreng, som hed Tage, og senere hos os fik de en lille pige, som kom til at hedde Grethe. Hun var så lille, da hun blev født, måske fordi hun kom for tidligt, men dengang arbejdede moderen jo også med, og det var et slæb at malke atten køer to gange om dagen og op klokken fire om morgenen. De fik heller ikke den rigtige nærende kost og slet ikke vitaminpiller, for det kendte man overhovedet ikke, og de glemte vel at plante grønkål i haven. Når forældrene malkede, så havde de naturligvis børnene med op i stalden, og Tage var allerede så stor, at han kunne løbe omkring selv og lege. Det var en god dreng. Jeg husker tydeligt lille Grethe sidde i en gammel kasse med halm i og som regel i en tom kobås, og der sad hun helt alene ganske stille, medens der blev malket, og som selskab havde hun kun en bunke fluer, som der jo altid var frygtelig mange af i en kostald, for man kendte slet ikke til sprøjtemidler, som nu. Fluerne kravlede rundt i hendes lille ansigt, og hun måtte vifte dem væk hele tiden, men jeg glemmer aldrig denne lille søde pige, som sådan kærligt kunne give en stor dreng som mig, jeg var vel omkring 12-13 år dengang, et smil, der smeltede ens hjerte helt. Jeg ser hende en gang imellem. Hun blev gift med en stabil og arbejdssom mand fra Stigs Bjergby, men hun har hele sit liv måttet arbejde strengt, og jeg kunne vel nok have ønsket for hende, at hun var kommet noget mere på livets solside, men det er svært, når man kommer fra et lille hjem, men hendes glade smil og søde ansigt har ikke forladt hende, og man er altid glad, når man har talt med hende. Denne fodermesterfamilie har været hos os i over 50 år, og det siger jo noget om deres trofasthed og karakter.

Vi havde en lille fold ved Skovvejen, som far havde forpagtet af Slagelse kommune, og der gik vore kvier altid om sommeren. Men som før nævnt, så fandt kommunen pludselig på, at nu skulle der være losseplads, for der var en høj skrænt ud til vejen, og den ville derfor være eminent til det og så ikke så langt fra byen. Det blev senere fodermesterens og min udflugtstur om aftenen, for der blev jo kørt mange rare sager derud, og Mester, som jeg kaldte ham, han kunne bruge alt, hvad vi så, så vi slæbte en bunke med hjem. Det blev dog far for meget, så engang imellem tvang han os til at køre det tilbage igen, og det kunne som regel blive til et helt vognlæs om måneden. Det var ellers ikke altid rare sager, vi fik at se derovre. For det kunne ske, at sygehuset „var kommet til“ at smide et amputeret ben eller en arm i skraldespanden, og så var det røget med på lossepladsen, men det gjorde rotterne jo snart kål på. Naturligvis var der mange rotter, så Mester og jeg blev hele mesterskytter i salonskydning, og vi skød vel 20-30 rotter, hver gang vi gik derover, men patronerne var jo dyre, så det satte sin begrænsning. Jeg kan huske, hvor vi dog tit var belemret med disse rotter. For selv i kornmarken kunne der være en masse, og når binderen kom, så røg tit nogen af dem med op i binderen og blev bundet sammen med neget. Det var ikke altid lige godt. Men vore hunde hjemme kunne tage rotterne, når de havde forvildet sig ind på gården. Engang kan jeg huske, at der kom en skypumpe hen over

lossepladsen og den løfter jo alt let med sig, selv en høstak har jeg set, den har bortført. Den løftede alt papiret op fra lossepladsen - og det var der meget af - og førte det ind over byen og slap det først over kirkegården. Hvor så der ud, og mange folk brugte mange dage på at samle alt det gamle beskidte madpapir og lignende op.

Før fodermester Poulsen kom til „Garvergården“, havde han næsten prøvet alt i denne verden. Derfor var han altid så interessant at tale med, for han var tillige en god fortæller. Han havde været sømand og sejlet tømmer fra Finland til England, og han havde været skærsliber, det vil sige en mand, som kørte rundt med en slibebeør og sleb knive og sakse for folk. Han havde kørt Danmark rundt med en sådan en, og det var interessante ting, han kunne fortælle fra den gang. Men han havde fået megen kulde dengang, for sådanne folk skulle sove i halm i laderne, og der var jo altid koldt. Desuden kom de jo heller aldrig af tøjet og var tit våde ude i regnvejret. Desuden havde han så været daglejer på mange forskellige godser, og det var ikke småting, han kunne fortælle derfra, og en dreng som mig var jo lutter øre, når han berettede alt dette. Det var i det hele taget en første classes familie, og mor og far var meget glade for dem.

Jeg mødte jævnligt fru Poulsen hos købmanden i Stigs Bjergby. Poulsen er død nu, og så betragter jeg tit hendes hænder og ser, hvor årenerne står frem på de magre hænder. Det gør de tit på folk, som har måttet arbejde hårdt i deres unge alder, og så tænker jeg på, at disse hænder har været med til at arbejde for os og malket køer også og så prøver man jo på at være så god, som man nu kan, ved sådan et godt menneske. Prøv selv at se på de hænder, du møder på din vej. Du kan næsten al tid læse deraf, hvad de har bestilt, og hvad de har gennemgået, og den bedste, jeg endnu har kendt, som så levende har kunnet skrive om det, var Rosa Abrahamsen, som også i en ung alder fik polio og var helt lammet og sengeliggende resten af sit liv. Hun skrev et lille digt „Hænderne“ - alle burde læse det - for det er så gribende og der blev heldigvis sat melodi til. Jeg sidder altid stille, når jeg hører den og glæder mig over så dejlige ord.

Bucharts Minde

Nu har jeg beskrevet den lille familie Petersens første tid i Slagelse. Det blev til 56 år på denne gode plet.

Det bedste træk var, da mine forældre - på deres gamle dage, forærede Garvergårdens park på ca. 2 tdr. land og med en lille sø til Slagelse Kommune uden klausuler, som en tak til byen, men også en tak til beboerne på De gamles Hjem for godt naboskab igennem de mange år.

Jeg havde som 10-12-årig fået lov til at plante denne park til med træer og anlægge stier, for før i tiden havde der gået kalve og græsset der. Jeg syntes netop, at det ville blive så smukt med denne park, så far og mor kaldte den Bucharts Minde.

Det var en fin gestus og vel den største gave nogen privatmand nogensinde har doneret byen. Mine forældre modtog et smukt og meget hjerteligt brev fra borgmester Poul Hansen.

Plejhjemmet, som det nu hedder, har bygget ældreboliger omkring søen, og jeg går mange ture derud, for de fleste af træerne i parken har jeg plantet som dreng. Når jeg

sidder og nyder en cigar på en af bænkene ved søen, og ser på vildænderne, så synes jeg, at de taler til mig - ligesom i en H. C. Andersenhistorie - og så er jeg bare lykkelig og taknemmelig over at mine forældre netop forærede denne skønne plet til kommunen, således at det altid kan blive til glæde for de gamle beboere.

Det blev til 56 gode år for far og mor på Garvergården, og det bedste er, at folk får lov til at blive på deres ejendom hele deres liv og dø der, og de fik de begge lov til.

Garvergårdens beliggenhed var enestående op til en driftig by som Slagelse, og mor havde en gartner, som hver onsdag og lørdag gik op på Nytorv med sin trækvogn fyldt med grønsager, duer og æg, for at få penge hjem fra den store urtehave. Mor havde brosten nr. 17 på Nytorv, for tallet 17 var hugget ned i stenen og pladsen var 2 x 3 meter. Desuden solgte hun mange rabarber til Barner på konservesfabrikken Danica. Der var et dejligt liv på gården.

Mor var et forretningstalent, og hun solgte også sødmælk hver aften ved stalddøren, som man kaldte det, men det foregik nu hos os fra køkkenet. Koner og børn fra små hjem i byen kom ud hos os for at købe sødmælk, og den var jo altid nymalket, og da det var en god besætning, vi havde, så blev der altid megen fløde på denne mælk næste dag, så der var megen næring i den. Når mor så, at børnene var fra en fattig familie eller en kone så syg og underernæret ud, så gav hun altid disse godt mål og engang imellem „glemte“ hun at tage imod pengene, hun var et godt menneske, og alle kunne lide mor, men jeg har været ligeså heldig i mit liv, at få en kone som min mor og som også alle kan lide.

Da far døde i 1966 blev det efterhånden alt for meget for mor at passe alle de bygninger samt den store hovedbygning. Naturligvis kom jeg ned og hjalp hende, og vi havde lejet en del ud til maskinværksted og INCO.

Vi tilbød så kommunen, at de kunne købe hele komplekset, men de var ikke interesseret, og derfor kom Shell ind i billedet. De købte så hele molevitten og rev alt ned. Jeg havde i mellemtiden bygget et moderne hus til mor i hendes egen have.

Det er i grunden synd, at den smukke hovedbygning blev revet ned, men landbrugsbygninger er ikke tidssvarende i en by, så det måtte jo ske før eller siden.

Det var ellers morsomt at bo nede i det gamle hus ved parken, for der var så hyggeligt, og ude i vandet var der en lille ø, som vi kunne sejle ud til. En aften havde nogle af de polske piger, som dengang var kommet til Danmark for at luge roer og ellers hjælpe med, da der havde været hungersnød i Polen, som var undertrykt af den russiske zar, taget nogle lagner over sig og var sejlet ud på øen, hvor de dansede rundt i halvmørke, imens de hujede og skreg nogle polske ord. Det var for meget for de omkringboende, som troede, det var spøgelse, og de kom løbende efter far for at få hjælp. Han troede heller ikke sine egne øjne, men til sidst gik op for ham, at det var de polske piger, og for en gangs skyld glemte han sin humor og skældte dem ud, hvad jeg syntes var synd for dem, for de havde ikke mange fornøjelser dengang.

Ovre i gården boede en havemand, som passede gartneriet med salg af grøntsager på torvet hver onsdag og lørdag, og denne mand, Ged Hansen, havde betinget sig, at han fik lov at holde geder og han havde derfor tre geder og en buk. Hvor var jeg dog lykkelig for de små gedekid, når de lige var født. Det var altid en stor begivenhed, når de skulle lemme, for så sad Ged Hansen - selv om natten - og passede på.

Det var en hel festforestilling, når Ged Hansen skulle trække alle de geder ud på græs. for når han gik ud ad markvejen med dem, så sprang bukken altid frem og gav Hansen et ordentligt stød i bagdelen. Hansen tog så den ene træsko af, holdt gedebukken i skægget og så var det dens tur til at få tærsk. Efter denne episode gik de så lidt igen, og så kunne bukken ikke dy sig længere. Det gentog sig hver morgen til stor jubel for os andre, men jeg tror såmænd ikke, at de to kunne undvære hinanden, men slås skulle de.

Beliggenhedsplan over Garvergården, med markering af Garvergårdens park, som familien i 1956 skænkede til Slagelse Kommune.

Vi havde over hundrede kreaturer og blandt andet en stor rødbrøget tyr. Fodermesteren plejede at ride på den ud i marken, og den var hel tam, når bare han havde med den at gøre. Men en dag kom en af vore medhjælpere for nær til den, og fodermesteren var ikke i nærheden, og den stangede så medhjælperen op mod kostaldsmuren, men til alt held for medhjælperen, så klemmer tyren ham fast op mod muren, og han sidder lige imellem hornene, og derved reddede han livet. Fodermester kom heldigvis og beroligede tyren, og ingen kom noget til.

Dengang tøjrede man køerne på marken, og det var et værre slæb at flytte disse mange kreaturer 4 - 5 gange om dagen, og ligeledes køre ud med vandvognen til dem, for de skulle vandes hver dag.

I gamle dage havde vi mange folk på gården, og det var en lykke at vokse op sådan et sted. Vi havde også et par malkekoner, for dengang kendte man ikke malkemaskinen, så det var håndmalkning.

Den ene af konerne hed Johanne Poulsen og var fra Sverige, og hendes søn Poul kom op til os på „Garvergården“, da han blev konfirmeret. Han var på alder med min broder Jens Christian, og jeg kan tydelig huske, at han græd af glæde, da han så sit værelse med en rigtig seng, for sådan en havde han aldrig ligget i, for hjemme måtte han ligge på gulvet, for dengang havde man ikke råd til senge til alle børn. Men det betød ikke, at hjemmet ikke var lykkeligt og godt, men man havde bare ikke penge til møbler, så fattige var mange dengang.

Afslutning

Det var så et resume af min barndomsby og naturligvis har Nytorv, Smedegade og Sorøvej fået lidt mere omtale end andre steder, men det var også her, jeg færdedes hver dag.

Det er altid morsomt at høre at høre om alle de forskellige familier, som er eller har været her i byen.

Jeg vil håbe for borgmester Lis Tribler, at hun igen vil gøre bymidten til et handelscentrum efter det makværk, som det forrige styre havde fået lavet, men det tabte Socialdemokratiet - som bekendt - valget på i 1994. Man kan drille befolkningen så længe, at pludselig går de til angreb. Det var det der skete efter ellers 77 år med socialdemokratisk styre.

Når jeg kommer kørende udefra og hjem til Slagelse, og i det fjerne ser Sct. Mikkel's spir, åh - så bliver jeg så glad og varm om hjertet. Både Gudrun og jeg er døbt, konfirmeret og gift i denne kirke, og vi håber begge at blive bisat fra den.

Tak Slagelse, for hvad du har været for os.

Tiden i Østasiatisk Kompagni

Mens jeg var i Thyringen, var der en morgen ekspresbrev til mig hjemmefra, at i næste uge - den 1. juli 1934 - skulle jeg møde i Ø.K., for jeg havde fået plads der, og så skulle jeg hurtigt hjem. Jeg måtte så rejse alene hjem over Lybeck til København og så tage toget til Slagelse. Naturligvis var jeg ked af at skulle hjem en måned før de andre, men det at blive optaget i Ø.K., det var en stor hæder for en ung mand, for de gode pladser hængte ikke på træerne dengang. Det Østasiatiske Kompagni var på den tid Danmarks største kompagni, og vi blev oplært til ikke at sige Ø.K., men hele navnet. -Vi havde været 24 ansøgere til dette års ansættelse, men man skulle ikke bruge mere end 8, så jeg plejede altid at prale med, at naturligvis antog de kun de dygtigste og de kønneste unge mænd, så det var da klart, at jeg blev antaget. Sådan kan man jo prale, men antaget blev jeg jo, og det blev så absolut et vendepunkt i mit liv. Men jeg vil lige indskyde, at min moster havde en stor andel i min ansøgning. For det er jo ikke ligegyldigt, hvordan man skriver og ellers opstiller sådan en ansøgning, men hun var jo dygtig og vidste lige akkurat, hvordan den skulle skrives, og ligeledes hvilket papir man skulle bruge, for det skal også være i orden. Så her er jeg min moster en stor tak skyldig for den gode vejledning. Jeg var heldig at komme i eksportafdelingen, hvor jeg havde alle tiders dygtige, flotte og meget forstående direktør overfor os unge mennesker. Han forlangte ikke alene, at vi skulle være pæne i tøjet, han var selv usædvanlig flot klædt og havde en rejsning og et overblik, som man skulle lede længe efter, men vi skulle være belevne og helst hver morgen tidligt op og dyrke fodbold, tennis eller ro, før vi kom på arbejde, for så er man altid frisk, sagde han. Han havde en broder, som også var blevet til noget, for han var direktør i Discontobanken i Odense. Selv var direktør Valdemar Jacobsen begyndt i Kompagniet som ung hos etatsråd H. N. Andersen. Direktøren var hurtigt steget i graderne og blev sendt til Kina, hvor han gjorde et godt stykke arbejde for Kompagniet. I hans hjem i Hellerup havde han mange smukke og kostbare kinesiske møbler derfra. En af de ting, der imponerede os unge meget, var direktør Jacobsens voldsomme energi, for ikke alene kunne han otte sprog flydende, men han kom altid tidligt om morgenen og læste på et nyt sprog, for at være fuldendt, når den næste udenlandske delegation kom. Og det var en af de ting, som blev bemærket, hvordan vi unge gik hen til receptionsdisken, for at modtage de mange udenlandske forretningsfolk og føre dem ind til direktøren. Det gav en holdning til livet, og vi skulle lære alle tre hovedsprog perfekt, engelsk, tysk og fransk, for vi førte næsten kun udenlandsk korrespondance. Vi gik på Købmandsskolen om aftenen på Nørre Voldgade fra klokken syv til klokken ti, så man havde jo ikke meget energi til at gå i byen derefter og tilmed ikke, da jeg selv skulle op at ro i en otter nede i havnen klokken halvsyv næste morgen.

Mor og Jens Christian havde været i København for at leje et værelse til mig, før jeg kom hjem fra Tyskland, for det skulle gå stærkt. Det var et lille umøbleret baggårdsværelse i Peder Skrams Gade. Pengene var små og der var min broder Jens Christian usædvanlig flink, for ud af hans spareskillinger forærede han mig en dejlig

forniklet stålseng og et flot vækkeur, så jeg kunne komme op om morgenen. Jeg græd af glæde, da jeg så det, og ellers var der bord og stol hjemmefra. Hvor ville jeg dog ønske, jeg havde ham her lige nu, så jeg igen og igen kunne knuse ham ind til mig og sige, hvor har du dog altid været god ved mig, din lillebroder, og hvor har du dog altid kunnet undvære til os andre, ja, jeg tror nu ikke, jeg fik sagt det godt nok, og det bliver altid for sent, for nu er han jo død, så nu kan jeg jo kun takke ham ved graven. Men jeg har den lykke, at have fået en søn, Hans-Henrik, som er ligeså godt et menneske som min broder, de ligner så meget hinanden og er lige dygtige og tjener derfor altid penge, Hans-Henrik's motto er, ligesom min broders, at hvis jeg har penge, så skal andre udenom mig også have, og det er et godt princip, for det giver rygdækning her i livet, det at hjælpe andre med op. Det er gode folk, den slags.

Jeg var heldig at komme i Kompagniets tjeneste imedens stifteren af det hele, etatsråd H. N. Andersen levede. Han kom hver morgen kørende med sin privatchauffør og tjener, Danielsen, som vi syntes var en værre luskerøv, men nogen skulle jo sladre til etatsråden, så han var den nærmeste.

Hvis vi var på trappen, når etatsråden gik op, så måtte vi ikke hilse og sige god morgen, men havde bare at gøre front og stå ret og se ned. Der var stil over det.

Hans sekretær var direktør Kristoffersen, og det var ham, der antog alle de unge mennesker og han dukkede altid op på de mest utrolige steder, for nu at følge vor færd, men var retfærdig og tilmed meget dygtig, så man satte så stor pris på ham. Det var en regel i Kompagniet, at piger og tobaksrøg ikke måtte findes der, så vi var ikke forvente med kvindeligt selskab. Men det gav naturligvis også noget mere arbejdsro. Klokken tolv fik alle ansatte, alle tiders dejlige frokost i form af alt det smørrebrød, vi kunne spise og så mælk, sodavand eller dobbeltøl og derefter kaffe eller the. Det var godt for os halvfattige sjæle fra landet, så vi spiste så meget - og det var gratis - så vi næsten ikke behøvede mere den dag. For hvis vi ellers var mere sultne, og det er unge mennesker næsten altid, så kunne vi lige nå efter lukketid klokken sytten, at indtage et måltid varmt mad i K.F.U.K. i Store Kannikestræde på vej til Købmandsskolen på Nørrevold. Sådant et måltid kostede en formue af een krone og ti øre. Kompagniet tjente gode penge dengang, og etatsråden havde indført den gode skik, at vi alle fik gratiale udbetalt, når året var omme, og når der var et godt overskud. Vi fik så en måneds ekstra løn eller måske, hvis året havde været godt, tre måneders løn, og ih, hvor var man dog lykkelig, når man kunne hæve sådan et stort ekstra beløb ved hovedkassen.

Det må være det samme, som man prøvede på at få indført i Danmark, nemlig OD Overskudsdeling, men det bør være individuelt fra virksomhed til virksomhed, for en fælles fond duer ikke, og hvordan skal underskuddet så afholdes? Nej, lad os beholde den faste løn og så overskud, hvis alle ellers bidrager til et sådant, for så arbejder vi delvis for „os selv“ og er interesseret i en god virksomhed, og det kan jo lade sig gøre, kan man se, for vi havde det allerede i ØK. Etatsråd H. N. Andersens valgsprog var: „Viljen til at ville, giver evnen til at kunne“. Og det er så sandt så sandt. En overgang havde vi ikke rigtig arbejde nok i min afdeling, og jeg blev på eget initiativ flyttet ned

i skibsafdelingen. Det var ellers en dejlig afdeling, jeg havde været i. Vi eksporterede nemlig alt mellem himmel og jord til hele verden såsom øl, cement, konserves o.s.v., o.s.v., men konkurrencen på kondenseret Mælk til Østen var for stor fra den hollandske side, og vort danske salg gik tilbage. Skinker til Amerika kunne vi heller ikke konkurrere med, for polakkerne kunne sælge billigere og det var et højt producerende landbrugsland.

Ja, må jeg her gøre den indskydelse, at der kan man se nu i dag, at når staten overtager alt, så er ingen mere interesseret i at yde deres bedste, og nu i dag ser vi jo tydeligt, i arbejdernes paradys, nemlig det kommunistiske Rusland, som Polen var trælbundet af, der har de i dag næsten hungersnød og slet ikke mad nok. Det beviser de meget lange køer foran butikkerne, hvor de sidste som regel aldrig får noget. Tænk, dette dejlig Polen var vor største konkurrent på verdensmarkedet med fødemidler, og det var fine sager, kan jeg fortælle, for vi fik prøver af det for at finde ud af, hvordan det kunne være, vi ikke kunne konkurrere. Men både under den russiske Zars tid og under arbejdernes paradys's tid fra Rusland, sulter et af vore bedste landbrugslande i Europa.

Min tid i skibsafdelingen, hvor direktøren var prins Axel, var en dejlig tid, og især når kronprins Frederik, far til vor nuværende dronning, kom ind for at besøge prins Axel. Det var en oplevelse, når jeg skulle melde kronprinsen. De tre danske prinser, Frederik, Knud og Axel, var engang på rejse sammen til Siam (Thailand), og den berømte melodi blev skrevet om dem -"Tre raske prinser, højt fra nord", det var en melodi, som blev sunget meget herhjemme i 30-erne. Men havde nogen fortalt mig dengang, at jeg senere her i livet skulle komme til at eje prins Axels broders gods ved Mørkøv, så havde jeg troet det var lyv, men sådan gik det altså. Det var en dejlig tid i Kompagniets tjeneste, for der foregik noget nyt hver dag, og det var på verdensplan. Medens jeg var oppe i eksportafdelingen havde vi også eksport til Sydamerika, og da det er spansktalende lande, de fleste af dem, skulle jeg lære spansk, og jeg fik da enetimer hos Signorina Heltweg i Lille Strandstræde i København. Det passede lige sådan, at efter jeg var færdig klokken ti om aftenen på Købmandsskolen, skulle jeg skynde mig derned og det var lige om hjørnet ved Nyhavn 17, og det var jo ikke småting, der skete inde på sådan en bæverding, som man også benævner sådan en knejpe og man skulle passe meget på, når de smed nogle fulde søfolk ud, at man ikke blev inddraget i et slagsmål.

Jeg havde den lille skavank, at min stemme for længe havde været i overgang. Grunden til det skyldtes nok, at jeg havde haft sådan en dejlig lys stemme som dreng og derfor også blev meget benyttet ved sangtimer. - Det kan godt være en fare, for så bliver det altid svært i overgangsalderen, og min havde da også svært ved at finde det rigtige dybe leje. Direktør Jacobsen lagde mærke til det og anbefalede, at jeg kom til en sanglærer, og det blev så koncertsangerinde Jutta Johansen i Store Kongensgade 3, 4. sal.

Nå, jeg kom derop, og det er mig stadig en stor gåde, hvordan man dog havde fået bugseret sådan et stort flygel op ad de meget smalle trapper, men op var det kommet, og frk. Jutta Johansen var selv en meget kraftig dame, men den slags har som regel en

stor stemme, og det havde hun. Hun underviste også forskellige skuespillere og selv den lille danske barnestjerne Connie.

Jeg glemmer aldrig den første aften, hvor jeg skulle "optræde" for alle de andre elever. Vi var mange i de små stuer, jeg tror, de var der alle sammen for at se det nye vidunder fra ØK, som nu også skulle lære at synge. Jutta Johansen præsenterede mig meget højtideligt og bad mig så gå hen til flygelet og lægge den ene hånd derpå, som hun sagde, så havde man altid noget at støtte sig til, hvis det skulle gå helt galt. Jeg stillede mig så op som sagt, og lagde den ene hånd på flygelet og den anden skulle jeg så have stukket nonchelangt ind på brystet, som man kunne se Gigli gøre det. Som sagt så gjort, men nu kommer det allerværste. Jeg skulle synge en af de sværeste sange, syntes jeg selv, men jeg havde selv valgt den, for det skulle være en jeg kunne. Og det blev så „Flyv fugl, flyv over Furesøens vover“, og Gud Fader bevare os, hvor de alle lå flade af grin, for er der noget, der er vanskeligt og meget højttvarende, så er det netop denne sang. Men frk. Johansen var pladsen voksen, hun lod mig fortsætte til den bitre ende, og sagde bagefter til de andre. Der kan I se, at man kan godt arbejde sig op igennem sangen og øvelsen, så det skal I altid huske, I grinebidere, for I er nu heller ikke for dygtige, og så var lidt af min ære reddet. Jeg lærte meget af den dygtige dame, og det kom mig rigtignok til gode hele mit liv, det at kunne stå frem at tale til en stor forsamling og nøjagtig vide, hvordan man skal begå sig, og det at kunne tale frit uden at få spyt i mundvigene og ellers ikke sige øh, til hver anden linie. Og ligeledes det, at kunne synge for ved de alle de sammenkomster, man kommer ud for i politik. For der skal en folketingsmand helst kunne synge for og helst finde det rette leje en melodi skal synges i, så alle kan være med. Desuden kom jeg igennem hele Danmarks melodibog, og nu bag efter, er det rigtig gået op for mig, at hvor har vi dog mange skønne sange i vort land, så lad os dog synge noget mere sammen.

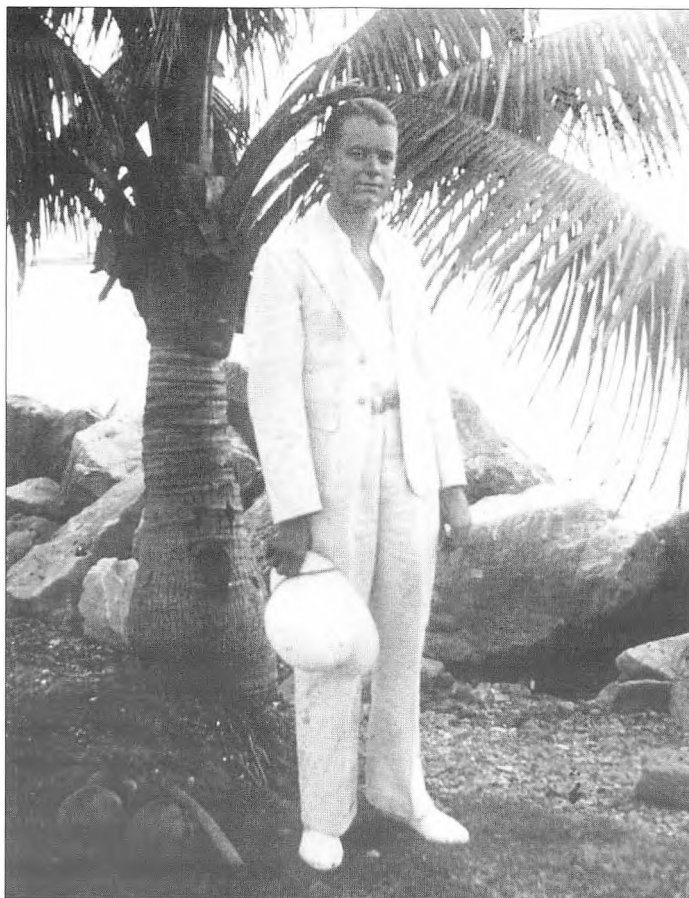
Under min tid i København besøgte jeg tit en farbroder, som hed Peter, og han havde hele sit liv været vognmandskusk i København. Han kunne lide dette liv, og efter fyraften faldt han som regel ind i en kælderbeværtning, og det var vel derfor han ikke nåede længere frem i sit liv. Men jeg tror, han var godt tilfreds, for han var jo havnet i dette miljø fra ung, fordi han hadede at være bondekarl, og var derfor rejst ind til byen. Når jeg engang imellem hører Osvald Helmuth synge „Henne om hjørnet og nede i kælderen“, så tænker jeg på farbroder Peter, for der var ikke mange glæder for sådanne folk. Han boede i Saxogade i et baghus i 3. række, og det var sådan, at jo længere man kom ind i baggårdene, jo ringere blev lejlighederne, og der, hvor han boede, var de to værelser ikke større end 2 x 3 meter og så et lille køkken. I disse små stuer boede der tit fem personer, to voksne og tre børn, og alt affald skulle bæres ned i gården, der var kun lagt vand ind. Der var ikke WC, det fandtes kun i gården. Farbroder Peters dame var ret fyldig og kom derfor aldrig ned fra 3. sal, så hendes børn måtte bære affaldsspande ned og ligeledes købe ind. Det var ikke tit, at farbroder Peter kom hjem med penge, men hendes børn tjente lidt ved byærinder eller lignende, og så havde de til mad. Jeg glemmer aldrig den glæde, der kunne lyse ud af sådan en kvindes øjne, når jeg havde noget godt med hjemmefra, men penge havde de aldrig og fik

heller aldrig nyt tøj, men hun kunne synge for børnene og finde lykken i det små. Og tusinder af sådanne hjem var der i København, for det var før, der kom offentlig hjælp. Kun engang om sommeren, fik de hende ned af de mange trapper, og så gik turen ud til Søndermarken, og jeg mindes dem altid, når jeg hører Ebbe Rodes „Sangforeningen Morgenrøden“, men gudske lov, alle har fået det bedre i dag.

I Østen

Efter tre års læretid på hovedkontoret, bad jeg prins Axel, om jeg ikke måtte se noget andet og eventuelt komme ud at sejle. Han var meget imødekommende, og jeg blev påmønstret „Malaya“ til Østen og kunne få lov at afmønstre, hvor der var brug for afløser. Etatsråd H. N. Andersen var en meget flink mand, og han inviterede tit personer med ØK-bådene, når disse personer havde gjort sig meget fortjente til det.

Disse både, som gik på Østenruten havde plads til 10-12 passagerer og vi havde Ebbe Rodes mor, Edith Rode, med samt forfatter Markus Lauesen, som lige havde skrevet bogen „Nu venter vi på skib“.

Sådan så jeg ud som ung kontorist i Manilla på Filipinerne - 19 år gammel.

Desuden havde vi nogle rige spaniolere med, som ikke ville være mere i Spanien, som på den tid havde borgerkrig. De skulle til Manilla på Filipinerne, hvor der var mange spaniolere i forvejen fra gammel tid. Der kom mit spanske mig rigtig tilgode, da familien ikke kunne ret meget andet end spansk, og jeg måtte så oversætte. Det var en dejlig tid ombord, og vel nok den største oplevelse, jeg nogensinde har haft i mit lange liv. Det at stå ved rælingen ude på Stillehavet og se stjernerne og det sølvglinsende hav, det er en vidunderlig skøn oplevelse. Det burde være alle forundt, for der er man et med hele sin verden, og man er så glad i sit hjerte, at det næsten gør ondt. Der havde jeg naturligvis også mange dejlige oplevelser.

Vi havde en kineserbesætning med ud fra Hamburg, som havde afmønstret et ØK-skib der, og dem spillede jeg kinesisk kort med hver aften, og på den måde fik jeg lært noget kinesisk, som kom mig meget tilgode senere i Shanghai.

Men juleaften havde jeg lidt ondt af vor skibsdreng Kai, for han havde lidt hjemvé, og vi havde sejlet ti dage ude på Stillehavet på vej til Manilla, og slet ikke set land og derfor heller ikke fået nogen breve hjemmefra. Vor bager var en stor spøgefugl, og da vi efter julemiddagen med seje japanske gæs og risengrød - puh ha, der var 38 graders varme, pludselig råber „Kaj, Kaj, din mor er her på vandcykel“, så for den stakkels dreng jo hen til rælingen, for han havde ikke tænkt på andet end sin mor, men hvor blev han dog flov. Jeg syntes, det var synd for ham.

Men sådan er jo vilkårene, når man er i flok, og bageren mente ikke noget ondt med det.

I Shanghai var jeg på kontoret nogen tid, og det var en stor oplevelse at være i Kina, men det var i 1937, så forholdene var ikke rigtig stabile, og jeg søgte så om at komme til Japan og blev forflyttet til Yokohama, og derfra var jeg så på besøg i det gamle Japan - Nippon, og det var en dejlig tid hos Obara i Tamagawa Gakuen.

Vi købte soyabønner op i Mongoliet og kom på den måde over til Korea, som er et dejligt land, men det var dengang under japansk styre. Men jeg har altid holdt af Koreanerne, for alle er så venlige og arbejdsomme, og så er det et land med en meget gammel kultur. Derfor var det en stor glæde for mig 40 år efter, at blive inviteret af den koreanske regering på statsbesøg sammen med statsminister Poul Schlyter og nogle andre, hvor vi blev højt dekoreret, for Danmarks indsats under Koreakrigen. Men jeg havde den glæde selv, at kunne takke præsidenten for hans store indsats for Semaul bevægelsen, som jeg beundrede, da den svarer til vor andelsbevægelse. Den burde være meget mere udbredt i den tredie verden, end den er, for det er vejen ud af deres fattigdom. Og netop denne præsident havde fundet ud af det, men skolerne havde også både Grundtvig og Dalgas med i deres lærdom, så Danmark var rigt repræsenteret der. Soyabønnerne fra Mongoliet blev udskibet i Dalny eller Port Arthur, og aldrig i mit liv har jeg set så mange sække ligge opstillet i lige rækker og højt som treetagers huse. Det var imponerende, men deres transportmidler på den tid, var ikke så imponerende. Thi for en vogn, som vel kunne tage 5-6 sække og var tohjulet var forspændt med et lille æsel og på den anden side af stangen en lille mager russerhest. Mongolerne var meget onde ved dyrene, de fik pisk og næsten ingen foder. Jeg så kun, at der blev smidt en krontidsele hen til dem, når de kom langvejs fra og skulle

læsse af. Alle ved jo, at en krontidse har lange spidse nåle. Næsten intet dyr rører det i Europa, men her fik de ikke andet og så måtte de æde det.

Men jeg havde ikke lyst til kun at sidde på kontor resten af mit liv, så jeg søgte min afsked for at tage til Kenya, og der købe mit eget. Inden jeg forlod Japan, og det var sidst i 1938, så jeg mig om, og der kunne man se den kolossale aktivitet overalt, nøjagtig som i Tyskland, men ingen tænkte nøjere over det. Men den dag i dag kan det undre mig, at ældre folk, såsom vore ambassadører, ikke gjorde os opmærksom på, at der ville ske noget usædvanligt, for på hver side af indsejlingen op til Yokohama lå nybygning ved siden af nybygning af store skibe. Det viste sig senere, at det var krigsskibe, men hvis det bare kun havde været fredelige handelsskibe, så havde det været ligeså slemt, for hvis alle de skulle være sluppet ud på verdenshavene, så havde det slået bunden komplet ud af vores økonomi, for de havde oversvømmet alt, så mange tusind var der af dem. Men vi hørte intet om det kolossale nybyggeri, som vi alle kunne se, og som jeg skrev om hjem til mine forældre, men ingen kan forlange, at 20-årig mand skulle pege på denne trussel. Men vore ambassadører burde have gjort opmærksom på dette, for det havde været lige farligt for vesten, om det nu blev krigsskibe, som det jo blev, eller det kun havde været handelsskibe. Jeg elsker Japan og japanere højt og beundrer deres dygtighed, men de når engang til det punkt, at de er nødsaget til at finde fodfæste på fastlandet, og næste gang vil det sikkert blive i den sibiriske halvdel af Rusland, som ligger nærmeste Japan, men der er heller ingen nævneværdig befolkningsmasse, og alle er nær beslægtet med asiaterne, og har slet ingen kærlighed til Rusland, så det bliver dér næste gang, og da der findes så store ressourcer, som stadig er uudnyttet, så vil der blive en rivende udvikling netop i dette store øde land og det kan verden vel kun hilse med glæde. Det var naturligvis en meget stor oplevelse for sådan en ung mand som mig at bo privat i Japan, og leve helt på japansk vis. Vi havde ikke sko på inde, da alle gulve var betrukket med bastmætter med kapok under, så det følte, som man gik på en madras. Men det var varmt og meget behageligt, og man fik altid tykke hvide uldsokker på og det var jo dejligt at blive fri for fodtøj. Hvis nogen har set filmen „Shogun“ fra Japan, så levede jeg næsten som sådan, for det var før 2. verdenskrig, og på landet forandrede man ikke de gamle skikke, så det var jo en stor oplevelse for mig. Kun skulle jeg vænne mig til, at vi alle, mænd og kvinder, gik i vandet sammen. Det var jeg ikke vant til. Det var et stort fladt firkantet træbadekar med dejlig varmt vand i og man kunne sidde rundt på den flade kant. Hvad der var himmelsk var, at blive skrubbet på ryggen af en sød lille geisha. Senere i mit liv kom jeg i København sammen med den japanske ambassadør, han var i familie med kejseren, og hans kone var i lige linie i familie med Shogun. Hun var en usædvanlig smuk ambassadør frue og repræsenterede derfor sit land smukt.

Afrika

Jeg har sejlet gennem Suez kanalen fire gange, og hvor jeg dog nyder den oplevelse hver gang.

Disse ørkennætter er så fascinerende, at man godt kan forstå, at Vorherre blev født her, for magen til storslået natur og gammel kultur, skal man lede længe efter. Selve det at sejle stille igennem kanalen er en stor oplevelse, og så disse dejlige stjerner over os om natten og de stolte palmer langs bredderne, så bliver man så betaget, at man kun ønsker, at turen vil vare lidt længere, end kun den halvanden dag.

På en af turene kom skibet for langt ud i den ene side og det resulterede i, at stævnen stødte ind i sandbankerne nede i vandet og så sad vi der. Skibet lagde sig på tværs af kanalen, som ikke er så bred, at to skibe kan mødes, så man har lavet nogle vigepladser, hvor de så mødes. Skibet fyldte hele kanalen på tværs og al trafik var stoppet. Reglerne siger, at hvis et skib kommer ud for sådan et uheld som dette, og det var sket før, så skal det sprænges i luften efter 3. dag, da det er altfor kostbart at spærre kanalen længere.

Der kom mange slæbebåde for at trække os fri, men det tog over 2¹/₂ dag at få os på rette køl igen, så der var vi jo heldige.

Selve det at ligge helt på tværs med en slagside på over 60° var ikke behageligt. For vi gik på væggene og det var umuligt for alle dem, der havde en seng eller som det hedder, køje, på nederste dæk, at ligge i den, for de faldt jo ud af den. Men det var sjovt at se, hvor glade Delfinerne var for at kunne komme videre fra Middelhavet og ned i det Røde Hav, for også for dem havde vi spærret vejen.

Delfinen er nu et smukt dyr, og det var så morsomt at se dem lege rundt om skibet. Engang imellem kom en hel stime flyvefisk farende hen over skibet, og da var det ikke altid, at alle kom over, og vi havde da lejlighed til at betragte denne lille fisk med store vinger. Grunden til at de flygtede og fløj så højt op af vandet, var sikkert, at en rovfisk var efter dem, og så prøvede de på at redde sig på denne måde.

Min tid i Kenya var noget helt for sig selv. Jeg rejste derned på et tysk skib, for det var det billigste, og da vi sejlede fra Hamburg, spillede skibsorkesteret en afskedsmelodi, og det var altid „Muss ich denn“. I kan huske, at Elvis Presley også har sunget den meget. Den melodi blev spillet, hver gang vi forlod en havn, og man fik sådan en vemodig følelse, ikke alene ved musikken, men også ved at se alle de parørende vinke grædende farvel. For man må jo huske på, at før krigen fandtes ikke passagerflyvemaskiner og en skibsrejse blot til Afrika eller Australien varede i over en måned, og måske var det sidste gang, de så deres kære familie, så der var ikke noget at sige til, at man græd hjerteskræende. Det viste sig senere, at dette passagerskib havde kanoner om bord, og da krigen brød ud, sejlede det på sørøvertogt ud for Afrikas østkyst og lavede stor ravage for den allierede skibsfart. Dette var lige i begyndelsen af 1939, og ingen tænkte på krig dengang, for Chamberlain var kommet hjem fra besøg hos Hitler og havde stolt proklameret: „Ingen krig i vor tid“. - Ak ja, sikken en

blåøjet fejltagelse af en stor statsmand. Den menige tysker har jeg altid godt kunnet lide, og som nation er de meget dygtige, men når de samles i store flokke og så har en leder, der rigtig kan opildne dem, så kan man ikke rigtig styre dem, og så går det galt. Det der gjorde et meget stort indtryk på mig, var de jøder, som vi havde med til Afrika. Det var jøder, der havde pengestærke familier uden for Tyskland, og som derfor havde kunnet løskøbe deres pårørende i Tyskland.

Men nazisterne havde brændt et nummer ind i låret på pigerne og på armen af drengene. Jeg, som kom fra et demokratisk land som Danmark, kunne ikke forstå dette, for disse jøder er nøjagtig ligesom dig og mig, så hvorfor denne jagt på disse mennesker. Men desværre er det sådan i denne verden, at bare man er lidt anerledes, så går det altid som i H. C. Andersens Den grimme ælling: så bliver man kanøflet!

Ombord på skibet havde vi nogle dejlige karnevalsaftener, og det er noget tyskerne kan sætte i scene til musikken af store hornorkestre. Før jeg skulle gå fra borde i Mombassa, havde jeg samlet en bunke papirhatte og ellers vifter og papnæser og andet. Det ville jeg tage med op på farmen, hvor jeg havde plads, for det kunne jeg så altid bruge, når jeg skulle have lidt sjov sammen med negrene. Farmen lå ved Eldoret oppe i landet ved Victoriasøen og var en dejlig farm. Den var på 4.000 acres land - en acre er 3/4 tønde land - så sammenlignet med danske forhold, så var den usædvanlig stor. Selve rejsen op fra Mombassa med tog, var en stor oplevelse for mig. Afstanden mellem skinnerne er ikke så stor som i Europa, så toget slingrede lidt i fart, og det var derfor, at den russiske tzar lod sine jernbaner bygge med større afstand mellem skinnerne end i Europa, for så kunne han sidde helt rolig i sin salonvogn under rejserne. Der var naturligvis spisevogn med, for rejsen op til Nairobi varede to dage. Vi kørte gennem meget smukke landskaber med masser af vilde dyr, så man kunne se i tusindvis af alle slags afrikanske dyr på den rejse. Men det var også morsomt at opleve, at når dette lange tog skulle op over nogle høje bjerge, så måtte det køre rundt og rundt for at komme op, og så kunne man opleve, at den sidste ende af toget kunne man se under sig, fordi den første ende af toget allerede var højere oppe rundt om bjerget. Naturligvis havde vi to lokomotiver for, og engang imellem måtte der også et ekstra til for at skubbe på. Det var en stor oplevelse for en ung mand. Fra Nairobi og op til Eldoret var der igen en dags togrejse, og den gik igennem Riff Valley, som også var en vidunderlig oplevelse, for der er meget frodigt der. Up Country - det vil altså sige fra Nairobi og op i landet til Victoriasøen, er der et godt og frodigt landbrugsland. Derimod er der store sletter fra Nairobi og ned til Mombassa som ikke er så godt landbrugsland, og derfor egner det sig godt til græsning. Det er her at Masaierne har deres store kvægflokke og det er også her, at man afholder de store safarijagter. Kenya Up Country er et rigt og frugtbart land og flere, som har besøgt Kenya, siger da også, at det er et paradys på jorden, for det regner lidt om natten, og solen skinner om dagen, så afgrøderne giver store udbytter. Derfor har mange danskere også slået sig ned her som farmere, og det har Kenya ikke været snydt med, for det satte absolut landbrugsproduktionen stærkt i vejret. Mange af de danskere, som i 30-erne drog til Kenya, er senere udvandret til West Australien, og er meget værdsatte farmere der. Men det var en omvæltning for en dansk ung mand, pludselig at skulle arbejde med

mange hundrede negre på farmen. For som sagt, var det en meget stor farm, men farmeren var også usædvanlig dygtig, og vi producerede da også så godt som alt. Det var lige noget for mig, for jeg var jo selv fra et hjem, hvor vi havde mange jern i ilden, så jeg var lige kommet det rigtige sted. Hver morgen klokken seks skulle en af husboyerne slå ti slag på et stort tallerkenplovskær, som var hængt op i et træ. Han skulle slå med en hammer, for så kunne alle arbejderne, som boede ca. fire kilometer fra farmen, jo bedst høre det, og det skulle jo være signalet til dem om, nu at begive sig hjemme fra og så være på arbejde klokken syv. Ude, hvor de boede, havde de deres egne stråhytter og flere koner hver og så nogle køer og geder. Desuden dyrkede de majs på nogle små lodder, hvor de hakkede jorden op med en jernhakke, for man kan ikke, som herhjemme, grave i den hårde jord med en spade. Men det var aldrig manden, der hakkede jorden op, nej, det var altid konerne, der arbejdede i marken. Jeg ser det samme i dag, når jeg kommer til Kenya, det er stadig konerne, der har det hårde arbejde, medens manden sidder og ryger tobak i skyggen! Denne jord, som disse mange hundrede familier boede på, hørte til farmen, men var ikke købt af farmeren, det var gratis land til alle de familier, som nu kunne arbejde på denne farm. Når boyen havde slået de ti slag på dette store jernhjul, så løb arbejderne hjemmefra, og på vejen op til farmen drak de en slurk vand af en lille bæk. Andet fik de ikke hele dagen, så jeg kunne godt forstå, at de var tynde, men flotte var de og høje. Nogle af dem var lige ved to meter.

Klokken syv blev de så delt op i hold med seks mand i hvert plus en forsanger. Ham må vi endelig ikke glemme, for hvis han ikke stod og sang for dette sjak, så blev der overhovedet ikke arbejdet, så han sang sådan noget som: U-A-U-A hele tiden og engang imellem svarede de ham. Jeg lærte aldrig at forstå, hvad han sang, eller hvad de svarede, men arbejdet blev der til den rytme, han netop angav i sangen, og så snart han stoppede, så holdt de også op med arbejdet. Men denne forsanger var en fin mand, han havde lov at gå med stok, og det var en hædersbevisning, og det var til ham, vi gav besked, når et andet arbejde skulle udføres. Vi brændte trækul til husejerne inde i byen, og vi brændte også mursten til byggeriet i byen, så vi havde flere hold til at forme mursten, før de blev brændt. Men det var en let måde at brænde både trækul og mursten på. For der blev gravet nogle store runde dybe huller i jorden, netop der, hvor jorden indeholdt porøs kalksten, for så kunne luften fra den antændte varme neden under mursten eller trækul jo selv langsomt trække ud gennem jorden, når bunken ellers var dækket godt til foroven. Hullet var ca. 3 meter dybt og 5 meter diameter, og man antændte så nogle tørre grene og blade i bunden af dette hul, og så blev mursten eller trækul lagt oven på, til man nåede op, og så blev det hele dækket med våd jord og trampet godt til, for hele herligheden måtte ikke brænde for hurtigt, for så blev alt ødelagt, så ganske langsom opvarmning og sagte ild gjorde disse mursten hårde på ca. 8 dage og trækullet færdigt på ca. 14. Det var en kunst at fyre rigtig op under sådan en bunke, men det forstod en af vore fornænd (ham med stok) perfekt, og aldrig i min tid mislykkedes en brænding, og vi havde altid omkring 20 miles i gang, så vi var altid leveringsdygtige. Det træ, vi brugte til trækul, kom fra en skov, vi selv havde plantet og det blev fældet, når det var ca. 10 år gammelt. Men her kommer

noget interessant. For barken af dette træ blev bundet friskt og sendt ind til en fabrik i Nairobi, og der blev saften presset af, for den indeholdt garvesyre, og det blev eksporteret til Europa til garveindustrien. Så ingenting af dette træ gik til spilde, og vi havde en god indtægt af denne produktion. Så havde vi en stor kaffeplantage, og det var også en stor indtægt for sådan en farm, men den skulle passes omhyggeligt, for ellers blev kaffebærerne for små. De store skyggetræer, som stod over disse kaffebuske skulle tit stynes, så de fik en bedre krone med mange blade på, ikke alene for at skygge for solen om dagen, for det var meget nødvendigt for kaffebuskene, men rigtignok også for at tage den smule frost, vi kunne risikere at få om natten. Men det var heldigvis meget sjældent, for det sker tit i Brasilien, og så slår deres kaffehøst helt fejl. Disse kaffebuske skulle der luges om, og der skulle også køres kogødning ud imellem rækkerne, for hvis man gjorde det, så høstede man lige akkurat det dobbelte af, hvad naboen gjorde, for han havde måske ikke nogen kogødning. Der skulle mange arbejdsfolk til, for at kunne lave alt dette, men morsomt var det. Når kaffen så skulle plukkes, så kom alle koner og børn også op på farmen for at være med. Kaffebærerne ligner modne kirsebær, bare er der ikke en sten inden i, men to som sidder sammen. Kaffebærret skal være helt mørkerødt, for så er stenene bedst, og derfor plukker man mange gange i sådan en plantage, for kun de mørkerøde skal bruges. Så det skal være stabile folk, som ikke tager de lysrøde bær med. De gik alle med en lille flettet kurv på hovedet, alt bliver næsten båret på hovedet. Selv brænde ind til byen med en vægt på over 50 kilo kunne sådanne koner bære på hovedet, og der var over 12 kilometer at gå! Man får respekt for sådan et folk, når man kommer dem helt ind på livet en hverdag. Desuden havde vi over 800 sortbrogede grise, som gik løse, og til at passe på dem, havde vi 10 vogterdrengene. Det var søde drenge og hvor var de dog på glade, når de havde lært mig noget Swahili.

Det er såmænd et let sprog, og det var nødvendigt at kunne tale det, for negrene kunne ikke engelsk, kun nogle få boyer i huset, og jeg havde da også studeret det grundigt, inden jeg rejste derned. Jeg har stadig ordbogen den dag i dag. Disse drenge lærte mig en masse. For sådan et naturfolk har tillært sig alle naturens luner og vidste nøjagtigt, hvad vejr, vi fik næste dag og kunne nøjagtigt sige, at for en time siden havde en gazelle gået forbi her, så den var nok i nærheden. Jeg skulle skyde et dyr hver dag, for at vi kunne have frisk kød, for vi havde jo ikke køleskabe. Foruden sådant et dyr dagligt, kunne man være heldig at støde på en flok perlehøns, og sådan nogle store høns var en herlig afveksling til middag. Men det er mærkeligt, at hvergang jeg kommer ud til Kenya den dag i dag, så oplever jeg det samme som dengang. Alt kød tillavet af en negerkok smager ens. Det er lige meget om det er andesteg, oksekød eller fasaner, så smager alt som gazellekød. Det må være deres måde at tillave det på. Naturligvis er det ikke sådan på de store Hilton hoteller. Men tilbage til disse drenge. De havde god tid til at lege, medens de vogtede alle grisene. og der lærte de mig, at når de kom til en bar plet med et hul i midten, så fandtes der honningmyrer under. Og så sad drengene på hug omkring hullet og trommede med deres fingre på jorden, og så troede myrene, at nu regnede det, for drengenes trommen på jorden lød som fald af

regndråber, og så kom myrene op, og vips - der fangede drengene dem og spiste bagkroppen af dem, og den var som en dråbe honning og smagte godt. Jeg fik sommetider lov at smage, men det var jo ikke ligefrem min livret, men sødt smagte de. Der kan man se, disse drenge kendte ikke til bolcher og havde heller ikke penge overhovedet, for deres far tjente kun 5 kenyashillings om ugen, og det var kun til salt og mel.

Ligeledes så jeg, hvordan de fangede fugle. De spændte en lang tynd ståltråd, en som de havde stjålet på farmen, ud mellem to træer i ca. to meters højde. Ståltråden skulle helst være over tyve meter lang, for så virkede det bedst. Den skulle helst være stram, og så på midten bandt man en lang snor, som blev ført ned til en træpind, der var slået i jorden lige midt under den stramme ståltråd. Men snoren skulle gå igennem et lille øje på træpinden, da den skulle kunne bevæge sig igennem der. Så trak drengene alt hvad de kunne i snoren, så ståltråden blev trukket langt ned mod træpinden i midten, men det blev næsten aldrig til mere end en meter ned, men det var også rigeligt. Så blev snoren bundet fast langt derfra i et træ, for fuglene måtte jo ikke se nogen bevæge sig, når de skulle komme og sætte sig på denne stramme tråd.

Vi ved her fra Europa, at man aldrig ser svaler sætte sig i et træ, men altid på telefontråde og lignende. Men ude i Afrika, hvor der ingen telefontråde er, så må de nødvendigvis sætte sig i træerne, og når de så ser sådan en dejlig stram ståltråd, som hjemme i Danmark, - for de rejser hver vinter til Afrika, - så sætter de sig glædesstrålende derpå. Men det skulle de bare ikke have gjort, for vupti, pludselig har en af drengene skåret snoren over og denne stramtspændte jerntråd svipper op som en violinstreng og skærer brystet af på fuglene, og de der sidder længst ude, bliver kun bedøvet af slaget og drengene er i lynets hast derhenne og tager dem op. Så har hele familien kød til den aften.

Det værste jeg så, men som var ganske naturligt dernede, og så var det tilmed en delikatesse, det var, når skolebørnene gik i skole, så havde de næsten ingenting på, for dengang havde ikke ret mange på landet tøj. De gik i ko- eller fårehud, men det er anerledes nu, så derfor havde børnene som regel kun en snor om livet. Det var så i denne snor, at jeg så, at en død rotte var fastgjort i halen. Det var drengens skolemad, og han så lykkelig ud ved tanken om sådan et herremåltid. - Ja, sådan noget skal man indstille sig på, og sådant rottekød kan vel smage ligeså godt som ethvert andet stykke kød?

Når vi skulle have nyt hornreb til alle vore okser, for vi havde kun okser til trækraft - ingen traktor - og senere fik vi lastbil, så tog vi en udflugt til Victoriasøen for at skyde et par flodheste. Vi lejede en gammel Fiat lastbil af en vognmand nede i byen, og han kom så ud og hentede os tidlig om morgenen. Vi havde otte mand med og så et par jagtrifler af stor kaliber. Vi nåede Kisumo henad aften og slog så telte op ved bredden af søen. Der var mange moskitoes, og der er altid så varmt, at det var en hel lidelse at ligge i telt der.

Nå, næste dag skulle vi så sejle ud i et par kanoer, som vi lånte af nogle negre, og for at låne kanoerne skulle de have noget flodhestekød, når vi fik skudt nogen. Vi fik naturligvis hurtigt øje på et par, men også på mange store krokodiller, og dem skulle

vi passe meget på ikke væltede bådene. En flodhest skal helst skydes på ca. tre meter vand, for idet den er ramt og død - og den er nem at ramme rigtigt ved første skud, nemlig lige bag forbenet lige i hjertet - så går den tilbunds og bliver der indtil gassen i dens mave, af alt det våde græs, som den har ædt, svulmer op, og så kommer den i løbet af 5-6 timer op og flyder så ovenpå vandet.

Men så skal man være hurtig, for så stimler krokodillerne sammen om den for at æde den. Vi fik så trukket de to, vi skulle have, på land og så begyndte festforestillingen. Negrene skar først bugen op, og idet de sætter den første kniv i, lyder der et brag, som stikker du en nål i en ballon. Gassen siver herefter ud, og der er en lugt af den anden verden, og jeg gik da også altid langt væk. Når de første indvolde er taget ud, kravler en neger ind i kadaveret og begynder at skære de ædlere dele løse. Hvergang han stikker hovedet ud, så ser han jo skrækkelig blodig ud, men han er lykkelig, det her er rigtigt at frådse i dejlig mad. Kødet er godt på en flodhest, vel nok noget af det fineste, man kan få i denne verden, men der er jo bare ikke nok flodheste at slagte, så derfor er det ikke kendt. Vi fik nogle dejlige engelske bøffer til aften, og negrene røg alt det andet kød over åben ild hele natten, for så kunne det holde sig, til de kom hjem til konerne med det. Men hele udflugten var baseret på, at vi skulle have denne flodhestehud med hjem til reb til vore trækokser. Så huden fra begge flodheste blev skåret i lange tynde strimler fra hoved til hale, og der kunne blive 78 stykker på 1 centimeters tykkelse af hver. Så vi kom hjem med ca. 156 stykker og så havde vi hornreb til et helt år. For hver plov eller stor vogn, som kunne tage næsten 3 tons kaffe eller majs, skulle der 12 okser for, og det var 6 spand, to ved siden af hinanden. Over nakken havde de et åg og ned mellem disse seks spand var der en stor jernkæde, som de trak vognen med og kun de to nærmeste ved vognen, havde en stang imellem sig for at styre vognen, og disse to stakkels okser havde da også altid sår på siden, for stangen slog hele tiden ud og ind på grund af alle de huller i grusvejen. Når vi kørte majs eller kaffe til stationen i byen med alle vore syv store tretons vogne, så var det en hel karavane, og det værste var at dreje sådan et langt spand okser for en vogn omkring gadehjørnerne, for der skulle et kolossalt stort sving til. Men det var en oplevelse for mig, og der var bare en neger med en pisk ved siden af hvert hold okser, for at få dem til at trække og for at få førerspandet til at dreje den rigtige vej. Oppe på hver vogn sad 2-3 negre som skulle være med til at læsse af i jernbanevognene. På farmen dyrkede vi 100 acre med majs og 500 acre med byg og lidt hvede.

Desuden havde vi 200 acre med sisal. Det er en agaveplante, som giver nogle lange saftige blade, og når disse bliver skåret af og puttet imellem er par jernvalser, så klemmes det saftige kød af og tilbage bliver der nogle lange trevler eller fibre, disse vaskes så og tørres, og det bruger vi til reb eller bindegam her i Europa, og det var ret godt betalt, men der var også meget arbejde ved det. Grunden til, at vi ikke brugte det til hornreb var, at det blev slidt mod træåget for hurtigt, så den gamle negermetode med flodhestereb var meget bedre. Jeg glemte at fortælle, at når vi kom hjem med disse flodhestestrimler, så skulle de tørres, men det måtte ikke ske for hurtigt, så de blev hængt op i et højt træ og enderne som hængte ned fra hver side af en gren, blev bundet sammen om en større sten, hvor der var bundet en gren fast om. Så hængte

strimlerne fast ned, og den gren om stenen, havde en neger stukket en lang stang igennem, og ude i den ene ende gik han så rundt med denne stang i ring og drejede og drejede så de flodhestestrimler så meget rundt, som han kunne den ene vej. Så gav han slip på stangen og så snurrede rebene tilbage igen, og så kunne han begynde igen den anden vej, og sådan blev han ved i flere dage, til rebene var helt tørre, og så var de også blevet helt runde på den måde. Det var en smart måde at lave runde flodhestereb på. Når der var nogle ekstra fine strimler, så lavede vi en flodhestepisk ud af den, og den kunne sælges for store penge til turisterne. Jeg har stadig et godt eksemplar hængende hjemme på min væg.

Hvor vi skulle bruge mange folk, var som sagt ved kaffeplukning. For med det samme kaffebærerne er plukket, så skal de frigøres for alt det røde kød, der er rundt om dem ligesom et kirsebær. Det bliver de ved at gå igennem et lille vaskeri, men der skal meget vand til, og det var ikke det, vi havde mest af. Når det røde kød er vasket af, så er bønnerne så rædsomt fedtede, og de skal da vaskes mange gange ekstra, men det skal alt sammen ske samme dag, for ellers gærer de, og det nedsætter kaffesmag og kvaliteten. Når så bønnerne er helt rene, bliver de lagt ud på lange netborde, det vil sige lange rammer, som har et meget tætmasket trådnet og på den måde ligner et langt bord. Der bliver så bønnerne spredt tyndt ud og ligger i solen for at tørre, men om natten skal der lægges sækkelæred over, for de må ikke blive fugtige igen ved dug eller regn. Denne Kenya kaffe er altid af en meget fin kvalitet, men den er ret bitter i sin smag, og man skal derfor være vant til den. Derfor blander man den i Europa med Jawa kaffe og Brasil Robusta kaffe, for at få den lidt milde smag, som europæerne er vant til.

Ellers skal jeg love for, at jeg lærte at slagte grise. Vi skulle slagte ca. 200 om ugen til de lokale slagtere i byen både til stege og pølser, så det skulle gå stærkt, for de skulle afleveres fredag og lørdag morgen klokken otte, for at kunne være klar i forretningerne samme dag. For der fandtes ikke køleskabe. Men jeg havde mange negre til at hjælpe, og de hængte grisene op i bagbenene i træerne, og så gik det ellers løs. Jeg har tit spøgt med, at hvis jeg ellers ikke kunne blive andet her i verden, så kunne jeg blive stikker, det vil sige, ham der stikker alle grisene på et slagteri. Blodet fra grisene stod alle negrenes børn og opsamlede i små læderposer, og det rendte de så hjem med til deres mor og fik blandet det med mælk eller mel, og det skal være nærende. Tarmene og al anden indmad spiste arbejderne på stedet, så der var altid ryddet helt op, når jeg var færdig med at slagte. Jeg sprang altid på hovedet i en stor dam, vi havde ved husene, men det var pladret, så et brusebad var nødvendigt bagefter. Men brusekabinen var i det fri og bestod kun af en spand, hvor jeg havde skudt huller i bunden med et haglgevær, men det virkede godt. Men vandtilførslen bestod bare af tre boyer, som hørte til køkkenpersonalet, som hældte den ene spand vand efter den anden op i den hullede spand, men ren blev man da.

Køkkenet bestod kun af et stråtækt hus med ildsted imellem nogle sten på gulvet, så det er måske derfor, at al mad smagte ens, men vi havde ellers potter og pander, som i andre civiliserede køkkener, men !!!

Mit soveværelse var naturligvis også i en stråtækt bungalow. Der var moskitoes der,

men jeg havde et par energiske gekkoer, som for hele loftet og værelset rundt tusind gange hver nat og fangede alle fluer og myg, så vi var meget fine venner. Disse gekkoer har den vidunderlige evne, at de kan hænge fast med deres ben, medens de løber helt vandret hen under loftet. Det ser imponerende ud, og jeg troede den første tid, at nu var det om at lukke munden om natten, når jeg sov, for ellers havnede sådan en gekko i halsen på mig. Min seng stod med alle fire ben i fire store vandfade med frisk vand hver dag, for så kunne de røde myrer ikke kravle op i sengen, for de kunne ikke svømme, men det var underligt for mig de første nætter at stå i vand, men det var effektivt. Om morgenen skulle man altid vende bunden i vejret på sine støvler, for man kunne være sikker på, at der altid var kommet en lille slange - eller som kunne være livsfarligt - en skorpion derned, så hellere passe på. Jeg gør det den dag i dag, helt mekanisk, for man kunne aldrig vide! Gulvbrædderne var ikke lagt helt tæt sammen, så jeg kunne se ned imellem dem.

En nat hører jeg et frygteligt spetakel og får langt om længe tændt mit stearinlys - for vi havde heller ikke elektrisk lys - og ser, at en af jagthundene sloges med en panter under gulvet. Huset var bygget ca. halv meter fra jorden og denne panter havde forvildet sig derind, hvor hundene sov.

Jeg havde et par dejlige jagthunde. De var næsten liges gode som dem hjemme på „Garvergården“, det var også korthårede settere. Men de blev bare så frygtelig befængt med tæger hver dag, så jeg måtte rede store blodfyldte tæger af dem hver aften med en kam, for jeg syntes, det var synd, at de havde dem. Men alle dyrene ude i naturen havde dem, og disse tæger sidder kun fast et par dage for at suge blod, så falder de selv af, men fordi de har suget alt dette blod, formerer de sig så med tusinder af unger, så det kan blive til noget.

Vi havde ikke nogen får, som de for eksempel har mange af i Australien, men det var nok, fordi vi havde god jord. Den er helt rød og fed, men den skal have megen regn ellers bliver den for tør, og så er udbyttet ikke stort, men her oppe i dette gode distrikt regnede det næsten hver nat, så det var et frodigt distrikt. Men mange af de danske, som kom herfra og købte i West Australien, har brændt sig ved at tro, at denne røde jord, som også findes der, kan give det samme udbytte som i Kenya. Det kan den naturligvis også, hvis bare det regner på det rigtige tidspunkt. Men alle ved jo, at Australien ikke har konstant nedbør, som for eksempel Kenya Up Country, og de får så kun et godt udbytte hvert tiende år med regn nok. Hver morgen red jeg ud for at se til alle grisene og køerne, og det var altid en vidunderlig dejlig luft, der var om morgenen. Man følte sig så glad, når solen så kom højere på himlen og det begyndte at blive varmt, så red man bare hen til et hegn med dejlige modne citroner og tog sig en, for de er ikke sure som rigtige citroner, men nærmest en mellemting mellem en appelsin og en citron. - Joh, det var sager. Engang red jeg ind under nogle store træer i udkanten af vore nyplantede garvebarktræer, og så pludselig op og fik øje på en lang ting, der hængte ned, næsten som udtørret gren. Jeg blev nysgerrig og red nærmere, men så til min store skræk, at det var en kolossal kvælerslange, som bare hængte der og ventede på at et dyr eller et andet levende skulle komme lige under der, og så ville den lade sig falde hårdt ned og slynge sig fast omkring offeret og kvæle det og så

senere sluge det. Det var en rar opdagelse, og jeg tog mig derfor i agt, for jeg ville have redet lige under, og hvad kunne der så ikke være sket. Jeg tog riflen og skød den gennem hovedet og den faldt pladask ned til stor uro for hesten. Når jeg red ud, havde jeg ved sadlen foran på den ene side en haglbøsse til fuglevildt og på højre side en riffel til de større dyr. Desuden havde vi alle en revolver i bæltet, for man vidste aldrig, om man nu havde ramt rigtigt første gang, og så var det godt at have et andet skydevåben ved hånden. Jeg lod slangen slæbe efter hesten hjem og en af negrene trak skindet af den. Det er stadig ikke garvet, men jeg har det tørret, og det er fint den dag i dag. Den var lidt over seks meter lang, så det havde været en smal sag for den at klemme livet ud af mig.

Men vi havde fremmede folk til at pløje for os. For når vi hvert år skulle pløje over 1000 tønder land, så skulle der mange okser til, og det kunne vi næsten ikke have plads til. Så var det så heldigt, at der kom nogle hvide boerfolk op, det vil sige en hvid mand med fem til seks negerkoner og et utal af børn. De havde pløjet hele vejen nede fra Rhodesia og op til os, og nu skulle de så hjem igen på samme måde. De blev på de forskellige farme i en uge eller så to, og så drog de videre. Det var nogle underlige mænd, de var helt lyshårede og havde meget lyse øjne, og engelsk kunne de ikke, men Swahili og Transvaalsk. De levede hele deres liv sådan, og deres hjem var kun et lille hurtigt sammensat tjørnetelt med kohud over. Skolegang fik deres børn aldrig, men de fik set hele Afrika på langs. Det samme sker med høsten i U.S.A., hvor store kontraktfirmaer kører op igennem alle kornfelterne i U.S.A. og ender i Canada, for derefter at tage hjem igen. Og næste år igen gøre det samme. Men der er bare den forskel, at disse folk i Amerika har tjent så meget, siger man, at de lever som grever i Florida det andet halve år. Men så er spørgsmålet: Hvem af disse folk mon føler sig mest lykkelig?

Lige efter kaffehøsten tog jeg en fredag de sække frem, som jeg havde med fra skibet med karnevalshatte, papnæser og alt andet papir, og sikken et postyr. Alle mand lo og dansede og klædte sig ud og vi bestilte ikke noget i to dage, og så var det heldigvis søndag, så det gjorde ikke så meget. Men jeg havde været heldig at gøre dette, medens farmeren og hans familie var i Nairobi, så de opdagede ikke, vi ikke havde bestilt noget i flere dage. Længe efter måtte jeg købe kulørt papir til børnene på farmen, for disse negerbørn havde aldrig set sådan nogle hatte og vifter før, så det var et helt himmerige nu at eje sådan noget, som deres far var kommet hjem med. Sikken en glæde og lykke for sådan små ting. Men jeg kan ikke sige andet end de allerbedste folk, jeg har arbejdet med i denne verden, er kenyanegrerne, for de er så venlige og kærlige og tro. Finder man først ind til dem, så er man optaget i familien for altid. Men alt godt får en ende, og krigstruslen i Europa kastede jo også sin skygge ned over os i Afrika, og jeg besluttede at tage hjem, før det blev for sent og ellers rejse nogle penge hjemme til selv at købe en farm hernede, hvis der ikke blev krig, for jorden var billig, den kostede kun 3 kroner pr. tønde land.

De penge, jeg havde tjent dernede, satte jeg i banken i Nairobi, Barclays Bank, og de havde formeret sig godt, til jeg kom igen efter krigen.

På vej hjem besøgte jeg en katolsk præst, som jeg havde lært at kende på skibet ud,

for han havde dengang været i Europa for at skaffe flere penge til at udbygge sit kloster i Tanga, som ligger i det nuværende Tanzania. Det var lykkedes for ham, og han fik da også, sammen med sine andre ordensbrødre, lavet et helt lille paradys her på jorden.

Vi havde stået i kontakt med hinanden under hele mit ophold i Kenya, for han ville gerne høre om de forhold som fandtes i Kenya og Uganda, da det var deres mening, også der at opbygge en mission.

Jeg glemmer aldrig opholdet i Tanga. Det var et kloster, og jeg kan godt forstå, at nogle mennesker bliver trætte af dette hæsblæsende liv og så går i kloster. Indenfor disse mure findes et så fredfyldt liv, så man tror, at man er kommet til en helt anden verden. Blomsterne og dyrene er bedre passet her end udenfor. For man giver sig tid til at passe dem rigtigt. Man giver dem bedre mad, og man eksperimenterer med den rigtige kost til hunde og hundehvalpe, og aldrig har jeg set så dejlige, veludviklede og store hunde, som her, og så deres øjne.

Jeg har næsten aldrig omtalt dette, for vi har en lille historie hjemme fra Danmark, som fortæller om Hans, der havde været udenlands, og der set hunde så store som heste o.s.v. o.s.v., men det var jo bare løgn altsammen, så det skulle jeg ikke have fortalt, men nu skal det frem. Det er virkelig så sandt, at de havde fremelsket bedre hunde end dem, vi kender i Europa, for de havde tid til det og der lærte jeg også, at hvis du skal have en virkelig god og trofast hund, så tag altid en med meget mørke øjne, for de bliver altid de bedste at stole på. Hunde med lysflakkende øjne er næsten aldrig til at stole på, sagde de, og jeg har opdaget det samme, så jeg efterlever det råd. Naturligvis havde dette kloster en skole for negerbørnene omkring, og det var en god skole for disse børn, og det er måske en af grundene til at Tanzania har sådanne rolige forhold i dag.

Men her er også en mand, der skal have ros, og det er A. P. Møller, som har opbygget Mærsk rederiet. A. P. Møller havde opkøbt store arealer i Tanzania, og ved kultivering og overrisling havde han fået nogle særdeles ydedygtige sukkerrørsplantager ud af det. Det var virkelig imponerende at se, og der fandtes slet ingen lignende i dette land, men oppe i Uganda havde de noget lignende. Jeg vil gerne rose A. P. Møller for hans indsats. Ikke alene gav det fin indtægt til landet, men også meget arbejde til befolkningen, for naturligvis var der også fabrikker til raffinering af sukkeret. Men han sørgede også for skoler og børnehjem for de omkringboende arbejderbørn, og et moderne hospital var der også, hvad der ellers var uhørt på den tid. Joh, han var en fin mand, og han bliver da også nævnt den dag i dag i historiebøgerne demede. Det må være rart for hans søn at vide, men denne søn, Mærsk McKinney Møller, har nu også selv bevist at kunne videreføre og udvikle denne store virksomhed så dygtigt, at den er en af verdens største.

Hjemme igen og krigsudbrud

Anden verdenskrig brød ud en uge efter, at jeg var kommet hjem til Danmark, og det blev en lang og meget drøj tid for alle i Europa. Lad os dog håbe, at sådan nogle dumheder ikke finder sted igen, for alle folkeslag, jeg er kommet i forbindelse med, ønsker fred. Alle ønsker i morgen igen at vågne op til en lige så god dag, som i går og med sikkerhed og lykke sammen deres kære. Så det er ubegribeligt, at vi dog ikke kan tage os sammen til at få opbygget det paradys, som vi alle drømmer om, og som jo findes rundt om os hver dag, men har bare ikke tid til at få øje på det. Det er en stor skam.

Anden verdenskrig var en slem tid for os alle i Europa. Efter at tyskerne havde løbet Polen overende kom turen til os i Danmark den 9. april 1940 om morgenen. Det var med kolossal præcision, tyskerne gennemførte alt ikke alene i fredstid, men desværre også i krigstid. Men det må jo være, fordi de har den kadaverdisciplin overalt. Danmark var vel nok det land, som det gik mindst ud over af alle de besatte lande. Måske tilskrives det vor store landbrugsproduktion, for naturligvis var Tyskland interesseret i en stadig leverance af fødevarer til selve Tyskland. Der blev beordret mørklægning fra første aften, og de, der ikke efterkom det, blev der skudt ind af vinduerne til, så folk skulle nok efterkomme denne ordre. Det værste var nok for alle os, der skulle holde hjulene igang, for vi havde hverken benzin eller gummidæk, så alle kneb gjaldt. Vi var godt stillet på „Garvergården“, for vi havde jo stadigvæk heste i landbruget, og nu kom de rigtig i højsædet, nu vi ingen benzin havde. Men hestepriiserne røg kolossalt i vejret på kort tid, for tyskerne købte alle de heste op de kunne, så en hest som før havde kostet 400 kroner, kostede pludselig meget over 1000 kroner. Men som sagt, vi havde heste nok, og så blev der opfundet gasgeneratorer til lastbilerne. Det var en kakkelovns-lignende genstand, som blev sat på siden af førerhuset og i det fyrede vi med små bøgetræsklodser, men det skulle naturligvis være helt tørt brænde. Det arbejdede såmænd helt godt og alle taxavogne fik også lov at få det. Men ingen private fik lov at køre med det, så alle privatbiler var oplodset under hele krigen. Når vores lastbildæk blev slidt op, kunne vi ikke få nogen nye, så vi lappede og lappede hver dag, og sikken et arbejde det dog var. Når et dæk så endelig sprang, så bandt vi stålvirer omkring, for at holde det sammen, ja, sikken en redelighed.

Forvalter på Valdbygården

Min broder Jens Christian var forvalter hjemme, og han var dygtig til at få alt til at køre. Så jeg tog plads som forvalter på „Valdbygården“ ved Slagelse. Det er en stor gård med over 800 tønder land under plov samt 600 tønder land skov. Vi havde 32 heste og 3 rideheste og et par Hannomag traktorer, som også havde gasgenerator. Forpagter Boserup var en meget anerkendt og dygtig mand, og ingen red i skridtgang i marken, nej alt foregik i trav, men hestene blev godt passet. Vi havde tre kilometer ud til de yderste marker, så naturligvis skulle vi tage tiden i betragtning. Vi havde 100

tønder land med sukkerroer og meget forskelligt frø og så ellers rug, hvede, byg og havre. Vi havde også tolv elever samt karle og husmænd. Om morgenen klokken fem, når jeg åbnede ladeportene mod øst, det var hjem mod Slagelse, så glædede jeg mig altid over at vide, at derude, fire kilometer væk, der boede mine dejlige forældre og broder, og der arbejdede de på livet løs. Det at se solen stå op og ellers være tilfreds og lykkelig, det er bare noget af det skønneste her i livet, og så kan det næsten gøre ondt i hjertet af glæde. Alle burde lære sig til, at se alle de skønne ting omkring sig her i livet, for hvor er naturen dog dejlig. Vi fik også en god kost her på gården, men dog alligevel ikke som på „Garvergården“, og det var underligt, men der viste sig aldrig en fiskemand, for der kørte ellers altid sådan nogle rundt på cykel eller med hestevogn og solgte fisk ved dørene. Men det havde sin grund. Alle eleverne havde rottet sig sammen om at tæve fiskemanden, og da han havde fået strigl nogle gange, ja, så turde han naturligvis ikke komme, og det undrede naturligvis husjomfruen. Jeg holdt naturligvis med folkene, for billig fisk har nu heller aldrig været min livret, så jeg fortalte hende, at jeg havde hørt, at fiskemanden var død, men det var jo bare løgn. Jeg stod da også med krydsede fingre på ryggen, da man siger, det giver en syndsforladelse.

Tiden var den værste for hestene, for der skulle vi altid skynde os, for at nå over det store areal i april måned. Vi havde to store såmaskiner med fire heste for hver, og de heste måtte skiftes ud for hver halve dag, for sådan en stor såmaskine er meget tung at trække og så skulle det også gå stærkt. Den mand, som skulle styre denne maskine, han fortalte mig tit, at det var ligesom han var revnet helt op til nakken af at skridte så langt ud og så at følge hestene i den fart, og han måtte gå der hele dagen, han blev rigtignok ikke skiftet ud.

Når der så skulle luges roer, for det gjorde man dengang med et lugejern, så kom der ca. 50 mand ud fra Slagelse og hjælp til. Det var dejlige folk at arbejde med, og jeg kendte mange af dem fra byen, så vi havde det pragtfuldt sammen. Men sikkert et roeregnskab med alle de folk og alle de roerækker, der skulle måles op med et favnmål. Når vi nåede høst, så var det et slæb igen, for så skulle vi først have høstet kornet med binder. Vi havde seks bindere med tre heste for hver, så vi kunne høste mange tønder land om dagen. Men det gode sisalbindegarn kunne vi jo ikke få, fordi der var krig, for det har vi jo allerede hørt, at det kom fra Kenya, så vi havde papirbindegarn og det var noget af et studium at bruge. Det måtte ikke være for tørt, så knækkede det hele tiden, og så fandt jeg på at sprøjte spildolie over og så kunne det blive for fedtet, så det ikke kunne binde knude, men gik op o.s.v., så det satte grå hår i hovedet, men høstet fik vi da. Til høst brugte vi også arbejdskraft fra Slagelse, så vi kunne engang imellem være over 65 mand i marken. Forpagteren forlangte, at alle rækker opstillet korn skulle være helt lige opstillet, og det var ikke altid let, for rækkerne på markerne hjem mod Slagelse kunne være ca. en kilometer lange. Han red altid på en dejlig rødbrun ridehest. Han havde ellers to, men denne rødbrune havde han lært til at vælte de skæve travehobe. Det gjorde hesten på den måde, at forpagteren red på tværs af rækken, og så trak hesten langsomt benene over travehoben, og så væltede den naturligvis, for den kunne ellers godt springe over et led eller et pigtrådshegn, for det

var en fin fuldblodshest. Så måtte eleverne ud efter arbejdstid og stille disse væltede hobe op igen, og det var jo ikke lige det, de var vilde efter i deres fritid. Når vi skulle køre korn ind, så kørte husmændene imellem eleverne for at presse dem til at yde noget mere, og så var det en svir, at holde lige i rumpen på sådan en elev, som naturligvis var meget længere om at lægge læs, men også at læsse af, for han havde jo ikke lært at snyde med læsset, som de gamle husmænd. Så holdt sådan en gammel dreven husmand bare bagved sådan en elev og grinede, og det så jo ud, som om eleven ikke kunne følge med eller var halvdoven, hvad han ikke var, men han havde bare ikke lært „julelegene“, som de gamle husmænd kunne. Men I kan nok huske, hvordan det gik galt alligevel for sådan en gammel husmand, da forpagteren hoppede ned i kornlæsset til ham og forsvandt. Det var jo lige noget for alle eleverne at grine af. Halvdelen af kornet blev tærsket med det samme fra marken, og det foregik i laden. Både kostald til 200 røde fine malkekøer og kviestald til 125 kvier og 100 kalve var bygget ud, som tænder på en kam fra laden, således at tærskværkerne kunne skyde halmen lige over på lofterne over disse to stalde. Det var praktisk. Det største tærskværk stod ved kostalden og et mindre 54 tommerværk stod ved kviestalden. Der kørte så en vogn til på hver side af hvert værk, så der altid var fire vogne samtidig for at læsse af. Men vi kørte også hjem med 16 vogne, så der var 8 vogne i marken for at læsse og 4 på vej ud eller hjem, så det gik stærkt.

Men naturligvis væltede mange af eleverne med læsset, og vi lod det bare ligge, og de kørte ud igen for at få nyt læs, men han slap bare ikke for at køre ud efter fyraften og få læsset sit væltede læs, og hvor han dog blev skældt ud af de andre elever, som skulle hjælpe ham. Det store tærskværk, som var på 62 tommer - og det sige tærskcylinderbredden - kunne tærsk 300 tønder korn hver dag og tilmed en meget fin vare. Det andet kunne tærsk 250 tønder, og det var jo ialt 550 tønder korn på en dag. Det siger sig selv, at det blev en kolossal bunke sække, og vi måtte derfor også stable dem op i fem lags højde. Forpagteren var meget nøjeregnende med kornvægten, for hvis de to husmænd, som vejede sække af, ikke var helt påpasselig med de 100 kilo i hver sæk, som de skulle veje, ja, så kunne det godt blive til mange sække ialt, der blev vejlet meget af på en dag. Tænk bare med et kilo for meget i hver sæk, det blev til 5_ sæk, som vi på den måde forærede købmanden. Så forpagteren og jeg skulle ustandselig kontrollere dette. Men vi havde også en usædvanlig fin orden og renlighed på dette gods.

Der gik en gammel husmand med en spånkurv og en lille kortskaftet fejekost og fejede avner op under de to tærskværker hele dagen, og det var godt, for ellers var vi helt begravede i støv og avner før fyraften, når der blev tærskt så meget i samme lade. Joh, det var en ordensmand, denne forpagter, og der var noget at lære for alle de elever. Når vi skulle tærsk eller høste meget finkernet frø, så kunne det godt ske, at vi var ude i marken i over 24 timer i træk, og så fik vi mad og kaffe sendt ud, men hvor kunne der dog være dejligt sådan en sommernat og også sommermorgen, når man kommer naturen så tæt, som ved sådan en lejlighed. Efter sådan et arbejde var forpagteren heller ikke fedtet med dobbelt frihed derfor. Men ellers var det en oplevelse, at skulle være kontrollør ved malkningen, når kontrolassistenten var der for at tage

mælkeprøver til fedt o.s.v. Der blev malket med hånden, for malkemaskinen havde ikke rigtigt vundet indpas endnu. Det var mest malkekoner af polsk afstamning, mange af dem var ikke gifte. Der boede fire familier i Langhuset på Hejningevej. Det var ellers dejlige folk, men der var altid for mange „uægte“ børn, for „stodderen“, som de altid kaldte faderen til deres børn, han var bare forduftet, når han så noget bedre, og det var ikke vanskeligt at sætte sig ind i, for sikken en butik at komme ind i, når jeg besøgte dem. Børnene lå altid i halm i sengene eller på gulvet, og i stuen var der kun et bord med stole rundt om og ellers ikke andet. Når jeg gik over til dem sådan en sommeraften, så havde jeg altid en roulade med, som jeg havde bedt en af eleverne købe ekstra til mig nede ved Kalundborgvej i Slagelse. Der boede en gammel tjæremand, som havde fået et lille brødsalg, og han var altid godt besøgt af vore elever, når de havde fået noget til middag, som de ikke kunne lide, så op på cyklen og ind til brødsalget og købe roulade, for vi kunne næsten ikke få andet der under krigen. Men den roulade var så kompakt, at man næsten troede, at der var kommet sand i den istedet for sukker, og så var den af bygmel og derfor helt grå. Nå, men ned kom det da, og vi var ikke forvændte med kager. Disse malkekoner kom tit op at slås om en „forlovet“ og så gik det hårdt til, men vi havde en dygtig overfodermester med et godt solidt egespir til stok, og så fik begge koner et lag tærsk. Jeg har senere mødt nogle af børnene fra disse hjem, og det er som regel gået dem godt, for de havde lært at arbejde, men også at bruge forstanden, for vi spillede også kort, og det var bare om hurtigt at klare sig selv, så de havde tillært sig alle de kneb og fiduser, man finder i denne verden. Ovre på hovedbygningen boede hofjægermesterinde Bech. Hun var en venlig, virkelig sød og meget elskelig dame. Hun kørte til Slagelse i en fransk karet med en hest for og med kusk på bukken. Det var ikke en vogn, man var vant til at se i Danmark, men den havde den fordel, at der skulle kun en hest for. Jeg blev sommetider inviteret over til hende, og det var en oplevelse at tale med hende og se den store hovedbygning. Da hun døde, blev denne hovedbygning ikke beboet igen. Først for få år siden flyttede den nuværende ejer, kammerherre Bech, ind i hovedbygningen. Der var en kolossal forskel på arbejder og herskab dengang. Vi havde naturligvis også nogle røgttere på gården. Det vil sige arbejdsfolk, der foruden at malke sammen med malkekonerne, derefter skulle fodre køerne. Det var et slæb, for hjulbørene var med jernhjul og meget store og tunge, og der kunne være over 200 kilo roer på ad gangen, og den skulle så tippes på staldgangen. Der skulle gode kræfter til, for at kunne gøre det. Så skulle køerne vandes og derefter have al den halm, de kunne æde. Så kom det værste, der skulle muges ud under disse mange køer, og dette komøg skulle køres ud på en mødding, der var ude imellem staldene, og det var et slæb at køre dette tunge møg ud, og så også at køre lige på det brædt, som var lagt oven på alt det andet møg. Det var et strengt liv for disse røgttere, og man kunne også se på dem alle, at for at kunne holde til det hårde liv, så drak de lidt, men især spiste de snus, for at kvikke op. Det er dårlig tobak, man kan købe i små brune æsker, og i dette er der iblandet forskelligt skråsøve, så det var en streng kost at putte i munden. Det sad som regel mellem læberne og tænderne, for at man ikke skulle synke det for hurtigt. Disse stakkels folk havde en meget lang arbejdsdag, og de var da også helt gule i

huden, og de blev heller aldrig ret gamle, for snus og spiritus ødelagde som regel deres maver.

Når jeg går på kirkegården og ser alle de navne på gravstenene, som jeg nu har kendt engang, så tænker jeg tit, at hvor er det dog en skam, at disse flittige og altid gode folk, dog aldrig fik lov at opleve den tid, vi har nu, hvor alt er blevet mekaniseret, så det hårde slid er væk, og hvor vi har dobbelt så meget fritid, som dengang. Ak ja, det er en skam og hvis vi skal være helt ærlige overfor os selv, så er det jo disse brave mennesker, som vi skylder en stor tak for, hvad vi har i dag.

På Niels Brocks handelsskole

Efter min tid på denne dejlige gård, kom jeg til København. Jeg havde lyst til at dygtiggøre mig handelsmæssigt. For selvom man skal være landmand, så er det rart at kunne handel og især bogholderi. Jeg kom da ind på Niels Brocks handelsskole, og det var samme sted på Nørre Vold, som jeg havde gået på i min ØK-tid. Det var en dejlig skole, og den svarer i dag til HD-uddannelse. Jeg har haft megen gavn af denne uddannelse hele mit liv. Jeg boede på et pensionat i Nørre Søgade, hos nogle rare mennesker, som ejede dette, og de hed Jørgensen, og vi fik god mad, for fru Jørgensen havde været husjomfru på nogle store godser på Lolland. Hun var blevet gift sent med en ældre tjener, som helt forstod, hvordan sådan et pensionat skulle ledes, og det var derfor et godt sted. - Vi boede ca. 20 i pensionatet. - Vi havde udsigt lige ud til Søpavillonen, og når der om vinteren var oplyst derude på den islagte sø, så var det så smukt at se alle skøjteløberne.

Jens Christians død

Som jeg før har nævnt, er den største sorg her i denne verden at miste en af sine kære. Vi havde den store sorg i 1944 at miste min broder Jens Christian. Han døde efter en nyreoperation. Han var ellers bomstærk som en hest, men der stødte lungebetændelse til, og desværre var penicillinen ikke kommet til Danmark endnu, selvom man havde opfundet den i Amerika. Men på grund af krigen, havde vi ikke forbindelse med den frie verden, så desværre kunne vi ikke redde ham. Det var synd, for han var sådan en god søn og broder. Han var blevet gift fem år før med en pige ude fra en proprietærgård ved navn „Koldekildegård“, ikke langt fra Slagelse, og han havde to små børn med hende på henholdsvis to og fire år. De var begge drenge, og de har senere hver fået en gård af min far, og det er gået dem godt her i livet. Den ældstes navn er Hans Jørgen og den yngstes Jens Erik. Hans Jørgen blev i Danmark og har en dejlig gård ved Slagelse ved navn „Næsbygård“. Jens Erik solgte sin danske gård og flyttede til Syd Australien, for han var blevet gift med en australsk pige, og så ønskede de at bo i dette land.

Det var et stort slag for mine forældre at miste Jens Christian. For han var hjemme i forretningen og var desuden meget dygtig. Han boede i en villa ved siden af „Garvergården“ ved navn „Villa Stevns“, og der bor hans enke den dag i dag. Jeg glemmer aldrig Jens Christians smukke begravelse. Han var så vellidt i Slagelse, at da rustvognen med to sorte heste for og hans kiste svøbt i et dannebrogslag blev ført

fra Sct. Mikkel's kirke, hvor han var døbt og konfirmeret, så stod alle med blottet hoved, da kisten passerede gaden, og iblandt dem var usædvanlig mange arbejdsfolk. Joh, han var meget værdsat. Han havde også været med til at køre mursten til den nybyggede katolske kirke i byen, og selv disse katolske brødre, lod deres kirkeklokker ringe for ham, så fra alle Slagelses tre kirker, lød kirkeklokkerne på en gang, da ligtoget gik igennem byen til kirkegården. Det var meget, meget smukt og især klokkerne fra den katolske kirke har en usædvanlig smuk klang, så man bliver så rørt i sit hjerte.

Det var en tung gang for far og mor at følge deres gode søn til graven i den unge alder og så fra to små drenge. Når jeg står ved hans grav, så er det så underligt, at han var født den 3.11.1911 og døde lige omvendt den 11.3.1944. Og han blev 33 år.

Så har man kun sin Gud at stole på og tro, at der må være en mening med også dette unge dødsfald. Det blev en svær tid i mit hjem efter dette dødsfald. Jeg blev færdig med skolen i København og kom hjem for at hjælpe, men Jens Christians plads kunne jeg aldrig fylde ud, for han var 100% mandfolk og dygtig, og alle kunne lide ham. Han var svær at erstatte. Og hvor kunne jeg dog have ønsket, at han havde oplevet den lykke, vi alle fik, netop året efter, at blive et frit land igen og verdenskrigen var slut. Jeg tror, hvis vi skal gøre Jens Christians liv op, så havde det i et og alt været et lykkeligt liv, for han havde fået lov at arbejde med alle sine rige evner i alle retninger og han havde aldrig været smålig, det siger altid noget om et menneskes karakter.

Det til slut: at alle kirkeklokker ringede over ham, selv de katolske, fordi han havde været med til at bygge deres kirke, det var ikke sket før, at der blev ringet for en anden tro, men her var en undtagelse. Alt dette siger lidt om Jens Christians personlighed. Men jeg havde den glæde, at han også lærte Gudrun, min kone, at kende før han døde, og han sagde til mig: „Hans, den pige vil du blive meget lykkelig med, for se hendes raske gang og se hendes øjne“. - Ja, det kom til at slå til!

Gudrun

Jeg var heldig at blive gift med verdens dejligste pige - Gudrun. Jeg har før i bogen nævnt, at hun har altid ønsket at gøre alting så godt, at det var ligesom pigen i „Annie Get Your Gun“, for Gudrun har altid ment, at når nogen anden kunne gøre en ting perfekt, så kunne hun også lære det. Det er lykkedes for hende fuldt ud, og hun har kun venner rundt om sig, og har desuden været verdens bedste mor til vore fire børn. De elsker hende.

Som nævnt har jeg kendt Gudrun fra før skolealderen, men da jeg gik i den ældste klasse, og hun gik i den yngste, allerede da, kunne jeg beundre denne lille søde raskbenede pige. Desuden var hun en af de bedste i klassen, og det har alle vore børn nydt godt af, fordi hun kunne læse alt med dem, lige fra latin, fransk og ellers alt andet. Det er et godt rygstød for børn at have sådan en mor, som kan alt og så samtidig kunne gå med dem ved hånden ned gennem parken og rigtig fortælle om blomsterne og alle dyrene på deres vej.

Først i 1943 lærte vi hinanden rigtig at kende. Gudrun manglede kun et år i at få studentereksamen, og jeg skal love for, at der blev festet, da hun fik studentehuen.

Hvor var hun dog sød, og lykken strålede ud af hendes dejlige øjne. Efter studentereksamen blev hun optaget som sygeplejeelev på Roskilde Amtssygehus, og det var en dejlig læretid for hende. Det var bare besværligt at komme ind at se til hende, for togene gik ikke regelmæssigt på grund af krigen, men jeg var så heldig, at jeg engang imellem kunne tage en af de små lastbiler med gengas på, og så gik det på kærlighedens vinger til Roskilde. Og hvor var vi dog lykkelige, når vi så var sammen, for hun vidste slet ikke, hvor godt hun skulle gøre det for mig, og jeg blev opvartet i alle retninger. Jeg glemmer aldrig, hvor hun dog sørgede med os over Jens Christians død. Det var mig en stor hjælp, at kende sådan en sød og kærlig pige i sådan en situation, og far og mor var da også så glade for hende. Jeg har endnu de dejlige breve, hun skrev til mig hver uge, og jeg tager dem tit frem, for at læse dem endnu engang, for hvor bliver man dog glad om hjertet, når man læser sådan dejlige ord.

Min hustru Gudrun Elisabeth, som altid er så glad og smilende. Hendes rige evner kom rigtig til deres ret, da hun kom på Bjærgbygård. Hun åbnede hjemmet for pensionistforeninger, ungdommen og talrige var de udenlandske delegationer med ambassadører i spidsen, som ønskede at se dansk landbrug,

Krigen sluttede

Krigen sluttede heldigvis den 5. maj 1945, og hvor vi festede i gaderne og hvor var alle i Danmark lykkelige. Nu skulle vi så have alle hjulene igang igen, men det tog sin tid, for alt var jo forfaldent og slidt, for vi fik jo slet ingen ting udefra under hele krigen, så det siger sig selv, at tøj og ellers alt andet var slidt op.

Men det jeg vil huske hele mit liv, det var det sørgelige syn af alle, de soldaterdrengene, som nu skulle gå hjem til Tyskland igen. For det var ikke andet end 13-14 års drenge, som var indkaldt til militærtjeneste. Det var et sørgeligt syn, for ingen af de drenge havde ønsket at være med i krig, og man kunne se på deres øjne, hvor sørgmodige de var. Selv om man er besat og underkuet af en anden krigsmagt, så skal man sætte sig i deres sted, hvis man er tvunget til at være med, for jeg garanterer, at ingen af disse drenge ville i krig, men der var jo ingen kære moder, alle skulle med, ellers blev de skudt til skræk og advarsel for de andre. Det var hårde tider og jeg forbander sådan en fyr som Hitler, som kunne forblænde befolkningen i Tyskland, så sådan noget kunne ske. Lad os dog nu blive klogere. Intet diktatur i denne dejlige verden, men et godt demokrati. Når disse soldater nåede til grænsen mellem Tyskland og Danmark, blev alt taget fra dem af englænderne.

Kom der så et regiment SS-soldater marcherende, så fik de en ekstra streng omgang, for det var dem, der holdt liv i alle Hitlers udskejelser, og for at knække dem helt fik de et spark hver i rumpen, og det var lige, hvad de fortjente. SS-erne var alle nogle værre labaner og hadet af alle, også af tyskerne selv.

5 Bjærgbygård

Gudrun og jeg besluttede os til at blive gift den 2. juni 1946. For det første var det Gudruns 21 års fødselsdag, og desuden var det en mærkedag i hele min familie, for både far og mor og Jens Christian var blevet gift den 2. juni. Så det var morsomt, at vi også kunne følge denne skik og så tilmed på Gudruns fødselsdag. Det var tidligt om foråret, at vi besluttede os for det, og så fik vi travlt med at finde et hjem, for Gudrun forlangte, at vi straks skulle have vort eget, for hvis vi først var begyndt hjemme omkring, så var det ikke sikkert, at vi flyttede senere. Det var en klog beslutning, for unge og gamle skal helst ikke bo sammen, og slet ikke arbejde i samme firma.

Vi var så heldige i april måned 1946 at finde „Bjærgbygård“ ved Mørkøv og ikke mere end 40 km fra Slagelse, for trods alt ville vi jo gerne kunne komme hurtigt hjem engang imellem. Det gamle gods var fra Marsk Stigs tid og grunden til hovedbygningen fra 12. århundrede.

Bjærgbygård, som var Gudrun og Hans Buchart Petersens hjem gennem 45 år.

Det var et godt køb. Prisen for hele herligheden på 400 tønder land med skov, kostede 600.000 kroner, og hver familie forærede os til udbetalingen, og det var 300.000 kroner, og så kunne jeg beholde mine surt opsparede penge til andre udgifter, og det beløb sig til 55.000 kroner. Det var en fin start for to unge mennesker, og vi er den dag i dag vore forældre meget taknemmelige. Gården skulle overtages 1. maj 1946, så jeg måtte hjemmefra den dag og overtage det.

Prins Erik havde ejet dette gods fra 1930 til 1940, men så døde prinsessen, og så kom der ikke flere penge fra Canada, hvor hendes far var tømmerkonge og boede i Ottawa. Derfor solgte prinsen godset til en Løvenskiold, som så ejede det til 1946, hvor vi så købte det. Men det var en løjerlig familie, for Løvenskiold boede ikke sammen med sin kone, så hendes søsters mand bestyrede det for hende. Men de var ikke meget for at sælge, men da Løvenskiold ejede godset personligt, så måtte de ud. De skulle ikke flytte før 1. juni, så maj måned boede jeg på et karleværelse, for jeg måtte ikke komme ind på hovedbygningen. Det var jeg såmænd glad for, for jeg havde nogle dejlige folk og havde det særdeles hyggeligt med dem, og vi spiste alle hos forkarlen, Henning Hansen, som havde en dejlig sød kone, Rigmor, som gerne ville tjene noget ekstra, så hun lavede mad til os, og alle 12 spiste i deres lille stue, men sikken en hygge, og hvor er det dog skønt, at være lige iblandt sine medarbejdere. Grunden til, at vi skulle spise hos forkarlen var, at ovre i inspektørboligen boede baronessens søster, og der blev vi så forment adgang, men det passede os godt, for det var ikke folk, som var vellidt på egnen.

Tiden på „Bjergbygård“ er den lykkeligste i mit liv. Naturligvis var jeg lykkelig for mit hjem på „Garvergården“, men det, selv at eje noget virkeligt stort og smukt, det er bare den allerstørste lykke her på jorden, og så tilmed at skulle bo under så henrivende forhold med sin elskede.

Gudrun var ikke færdig med sin uddannelse i Roskilde, så hun måtte arbejde der lige til 1. juni, hvor vi skulle giftes den 2. juni, så vi havde ikke megen tid sammen før brylluppet. Jeg havde travlt med at så sukkerroer, for det var ikke gjort, før vi købte, og alt var med heste, for der var ikke kommet traktorer til landet endnu efter krigen. Vi havde 14 dejlige heste, og deriblandt nogle fine belgiere.

Hvor var jeg dog glad, hvergang Gudrun havde fri, for så tog hun toget til Mørkøv station fra Roskilde, og så havde hun altid noget godt med, og så sad vi i parken og nød det.

Det var store forhold at gå ind til for to unge mennesker, men jeg havde prøvet det før på „Valdbygården“ og så ellers fra mit hjem, så opgaven var jeg ikke bange for. Før brylluppet den 2. juni kunne jeg godt mærke på folkene, at de havde noget for, og det blev da også til en helt uforglemmelig oplevelser for Gudrun og mig, da vi kom hjem om aftenen efter bryllupsfesten i Gudruns hjem på Klostergade. Klokken var vel blevet omkring 11 om aftenen, og idet vi så kommer fra Slagelse og drejer ind på „Bjærgbygård“, så ser vi, at der er illumineret med kulørte lamper helt nede fra indkørslen og op omkring hovedbygningen. Desuden var hovedbygningen og tårnet oplyst med store projektører, så det så virkelig imponerende ud. Tænk, det havde alle vore folk gjort for at glæde os og byde os velkommen. Nå, jeg skulle så gøre det traditionelle, at bære min kone over dørtærsklen, og det var naturligvis en stor glæde for mig til dette nye hjem. Jeg tør godt sige, at næsten alle beboerne i byen Bjergby, var samlet foran hovedbygningen for også at byde os velkommen, og der var så mange hundrede, at jeg måtte ud på hovedtrappen og sige tak til dem alle, for den storslåede velkomst. men desværre beklage, at vi ikke kunne have dem ind, fordi vi havde hverken

stole eller glas nok til så mange, men jeg lovede dem alle, at de skulle nok blive inviteret senere. Det har vi holdt, og jeg må sige, at bedre by for et par unge mennesker at komme til, findes ikke, og sikke rare venner, vi har fået der. Det har været en meget lykkelig tid. Og desuden har det været en usædvanlig dejlig opvækst for vore fire børn, og som vi takker omgivelserne for.

Brylluppet

Selve brylluppet hjemme i Slagelse var naturligvis også en dejlig oplevelse. Både Gudrun og jeg er døbt og konfirmeret i Sct. Mikkels kirke. Derfor var det også en glæde, at kunne blive gift fra denne kirke, og det blev da også en smuk ceremoni. Sådan et øjeblik, hvor jeg sidder oppe i koret ved siden af min far og venter på, at Gudrun skulle komme op ad kirkegulvet ved siden af sin far, det er det største øjeblik i ens liv. Tænk, den kære pige, som nu føres langsomt op, så alle kunne se hende, og hendes pragtfulde hvide brudekjole, hende skulle jeg elske og dele ondt og godt med resten af mit liv. Det var et dejligt øjeblik.

Det var en god præst, og efter at han havde viet os, så kørte alle gæsterne ud til Klostergade 3, hvor min svigerforældre har en smuk villa. Imedens skulle Gudrun og jeg til fotografen, for det er sædvane at blive fotograferet i fuldt skrud samme dag, ellers får man vel ikke gjort det!

Vi fik en dejlig middag, og der blev sunget nogle gode sange, og de fleste havde et indhold om Gudrun, som fortalte, hvor sød og energisk hun altid havde været. Jeg husker især denne sang: „Kan du malke koen ? Ja, det kan jeg o.s.v.“ Det var jo typisk, at også alle de andre kunne se, hvor flittig hun altid havde været. Vi havde nogle gode ungdomsvenner med og især en god ven til mit hjem, entreprenør Carl Johnsen, København. Han var en verdensmand og havde altid de største og fineste amerikanske vogne og var altid festlig i hele sin optræden. Fra disse to - Calle og Lolle - fik vi en lille skotte hundehvalp, for det havde Gudrun ønsket sig og den hed „Monty“. Den sad hele vejen hjem til „Bjærgbygård“ på Gudruns skød og for hver kilometer, vi kørte, gable den inderligt, for den var godt træt af al den hurlumhej.

Hvor er det dog en skam, at en sådan velkomst, som vi fik, da vi nåede „Bjærgbygård“, ikke er blevet filmet, så vore børn dog kunne se alt det smukke, som vore medarbejdere havde gjort for os, men også se alle de rare naboer, som havde ventet trofast hele aftenen, for at byde os velkommen. Det gemmer man i sit hjerte og prøver på at kvittere for alt dette gennem årene.

Den første tid på Bjærgbygård

For Gudrun blev det en kolossal omvæltning. Nu var der pludselig en husjomfru og to piger at arbejde sammen med og hele folkestuen fuld af medarbejdere, som boede på gården, og derfor skulle have hele kosten. Vi var tolv, der skulle have mad hver dag. Vaskes storvask skulle der også, og den var ikke lille, når karleværelserne skulle medregnes. Alt det klarede hun til UG, og vi havde det lykkeligt sammen, men bare alt for travlt. Bryllupsrejsen var ikke så lang, for den bestod kun af en lille tur i parken sammen, men billig blev den da på den måde.

Prins Erik havde engang først i 1931 ladet tilbygge to fløje til hovedbygningen, for Prinsen af Wales skulle komme på besøg i 1932 og så skulle han have en helt ny fløj til sig selv og sit følge. Det kunne jeg med det samme se, at alle disse bygninger til „Bjærgbygård“ var for meget, og hvad kostede det dog ikke i forsikringer og skat. Desuden var de heller ikke blevet holdt ved lige i de 5-6 år, baronen havde haft gården, så de var noget forfaldne indeni. Jeg udbød dem derfor til nedrivning, og ialt kunne vi undvære fem bygninger. Der var et stort entreprenørfirma i København som købte alt dette til nedrivning, og vi fik 62.000 kroner kontant for alle fem bygninger. Vi må nemlig huske, at lige efter krigen var der mangel på alle slags materialer, så de tjente også godt på det.

Høsten

Høsten i 1946 var meget tør, men vi havde en stor høst og vi fik derfor en god start. Vi høstede så meget, at vi ikke kunne have det inde i laden, som ellers var en meget stor lade. Vi måtte så sætte stakke udenfor, og det var ikke lige det, vi var så dygtige til, men det gik da. Som sagt havde vi ikke traktorer, så vi kørte hjem med hestevogne, og det var sådan set en herlig tid, for husmændene omkring „Bjærgbygård“ kom og hjalp os, men rigtignok også konerne fra byen, så vi manglede aldrig hjælp. Jeg vil især nævne en ung mand, som var i bagerlære henne hos bager Christiansen, han var usædvanlig flittig. Han skulle ellers op klokken tre om morgenen for at være færdig med morgenbrødet klokken seks. Men han stillede troligt hver eftermiddag og var med til at høste. Joh, det var en rigtig guttermand, og ham glemmer vi aldrig. Hans navn var Martin. Men Gudrun var også flink ved os. Hun kom hver eftermiddag ud til os i marken med kaffe, kold saftvand eller æblemost, og så var der altid nybagte æbleskiver. Det var dejligt, og især se hende komme med barnevogn med Hans-Henrik, eller da vi fik bil, så somme tider flottede hun sig med at komme i den. Men ellers havde hun en af de unge piger med, og disse unge piger, vi havde i huset, kom ogsåovre fra hjemmene i byen, for der var rigtignok godt på „Bjærgbygård“, sagde man, og især med den søde frue, for ham „Godsen“, han kunne godt være noget tosset engang imellem, men hvad, det opvejedes så med den dejlige kone!

Høstgilde

Når vi så havde høstet, så førte vi traditionen videre og inviterede alle med til høstgildet. Vi var tit over 100 mennesker, og så blev der rigtig danset. Jeg havde lejet et orkester på tre mand i Mørkøv. Vi blev efterhånden, som vi udvidede, så mange at vi også måtte have et telt, og det gjorde det hele meget mere spændende. Vi fik tarteletter, steg og dessert og øl til alt dette. Midt på aftenen fik vi så, ligesom på „Garvergården“, punch og æbleskiver og så dansede vi videre til klokken 12, og så var der natmad, og hvor der dog blev spist. Jeg tror, at Gudrun og pigerne smurte over 800 snitter! Vore to hold forældre og moster var også med, og jeg tænker tit, at det måtte være morsomt for dem at opleve, at deres børn har fået det så godt, at de kunne samle så mange medarbejdere til sådan en fest, en fest, som de selv i deres velmagts dage havde haft. Jeg tror, det var en lykke for dem, og jeg ved, at jeg selv vil føle det sådan, den dag jeg

skal med til mine børns høstgilder. Naturligvis var der også nogle sange til sådan et høstgilde, og vi havde især tre dejlige koner, som hjalp os, og det var Margrethe, Ellen og Ragnhild, og de kunne rigtig sætte en sang sammen, så alle blev nævnt. Det var ikke altid lige rart, det man blev nævnt for i sådan en høstsang, men hvor var man dog spændt på, hvad de nu havde fundet på. Ham „Gosden“ var jo altid bussemanden, men en skulle være „slavepisker“, som jeg sommetider blev kaldt, men det var jo heldigvis i kærlighedens tegn.

Min hustru

Jeg nævnte før, at det at se sin søde kone komme ud i marken med noget til os i høsten, det er guld værd, og det skal her siges til Gudruns ros, at hun har altid været glad og smilende og rigtig forstået at tale med alle. Det er en stor medfødt kunst, og hendes far havde nøjagtig det samme over sig. Det har senere i livet, hvor jeg begyndte på den politiske arena, givet mig mange stemmer, netop det at have en kone som Gudrun. Hun var enebarn og af velhavende forældre, så hun havde haft rig lejlighed til at blive forkælet, men hendes moder havde forstået at opdrage hende så godt, og det gik så heldigvis videre til vore egne børn, som Gudrun ligeledes har opdraget i den ånd. Hun har altid sagt, at hun prøvede på aldrig at gøre forskel på de fire børn og selvom der var et langt spring imellem dem, så lykkedes det fuldkomment og jeg er så glad for, at det lykkedes så godt for hende.

Hele min familie samlet på Bjærgbygård.

Fra venstre efter mig, Merete, som er lærer på Nørrevangsskolen, Claus, der er vinavler i Australien (Henley Park Wines), Hans Henrik, som ejer Styelsgården og desuden er hvedefarmer i Australien, Eva Elisabeth, der er uddannet sygeplejerske og Gudrun.

Børnene

Hans-Henrik blev den første, og han er nu farmer i Australien. Eva Elisabeth, der kom to år efter, er sygeplejerske og bor i Mørkøv. Merete kom seks år efter og er lærer i Slagelse. Og så kom Claus seks år efter, og han skulle gerne være landmand og overtage „Bjærgbygård“, men han ville hellere have en vindmølle i Australien, ved navn „Henley Park Wines“. Det er en lykke for en far at have både piger og drenge, og en ekstra glæde, at selvom der er så mange år mellem Hans-Henrik og Claus, så er de som snydt ud af næsen på hinanden, så ens er de, at det er som at leve sit liv om igen, nu at have Claus hjemme. Men jeg skal komme tilbage også til disse børn senere i bogen.

Husmandssteder

„Bjærgbygård“ var blevet udstykket, fordi 1919-loven bestemte, at alle store godser over så og så meget jord, skulle sælge jord til staten til husmandssteder, og „Bjærgbygård“ skulle da også af med noget. Det blev til 220 tønder land, og der blev så bygget tyve husmandssteder derude på marken. Alle disse husmænd havde ti tønder land hver, og på dette holdt de seks malkekøer, to heste, grise og høns. Det var gode hjem, og vi har haft mange af deres børn hos os. De var alle pragtfulde og hjælpsomme mennesker.

Det er en af demokratiets grundpiller i Danmark, at vi fik indført andelsbevægelsen. Det vil sige, andelsslakteriet og -mejeriet, og ikke at forglemme, brugsforeningerne. Det at kunne sige, „vor eget mejeri“, det giver sådan et rygstød. -Men også selve dette lille husmandshjem, hvor alle lige fra far og mor til alle børnene var med i arbejdet, det gav et sammenhold. Og når man om aftenen samledes om spisebordet og diskuterede dagens arbejde, og hvor man nu ellers skulle få de næste penge fra til terminen, så var alle lykkelige, når hver dreng og pige vidste, at netop han eller hun havde passet ekstra godt på deres griseso, som havde faret, og at den derfor beholdt alle tolv grise. Så var lykken gjort og indtægten sikret.

Det at far og mor snakker med deres børn om alt og sætter dem tidligt ind i pengesager, det er det rigtige, og når jeg nu senere har fulgt alle disse børn, så er de alle virkelig blevet rygraden i Danmark.

Men man begik bare en stor fejl. For omkring tredive år siden, at lade disse dejlige hjem afløse jordrenten. Det vil sige, at staten ikke længere havde ejendomsretten til jorden, og man derfor nu kunne sælge denne ejendom frit på det åbne marked. Det bevirkede for det første, at prisen på jorden blev jobbet så højt i vejret, at ingen ung landmand kunne betale den. Dernæst bevirkede det, at en skolelærer eller anden bymand så kunne købe den med det resultat, at det blev lavet om til lyststed, og så var der ikke mere produktion af mælk, grise eller andet, og der kunne allerhøjst gå nogle geder, får eller et æsel. Det allerværste var, at kommunen ingen skatteindtægt fik af denne ejendom, for naturligvis skulle den nye ejer nok sørge for, at få et stort underskud der, for det var ikke svært, når der ingen produktion var, og han havde givet en høj pris for stedet. Det bevirkede så yderligere, at han kunne trække dette underskud fra hans lærerløn, og det vil så igen sige, at kommunen ingen indtægt fik fra husmandsstedet og heller ikke skat af hele lærerlønnen, så det var en ringe forretning.

Jordrenten

Jeg må hellere fortælle om jordrenten, for der er sikkert mange, som ikke ved, hvad det i grunden stod for. Som nævnt vil det sige, at staten ejer jorden og forpagter den ud til en ung landmandsfamilie til meget små renter af jordens værdi pr. år. Bygningerne og alle dyrene er landmandens, men de kunne også låne til alt dette i starten til meget små renter. Det vil så sige, at når denne husmand ønskede at sælge sin ejendom, så kunne han naturligvis det, men staten skulle godkende den nye ejer, og det skulle være en landmand, så produktionen kunne bibeholdes. De forbedringer husmanden havde lavet på sine bygninger og sin besætning fik han naturligvis altid godt betalt af den nye ejer, men jorden var stadig statens, og skulle derfor ikke købes, så det holdt jo priserne nede, og mange flere kunne komme til at eje et landbrug til små penge. Jeg var meget imod, at man ikke beholdt dette system. Vi kan bare tage alle andre ejendomme i Danmark, store som små, næsten ingen ejer deres jord, for Kreditforeningerne har prioriteter i ejendommene til store renter, så om enten staten eller kreditforeningerne er ejere af jorden, så tror jeg nok, at de fleste foretrækker staten til den lille rente.

Julen

Men ligesom på „Garvergården“, havde vi mange folk på kost på „Bjærgbygård“, og nogle af dem havde ingen andre steder at være i julen, så de dansede også rundt om træet sammen med os, så vi kunne godt være mange sådan en aften. Mine svigerforældre var altid hos os, og det var til stor glæde for vore børn igennem årene, når mormor og morfar kom kørende med alle julegaverne. De havde kun denne ene datter, så naturligvis skulle de være hos os. Mine forældre havde selv folk, og moster og Jens Christians to drenge var der i julen. Men de kom så op til os juledag til frokost. Jeg tænker tit på, at hvor må det have været et stort arbejde for Gudrun at lave alt dette til, for vi var tit over tyve personer om bordet, for alle de folk, som skulle arbejde i staldene, blev også inviteret ind. For naturligvis skulle alle vore køer, heste og grise passes, selvom det var jul. Vi fik så det helt store kolde bord med alt, som hjertet kunne begære. Gudrun beviste her tydeligt, hvor dygtig hun er, og til alt denne dejlige mad, fik vi så snaps og stærkt julebryg, så der var altid stemning. Det må have været morsomt for Gudruns far og mor at se, at deres eneste barn var så dygtig.

Vinteren 1947

Vinteren 1947 var meget kold og streng, og den blev, hvad man kalder en rigtig isvinter, hvor vi kunne gå på isen over Storebælt mellem Sjælland og Fyn. Det var kun sket en gang før under krigen i 1941-42, og hvor tyskerne kørte fast i Rusland. Vi var vel nok de første, der fik oliefyld på landet efter krigen, men det virkede ikke 100%, så vi havde meget smadder med det. Olie kunne vi heller ikke få nok af, så vi måtte spare, og det er ikke morsomt i et stort hus. Men heldigvis havde vi en lille kakkelovn i herreværelset, og den har jeg den dag i dag, for sådan en brændeovn er ikke til at undvære, og desuden kan jeg brænde alt papir i den.

Vi havde et par englændere boende, som gerne ville se Danmark efter krigen. Han havde været kaptajn på en torpedobåd, og det var ikke småting, han kunne berette. Det havde været strenge tider for den engelske flåde i begyndelsen af krigen, da tyskerne havde alle de undervandsbåde og sænkede et utal af skibe hver dag, så det var et farligt job. Men det var spændende at høre om, og denne kaptajn var en dejlig mand, og min svigerfar spillede så godt billard med ham, selvom de ikke forstod alt, hvad de sagde til hinanden.

Den første Jeep

Vi fik en af de første Jeeps, der kom til Danmark, og det var vel nok et fremskridt, det at få en helt ny bil, selvom den havde kaleche og var meget kold om vinteren. Men Hans-Henrik var født og det var så heldigt, at barnevognen kunne stå på tværs bagi, så vi havde det hele med, når vi besøgte dem i Slagelse. Barnevogn, hund og alt andet.

Men denne Jeep var firehjulstrukken, og den måtte naturligvis også være med i marken, for jeg kunne jo ikke dy mig, ligesom far på „Garvergaarden“. Især til sprøjning af kommarkerne var den god, og det var også noget helt nyt, der var kommet til landet.

Rejsen til Kenya

I 1948 tog Gudrun og jeg til Kenya, for at se til vore penge, men det var noget helt nyt at flyve så langt, og ruten var da også lige åbnet. Vi var så heldige, at Hans Henrik på to år kunne være hjemme hos mormor og morfar, og jeg tror, at det var en stor glæde for dem, og det har da også vist sig senere i livet, at de tre blev så stærkt knyttet til hinanden.

Turen til Kenya gik ellers meget godt, og det var en større oplevelse end i dag, hvor man bare flyver langt med få mellemlandinger. Det var en SAS tomotorers maskine, og vi var nede masser af gange for at fylde benzin på. Vi var ikke mange i maskinen, men jeg husker to af dem, og det var forpagter Krarup fra Eskildstrup gods. Vi blev naturligvis snart en hel lille familie sammen med besætningen, for vi skulle ned om natten og så ind på et hotel alle sammen.

Vi var først nede og få benzin på i Zyrich i Schweiz, og dermost landede vi i Rom for at overnatte. Det er en meget smuk by, og det der gjorde et stort indtryk på mig var, at alle deres springvand er oplyst i vandet om aftenen med kulørte lamper, så det så flot ud. Vi boede på et meget fint hotel „Quirinal“ og fik en fin forplejning. Der er nu ikke noget så dejligt, som at komme af engang imellem, for at strække benene, som man siger. Men i dag, hvor jeg tit rejser til Australien og skal sidde 26 timer i maskinen, så kan det godt blive anstrengende. Fra Rom fløj vi så til Athen, hvor vi igen skulle have benzin på, og der havde vi en grim oplevelse, da vi skulle ned på flyvepladsen. For det blev et frygteligt tordenvejr, og den lille maskine kunne ikke gå så højt, så vi kom lige ind i det værste uvejr. Men til alt held øjner kaptajnen Korintkanalen og den fløj vi så ind i imellem bjergene og landede godt. Selve flyvepladsen var stadig af jernmætter, som de allierede havde rullet ud for at kunne lande under krigen. Efter

Athen skulle vi til Kairo, og det var en stor oplevelse at se alt fra luften, da vi ikke fløj ret højt. Da vi kom ind over ørkenen, kunne vi tydeligt se de mange sønderskudte panservogne og alle kanonerne fra krigen mellem Rommel og Montgomery, for dem havde man ikke fjernet af den simple grund, at hvor skulle man køre dem hen, og hvad skulle de så bruges til. Så dem lod man bare stå. Da vi landede i Kairo lufthavn, var det første vi lagde mærke til, at hele lufthavnsområdet var indhegnet med gamle krigsflyvemaskiner, som stod i lige rækker rundt om. Det så voldsomt imponerende ud, men når man tænkte på, hvad der ellers lå bag ved alt dette, så var det et sørgeligt syn. For første gang i mit liv så jeg et syn, som jeg i første omgang troede var løgn. Der lå over hundrede mand på knæ ved siden af hinanden og fejede flyvepladsen med en lille støvekost, og naturligvis kunne det blive til noget, når der var så mange om det, men alligevel! Om natten sov alle de arbejdere på selve flyvepladsen, for næste morgen så vi dem igen, men da lå de bare inde og sov i en tom olietønde, hvor den ene ende naturligvis var åben, og så lå de der med hovedet inderst og benene udenfor. Det var om at ligge lunt om natten, for ørkennætterne var ret kølige. Vi boede i Kairo på et kolossalt flot hotel, Heliopolis Palace Hotel, der var 1001 værelser, for det skulle betegne 1001 nats eventyr. Det var bygget ud i stjerneform og i midten var der en meget stor hal, som gik op i en smuk hvælvning. Forpagter Krarup og jeg diskuterede, hvor stort nu det gulvtæppe, som lå i denne hal, mon kunne være, men ingen af os gættede rigtigt. Det var nemlig 35 x 50 meter, og sådan et har jeg aldrig siden set mage til i denne verden. Når en af tjenerne gik nede i gangen på vej ud til alle værelserne, lignede han kun en lille dukke, så storslået og højt til loftet var der. Gudruns og mit værelse var også meget flot, men der var højere til loftet, end værelset var bredt, så det siger noget om dimensionerne. Vi havde det hyggeligt sammen med besætningen på flyveren, og især kaptajnen var enestående til at vise os rundt, for han havde gjort turen nogle gange. Fra Kairo gik turen så ned til Kartoum, og det var også en stor oplevelse. Vi fløj langs med Nilen, og det var skønt at se den flyde dovent forbi - omkranset af vidunderlige skønne dadelpalmer. Egypten er et rigt land på god landbrugsjord langs med Nilen, men sand var der selvfølgelig mest af. Jeg kan godt forstå, at den vestlige kulturs vugge stod omkring Egypten og Nildeltaet, for hvor er her dog dejligt og sikke pyramider og moskeer, der var bygget her. I Kartoum overmattede vi så på et Nilhotel. Man fornemmer denne skønne ørkennat med lunt vejr og de dejlige palmer. Månen spejler sig i Nilen, som flyder sølvglinsende forbi. Det er så smukt, at det ligefrem gør ondt i hjertet af glæde. Gudrun og jeg var meget lykkelige sammen, og det var som en forsinket bryllupsrejse, men sikken en vidunderlig oplevelse. Inden vi fløj næste dag, tog kaptajnen os over på den anden side Nilen, for Kartoum ligger på den østlige side og Omdurman på den vestlige side af Nilen. Det var her general Gordon kæmpede mod Kaliffen af Omdurman, hvor englænderne mistede mange soldater. Der var ikke mange seværdigheder, men det var sjovt at se, at små lemme i dørene ind til husene blev hele tiden åbnet, for at de indenfor kunne følge os. At se disse øjne indhyllet helt i sort klæde, var ikke altid lige morsomt og disse arabiske købmænd, som boede her, havde næsten altid 5-6 koner, hvor halvdelen var af negerafstamning, så børnene var blandet fra lysebrune til helt sorte. Fra Kartoum

fløj vi så videre langs Nilen ned til Malakal. Det var en lille by ved en krumning af Nilen. Der var ingen skrænter ned til floden, så om aftenen, da vi havde spist på hotellet, gik vi lige ned til vandet, og hvor var det dog dejligt at stikke sine tæer ud i det kølige friske vand. Det var meget varmt her, fordi vi var helt nede ved vandet, og fordi vi ikke var så langt fra ækvator. Det var en smuk tropenat og månen spejlede sig stadig i den sølvglinsende Nil, så smukkere kunne det simpelthen ikke være. Vi havde fluenet rundt om sengene, og det var første gang, Gudrun skulle sove under sådan et. Det er slet ikke behageligt, for man ligger som i tåge, effektivt er det, for ingen moskito kommer ind under og stikker. Der var mange myg, og man skulle passe meget på ikke at få malaria. Der var ingen aircondition, som vi kender nu, så der gik bare nogle store elektriske vifter rundt oppe under loftet, og det kølede noget, men man skulle passe på om natten, for det træk disse vifter gav, kunne tit resultere i stivhed og gigt i skuldrene. Fra Malakal gik det så lige til Nairobi. Men det var ikke en behagelig tur, for vi fløj lige over bjergene i Uganda, og op ad dagen, da det blev rigtigt varmt, så fløj maskinen hele tiden uroligt og dumpede ustandselig ned i alle de lufthuller, som varmetrykket fra jorden sender op. Det var meget ubehageligt og mange af os havde da også opkastningsbesvær.

Alt får en ende, og vi nåede Nairobi i god behold. Byen var helt igennem den samme, som før krigen, da jeg var der, for man var endnu ikke begyndt at bygge skyskrabere og slet ingen hoteller, som nu. Der var meget slum uden om byen med mange blikhuse, og det så ret elendigt ud.

Vi kom til at bo på et godt hotel i Nordfolk, og det var ejet af en franskmænd, så det var god mad vi fik, bortset fra, som jeg har nævnt, at alt mad smager ens. I troperne har vi den gode skik, at drikke øl af helliter flasker, så man får noget på en gang, og det har de stadig i Australien. Det kan jeg godt lide!

Vi fik set de forskellige dyreparker og jeg fik gjort de forretninger, som jeg var kommet for, og det blev begyndelsen til det store, gode frøfirma, som Heilbuth var med at stifte i Kitale, og som jeg blev stærkt involveret i. Kenya Seed Company er stadig det eneste frøfirma, som findes i hele Afrika, så det var ikke nogen dårlig idé at danne det, og det havde da også senere præsident Jomo Kenyattas store interesse. Da vi havde været der nogen tid, tog vi ned til Mombassa, for at Gudrun kunne få nogle dejlige dage ved det Indiske Ocean. Vi kørte derned med toget, og jeg har nævnt den store oplevelse sådan en togrejse er, og naturligvis var det en kolossal oplevelse for Gudrun at blive opvartet i spisevognen af disse sorte høje negre i hvide kjortler. Vi boede på et dejligt luksushotel ude ved havet, og det hed Nyal Beach Hotel. Det var et dejligt sted med store kokospalmer helt ned til vandet. Selve opholdet på hotellet var en stor oplevelse, for ingen af os havde før haft råd til at bo sådan et sted, så vi nød det. Om aftenen, når vi gik en tur nede ved stranden, var det morsomt at se alle de krabber, som hele tiden løb foran os og så i sidste øjeblik smuttede ned i deres hul. De havde kun en stor klo foran og så en lille underudviklet ved siden, så det så morsomt ud, når de løb sidelæns. Om dagen var sandet så varmt, at vi ikke kunne gå barbenet, men måtte have sko på. Vi lejede en neger med en lille kano til at ro os ud til korelrevet, og det var en oplevelse at se alle de forskellige sneglehuse, store som små. Man

skulle bare passe meget på, ikke at træde på noget giftigt, for disse pigge var næsten ikke til at få ud af foden igen. Gudrun blev helt forbrændt af solen på turen ud til revet, for den brænder meget stærkere ved saltvandet end inde på land, og det havde vi ikke taget os i agt for. Man kunne gå i vandet i lunkent vand hele dagen, det er jo lige sagen for os nordboere, og så alle de skønne palmer, som stod lige ned til vandet. Negrene kravlede op for at hente nogle kokosnødder til os. De skar så et lille lag af denne grønne nød, og så kunne vi drikke den kølige dejlige kokosmælk lige fra nødden. Det var fantastisk, hvor hurtigt de kunne klatre op i sådan en høj palme, men de var også slanke og veltrænede til det. Jeg har aldrig set nogen falde ned. De gode dage skulle også have en ende, og vi savnede naturligvis Hans Henrik meget, og så også „Bjergbygård“, og ikke at forglemme „Mussermand“, som Gudrun kaldte Monty. Det blev en dejlig skottehund, men han havde desværre den skavank, som så mange mandfolk har, han gik tit i byen, og var så væk i flere dage. Det kunne Gudrun ikke lide, så han fik mange skældud, når det endelig passede „Greven“ at komme hjem.

Eva Elisabeth

Den 5. juni 1949 på 100-års dagen for Danmarks Riges Grundlov, blev Søske født. Det var også en vidunderlig skøn dag, men Gudrun fødte ikke hjemme denne gang, det havde hun fået nok af ved Hans Henriks fødsel, som var meget streng, så denne gang var det på Sct. Lukas Stiftelsen i Hellerup ved København. De sidste to er også født der, så vi blev godt kendt med forholdene.

Hans Buchart Petersen og datteren Eva Elisabeth i havesalen på Bjergbygård.

Jeg blev så glad på Gudruns vegne, at det blev en pige, for det havde hun ønsket sig denne gang, men naturligvis var det godt at begynde med en „Kronprins“, så alt var i skønneste orden. For Gudrun har altid sagt, at piger er nemmere at pynte, og det er rigtigt, for når de kommer i små strutskørter, så er de ikke til at stå for, og min far var da også altid så glad for Søske, som vi kaldte hende, for når hun havde et lille forklæde på med blonder, så lignede hun bare hans mor, syntes han. Søske blev døbt i Stigs Bjergby kirke, som før har tilhørt „Bjærgbygård“, og der er alle vore fire børn døbt. Hun fik det fine navn Eva Elisabeth, for vi har alle holdt så meget af navnet Elisabeth, som både min mor og Gudrun selv hedder. Søske blev altid en nummer et pige, men hun kom naturligvis altid til at stå i skyggen af Hans Henrik, for han var de to år ældre og forstod at bruge sin magt, og Søske var sådan en lille kærlig sjæl, så hun var hans oppasser i hele deres opvækst. Søske havde små fletninger, og det ser nu så godt ud til små piger, og så er de også altid så velfriserede. Men at moderen har noget ekstra arbejde med det, melder historien ikke noget om.

En af vore husmænd havde fået en søn på Hans Henriks alder, og han kom snart op for at lege med de to, og det venskab varede hele skoletiden. Han hed Flemming. Da Eva Elisabeth var omkring fire år, var hun så uheldig at falde ned i det udendørs svømmebasin, som prinsessen også lod bygge i parken, da Prinsen af Wales skulle komme. Det havde ikke været brugt i mange år, og var derfor utæt, og det er da også blevet jævnet med jorden siden. Men i mange år var det der, og vi kunne lade børnene løbe på skøjter i det, når det blev overrislet med 20 cm vand, og så kunne de i alle tilfælde ikke drukne. Nå, hun gik oppe på kanten af dette bassin og var så uheldig at falde på hovedet ned i det. Det var et fald på ca. 2 m, og hun slog sig slemt. Men heldigvis havde mor givet hende en tyk pelshue på, for det var en forårsdag og ret koldt. Denne hue tog heldigvis meget af for slaget, og tilsyneladende var hun sluppet heldigt. Senere viste det sig, at det ene øje ikke fulgte det andet, det var resultatet fra faldet. Vi var hos mange øjenlæger med hende, og til slut lod vi hende operere hos en dygtig øjenkirurg i København. Det var en slem tid for en lille pige at skulle hjemme fra far og mor og så tilmed opereres. Hun lå i flere dage med bind for øjnene og kunne kun høre sin mors stemme. Men hun var tapper, og hun lå sammen med en lille dreng, som også var blevet opereret. Mor fortalte så rørende om denne lille dreng, som ikke så tit så noget til sin mor, for vi så hende virkelig aldrig. En dag, da mor var inde for at se til Elisabeth, havde hun taget strikketøjet med, for hun ønsker aldrig at være ledig, og har derfor altid sit strikketøj parat. Udenfor var der en vinduespudser, som skulle pudse alle vinduerne, og det syntes den lille dreng var topmålet af lykke. Og han udbrød glædestrålende: „Far pudser vinduer og mor strikker, så er vi her allesammen!“ Så sukkede han lykkeligt og lagde sig tilbage på puden og betragtede dem glædestrålende. Ja, der kan man netop se, at det børn ønsker sig mest af alt i denne verden, er netop, at de har far og mor om sig, og især når de er syge og trænger mest til det. Det var en sød lille hændelse for mor, men glæden var størst, da Søskes øjne kom sig helt.

Nye besiddelser

I 1954 skete der store omvæltninger på „Bjærgbygård“. Der blev købt en farm i Canada i Nova Scotia. I Sverige blev der købt en skov og et landbrug ved Markaryd. Og sidst, men ikke mindst, „Bodal“ ude i Åmosen.

Det var tre store ting på en gang, og jeg kan da også godt sige, at hvis jeg blev tilbudt det samme en gang til i dag, så gik jeg ikke med på den, for det var lige rigeligt nok på samme år, men jeg havde længe talt om disse ting, og pludselig melder de forskellige ejere af disse farme sig, og så sagde jeg naturligvis ja, for nu var chancen der.

Farmen i Canada

Farmen i Canada var en dejlig farm og hele Nova Scotia ligner meget Sverige med grantræer og birk, men naturligvis også ahorntræer, deraf bladet i deres nationalflag - Maple Leaf. Farmen er senere solgt til den canadiske stat, som ønskede at købe den til planteskole, for de havde naboejendommen, men den var ikke stor nok, da planteskolen skulle udvides, så derfor ønskede de at overtage vores farm „The Elms“. Jeg solgte naturligvis til dem, for ellers havde de bare eksproprieret den, fordi jeg var udlænding, men det gjorde de ikke, for jeg var fine venner med deres landbrugsminister, og vi blev enige om, at jeg skulle sælge til markedspris, og det var godt. Dette, at regeringen i Canada pludselig havde fået interesse i at oprette planteskoler, var netop på initiativ af denne dygtige landbrugsminister, fordi der blev kun fældet grantræer i Canada, men aldrig plantet igen, så det ville gå helt galt en dag. Derfor tilbød staten nu alle skovejere gratis grantræer til plantning, og det var så dette, denne farm skulle bruges til. Kun var der den klausul med disse grantræer, at en skovinspektør fulgte med ud, for at påse at de nu også blev plantet og ikke eventuelt solgt igen.

De svenske besiddelser.

Jeg havde flere gange været på elgjagt i Sverige sammen med min far og familien Andreasen, Sorø Karosserifabrik, og der havde jeg mødt en advokat ved navn Berggren, og til ham havde jeg sagt, at hvis han en dag kunne finde en gård til mig, så skulle han bare ringe.

En dag ringer han og siger, at nu har det rigtige sted til mig, for det er ikkelængere væk fra Helsingborg end 80 kilometer ad hovedvej 1 til Stockholm. Grunden til, at denne gode gård skulle sælges var, at konen, som havde arvet den af sine forældre, nu ikke længere ville være sammen med sin mand, så nu skulle han ud, og gården sælges. Jeg kørte derop for at se den og syntes med det samme om den, for den var velholdt og udlængerne nybygget og skoven slet ikke forhugget, tværtimod, for det havde ikke været meningen, at den skulle sælges. Men nu gik de hinanden på nerverne. Der var både landbrug og meget skov til samt en meget stor sø.

For hele denne herlighed gav jeg 115.000 svenske kroner, og den er vel 2 millioner kroner værd i dag. Der skulle gives 5.000 svenske kroner ved underskrivelsen af slutsedlen, og resten skulle så falde, når kongen havde givet sin tilladelse. Det er sådan, at den svenske konge har håndsret over al svensk jord, og den skik er der den dag i dag. Men det tager lang tid at få igennem, men heldigvis for mig, gik der et helt

år, og i den tid havde jeg både sået og høstet og fældet træer, så da „tilstand“, som det hedder på svensk, kom, da havde jeg hele kapitalen indtjent i Sverige, så ingen penge skulle overføres fra Danmark, undtagen de 5.000 svenske kroner ved slutsedlens underskrift.

De har ellers en god skik derovre, syntes vi danske mandfolk. For når vi skulle have kaffe eller skulle spise efter sådan en handel, så sad konen aldrig med ved bordet, nej, hun stod rigtignok bagved og opvartede hele tiden, ja, det var noget, man kunne forstå, men mon det kan overføres til Danmark ?

Jeg holder meget af svenskerne, og især de dejlige „granner“ jeg har, det vil sige naboer, for de er så tjenstvillige og flinke, at det er en hel fornøjelse at komme derop. Vi kan køre derop fra „Bjærgbygård“ på ca. 3 timer, så det kan nemt lade sig gøre på en dag, når bare man kommer tidlig op. Det har været en god skov deroppe, og den har givet mange penge, men den bliver også passet af en svensk skovrider. I Sverige har man det sådan, at man hører først, hvor meget træ et savværk eller et papirværk vil have, og så fælder man det. Herhjemme fælder vi først træet, og bagefter prøver vi at sælge det. Det andet er betydeligt bedre. Jeg glemmer aldrig den første gang min gamle skovfoged Sørensen hjemme på „Bjærgbygård“ skulle op og tilse gården. Det var første gang, han havde været uden for Danmarks grænser, så det var en begivenhed at komme til Sverige, og så tilmed arbejde deroppe på „vor egen gård“, som han sagde. Han fik noget rugbrød med og andet til sin egen husholdning, og jeg drog så af med ham. Det gik strålende, og han kom derop i mange år, og hans kone fulgte med de senere gange. Det var en rigtig verdensrejse for skovfogeden.

Forresten er det den mand, som jeg har sat mest pris på i mit liv, for bedre karakter og arbejdssomhed overfor sit gods, skal man lede længe efter, og vi havde da også mange lykkelige år sammen.

Hans søn Verner kom fra skolen op på gården, og han blev senere forvalter, og han har det samme over sig som faderen. - Han var uerstatelig.

Ja, det har været lykkelige år med turene til Sverige. Især for min far var det en oplevelse, for han havde altid ønsket sig at komme til noget mere, selvom han fik nok at arbejde med i Danmark. Dette at have noget i Sverige, det var lige sagen, og hvor var han dog glad, når han skulle på jagt derovre.

Sønnen fra Sorø Karosserifabrik, Børge Andreassen, skulle engang køre for os på elgjagt i Falkøbing, og han skulle køre min bil, for der var bedre plads til os fem jægere. Børge er fuld af sjov og kan fortælle de allerbedste historier, så turen gik godt. Da han skal dreje ind foran „Stora Hotellet“, som næsten alle hotellerne hedder i Sverige, så siger jeg til ham: „Kør nu godt op foran hotellet, så de kan se os danske komme standsmæssigt herover!“ Som sagt, så gjort, han kørte min nye store Cadillac helt op ad de fire første trin på hovedtrappen og der standsede han så, og siger: „Vær så god mine herskaber at stige ud!“ Men det var nu lettere sagt end gjort, for bilen hældede så meget, at det var som at kravle ud fra en ubåd igennem et lodret dæksel, så Børge havde at køre ned igen, men standsmæssigt var vi da ankommet. Jeg tror, portieren bestemt mente, at vi havde nogle mægtige branderter på, hvad vi bestemt ikke havde, men det fik vi om aftenen, for de gutter, vi skulle være sammen med på

jagt dagen efter - og det var bl.a. min advokat Berggren, de spytter aldrig i glasset, som man siger, så den blev høj, og det blev også sent, før vi kom i seng.

Vi kunne kun komme til at sove i tre timer, for vi skulle stille ude på posterne allerede klokken fem om morgenen.

Det var koldt, for det er altid midt i oktober, der er elgjagt, så jeg frøs noget. En af de svenskere, der havde været med om aftenen og fået for mange syb, som de siger, han kunne heller ikke holde sig vågen, men så ser jeg ham pludselig smide overtøjet, og gå hen til en klippe, hvor der kom et lille vandfald fra. Der dukkede han hovedet ind under dette iskolde vand, og var han ikke rød i hovedet før, så skal jeg love for, at han blev det efter denne kolde douche, men vågen og ædru, det blev han, og han skød forresten den flotteste tyr på den jagt.

Bodal

Men købet af godset „Bodal“ ude i Åmosen, var nu toppen af alt. Det var et gods på 1200 tønder land midt på Sjælland og sådan et havde jeg altid ønsket mig. Det var tørvejord alt sammen på nær 100 tønder land sandjord, så det kunne ikke være bedre. Carlsberg, Tuborg og Nordisk Kabel- & Trådfabrik ejede den i fællesskab, og den havde de købt af et engelsk konsortium, der havde skåret tørv der under første verdenskrig 1914-18. Under den sidste krig skulle der igen bruges tørv eller tørvesmuld, så de tre fabriker havde købt den af en stråmand fra England, for englænderne kunne ikke komme til Danmark på grund af krigen. Der var blevet gravet tørv op de første tre år, så der var mange store vandhuller. Så havde man fundet på at lave tørvbriketter, det vil sige presse tørvesmuldet, som var blevet harvet op i solskinsvej, og det havde man så gjort på alle de andre arealer, der ikke var gravet tørv på. Men nu var krigen slut, og man var begyndt at dyrke korn på de flade arealer og ellers lade de andre tørvegrave ligge. I løbet af få år var det hele tilgroet af birk, for der var vand nok. Jeg kom derud på jagt sammen med min far, og jeg syntes, det var en dejlig ejendom, for den var stor, og der kunne gøres meget efter al den tørvegravning, hvis prisen bare var lille nok. Jeg har aldrig været bange af mig, jeg tog ind på Carlsberg og bad om foretræde for direktør A. V. Nielsen, og til ham sagde jeg, at jeg havde hørt, at de ville skille sig af med „Bodal“, for den gav et dundrende underskud hvert år. Jeg vidste ikke noget om det, men han svarede: „Ja, det er rigtigt, men hvad vil De give for gården med de klausuler, der følger med?“ Det kan jeg ikke svare på her, før jeg har set gården, men hvad forlanger De? Det kunne han ikke svare på, før han fik talt med de andre. Jeg kørte så lige derfra og ud for at se godset, og bestemte mig samme dag. Direktør A. V. Nielsen var en hurtig og dygtig mand, derfor nåede han langt her i livet, han talte også med de andre samme dag, og næste dag ringede han mig op og sagde, at de ville have en million for „Bodal“. Det vil jeg lige tænke over til i morgen, svarede jeg, og hvad tid kan De se mig i København? Jeg skulle være på hovedkontoret på Carlsberg klokken ti, og var der naturligvis præcis. Foruden direktør A. V. Nielsen var også den tekniske direktør Fogh fra Carlsberg. Den mand kom jeg senere til at sætte stor pris på. Så var der en fra Tuborg og så direktør Lading fra Nordisk Kabel- & Trådfabrik. Det blev et hurtigt møde, for de forlangte en million, og jeg svarede, at

jeg ikke kunne give mere end 700.000 kroner for gården og 200.000 for avl og maskiner. Den var tilsået på det tidspunkt, det var i juni måned. Det tilsammen var 900.000 kroner, og så gik jeg med på alle klausulerne, som sagt, at hvis der blev krig igen, så skulle de tre konsortier have ret til at skrabe al det smuld, de skulle bruge. Det sagde jeg naturligvis ja til, fordi det ville betyde en kolossal indtægt for mig, og gården kunne ikke blive ret meget værre end nu, men måske tilmed bedre, for efter at tørvelaget var fjernet, var der den allerbedste jord under, nemlig dyndjord iblandet kalkslam. - Og så ville jeg ikke udbetale mere end 200.000 kroner, for mere kunne jeg ikke undvære, sagde jeg. De gik ud og konfererede, og kom ind to minutter efter og sagde ja, og så var den handel slut.

Vi fik en sodavand, og så kørte jeg hjem som den lykkeligste mand i verden. Grunden til, at jeg ville give 700.000 kroner for gården og 200.000 kroner for avl og maskiner var, at hvis hele gården kostede 900.000 kroner, så kunne jeg ikke trække et eventuelt underskud fra høst eller ødelagte maskiner fra. Det var godt, at jeg tog den beslutning, for 1954 blev Danmarks vådeste høst og det meste af „Bodal“ stod under vand, og hele høsten blev ødelagt, så alle 200.000 kroner var tabt, men gården kostede stadig ikke mere end 700.000 kroner på papiret, men naturligvis havde jeg tabt 200.000 kroner.

Bodal, som Hans Buchart Pertersen havde i årene 1954-1962.

Sådan et år må man tage med oprejst pande, men så kom Koreakrigen, og der blev igen brug for tørvesmuld. Vi begyndte at skrabe smuld på nogle arealer, for gudske lov havde jeg været så forudseende, at betinge mig ret til at skrabe 50.000 tons for,

som jeg sagde, at få jævnet alle de forbandede tørvegrave, og det var de gået med til i slutsedlen.

Der kom rigtig gang i produktionen, og de fleste tørvegrave blev jævnet af de entreprenører, som jeg havde kontrakt med, så dette arbejde blev så gjort gratis for mig tilmed, at jeg fik mange penge ind for tørvesmuld.

Det var altså den allerlykkeligste tid i mit liv, for det var en rigtig pioneropgave for en ung mand, og så er der tilmed så smukt derude. Også min gamle far var lykkelig som et barn, for han havde jagten og et dejligt jagthus derude, hvor han og mor tit tog ud sammen med gode venner og en velpakket madkurv. Hvor er jeg dog glad for i dag, at disse to gamle, flittige mennesker fik den store glæde, at være med her, og jeg har da også mange dejlige billeder derfra.

Hjemme fra „Bjergbygård“ sendte vi nogle ungraturer derud sammen med Hereford tyr, men tilvæksten var ikke god nok på de græsarealer, for måske havde engene ikke ligget længe nok med græs, eller var boniteten ikke god nok? Et græsareal på mosegrund, skal helst have ligget i mange år, og så må der ikke være svovl eller sumpet undergrund, for så får kreaturerne lungeorm. Men det var ikke så mange, der blev sendt derud - kun omkring 70 stykker, og de fyldte ikke så meget på det store areal. Ellers kunne der godt gro en meget fin hvede, men det skulle så helst være på de arealer, hvor vi kunne pløje kalkslam op, så var det meget fint. Ellers var det byg og havre og lidt rug på de sandede pletter, men der skulle passes meget på tilskud i kunstgødningen af jern, kobber og ellers de rette sprøjtemidler. Det var ikke billigt at høste der med alle de midler, men naturligvis var det også lave arealer. På alle de andre godser rundt om Åmosen har man derfor plantet skov, for det har ikke kunnet betale sig at opdyrke arealerne.

Høsten 1954

I 1954 havde vi Danmarks vådeste år. Der stod ca. en meter vand over halvdelen af „Bodals“ arealer. Jeg overtog ca. 300 tønder land tilsået med forskellige kornsorter og kartofler. Det begyndte at regne sidst i juli, ellers havde det været meget tørt inden den tid, og vi sukkede alle efter regn. Men så kom det og druknede næsten hele høsten i Danmark. Jeg kan huske, at jeg var til en fødselsdag i København hos vognmand Max Madsen, og om aftenen brød uvejret pludselig løs, og det tordnede og lynede på hele vor tur hjem til „Bjærgbygård“, men hvor var vi glade for regnen. Det ville ikke holde op igen.

Vi havde høstet en del af kornet, men det var stadig på gammeldags maner, hvor man stiller kornet op i hobe. Alle disse travehobe stod i vand, og så var gode råd dyre, for man ønskede naturligvis at redde så meget som muligt. Jeg tog så alle mine medarbejdere fra „Bjærgbygård“ med derud, og vi smed alle negene ud i den store å, som gik gennem „Bodal“, og så stod der folk nogle kilometer længere nede og tog disse neg op igen. De var blevet ført med strømmen ned ad åen. De blev så stillet op igen på et højere areal, og på den måde fik vi tørret dem. Sikken et arbejde og ingen har vel før i Danmarkshistorien flådet korn ned ad en strøm, og så stillet det op igen. Bagefter kan man så more sig over sådan noget, men det var om at redde så meget

som muligt. I alle de kornmarker, som ikke var blevet høstet, der svømmede vildænderne rundt, og toppen af kornet stod lige i vandlinien, og ænderne behøvede bare at nippe det dejlige korn af, og de blev da også fede, så fede, at de næsten ikke gad flyve mere.

Mejetærskeren

Det var mærkelige tider, men jeg har altid været optimist og altid kunnet finde løsninger på alt, så dette måtte jeg også kunne løse. „Bjærgbygård“ var et af de første godser, som fik mejetærsker. Det kom os tilgode på „Bodal“, for der måtte den også ned og arbejde. Det var en Claas bugseret mejetærsker, det vil sige, man spændte en stor traktor for. Jeg havde set i aviserne, at Claas fabrikkerne i Tyskland havde sendt sådan en op og den kørte på et gods på Falster, som hed „Bøtø.“ Gudrun og jeg kørte derned, og denne mejetærsker arbejdede i en meget stor havremark, som var sået på et stort udtørret havareal. Der var 200 tønder land med havre og denne mark var ikke ren, for der var flæg, d. v. s. siv og alt andet ukrudt. Jeg kørte så en tur med rundt og det var interessant, men en tur rundt varede i over en time, så Gudrun måtte vente længe på mig. Der var en montør med fra Tyskland, og ham og jeg og så manden, som skulle tage sække fra, vi stod alle oppe på maskinen. De havde en stor Hanomag traktor for, så det gik nemt der ud ad. Denne 6-fods Claas maskine kunne tærse fint, og der var to sække fin havre for hver en med ukrudt i og så en til med bar ukrudt. Da jeg så hvor fint maskinen kunne tærse denne havremark, og hvor fint den kunne sortere kornet, så var der ingen tvivl om, at det var fremtiden at høste på denne måde. Foruden at kunne tærse, så havde den også indbygget presser og halmballerne lå bagefter maskinen fint bundet med to bånd. Alt dette i en arbejdsgang. Det havde vi brug for hjemme, da vi skulle bruge al halmen til vore mange kreaturer. Jeg købte den, den samme dag for 6.000 kroner, og den skulle så afhentes, for det skulle vi selv gøre. Montøren fulgte stadig med for rigtig at sætte os ind i arbejdsgangen. Han boede ikke på kroerne, men han havde en madras med, og på den sov han inde i maskinen om natten, for der var til at lukke op til rysterne fra oven, og så lå han der godt beskyttet, når han havde lukket lemmene til igen. Han var sandelig ikke forvænt. Han kom naturligvis til at sove i sit eget værelse oppe hos os, da vi endelig nåede hjem med maskinen. Han talte kun tysk, så der kom vore skolekunds-kaber os rigtig til gode. Jeg sendte min forkarl, Henning Hansen, ned efter maskinen, og han var godt kørende, for han havde lige fået en af de første Farmall traktorer fra U.S.A., som kom til Danmark. Så han var stolt. Det værste var at komme over Storestrømsbroen, for den er ret smal, men vi havde politi foran, så det gik. Det varede to dage at afhente den, og det var lige så stolt et øjeblik for os på „Bjærgbygård“, da Hansen drejede ind på gården med montøren oppe på maskinen, som da vi fik den første lastbil på „Garvergården“.

Det er dejligt at kunne være foregangsmand, men det kræver energi og så tro på fremtiden. Jeg er min far megen tak skyldig, for hvad han lærte mig af den slags visioner.

Husmandssfamilien

Ude i den anden ende af „Bodal“ lå et par husmandssteder i en vildtvoksende birkeskov. I det ene af dem boede en familie med mange børn og da der ikke var landbrug til stedet, så måtte de køre en mælketur for at tjene penge, de havde derfor et par små heste. Der var plads nok derude i den birkeskov, for ingen tog hensyn til hegn, og hestene kunne derfor gå over det hele. Det var ikke det samme, som med Marie Sypige, som kun havde vejgrøften til sin ko. Ole, hed manden, han var lidt skrutrygget og kunne ikke så godt løfte mælkejungerne op på vognen. Men hans kone, Louise, hun kunne. Hun kunne både arbejde hver dag og få et barn hvert år. Der var krummer i hende, og så var hun pæn. Ole kunne blive hjemme hos børnene, og hvor de dog elskede ham. Der var en lang slagbænk inde i stuen og så et bord og nogle stole og ved den ene væg en stor kommode med mange store skuffer, og medens børnene var små, så blev der bare trukket en af disse store skuffer ud og sikke mange små senge, det så kunne blive til. - Det var om at gøre, at regne pladsen ud. Foruden stuen og køkkenet, som man kom lige ind i, der var ingen gang først, så var der et lille soveværelse med en stor dobbeltseng og så nogle små senge. Det var et fattigt hjem, men alligevel rigt på så mange måder. For Ole var meget begavet, men var desværre aldrig kommet på den rigtige hylde, som man kalder det, så han havde ikke fået anden lærdom end den, han selv havde kunnet tilegne sig, men det var ikke lidt. Han læste op af meget gamle bøger og en katekismus, og det resulterede i, at alle børnene talte et meget gammelt dansk, men virkelig kultiveret. Det var så underligt at komme helt herud i vildnisset, og så støde på virkeligt finttalende mennesker. Ole var god nok, og han forstod også, ligesom den fattige skomager på Sorøvej i Slagelse, at tage børnene kærligt i sin favn og så læse noget godt for dem og ellers kærtegne dem. Det var et godt hjem og sikke søde kønne børn. Vi købte senere stedet og rev det ned, for det var ikke bedre værd, men vi sørgede for, at Oles familie købte et andet større og bedre sted oppe på landjorden for de penge, vi gav dem for det faldefærdige sted. Hele familien var altid med til høstgilderne på „Bjærgbygård“, for flere af drengene arbejdede for os, og vi var glade for hele familien. Det var også lige noget for Gudrun og hendes far at køre ud med tøj til alle de børn, for vi havde så meget af det, så vi kunne godt undvære en hel del.

Senere blev vildnisset fældet af „Birkegårdens“ briketfabrik, som dengang ejedes af Kirk Telefoner, og så blev der skrabet smuld under Koreakrigen, og senere igen høstede vi så havre på hele arealet. Men det er underligt at opdage, at det vildnis derude, som syntes at ligge på et meget stort areal, da det først var væk, så synede arealet ikke ret stort, men sådan syntes man vel altid det er, når man går i en skov, at den er stor.

Mekanisering

De helt store øjeblikke i ens liv er vel når man samler alle sine maskiner på en gang til høst, eller når man skal så sine marker til. Alle har vel det i sig som barn - at stille sit legetøj op i en lang række og beundre det. Vi samlede alle vore traktorer fra „Bodal“ og „Bjærgbygård“ på „Bjærgbygård“, når vi skulle begynde at så om foråret, så kunne der blive ti på række og et spand heste. For jeg havde to dejlige heste ved navn

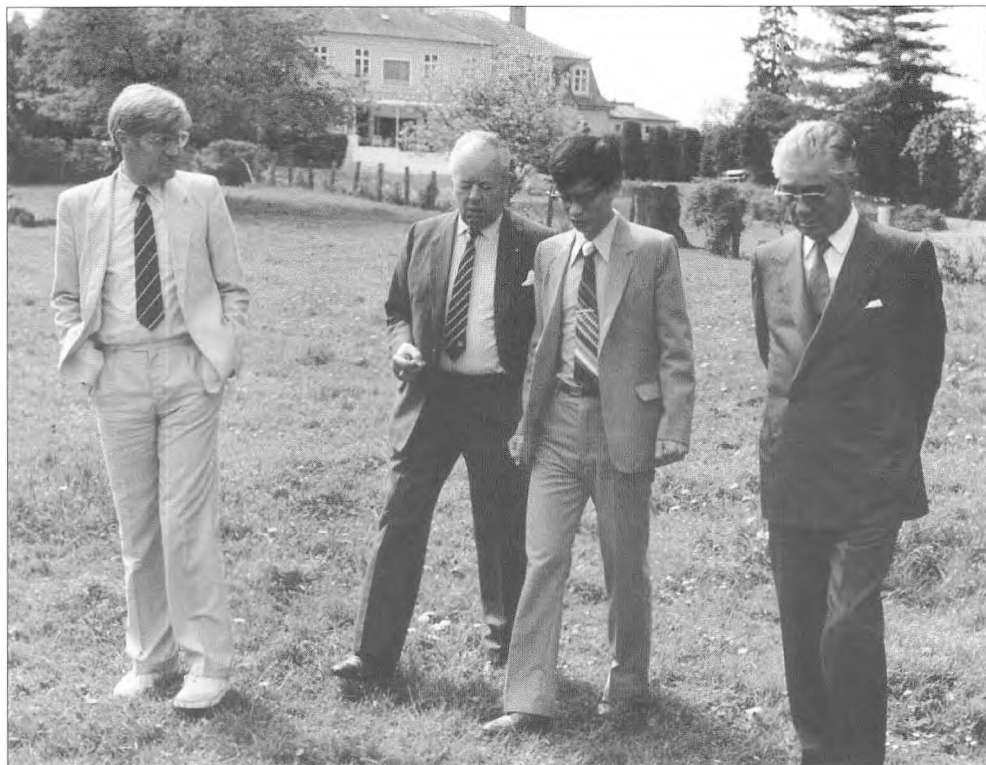
Lise og Lady, og dem nænnede jeg ikke at komme af med. Vi havde såmænd ikke så meget at bruge dem til, men vi havde en gammel karl ved navn Poul, og han kunne ikke lære at køre traktor, han kørte med disse to dejlige heste i mange år.

Vi kunne så 50 tønder land til på en dag, og når vi så var færdige på „Bjærgbygård“, så flyttede vi alle ned på „Bodal“, og det var et flot syn, når alle traktorer og maskiner kørte ud af vejen i en lang række. Ligeledes når vi så skulle høste, så havde vi fem mejetærskere. Den første Claas var stadig i brug, for det var en god maskine. De fire andre var selvkørende maskiner, og vi kunne så høste over 1000 tønder korn på på en god varm sommerdag. Det var et stolt syn at se disse fem mejetærskere efter hinanden, og jeg har også mange gode film fra den tid. Men sikken en masse sække, vi skulle samle op efter mejetærskerne, for dengang var alt stadig i sække. Nu går det meget nemmere, en vogn eller lastbil kører bare ved siden af mejetærskeren, og imedens den stadig kører, så læsser den kornet over i vognen med en lang snegl, og på den måde behøver maskinen ikke at stå stille, og vi indhenter derfor flere timer på en dag med mange maskiner i drift, end hvis de skulle stå stille de 5-10 minutter, det ellers vil være at læsse af. Det er om at rationalisere alt, hvad man kan, men det har naturligvis bare den hage, at der ikke skal så mange folk i arbejde, og det giver derfor meget arbejdsløshed, og det er en skam.

Der var en egen stemning ved høsten i gamle dage, da vi var mange om det. Min ældste søn, Hans Henrik, har været så heldig at blive storfarmer nede i West Australien, og har der fået de mange store maskiner, som han og jeg altid har ønsket at have, og han er blevet en dygtig farmer på sin egn og er velanskrevet. Det har været en stor lykke for mig at opleve. Men jeg tror også, at det var den samme store lykke min gamle far fra „Garvergården“ oplevede på „Bodal“ med alle de traktorer og maskiner der.

Åen og Åmosen

På „Bodal“ havde vi forvalter Hansen, som vi også kaldte skovfoged Hansen, for vi havde over 100 tønder land skov, og han havde før været skovfoged. Det var en flink og dygtig mand, og vi satte derfor stor pris på ham og hans familie. Desuden havde vi en dygtig fodermesterfamilie derude, for vi havde over 1000 svin og grisesøer. Det var en dejlig tid med disse store forhold. Men for at vi ikke skulle komme i den situation igen, hvor hele Åmosen druknede i regn, så havde jeg sagt til min gamle ven, landbrugsminister Smørum, om han ikke kunne få igennem i Folketinget, at vi fik uddybet den store å, som gik igennem hele Åmosen. Det fik han igennem, og i 1957 begyndte det store arbejde med uddybningen. Det var nu ikke så lige til, for der var en slem „flaskehals“, som vi skulle igennem, for at vandet kunne komme ned til Tissø. Det var ved Bromølle Kro, hvor der findes nogle store bakker. Det var ikke bare at grave igennem disse bakker, for det kunne de store gravemaskiner meget let. Men hvergang de tog en grabfuld, så flød der to ned i hullet igen, for det var noget meget fint og flydende sort ler, som fandtes i disse skråninger, så arbejdet kørte fuldstændig fast. Vi havde mange møder med entreprenøren, som var lige ved at gå fallit, men så fandt vi på at støbe en lang lukket kanal nede i jorden. Den blev omkring

Fint besøg på „Bjærgbygård“.

Den kinesiske finansminister, som ses til højre, var på besøg sammen med folketingets daværende formand Svend Jacobsen, dersedes til venstre. Vi skal til den kinesiske pavillon i parken, hvor ministeren skal skrive sit havn. Den unge mand ved min side er tolken.

Pludselig synger nattergalen.

Næste dag skrev aviserne: „Hvad den kinesiske kejser ikke kunne i H. C. Andersens æventyr om Nattergalen, det kunne Bucharth få den til for den kinesiske minister!“

1½ kilometer lang. Det var dyrt, men vi kunne ikke få vandet igennem på anden måde. Dette ler findes ikke så mange steder i Danmark og er derfor stærkt efterspurgt som isoleringsmateriale. Leret bliver opvarmet i store tunnelovne, ligesom man laver cement, og så bliver det grynet og meget let, og man bruger det til at isolere huse med, eller lave lette byggesten med. Så den ejer af jorden på den ene side af åen, har tjent store penge på salg af dette ler. Denne store uddybning af Åmosen var en bekostelig affære, og der var ikke andre end lodsejerne - og et tilskud fra staten - som skulle betale det. Selve uddybningen bevirkede, at hele Åmosen satte sig over en meter, nu vandet blev ledet væk, for meget af arealet flød oven på dette vand, og så var vandet pludselig væk. Der, hvor der var stenbund, blev så en lille forhøjning i arealet og hvis der var drænet, bevirkede det, at vandet ikke kunne løbe ud, og vi var derfor nødsaget til at dræne om, og det var også en bekostelig affære. Men naturligvis var vi fra nu af sikre på, at vi ikke ville drukne igen. Man skal dog passe meget på

ikke at udtørre arealerne for meget, og det tror jeg, at der skete med Åmosen. Det beløb som godset „Bodal“ skulle betale til denne uddybning hvert år, var ca. 60.000 kroner, og det var mange penge dengang. Salget af korn og arbejdet med at få passet jorden og sprøjtet for alle mangelsygdomme, der fandtes derude, kostede meget mere, og vi havde da også et stort underskud driftsmæssigt hvert år.

Vi besluttede os for at sælge gården, men jeg må her tilstå, at jeg sagde til Gudrun: „Den dag jeg sætter mit navn på slutsedlen, ja, så græder jeg, for skønnere ejendom og dejligere sted, end den på „Bodal“, den finder jeg aldrig mere. Vi fandt en god køber og tjente over en halv million kroner, men jeg græd, for jeg solgte alligevel noget af mig selv, følte jeg. Ja, sådan kan man komme til at elske en ting i dette liv. Men vi er naturligvis ikke at beklage, da vi havde tjent godt og også fået mange nye maskiner udskiftet i den gode tid på „Bodal“, og som vi nu havde på „Bjærgbygård“. At det var den rette tid at sælge på, var der ingen tvivl om, for de næste fire ejere af denne gård, gik alle fallit, for udgifterne og skatterne var større end indtægterne, og så ved man, hvor længe man kan tælle sine penge til det. Det har bare gjort mig ondt for disse folk, for de har sikkert elsket denne ejendom ligeså højt som jeg, men jeg fik ti gode år derude og havde så held til at sælge, men disse brave folk fik kun nogle få år hver, og så tilmed blive fattige derefter. Men enhver må huske, at det gælder om i dette liv, at kunne se fremefter og vide, hvordan man skal spille sine kort og det manglede disse folk nok.

Forsynet har været god ved mig, så tak for de mange dejlige år på „Bodal“, og tak til hele min familie, som også var med til at tage alle de strabadser og bryderier, som sådan en stor ejendom uvægerligt giver. Men den største tak skal min kone Gudrun have, som uden at beklage sig, var med til dette store arbejde og de mange store høstgilder. Alt hvilede på hendes skuldre, men hun var altid glad og hjalp mig mange gange over de besværligheder, jeg tit kunne have i pengesager, for det var en stor mundfuld, dette køb.

Sådan en kone er guld værd, og jeg synger engang imellem for mig selv Maurice Chevaliers dejlige sang: „Thanks Heaven for the little Girl“.

Dansk-Canadisk Forening

I 1960 blev jeg præsident for Dansk-Canadisk Forening, og det var nogle dejlige år. Vi fik et godt areal stillet til rådighed i Strandegård Dyrehave ved Faxe. Der blev bygget en varde, ligesom den, der findes ovre i Canada ved Baffinbugten, hvor de første danske gik i land. Vi skulle have en „Første juli Fest“ der hvert år med flaghejsning o.s.v., ligesom amerikanerne holder 4. juli hvert år i Rebild Bakker. Jeg havde fået tilsagn fra premierministeren i Canada, at vi måske kunne få fire mand over i fuld uniform. Det er ellers uhørt, for man sender dem kun til England ved store højtideligheder. Vi fik fire Rødfrakker herover. Det vil sige fire mand fra det ridende politi, RCMP, og det så flot ud.

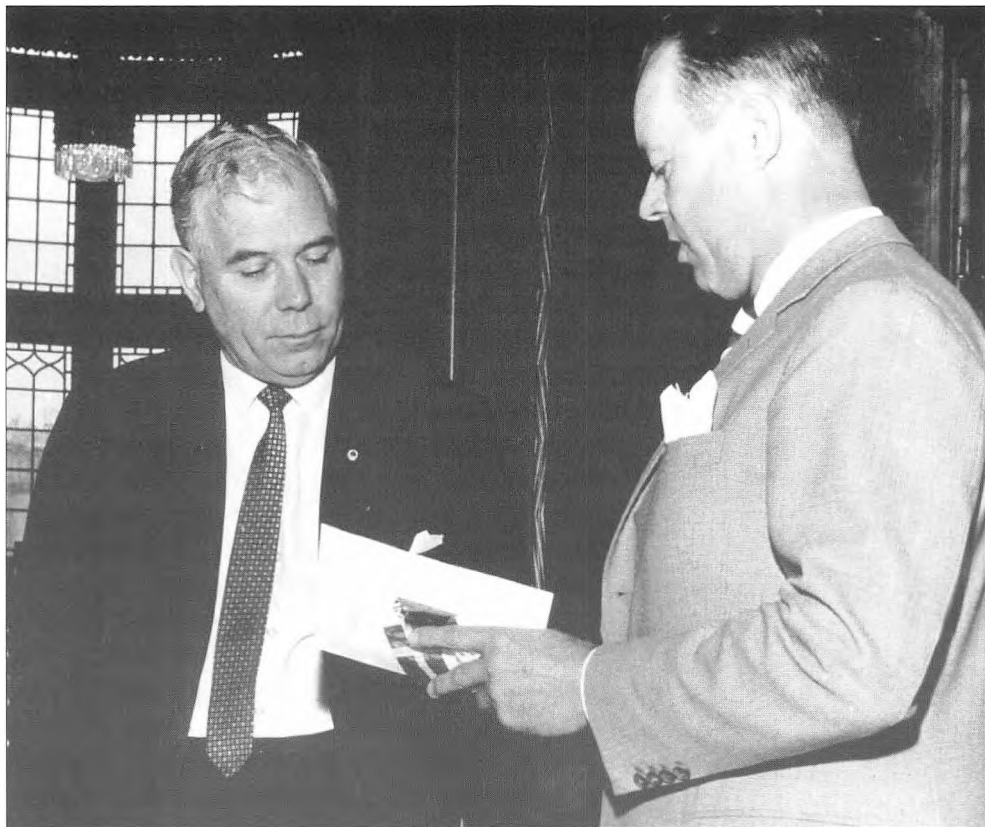
Jeg hentede dem ved færgen i Korsør, og vor kontaktmand i Montreal, Ian Eisenhard, havde hentet dem på militærflyvepladsen i Frankrig, da de kom gratis over med det canadiske luftvåben. Det var pænt af premierministeren, og jeg skrev da også min

bedste tak til ham personligt.

Vi fik så aftensmad hos Gudrun i Strandhuset, og det var allletiders aften. Vi kom alle til at synes godt om de fire guttermænd.

Journalist Mogens E. Pedersen, Sjællands Tidende, skrev nogle gode artikler om dette besøg og stævnet og vi er ham megen tak skyldig herfor.

Desuden er jeg ham personlig taknemmelig, for han har været mig en usædvanlig god kammerat og skribent for mig, og jeg skylder ham meget af min succes, for den har han været med til at opbygge. Tak Mogens eller snarere MEP. Mogens E. Pedersen blev senere chefredaktør for „Se & Hør“.

Som formand for Den canadiske Forening udnævnte jeg på Københavns Rådhus overborgmester Urban Hansen til æresmedlem af foreningen.

Jeg havde arrangeret forskellige udflugter og møder for de fire Rødfrakker, og alle steder, hvor vi kom frem, vakte de opsigt for ikke alene de flotte uniformer, men det var desuden nogle flotte fyre. Især lederen, Sandy, var lige ved to meter høj og vakte beundring.

Drenge var især meget benovede over at se sådan nogle, og flere spurgte da også, om de stadig kæmpede mod indianerne o.s.v.

Selve festdagen i Strandegård Dyrehave forløb fint. Det var godt vejr, og der kom omkring 2.000 mennesker.

Vi havde fået Axel Schjøttz til at synge ved festen, og den canadiske ambassadør i Danmark til at tale. Men det højtidelige øjeblik var dog, da Rødfrakkerne og danske marinere hejste flagene til tonerne af nationalsangene, ja, så får man bare en klump i halsen af glæde.

Da jeg havde fire „rødjakker“ - det ridende politi fra Canada i Danmark til Canadafest i Strandegård Dyrehave ved Fakse, besøgte de også Slagelse, og blev modtaget på borgmesterkontoret af borgmester Poul Hansen.

Til slut takkede jeg alle dem, der havde gjort det muligt, at denne festdag kunne blive virkeliggjort. Dagen efter var vi gæster hos overborgmester Urban Hansen i København og talrige andre steder. Nogle af Rødfrakkerne prøvede også at ride i København sammen med det ridende politi.

Både Axel Schjøttz og Rødfrakkerne boede hos os på „Bjærgbygård“, så det var nogle dejlige dage, vi havde sammen, og sikken der blev sunget. Sandy havde en pragtfuld stemme, og han kunne alle Nelson Eddy sangene, så den fik for fuld udblæsning hver aften.

Den morgen, da de fire guttermænd skulle forlade Danmark for at rejse til Frankrig, for at blive transporteret hjem til Ottawa, da havde vi opsnuset, at det var Sandy's fødselsdag og Gudrun havde da gjort noget ekstra ud af morgenbordet med levende lys og stor fødselsdagskringle o.s.v. Vi havde sørget for, at Sandy kom sidst ind i

spisestuen, og der stod vi alle og sang, da han arriverede: „Happy Birthday to you“, og I skulle have set dette store mandfolk blive rørt! Han havde sikkert aldrig haft sådan en fødselsdagsmorgen, og han prøvede derfor på at takke Gudrun for dette overdådige bord, men han fik kun en stor klump i halsen og satte sig stille ned for bordenden. Jeg så, at han havde tårer i øjnene. Han er blevet vores ven for livet. Denne tur til Danmark og vor tak til premierministeren, for disse brave folk og især Sandy, bevirkede, at han blev udsendt som politiofficer til en høj post i Køln for de forenede styrker fra Amerika, og vi besøgte senere familien i Køln og havde nogle dejlige dage der.

Kunne vi bare få nogle flere fester landene imellem som disse, så ville megen forståelse mellem folkeslagene være nået og megen ufred undgået. Så lad os alle i fællesskab prøve at medvirke til det.

Tak til Canada for denne medvirken.

MEP - redaktør Mogens E. Petersen - ses her på sin 50 års fødselsdag, hvor der naturligvis var mange gratulanter. Jeg er MEP megen tak skyldig, for han har altid skrevet så flot om mig. Jeg vil aldrig glemme ham, og i hans erindringer skrev han om mig: „Den mand glemmer jeg aldrig!“ Tak MEP, for dit gode venskab.

På tur til Canada

Da min ældste søn, Hans Henrik, blev konfirmeret i 1961, så ville han hellere med over til farmen i Nova Scotia, end han ville have konfirmationsfest. Så vi rejste til Montreal i Canada om efteråret, når de canadiske træer står med deres flammende røde blade, så er der ikke noget kønnere. Rødfrakkerne havde året før været hos os i Danmark. Hans Henrik og jeg var derfor gæst hos Superintendent Sandy i Ottawa. Det var en stor oplevelse for os at se politiets stalde med alle de dejlige heste, og så ellers være gæst i et privat canadisk hjem. I Montreal mødte vi også vor gamle ven, Ian Eisenhard, som sørgede for, at vi fik dette ridende politi over til Danmark. For det var ellers uhørt, men året før havde jeg været på tur over hele Canada, og der havde Ian Eisenhard taget mig med op til premierminister Lester Pearson i Ottawa, og han var meget venlig og lovede at hjælpe til med besøget i Danmark, og i tilgift gav han mig et billede signeret fint til mig personligt. Han var en dygtig mand og meget charmerende.

Hans Henrik havde en fætter i Canada som landbrugsstuderende, det var min broders ældste søn, Hans Jørgen, og vi var ude at se den farm, Boys Farm, han tjente på. Det var en slags opdragelsesanstalt for utidige drenge, som havde godt af at være på landet, arbejde med dyr og ellers være under opsyn. Hans Jørgen underviste dem i gymnastik i deres fritid, så han fik lært meget under sit ophold i Canada.

Fra Montreal rejste vi ud til farmen i Nova Scotia i Annapolis Valley, som er en meget smuk dal syd for Halifax. Det var en stor oplevelse for Hans Henrik, og især alle de gamle mindesmærker fra krigene, gjorde indtryk på ham. Vi blev fotograferet til flere aviser, fordi jeg var kommet derover som præsident for Dansk-Canadisk Forening.

Floden Bay Fundy, som ligger lige ved siden af farmen, har en forskel i vandhøjden ved ebbe og flod på 9 meter. Det var sjovt at se fiskerne ved lavvande gå over 50 meter ud i floden og hente deres hummertejner ind. Før vandet steg igen, havde de sat dem ud igen, og ved højvande kom der igen hummerne ind i tejerne.

Ved de forskellige ishuse langs med vejene, kunne man købe kogte hummer lige så let som en is, og det var en meget stor delikatesse. Der løb en stor flod igennem farmen, og i den fandtes store ål, så store og tykke som en ølflaske, men dem kunne canadierne ikke lide, for de sagde, det var slanger. Men det var ål, og vi spiste dem sommetider.

Fra Canada tog Hans Henrik og jeg til New York, for det havde jeg lovet ham før turen. Det var en stor oplevelse for ham at gå på Broadway og se alle de forskellige forretninger. Han fik også købt sig et par originale cowboystøvler og en David Crocket læderjakke med frynser, så han var særdeles stolt, da han kom hjem med det.

Det, der gjorde mest indtryk på ham, var vel nok, da jeg tog ham med op til toppen af Empire State Building, der har 150 etager. Når man står der oppe og ser ned på gaderne, så er bilerne ikke større end legetøjsbiler, og man bliver næsten svimmel af at se ned. Der var en pragtfuld udsigt over Hudson floden og selve indsejlingen til New York, og neden for lå den nye FN-bygning. Vi kunne også se over til Manhattan, så det var lige en oplevelse for sådan en ung mand, som ellers kun havde set film derfra. Vi

boede på et dejligt hotel og følte os naturligvis som grever. Vi blev rigtig duperet, da vi skulle hjem med en SAS-maskine fra New York's lufthavn, La Guardia, for da maskinen skulle rulle ud til start, da var vi ikke ene på startbanen. Nej, der var en til ved siden af os, så vi skulle to i luften på en gang, og det har jeg hverken før eller siden oplevet. Men ikke alene skulle vi to op på en gang, der kom også to ned ad gangen, men naturligvis på to baner, som lå lige ved siden af hinanden.

Medens vi holdt ude på startbanerne og ventede på startsignal, så kunne vi rigtig tælle de maskiner, der var foran os og bagved os, og det var over 50 maskiner. Vi havde desuden den glæde at se, at foran os holdt der tre forskellige SAS-maskiner, som også skulle op, så vi var godt repræsenteret.

Men sikken en trafik og det er ubegribeligt, at der ikke er sket flere ulykker, for aldrig har jeg set sådan en trængsel af flyvemaskiner. Nu er der så bygget en lufthavn mere, og det var også nødvendigt - den hedder Kennedy lufthavnen.

Det kan godt være, at denne tur til Canada og USA har givet Hans Henrik blod på tanden, som man siger, for siden har han været verden rundt, og er nu havnet som storfarmar i Australien.

Det har han heller ikke været snydt med.

6 Politik

Sognerådet

Da vi kom hjem igen, kom jeg ind i sognerådet, og det har jeg været meget glad for. Thi, da jeg nu havde solgt „Bodal“, havde jeg alt for megen tid, syntes jeg, og så var det en dejlig ting at arbejde med politik, som altid havde haft min interesse, men jeg havde bare ikke rigtig haft tid. Det blev startsignalet til en lang og dejlig tid i forskellige sogneråd og kommunalbestyrelser og så senere i folketinget. Jeg har været en af de store fortalere for kommunesammenlægning, men jeg havde håbet på, at vi var gået et skridt videre og afskaffet amtskommunerne, for vi har stadig for mange instanser, vi skal ansøge, når der skal bygges eller planlægges, og det koster tid, arbejde og altfor meget papirarbejde, som sinker meget. Derfor går meget i stå undervejs, og der bliver for mange „skrankepaver“. Det giver kun bureaukrati og kvæler ethvert initiativ, og det er en skam. Jeg prøvede på at skrive så meget som muligt om dette i min tid som politiker, men det er svært at få lavet om på noget, så det lykkedes ikke rigtigt. Det skulle være en fast regel, at ingen blev valgt til folketinget, før han eller hun havde siddet mindst en periode i en kommunalbestyrelse. Der lærer man de sociale problemer helt at kende, og kommer helt tæt på dem. Ligeledes lærer man at vurdere de forskellige skatteproblemer og det vigtige, hvor pengene skal komme fra til alle de forskellige love, som der bliver hittet på i folketinget.

Jeg havde den store glæde at få mange stemmer til sognerådet, og det skyldtes ikke mindst Gudrun, for hun er meget vellidt. Der skal mange til at stemme på en, før man kan komme med i et sådant råd, men jeg fik de fleste stemmer og var naturligvis meget lykkelig derfor. Der er kommet mange til mig senere og har fortalt, at de stemte på mig, for de troede på mig, og da jeg altid havde været flittig og altid talt den lille mands sag, så mente de, at jeg var manden til at tale netop deres sag. Det har jeg naturligvis også prøvet at leve op til, og da jeg senere skulle opstilles til folketinget, så var jeg også den, der fik de fleste stemmer i hele det gamle Holbæk amt, og det var jeg naturligvis meget stolt af. Men der kom min lærdom hos operasangeren frk. Jutta Johansen mig til hjælp, for jeg vidste nøjagtigt, hvordan jeg skulle tale til en stor forsamling, og hvordan jeg skulle udtrykke mig diplomatisk og ikke sige for tit o.s.v. Det var nu morsomme og lærerige år, og jeg kan ikke nægte, at jeg glædede mig til hvert møde, hvor jeg rigtig kunne få lov til at folde mig ud. Der er flere, der har sagt, at de ikke kan forstå, at jeg altid var så rolig før et stort møde, for de ville være ravende nervøse. Det kunne jeg ikke forstå, men det må vel være, fordi de ikke beherskede situationen og ikke kunne tale sagen godt nok, men det havde jeg lært, og jeg nød det.

Folketinget.

I 1967 blev jeg opstillet som folketingskandidat for Socialdemokratiet i Nykøbing S-kredsen, og det var en dejlig kreds at arbejde for. Vi havde nogle forrygende store valg møder i de forskellige forsamlingshuse. Måske jeg, med det flotte tilnavn „Den

røde Godsejer“, som min gode ven Per Hækkerup havde givet mig, kunne samle nogle ekstra tilhørere, og ofte var der 5-600 mennesker, og jeg husker engang i Vig forsamlingshus, at tilskuerne måtte sidde bag talerne på platformen og i vindueskarmene, og der blev kastet med tomme ølflasker osv. Det var tider dengang og morsomt.

Jeg fik navnet „Den røde Godsejer“ - og det har jeg været stolt af. Per Hækkerup skulle til Kiel for at modtage Kieler-Prisen på 10.000 DM, for den store indsats han havde gjort for demokratiet i Tyskland lige efter krigen, hvor kommunismen havde stor fremgang. Det glemte den tyske regering ham ikke for, og derfor skulle han have den hædersgave.

Per spurgte mig, om Gudrun og jeg ville med ham og Grethe, og det ville vi gerne, da jeg tilmed fyldte 50 år, og gerne ville hjemmefra denne dag.

Jeg glemmer aldrig denne 50 års fødselsdag, for Per og jeg blev inviteret op på Rådhuset i Kiel til herrefrokost med byens spidser. Willy Brandt var også med, han var på det tidspunkt overborgmester i Berlin, men var kommet til Kiel i anledning af overrækkelsen af Kielerprisen til Per.

Som fødselsdagsgave overrakte Villy Brandt mig en stor æske cigarer med hilsen fra alle de tilstedeværende, så det var jeg meget beæret over.

Vi nød begge denne tur, især sejlturen på Kielerkanalen, da det var under den årlige Kielerregatta. Det er en pragtfuld oplevelse, og da vi var Forbundspræsidentens gæster overværede vi det hele fra hans båd. Det var en stor oplevelse, som jeg aldrig glemmer.

Opstillingssmødet

Lige før 1970 ville den daværende folketingsmand Chr. Rasmussen for Holbækkredsen holde op på grund af alder, og jeg blev anmodet om at opstille der. Det ville jeg gerne, for kredsen omfattede også Mørkøv og Stigs Bjergby samt Jyderup, og da det er min hjemegn er det meget nemmere at betjene sin kreds. Det gav mig også lejlighed til at sætte alle i sving, inden jeg skulle hjemmefra.

Det blev alle tiders opstillingsmøde i Holbæk, for Chr. Rasmussen ville ikke have mig som sin efterfølger. Nej, uha, da, da en godsejer! en af slagsen, som han altid havde kæmpet imod, fordi han selv havde været husmand engang, og derfor ikke kunde fordrage disse modbydelige blodsugere. Denne mand havde desværre ikke fornyet sig i al sin tid i Folketinget, så det er måske en af grundene til, at der ikke er flere husmænd tilbage i Danmark, og at andelsbevægelsen har spillet fallit, for havde Chr. Rasmussens ligemænd forstået deres tid, havde meget set anderledes ud i dag for dansk landbrug, for man kan ikke sætte tiden i stå.

Han gjorde så alt, hvad han kunne for ikke at få mig valgt, og han fandt frem til Knud Heinesen, og da man helst skal være 3 til en opstilling, for hvis en ikke får over 50 % af stemmerne, skal der omvalg til, og da alle tre som regel får nogle stemmer, så går de to sammen ved omvalget, for på den måde kan man i anden omgang måske undgå,

at den største stemmesluger ikke bliver valgt, da han stadig får under 50 %. Men her var der ikke så meget at tage fejl af, jeg fik nemlig 53% med det samme, og så var det valg overstået. Knud Heinesen fik kun 43 %, og den tredje, som var Bent Sørensen fra Hundested, kun 3 % og 1 % var blanke. Så selv om Knud Heinesen skulle have haft hjælp af Bent Sørensen i anden omgang, hvis jeg kun havde fået 49 % første gang, så havde det ikke hjulpet.

Jeg var naturligvis lykkelig, og jeg kan se tilbage på et politisk liv, hvor jeg aldrig har tabt et valg, og det er jeg stolt over.

Folketingsmand

Lige efter døde Chr. Rasmussen, og jeg kom i Folketinget som hans efterfølger. Jeg startede i Miljøudvalget, som var noget helt nyt, og havde Jens Kampmann som formand, og han har gjort et stort arbejde her. Desuden kom jeg i Retsudvalget og har haft den glæde, at være med til at udfærdige den færdselslov, som vi har idag, og som i det store og hele er tilpasset vore nabolande.

Men jeg må bestemt nævne, at vi havde en meget stor politisk begavelse i Per Hækkerup. Jeg sad sammen med ham ved et fælles frokostbord, hvor også Egon Jensen, Slagelse, Jørgen Peter Hansen, Poul Dalsager og Niels Mathiasen sad. Jeg har mange gange oplevet, at en eller anden „lille minister“ kom hen til Per, for at spørge ham til råds, inden han eller hun gik på talerstolen, og jeg må sige, det slog altid til, hvad Per sagde. Dengang han levede, havde vi ikke alle de fejltrin og dumheder fremme som nu, netop fordi han havde rådet og afgjort alle stridigheder på forhånd, nogle kaldte hans måde at tackle tingene på for „stokkemethoden“, men det er nu nødvendigt i politik, og vi ser det typisk idag, og især i mit eget parti, hvor mange dumheder der kommer frem, og det er ingen tjent med.

Norden og EF

Vi kom så ind i EF i 1972 og Krag gik af, og Anker Jørgensen kom til, men det skal jeg komme tilbage til senere.

Jeg stemte imod indmeldelsen i EF i 1972, da jeg var for en nordisk blok, som Hans Hedtoft satte sit liv ind for. Vi vidste, at Sverige og Norge ikke ville med, så derfor syntes jeg, det ville være klogt at vente, til vi alle i de nordiske lande var enige om at søge optagelse samlet. Hans Hedtoft havde forespurgt i Rusland, om man ville tillade Finland at gå med i en nordisk blok, hvis det blev neutralt, og havde fået positivt svar herpå. Det havde nok været en lykke om vi havde fulgt Hedtoft, og en lykke for Danmark incl. Grønland, hvor U.S.A. har baser, og for Finland, hvoraf russerne har annekteret en tredjedel. Det er der forresten ingen, der har talt om i 40 år! Med Island, Norge og Sverige havde vi haft de 5 nordiske lande samlet, og vi kunne så samlet føre en neutralitets politik, og i stedet for store udgifter til militær have opbygget et solidt hjemmeværn med over 100.000 mænd/kvinder, og som i en krigssituation altid vil være mere effektiv end en hær, da små lande alligevel ikke kan modsætte sig en stor invasion fra en stormagt. Det er langt mere effektivt med et hjemmeværn, som altid

kan påføre fjenden store tab med en undergrundsbevægelse fra første dag. Af den grund har ingen stormagt endnu invaderet Schweiz, da det netop har opbygget et stærkt hjemmeværn.

I dag ser vi tydeligt, at nu ved politikerne slet ikke hvilket ben, de skal stå på angående militæret, nu da Rusland har spillet fallit med deres verdenskommunisme.

Høstfest på „Børsen“.

Guðrun og Hans Buchart Petersen, den enegelske ambassadør og folketingets daværende formand Karl Skytte. Hvedenegene var fra „Bjærgbygård“.

Vi kom i EF og fremtiden vil også kræve sådan en form for samarbejde, kun bør alle europæiske lande med, også Polen, Tjekkiet, Slovakiet, Ungarn, Østrig etc., for at der ikke i årtier igen skal blive krig her i Europa, så Kul- og Stålungionen i Romtraktaten var absolut ikke dum.

Australien

I 1975 kom Statsministeren og spurgte mig, om jeg ikke kunne være vært en dag for en delegation fra Det australske Parlament, da de gerne skulle opleve et dansk landbrug samt nogle mejerier og slagterier. De kom ud til os på Bjærgbygård, og som sædvanlig stillede Guðrun en pragtfuld dansk frokost på benene, jeg havde også bedt min ældste søn, Hans Henrik, fordi han havde arbejdet i Australien i 1964, men hans tur der, skal jeg komme tilbage til.

Det viste sig at være nogle guttermænd, nogle herlige mennesker, disse australiere, og de ville næsten ikke slippe os for at køre til deres hotel i København, så dejligt havde vi det, og de var meget imponerede over dansk landbrug. Aldrig så snart var de kommet hjem til Australien, før der forelå en personlig invitation til Hans Henrik og mig til at være deres gæster i det Australske Parlament for at fortælle om EF.

Hans Henrik og jeg blev naturligvis meget glade herfor og tog afsted til Canberra. Jeg skal lige love for, at vi blev modtaget godt, og vi havde i alle 5 dage stor regeringsbil med privatchauffør til vores disposition.

Det var morsomt at opleve deres parlament, for det er opbygget som det engelske, og deres arbejdsgang ligner slet ikke vores, så det var en oplevelse for os. Men den største oplevelse var, at da vi nu sad oppe i tilhørerlogen, siger formanden til parlamentsmedlemmerne, at de har idag to meget betydelige medlemmer fra det Danske Folketing på besøg, så alle bedes rejse sig. Jeg måtte puffe Hans Henrik i siden, for at han også skulle rejse sig, han mente ikke det kunne gælde ham, da han ikke var medlem af Folketinget. Senere har jeg sagt til ham, "De rejste sig op for dig i det Australske Parlament, så hvis du nogensinde kommer til at bo i Australien, må du vise dig værdig dertil, og gøre noget for Australien, da de gav dig en storslået velkomst i Parlamentet.

Det har han levet op til.

Miljøkonferencen i Nairobi

Året efter kom statsministeren igen til mig og sagde: „Buchart, der skal afholdes den 3. Internationale Miljøkonference i Nairobi, og da vi ved, at du har interesser i Kenya, kan du så ikke repræsentere Danmark og selv betale rejsen? for du ved jo, vi har ikke så mange penge o.s.v.“ Men det faldt ikke i god jord hos alle i vores gruppe, og det var især et medlem ved navn Holst, der var meget imod, for han sagde: „Hvad kan Buchart ikke finde på at sige!“ Men det overhørte statsministeren, og denne Holst var lige efter i Paris for at skulle repræsentere Danmark i en anden sag, og der dummede han sig så forfærdeligt, at han fik en reprimande af formanden for folketingsgruppen, hvor jeg derimod fik ros for min tale på mødet i Nairobi.

Skal du begå dig ved et stort møde i et fremmed land, og ved denne konference med 62 nationer repræsenteret, skal du helst kunne takke værtslandet på dettes eget sprog - i dette tilfælde swahili, det afrikanske sprog. Derfor begyndte jeg med swahili for derefter at slå over i engelsk, og efter mit indlæg sluttede jeg med swahili, og roste Præsident Jomo Kenyatta for hans indsats for dette vidunderligt skønne land Kenya. Og hvad blev resultatet?

Danmark var den eneste nation, som fik en hel side næste dag i aviserne dernede! Jeg var ikke så lidt stolt, da jeg ved hjemkomsten viste min statsminister avisudklippet fra Nairobi.

På denne tur besøgte jeg også min ældste datter, Eva Elisabeth i Mombassa, hvortil hun var udsendt som sygeplejerske fra Mellempøbelig Samvirke.

Syd Korea

I 1977 fik nogle af folketingsmedlemmerne en invitation fra Den sydkoreanske Regering, som på dette tidspunkt havde en meget dygtig og venlig ambassadør her i København. Generalkonsul for Korea, Johannes Rønberg, som var landskendt for sin store legetøjsforretning i St. Kongensgade og for sine samfundskritiske annoncer i pressen, var en meget dygtig mand og takket være ham, blev det en meget vellykket tur. Vi fløj med SAS via Paris og skiftede der til en stor koreansk DC 10, hvormed vi fløj over Danmark og Norge og fulgte så Ishavet nord om Rusland og passerede efter Japan datolinien for at lande i Anchorage i Alaska. Det havde været lørdag, da vi fløj over Japan, og da vi et par timer senere landede i Alaska, var det pludselig søndag middag, men det var på grund af datolinien. I lufthavnen skulle vi bare sætte passagerer af og tage nye på og ellers tanke op.

I lufthavnen så jeg den største udstoppede isbjørn, jeg nogensinde har set, den var vel over 3 m høj og meget flot, det må ikke have været morsomt at møde sådan en krabat i levende live.

Så startede vi igen for at flyve til vores bestemmelsessted Seoul, tilbage over Japan og så var det pludselig lørdag igen, fordi vi på samme dag var kommet tilbage over datolinien. Nå, det var rart at blive en dag yngre igen! Jeg sad ved siden af Poul Schlüter på meget af turen, og vi var begge enige om, at mere stemningsfuld velkomst havde vi aldrig oplevet.

Vi blev modtaget i lufthavnen af en minister og fik overrakt blomster af skønne piger i koreanske nationaldrakter. Derefter blev vi kørt til en høj, hvor der var over 100 trappetrin op til Den evige Flamme, og rundt omkring stod i tusindvis af hvide kors til minde om de faldne i Koreakrigen. For hvert 10. trin stod en soldat fra de forskellige værn vagt og spillede den sidste honnør, medens vi gik op ad trappetrinnene for til sidst at standse ved Den evige Flamme. Det var næsten blevet mørk aften, og det var lunt. Når man oplever noget, der er så gribende, så får man uvilkaarlig en klump i halsen og en tåre i øjet, også ved at tænke på alle de skæbner under de hvide kors, de mange unge mennesker, der satte livet til, bare fordi der findes magtsyge diktatorer her i denne verden, som absolut vil krig. Alle disse unge mænd og kvinder, der ligger begravet her, og som deres far og mor har elsket og opdraget kærligt i 18- 20 år, alt til ingen nytte. Hvor er det dog sørgeligt!

Sådan to minutters stilhed ved Den evige Flamme glemmer man aldrig. Vi var inviteret til Syd Korea, fordi Danmark under krigen havde bidraget med hospitalsskibet „Jutlandia“ fra a/s Ø.K. i krigen mod Nord Korea, og det ville Den koreanske Regering, ved at dekorere os, vise sin taknemmelighed for.

Det var især morsomt for mig at komme til Korea igen, 40 år efter mit første besøg i 1937, og se, at ude på landet var næsten intet forandret, men de er dygtige derovre, især til skibsbygning, og det er et land, hvor der er orden og fremskridt, som i Japan. Det kommer vi til at høre mere om i fremtiden.

Anker Jørgensen

Efter Per Hækkerups død blev den socialdemokratiske gruppe aldrig en samlet enhed mere. Jeg vil ikke bebrejde Anker Jørgensen det alt sammen, men der skal i ethvert firma være en hård hånd, og det manglede der efter Pers død.

Det var en stor overraskelse for os alle, at Krag udnævnte Anker Jørgensen til sin efterfølger, for ingen i gruppen anede, at Krag ville trække sig tilbage, når han havde fået os ind i EF. Senere fik vi at vide, at han havde skrevet to taler. En hvis vi kom ind i EF, og det var den, som vi hørte. Den anden var en beklagelse over, at vi ikke kom ind. Begge havde det tilfælles, at han ville være gået i alle tilfælde. Kun et par havde fået at vide, at han ville gå af. Den ene var hans gode ven Erling Dinesen.

For alle os andre - også Per Hækkerup - kom det som en stor overraskelse, at det skulle være Anker Jørgensen. Anker var ret ukendt, for han havde ikke tid til at være så meget i folketingsalen, da han var formand for en stor fagforeningsgruppe, så hvorfor skulle det netop være ham?

Senere fik jeg personlig af Krag at vide hvorfor.

Jeg havde været til et møde på Amager, men blev hurtig færdig, og havde et par timer til overs, inden jeg skulle hjem med toget. Jeg tog derfor ind i „Snapstinget“ for at se om der var nogle af medlemmerne, jeg kunne få en sludder med. Det var ved 10 tiden om aftenen. Kun Krag sad tilbage og serveringsdamen Tove, som vi satte så stor pris på ved Per Hækkerups bord.

Dette aftenmøde med Krag fandt sted, efter han havde været ambassadør i Washington. Det er ikke rart at mærke, at man ikke mere er noget og glemt, når man er gået af som statsminister. Det var det, der skete, da Krag kom til Washington. Han blev ensom, og det fortsatte, da han kom hjem igen. Derfor besøgte han os tit om aftenen i „Snapstinget“. Han drak altid Tuborgs FF, som han yndede at lave om med sin kuglepen, så det første F blev til et E. Han og fik nogle FF'er sammen, og vores serveringsdame fik en med. Da spurgte jeg Krag :“Hvorfor valgte du i grunden Anker Jørgensen til din efterfølger og ikke Orla Møller eller Per Hækkerup?“ Det var hvad man havde kunnet forvente.

Han tegnede en ekstra streg på FF-flasken og stirrede mig stift i øjnene og sagde så: “Det skal jeg sige dig, godsejer!“ - det var første gang han brugte den titel overfor mig, og så vidste jeg, at nu kunne jeg vente mig alt, for vi havde aldrig været bonkammerater, - „Der har været så mange, der ikke har kunnet lide mig, men der er sgu også mange, jeg heller ikke har kunnet lide!“ Han bandede her, det plejede han ellers aldrig og sagde så: „Nu har fagbevægelsen lejlighed til at få en af deres egne arbejdsmænd, så nu skal de have Anker, for jeg har nok engang imellem været for fin til dem!“

Bagefter kan vi alle se spillet, for dette træk, at det blev Anker Jørgensen, passede Thomas Nielsen godt, for han havde altid set en rival i Anker, for Anker var godt lidt i fagbevægelsen og kunne derfor blive en konkurrent. Thomas Nielsen har ikke været særlig fin overfor Anker Jørgensen, hverken i TV eller presse, selv om han også var med til at udnævne Anker.

Når vi ser tilbage på den tid, da Anker var statsminister, så er det støt og roligt gået tilbage for Socialdemokratiet, for han skulle ligesom „Den stærke Smed“ - Hans Rasmussen, som de også ville gøre til finansminister, have sagt „Nej,tak!“ For det gjorde Hans til den meget krævende post. Han kendte sine begrænsning, og det var synd for Anker for han er alle tiders gode menneske, og ingen kan sætte en plet på ham i hans levevis, men det kræver en mand af format at være statsminister. Personen skal ikke alene være hård, men også kunne de tre verdenssprog, så går alt meget lettere. Man får kontakter og forståelse under møderne på verdensplan.

Det kræver størrelse og format, og det var blandt andet derfor, vi fik foræret „Marienborg“ af højesteretssagfører David. Han skrev i sit testamente: „Det vil være godt for den danske statsminister hver morgen at skue ud over store vidder her fra disse vinduer, for det føder store tanker.“

Det er så sandt, som det er sagt, men det benyttede Anker sig ikke af. Desværre ønskede han aldrig at bo der.

Jeg sætter Anker meget højt på grund af hans reelle tankegang, men at gå af i utide, som han gjorde i 1982, kan jeg ikke tilgive, for man giver ikke op, fordi man bliver bange for fremtiden. Og så bliver der igen begået en dumhed ved, at Anker selvbestaltet gjorde Svend Auken til formand for partiet. Dertil skal man vælges af alle partimedlemmerne, og det viser sig desværre også, at vi stadig slingrer derudad.

På grund af dette efterhånden lidt latterlige image gik først Svend Jacobsen og senere Knud Heinesen af.

Det er ligeledes forkert, at når man er fratrådt frivilligt fra statsministerposten, skal man ikke i Ankers alder gå ned og sætte sig på de meniges rækker, for disse pladser er kun til nye fremadstræbende folk, som vil være med til at give partiet nyt liv.

Det er i høj grad nødvendigt med en stærk mand i Socialdemokratiet, og hvis jeg var Anker Jørgensen, havde jeg forlængst sagt til min partiforening: „Nu trækker jeg mig tilbage, men kan I så ikke opstille Georg Poulsen i stedet for!“ Han var efter min mening den eneste personlighed, vi havde i partiet på den tid. Han er desuden dygtig og taler godt, og så har han den bredde, der skal til, han kan også ligesom H.C Hansen tale med både dronningen og Mærsk Møller og alligevel holde benene på jorden. Men det haster, for at vi kan få statsministerposten næste gang. For uden en handlekraftig statsminister kommer vi aldrig ud af den klemme, vi var havnet i, efter at vi sidst i 70-erne begyndte at låne til vort privatforbrug i udlandet. Det var blevet til en gæld på 500 milliarder eller sagt mere hårdt 1/2 billion! Det siger sig selv, at det er uholdbart, og selvom vi kan trøste os med, at alle andre lande - på nær Holland og Japan - også har stor udlandsgæld, skal renterne betales, og det kan vi ikke klare, før vi hanker op i vort velfærdssystem.

Ny kommunalreform

For at gøre noget effektivt kunne vi sammenlægge de alt for små kommuner til større enheder, og jeg har da efter moden overvejelse - efter selv at have været kommunal-

bestyrelsesmedlem i mange år - fundet, at 54 storkommuner vil være det rigtige. Det er alle de større byer, der efter dette bliver centre. Alle små kommuner må have et vist samarbejde med den nærmeste større by. Det siger sig selv, at en lille kommune med f.eks. 8.000 indbyggere ikke kan betale de ansatte, som administrationen kræver. Det burde derfor laves om ved næste valg. Mange små kommuner er på fallittens rand. Amterne kan udmærket undværes, når vi får 54 storkommuner. Disse store kommuner kan så bestå af en magistrat med 5 medlemmer - borgmesteren og 4 rådmænd, som alle skal vælges, men være „ansat“ alle ugens arbejdsdage, og de skal kunne stå til regnskab overfor de almindeligt valgte kommunalrådsmedlemmer, når de mødes hver 14. dag eller en gang om måneden. Kommunalrådet bør bestå af 25 medlemmer, det er i antal, hvad de store kommuner har i dag.

Det er blåøjet at tro, at Københavns Kommune nogensinde kan klare sig selv, og at opdele byen i mindre enheder, kan kun en tåbe finde på. Nej, man skal lægge alle omegnskommunerne ind under København, for før den er på 1 million indbyggere, kan den ikke overleve, og sådan er det også i udlandet. De fleste omegnsbeboere arbejder i København, men betaler skat et andet sted, så København har kun pensionister og dem, der skal have socialhjælp, jævnfør „Christiania“.

Man skal ikke tro, at København nogensinde vil komme ud af den klemme, hvis det ikke bliver sammenlagt, men det kræver en stærk statsminister, for der er alt for mange „små paver“, der skal have hyppet deres egne kartofler.

Her er løsningen på Københavns fremtid, så held og lykke dermed!

Sovjetunionen

Forøvrigt mener jeg også, at Fagforeningerne burde modernisere sig, for at det ikke skal gå med dem, som det er gået med kommunismen i Sovjetunionen og dens verdenskommunisme. Alt er spillet fallit, for nu er folk blevet mere oplyste takket være den meget forøgede kommunikation over alle grænser, og man kan nu engang ikke „skyde“ alle anderledes tænkende. Især i Afrika har kommunismen skabt sult og ødelæggelse. Sovjetunionen har kun kunnet overleve med dette system i 45 år efter krigen, fordi det kunne plyndre de besatte østeuropæiske lande med alle de soldater, som de stationerede der. I alt blev det omkring 1 mill. plus officerer med deres familie. De levede gratis i de besatte lande, og så var man fri for arbejdsløse hjemme i Sovjetunionen, for mange af de unge var udenlands som soldater.

Det var nøjagtig det, englænderne gjorde i alle kolonilandene mellem krigen, derfor har England det svært med alle de arbejdsløse, de har i dag, og det vil det også blive for Rusland, hvis alle de soldater pludselig skal hjem, men heldigvis er USA så klog, at tillade Rusland en årrække til tilbagetrækning, for de ved, at der vil blive revolution i Rusland, hvis det går for stærkt, og det kunne måske starte nye store uroligheder i denne verden.

At forretningerne i Sovjets lydlande heller ikke har mad på hylderne skyldes manglen på de fødevarer, som de besatte lande stadigvæk havde måttet forsyne Sovjet med som „krigerstatning“, - kaldte man det 43 år efter krigens afslutning. Leverancerne

er pludselig er holdt op, så derfor mangler Rusland alt det i dag. Det er sørgeligt, at sådan en uretfærdighed har kunnet finde sted i 45 år, når man ved, at alle disse smålande ingen skyld havde i denne frygtelige krig.

Desværre for eftertiden lod Præsident Roosevelt sig snøre på Jalta mødet. Churchill foreslog, at de allierede skulle gå op igennem Balkanlandene og afskære russerne fra at komme længere end til Polens og Ungarns grænser, men Josef Stalin besnærede Roosevelt, så Churchill blev stemt ned ved Jalta Konferencen, og „Uncle Joe“ som Roosevelt yndede at benævne Stalin, fik frie hænder til at besætte alle landene og tilmed Berlin, og det selvom amerikanerne først befriede Tjekkoslaviet og derefter overgav det til russerne. Sikke en dumhed, og det har alle de stakkels lande lidt under i 45 år.

Når man i dag flyver over disse østeuropæiske lande, så kan man fra luften se alle de åbne brunkulslejer, hvorfra man forsynede fabrikkerne med brændsel af de tørre og gode brunkul. Alle de dårlige og våde brunkul fik husene i byerne at fyre med om vinteren, og det resulterede i, at alle husene blev gennemsyrede af løbesod, og er derfor alle til nedrivning. Men det allerværste er, at al den sod og svovl alle disse skorstene udspyede ødelagde alle skovene omkring byerne og alle haver foruden, at alle floder og vandløb blev forurenede. Det vil vare årtier at opbygge alt det igen.

Kommunismen har i sandhed været et dyrt bekendtskab for Europa!

Australien

Hans Henrik

Jeg lovede at fortælle, hvorfor vi kom til Australien. Det skyldtes, at Hans Henrik allerede havde været nede paa en Farm i Kitale i Kenya som 17-årig, og der så han, at mange dygtige landmænd rejste fra Kenya, da de var bange for, hvad fremtiden kunne byde dem, nu da landet var frit. Mange af dem tog til Australien, og en meget dygtig landmand, Niels Hansen, rejste også fra Kenya og købte en australsk hvede- og fårefarm lidt nord for Northam, en times kørsel fra Perth. Hans Henrik kom over til denne familie for at hjælpe dem med at høste, deres første høst i det nye land. Da de var færdige dermed, købte Hans Henrik en gammel folkevogn sammen med en anden ung mand, og de drog så tværs over Australien paa en 3.000 km rejse. De kom til Melbourne, hvor Hans Henrik fik plads paa en plastikfabrik, som lavede legetøj i alle farver, så nu ved jeg alt om plastik, siger han. En måned senere tog han til Sidney, hvorfra han skulle hjem med skib. Det skulle være inden udgangen af de seks måneder, som man kan få opholdstilladelse til, så det hastede.

I Sidney var han en aften gået ned til havnen, for at høre nyt om skibslejlighed til Europa, og der kom han i selskab med en flok svenske søfolk, som kunne høre paa hans accent, at han var skandinav.

Så var heldet ude, for da de hørte, at han var paa vej hjem, sagde de straks, at han kunne faa plads paa „Kungsholm“, som deres skib hed, da en af besætningen var rømmet her i Sidney.

Han fik pladsen næste dag, selvom han manglede 2 dage i at være fyldt 18 år, som påmønstringsloven kræver i udlandet, men da de ikke skulle afsejle før næste dag, så kaptajnen stort paa det. Det var et held for Hans Henrik, for ikke alene sparede han sin billet hjem, men han fik oven i købet alle tiders tjans oppe paa øverste dæk, hvor han skulle rydde af fra passagerens måltider, og det var hummer, kaviar og champagne hver dag, da det var et millionærkrydstogtskib, så der faldt også gode drikkepenge af. Men det bedste ved det hele var dog, at han fik set alle de eksotiske steder, som alle drømmer om at opleve, og så tilmed helt gratis.

Fra Sidney kom skibet til Bali, Singapore, Hongkong og Japan og disse byer havde han hørt saa meget om i sit hjem. Fra Japan gik turen til Havaii, som er en vidunderlig ø, og derfra til San Francisco, så igennem Panamakanalen og op til New York. Pludselig en dag er Hans Henrik i telefonen fra New York for at fortælle, at han næste dag ville tage flyveren derfra til Danmark og være hjemme den næste dag igen.

Vi var alle meget stolte af ham, for ikke alene havde han klareret det hele selv, og vi havde ikke set ham i et halvt år. Han havde alle sine penge i behold og meget mere til, men det at have set hele verden, det var utroligt for sådan en ung mand, for man må huske, at ruteflyvningen kun lige var begyndt, så menigmand også havde råd til at flyve.

Ja, han er en god dreng, for ikke alene er han dygtig i pengesager, men har tillige et godt sind.

Han kommer aldrig til et nyt land, uden han lige skal en tur i deres botaniske have, for han elsker blomster, og af det kan man se, at en opvækst, som han har fået ved siden af sådan en forstående moder, som havde tid til at gå tur i parken med sine børn, og der fortælle dem om alle de skønne blomster, som man kan se, og som hvert år kommer igen i al deres pragt og skønhed, altid vil blive husket i en lille barnesjæl, og det skal Gudrun have tak for. Hun altid har opdraget vore fire børn i den ånd.

Bare alle børn kunne have sådan en barndom, for jeg tror, at det børn fornemmer i den alder, altid vil blive bevaret i deres sind og senere blive afspejlet i deres karakter.

Australiens natur

Hans Henrik er nu bosat i Vest Australien paa en stor hvede- og fårefarm lige udenfor Northam, og det har han ønsket sig, siden han var hos Niels Hansen første gang. De er hans allerbedste venner og naboer.

Jeg tilstår, at har man først fornemmet Australien rigtig, så kommer man altid tilbage, for specielt Vest Australien har alt lige fra det varmeste klima til klima som i Danmark, dog uden de store frostgrader. Vest Australien, som er den største af de seks stater, som Australien er sammensat af, er ligesaa stor som hele Europa, og der findes kun 1_ million indbyggere, så man forstår, at man sidder ikke lårene af hinanden., Det er bare skønt engang imellem at have albuerum. Mod nord - omkring Darwin - er jorden ligeså god som i Thailand, og der er ligeså varmt, så det skal man vænne sig til. Der dyrker man ananas, bananer og andre eksotiske frugter, som eksporteres mod syd. Lige syd herfor - og mod øst - findes de store forekomster af jern, guld, uranium samt en af de største diamantminer i verden, måske den største, så her tager de unge op for at arbejde, for her er gode forhold, men ikke for tøsedrenge! Her betaler man næsten ingen skat, netop for at få arbejdsfolk, og mange tjener til et hus paa bare et år.

Syd for alle disse miner ligger de meget store stations. Det vil sige meget store farme, ofte på størrelse med Sjælland, som ikke kan dyrkes. Der holdes får eller køer, og der kan med lethed være mellem 10.000 til 15.000 køer eller 30.000 får på sådanne store stations.

Jeg var oppe paa sådan en station sammen med min gamle ven Lang Hancock, som ejer store jernminer og kolosale stations deroppe, og da jeg - i tidernes morgen - havde lært at flyve de små Piper maskiner, fik jeg lov at flyve Hancocks lille Piper, for man kan ikke finde alle de mange køer, hvis man ikke kommer flyvende, for på disse kolosale områder står der kun 10-12 køer med kalve og så en tyr under de store træer. Sådan har de delt sig op, så jeg havde svært ved at tælle til 10.000 stk. Kun ved at flyve helt ned til trætoppen og eventuelt lige røre toppen af træerne med en af vingespidserne, kan man få køerne til at galopere afsted, så de kan tælles.

Det siger sig selv, at det må være et mandfolkearbejde at få alle disse samlet, når de bedste skal pilles ud til slagtning, for de er vilde.

Kvæget har lange, spidse horn, og for at de ikke skal ramme en i den åbne Jeep, har man svejset tykke jernrør sammen rundt om bilen, så man sidder sikkert indenfor

dette rækværk. Så kommer de meget store lastbiler for at hente kreaturerne til slagtehuset, og det er der tit 1000 km til, så det er om at tage så mange op som muligt. Disse lastvogne med anhængere, der som regel er 2 eller 3 af, kan tage op til 200 kreaturer i 2 lag, så det er et langt vogntog.

For at få lys og kraft på sådan en station, har man store dieselmotorer, der giver strøm til radiotelefon og radio samt elektrisk lys. Det er igennem disse radiotelefoner, at børnene fra sådanne stations får undervisning, for der kan være 1000 km til den nærmeste skole. Ligeledes kan man tilkalde „The flying Doctors“, hvis nogen bliver syge, for hver station har deres lille flyveplads. Sådan noget skal opleves, for europæere tror slet ikke, at så store forhold findes, men det er kun for de allerstærkeste naturer, at leve sådan et liv.

Jeg er glad for at have set alt dette.

Denne meget rige mand, Lang Hancock, som jeg havde konsulat hos i Perth, fandt ved en tilfældighed disse rige jernlejer. Han kom netop for 20 år siden flyvende mellem disse bjerge på sin fars station, og pludselig virkede alle instrumenterne paa flyvemaskinen ikke, og det ville Lang undersøge. Han fandt så disse rige jernlejer, som har en renhed i malm paa 92 %, og det var derfor instrumenterne slog fra, saa snart maskinen nærmede sig alt dette stål.

Jernmalmen gjorde ham meget rig - paa linie med A. P. Møller. Til alle bilerne, der bliver bygget i Japan, kommer jernet herfra.

Jeg fløj derop fra Perth i Hancocks Leajet maskine, og den flyver hurtigere end en rutemaskine, så vi var kun 2 timer om turen til Darwin. Vi havde 4 finansmænd med fra Singapore og Hong Kong, for at de kunne sætte sig ind i de kolosale jernforekomster, som Hancock ejer. Sådan en privatmaskine er meget moderne indrettet. Alle læderlænestolene kan dreje rundt, så man kan tale med alle efter behov. Det er dejligt at være rig, når man også er lykkelig. Men det er unægtelig nemmere at være generøs og kunne glæde andre, når bare man har penge nok.

Sydligere findes de store hvedebælter med farme paa flere tusind tdr. land, og her dyrkes udelukkende hvede, og det er ikke hvert år udbyttet er godt, for det kommer an på, hvor megen regn, der er kommet ned, så det er noget af et spil.

Når man kommer længere mod syd, begynder de gode blandede farme, hvor man også dyrker hvede med et godt udbytte, for her kommer regn nok. Man har mange får og kreaturer, fordi her er foder nok. De bedste farme ligger omkring Northam og York, og som nævnt bor Hans Henrik her. Han har ført mange gode traditioner med fra Danmark angående dyrkning, som at være hurtig med at så og høste. Han har altid fine resultater, og det har han også fået anerkendelse for mange gange.

En dag jeg var oppe og besøge ham, spurgte Niels Hansen og Hans Henrik mig, om vi ikke skulle køre ind til Midland for at overvære auktionerne over får, køer og grise, for det er altid interessant. Det blev en af mine store oplevelser at se alt dette. Vi gik på gangbroer over dyrene og bare dette at se ud over 60.000 får under en er så

betagende, at man tror det er lyv. Disse får bliver sendt til slagting, eller de bliver indskibet i store skibe i Freemantle for at blive solgt i Arabien. De skal komme levende frem, fordi de skal slagtes på rituel vis. Det kræver fodring og vanding ombord, da turen tager 14 dage. Der kan være fra 30.000 til 40.000 får ombord i sådan et skib. Et dansk firma ved navn Klausen, Åbenrå, har specialiseret sig i denne transport, saa vi danskere kan jo ogsaa være med her.

Alle dyrene bliver solgt paa auktion, så priserne er helt forskellige fra gang til gang, og jeg lagde mærke til, at det var især for grisene at priserne svingede meget, men det skal ogsaa tilføjes her, at farmerne har ikke den fine klassificering i deres besætning, som vi har, for der var både tykke og tynde, lange og korte, så de fleste blev brugt til spegepølser, men da vi har mange tyske og italienske slagtere i Australien, så er der fine ting i de varer. Men alligevel skal vi ikke være bange for, at vores baconmarked vil blive konkurreret ud herfra, for de har slet ikke de fine andelsslagterier, som vi har bygget op gennem 100 år her i Danmark. Men at de danske pensionskasser og forsikringsselskaber samt nogle landmænd her i Danmark påtænker at oprette svineproduktion enten i Malaysia eller Australien, må da være et fejlskud, da sådan et projekt kun kan ødelægge vor eksport til Japan, for japanerne søger i dag at få hele frosne svinekroppe fra Malaysia, så de selv kan opskære dem hjemme på deres facon, men det må vi da ogsaa kunne eksportere herfra og så bibeholde danske arbejdspladser.

Vicekonsul og konsul

Da jeg forlod Folketinget i 1979, sagde jeg til udenrigsminister Keld Olesen, at vi burde gøre noget mere handelsmæssigt overfor ASEAN-landene samt Australien, da disse lande, som har alle resourcer vil blive centrum for hele østen og rummer den største befolkningsmasse i hele verden. Kina har en milliard menesker, og det samme har Indien og saa kommer alle de andre lande til og især med så dygtige folk som i Japan og Korea, er det helt naturligt, at her vil centrum blive for al handel. Da jeg havde forelagt ham alt dette, sagde ham: Du kan selv gøre noget ved det, så hvis du vil gøre en indsats for Danmark, kan du blive vicekonsul i Perth, og det blev jeg så i 1982. Det blev en interessant tid for mig, og i løbet af 2 år havde vi forbedret eksporten fra Danmark med over 300 mill. dollars, så det var et flot resultat. I 1984 blev jeg konsul, da den daværende konsul gik af, fordi hans firma gik fallit. Det var virkelig interessante år for mig. Men min fordel som konsul var, som jeg har nævnt, at jeg havde kontor hos Vest Australiens rigeste mand, og konsulatet kunne bruge alle hjælpemidler og sekretærer, han havde, og uden det kostede noget og samtidig var alle døre åbne i Australien, når de hørte, jeg boede hos Hancock, så her kan man se, at forbindelser er nødvendige i forretningsverdenen, og jeg er Lang Hancock meget taknemlig.

Hans Buchart Petersen på konsulatet.

Ved indvielsen af det danske konsulat i Perth, Westaustralien. Hans Henrik havde hejst det danske splitflag og Lang Hancocks datter, havde hejst det australske flag.

Claus

Min ældste søn, Hans Henrik, har altid haft næse for forretning. En dag kom han ind på konsulatet til mig og fortalte, at der var en vinfarm til salg lige udenfor Perth i Swan Valley, og den syntes han, jeg skulle købe. Jeg tog ud og så på den, og jeg må sige, at det var alle tiders farm og meget velholdt. Den skulle ellers ikke have været til salg, men ejeren havde pludselig fået hjertefejl, og så måtte han ikke arbejde, selvom han kun var 52 år gammel.

Jeg købte ikke i første omgang, for jeg skulle lige hjem til Danmark en tur og aflægge rapport i udenrigsministeriet. Da jeg kom hjem, spurgte min yngste søn, Claus, mig om jeg havde købt farmen, for han ville så gerne arbejde med vin. Det havde altid været hans store interesse.

Claus er ellers uddannet landmand, og har altid taget fine eksaminer, og i det hele taget altid fuldført, hvad han begyndte på. Jeg købte så farmen, og Claus rejste i 1986. Han har vist sig pladsen voksen, for han har fået en stor forretning ud af det, og tilmed med mange guld-, sølv- og broncemedaljer og desuden en fin export også her til Danmark, og naturligvis har vi givet etiketten på rødvin og portvin navnet „Chateau Buchart“ i sort og guld, og den sælger godt, men er ogsaa en meget fyldig vin, da vinfarmen har 30 meter dyb muldjord og kunstvanding. Derfor kan han have de fineste druer.

Vinen sælges her i Danmark fra vort eget vinkompagni ved navn: „Vinkompagniet Bjærgbygaard“. Men det skal lige nævnes, at jeg naturligvis ogsaa sørgede for, at Claus fik en fransk winemaker, og derved oparbejdede en virkelig fin vin, og fabrikken er da ogsaa blevet udvidet til det dobbelte med helt moderne udstyr.

Nu bygger Claus en fin restaurant med dansk betjening og kok, og på den måde kan han sælge meget mere af sin egen vin og til højere priser, så det ser vi frem til, for japanerne har lige bygget et stort golfcenter i nærheden, og hele egnen er et yndet udflugtssted fra Perth. Men Claus skal være der alle ugens syv dage, for der sælges mest om lørdagen og dobbelt om søndagen, for vinejerne har lov at sælge deres egne produkter fra deres eget udsalgssted. At der kommer mange kunder er ikke så mærkeligt, for her på vingården kan man få lov at smage på de forskellige vine, inden man køber, og det kan folk godt lide. Ellers har Australien det samme system som Canada og Sverige, man skal hen i Liquer Store - eller på svensk systembolaget - for at købe spiritus, for de almindelige butikker, som hos os må ikke forhandle øl eller vin, så der har Claus en kolosal fordel. Jeg har selv prøvet at stå i forretningen, og det er en oplevelse, især når der kommer tyskere ind, og man slår over i tysk, det sælger altid en bunke mere. En dag kom 3 aboriginals - det vil sige indførte - for at købe vin. De køber altid sød vin og helst i 2 liter flasker. Da de skulle betale, fik jeg alle pengene i småmønter, og jeg spurgte da, hvor de havde alle de mønter fra. Joh, de havde spillet kort om natten med nogle naboer, og det var derfor. Ikke så snart var de gået, før politiet kom og spurgte, om der havde været 3 sorte for at købe vin. Det sagde vi ja til, og så fortalte de, at disse 3 krabater havde været i kirke og istedet for at lægge lidt i kollektskålen, så havde de tømt den, og derfor havde de så mange småpenge. Vi kunne ikke se, at det var kirkens - alle disse småpenge, men jeg trøstede betjentene

med, at pengene var gået til et godt formål, og så drak vi alle et lille glas af vor gode portvin.

Den nye tids fattige

Dette udtryk hørte jeg for nylig i Australien, da jeg var ude at besøge nogle gamle venner på en meget stor farm med over 25.000 får og ligeså mange hektar jord. De kunne idag ikke få det til at løbe rundt, da udgifterne år for år var steget så enormt, at indtægterne ikke slog til. Efter et langt liv på sådan en stor farm, og det skal her nævnes, at de havde altid været dygtige og påpasselige, så er det bittert, at konen her i huset fortalte mig, at nu hørte de til den nye tids fattige, og at de blev nødsaget til at sælge, hvis det da var muligt, og så flytte til byen, og få socialhjælp.

Mange vil nok sige, at disse mennesker har ikke sørget for at lægge lidt til side hvert år, men her skal siges, at det har ikke været muligt, da de begyndte i det små, og hvert år skulle de bygge og købe alt ind. Især de sidste år efter krigen, skulle der købes maskiner, og enhver ved, hvad de koster i forhold til indtægten. Vi kan godt overføre det på dansk landbrug, for det har været nøjagtigt det samme her, og enhver ved, hvis man vil være ærlig, at de store godser kun kunne samles i gamle dage, hvis en feltherre havde ydet kongen en tjeneste, og så fik foræret store landområder. Vi ser tydeligt i dag, at hvis en søn på en større gård ikke gifter sig med en rig pige fra byen og på den måde tilfører gården kapital, så hænger han med rumpen i vandskorpen hele sit liv, til han går fallit. Jeg kan nævne mange i Danmark, som er i den situation og kun de, der har giftet sig rigt overlever. Det samme sker for et utal af familier i dag, som har oparbejdet et firma og bor i det, man kalder „Whisky bæltet“. De har levet med i opgangstider og inflation, men nu er det slut. Disse mennesker kan i sandhed kaldes - den nye tids fattige, for de har ingen fagforening til at sørge for sig.

Døtrene

Merete

Min yngste datter, Merete, er lærer i Slagelse, og hun er ligesom de andre 3 kommet på den rette hylde, som man siger. Merete har et godt tag på de store piger i alderen fra 15 til 17 år, altsaa 10. klasse. Disse store piger kan tit få primadonnanykker, og er ikke altid oplagte til at gøre gymnastik eller husgerning. Men Merete starter så timen med at ønske frisk godmorgen, og spørger så om „grevinderne“ kunne tænke sig at gøre gymnastik, for Merete havde selv tænkt sig at gå foran, og at de begynder omgående. Så er der ikke så meget vrøvl, når lærerinden selv lægger for, og sådan skal det altså gøres. Merete er desuden så god og betænksom, at hvis det er gået en af pigerne skævt, så opsøger Merete vedkommende i hjemmet, og sørger for at hun følger med i lektierne hjemme, således at hun kan komme op til eksamen, sådan noget er enestående, og det sparer samfundet for mange tabere. På Nørrevangsskolen findes ikke mobning.

Eva Elisabeth

Jeg har omtalt min ældste datter, Eva Elisabeth, som vi besøgte i Mombassa, da hun var sygeplejerske der. Vi havde den regel i Danmarkt, at for at blive sygeplejerske, skal man et år i huset, og det kom hun så på Danfoss. Jeg spurgte en dag fabrikant Mads Clausen, om ikke Elisabeth kunne komme i huset hos familien paa Danfoss, og det syntes Clausen var en god ide, da de havde mange forretningsforbindelser til middage og frokoster. Det var en god læreplads, og fru Bitten Clausen var en usædvanlig dygtig husmoder, og tillige meget venlig og derfor en dame, som vi her i huset sætter meget højt. Elisabeth kom der 2 gange, fordi det var sådan en god læreplads. Imellem disse 2 gange havde hun været i Schweiz på kostskole for at lære fransk perfekt.

Efter Mads Clausens altfor tidlig død har det tydeligt vist sig, at fru Clausen har kunnet føre Danfoss videre og yderligere ført den frem til en af de førende fabrikker i verden indenfor den branche, og det siger ikke så helt lidt om denne dygtige dame.

Til eftertanke

Efter et langt liv - for denne bog begyndte jeg at skrive, da jeg var 73 år, og er nu på vej til de 86 - kan jeg kun prise mig lykkelig. Jeg har altid været rask og i centrum og kun har haft gode venner. Der er dog mange ting, jeg kunne have ønsket, at jeg havde fået gennemført, men i dette land har janteloven altfor stor magt, lige meget hvor godt man taler sin sag eller fører emnet frem i aviserne.

Jeg kan nævne nogle ting, som jeg har kæmpet meget for bl. a. en kombineret vej- og jernbanebro fra Helsingør til Helsingborg.

Ligeledes burde vi have haft atomkraft for længe siden, men der sidder nogle skvat i folketinget og bare en langhåret Hippie kører rundt i en lille bil med plakat „Nej tak til Atomkraft“, så tør man ikke tage en ordenlig beslutning, for så tror man, at man ikke får stemmer nok ved næste valg, og så tør man ikke.

Jeg sad i folketingets miljøudvalg fra dets start, og jeg var gentagne gange med den svenske ambassadør ovre at se Barsebäck kraftværket, og jeg må erkende, at alle sikkerhedsforanstaltningerne er i orden og med 3 forskellige sikkerhedsforanstaltninger, hvor Tyskland og Rusland kun har et i forhold til Barsebäck. Derfor har Rusland haft denne store ulykke, men den kommunistiske ledelse så stort på menneskeliv, og så sparede de på sikkerheden. Vi har slæbt millioner af tons kul her til landet til vore kraftværker, og al den sod og svovl har ødelagt vor natur, men det taler man ikke om. Da så A. P. Møller endelig fik lov til at bore efter olie i Nordsøen, og der tillige fandt store gasforekomster, så fik dette firma ikke lov til at lægge en rørledning ind til de store kraftværker i Danmark, næh! det skulle staten selv sørge for, thi det skulle rigtignok være for alle. Så gravede man hele Danmark op paa kryds og tværs. Men hvad der ikke bliver talt om var: Da man fik lagt de italienske rør ned i Nordsøen, saa var der hul i dem og hele molevitten skulle op igen, og det kostede milliarder tilsammen med opgravningen af hele Danmark.

Hvem skulle betale dette?

Den menige skatteyder! Det kunne A. P. Møller have gjort helt gratis, og vi havde haft meget billig elektricitet og været fri for kulos. Det er derfor, at svenskerne beholder atomkraftværkerne, selv om statsministeren derovre ved hvert valg lover højt og helligt at nedlægge dem.

Lykkeligste timer

Til slut vil jeg så nævne nogle af de lykkeligste timer, som jeg har oplevet.

Det at gå med sin far og mor ved hånden og derigennem føle varme, kærlighed og trykthed som lille, det er lykken.

Det at gå bag ved et spand heste og lugte den våde duftende muld eller at ligge i en kløvermark og høre lærken synge, det er lykken som ung, men det findes ikke mere, for nu har traktorerne overtaget arbejdet, og man sidder i et lukket førerhus og hører larmende musik.

Det at møde sin elskede pige og på en pæn måde omfavne hende udenfor havelågen,

for man turde ikke komme længere, og så fornemme den dejlige duft af hendes hår og kysse hende godnat. Det er lykken, og man svæver hjem.

At stå på en talerstol overfor 1000 mennesker og prøve på at give dem stof til eftertanke, og så til slut at få en bragende klapsalve, det er lykken.

Ligeledes at møde betydningsfulde folk, og jeg kan nævne, at jeg har altid sat dronning Ingrid meget højt fra den første dag. Jeg stod på Toldboden, da kronprinseparret steg i land i 1935.

Vi kan alle se, at vores dronning Margrethe er en dejlig kvinde, så værdig, men alligevel så lige til og altid med et glimt i øjet. Jeg husker, at en af de gange jeg var til audiens for at takke for en orden eller lignende, da jeg så skulle sige farvel, kunne jeg ikke nære mig for at sige: "Deres Majestæt, De er søreme sød, det mener vi alle!" og så se, hvor glad dronningen blev, det var en stor lykke for mig.

Det har også været en lykke for mig at møde betydelige mænd i denne verden, og jeg kan nævne den canadiske premierminister Lester Pearson, som var en meget afholdt mand i sit land.

Den japanske kronprins, som nu er kejser, var en yderst venlig personlighed. Jeg har altid godt kunnet lide, at man var meget høflig overfor hinanden og det er især japanerne. Jeg var lykkelig over at hilse paa ham.

Jeg kunne remse et utal af særdeles gode venner op fra Ambassadørtiden, og mange af dem besøger jeg den dag i dag. Jeg vil slutte med en mand, som fortjener den allerstørste hyldelse af alle, og så er han til med dansker. Det er skibsreder Mærsk McKinney Møller! Ikke alene har denne mand kunnet leve op til sin meget dygtige fader, han har tilmed kunnet videreføre og opbygge den tidobbelt, så rederiet i dag er et af verdens største og bedste. Jeg er stolt over at være dansker ude i verden, når ærbødig tale falder paa Mærskskibene. Ikke siden Christian den Fjerde og brygger Jacobsen, Carlsberg, har nogen mand givet bygninger, gaver og monumenter til den danske befolkning. Herr Møller, som han kalder sig på kontoret, har et utal af gange ydet hospitalerne kostbart udstyr, og talrige andre gange, igennem APM-fonden, har bekostet i hundredevis af ting, men det største er operaen. Hvor Amaliehaven dog pynter på København.

Denne mand er enestående, og for at kendetegne denne store personlighed, vil jeg lige nævne en oplevelse, som Gudrun og jeg var ude for, og hvor herr Møller også var med. Vi var inviteret til gallamiddag hos den canadiske ambassadør, fordi den engelske højkommisær for Canada var her i landet, og middagen blev holdt på Langelinie Pavillonen. Der var alt, hvad der kunne være af ministre og honoratiories også herr Møller, Gudrun og jeg. Vi skulle høre på en lille velkomsttale af ambassadøren, derefter lidt musik og så skulle vi alle ind og personlig hilse på højkommisæren og den danske kongefamilie.

Alle havde travlt med at komme ind til middagen, og hvem er de sidste, det var herr Møller, Gudrun og mig, og som den fine mand, herr Møller er, siger han: „Vær så god at gå først fru Buchart Petersen.“ Men så bryder jeg ind: „Næh, skibsreder, De skal før min kone og mig, for ikke alene betyder De mere end os, men en mand i der i

morgen kan betale hele Danmarks udenrigsgæld uden at skulle pansætte sit firma, han skal ikke være den sidste.“

Min kone sagde en gang til en udenlandsk journalist: „Mærsk McKinney Møller er den fineste, noble og mest hensynsfulde gentleman, jeg nogensinde har mødt på de bonede gulve!“ Og det siger ikke så lidt.

Sådan en personlighed træffer man ikke tit, og sådanne enere fødes kun sjældent. Han har om nogen levet op til sin faders slogan, og derfor blevet Danmarks største mand: „Intet tab bør ramme os, som kan undgås ved rettidig omhu!“
Det er noget, vi alle burde leve efter.

Engang imellem, når jeg synes, det ser sort ud alt sammen, saa tænker jeg på de 3 sætninger, som betyder umådeligt meget for mig, nemlig:

Min mors: „Det kan du også opnå, Hans, hvis du selv vil!“

Sætningen fra H. N. Andersen, Det Østasiatiske Kompagni: „Viljen til at ville, giver evnen til at kunne!“

Og ikke mindst sætningen fra skibsræder A. P. Møller: „Ved rettidig omhu!“

Kunsten er at finde lykken her i det korte liv, og jeg må tilstå, at selv om jeg her har beskrevet mange betydelige personligheder, så findes der også et utal af gode folk med sjælsadel selv i det mindste hjem, og jeg har været lykkelig over at træffe mange af dem. For hvis man efter evne giver alt det bedste, man har i sig, i den ganske almindelige hverdag, så har man sat sit spor her i livet og været med til at bygge verden til den næste generation. Bare en lille brik er rigelig!

Oswald Helmuth har jeg truffet, for vi sendte ham paa en Canada-tourne, medens jeg var præsident for denne forening, og han var et ejegodt menneske, og derfor kunne han altid leve helt med i sine melodier. En af hans sange „Ved havnen“ elsker jeg, ligesom Liva Weels „Glemmer du, så husker jeg“. Skamlingsbanken skal man høre i en dansk forening i udlandet, og hvor man dog så græder indvendig, når man hører de dejlige ord.

Til slut vil jeg fortælle om en lille episode, jeg havde, da jeg kom fra det engelske Landbrugsministerium og skulle svinge op til Trafalgar Square. Det var lige efter krigen, og der stod et 5 mands orkester af krigsveteraner, den ene manglede et ben, den anden en arm, men spille kunne de. Da jeg kom ud for dem, syntes jeg, at jeg ville give dem en skærv, men opdagede at jeg kun havde en Florin paa mig, og det var mange penge dengang. Da de fik den, sagde de: „What do you want, Master?“ Da jeg lige havde hørt den sidste nye af Louis Armstrong „Hello Dolly“, bad jeg om den. Jeg skal love for, at den fik alt, hvad den kunne tage og for fuld udblæsning, og da denne melodi er så iørefaldende, stoppede den næsten al trafik og alle var lykkelige.

Ja, sådan kan livet forme sig og hvis jeg ikke har været en lykkelig mand, så kan ingen definere, hvad lykke er. For at alle kunne blive lige så lykkelige som jeg, ønsker jeg, at alle mennesker fik lov at eje - helt privat - noget, for det giver glæde og tryghed.

Når jeg engang skal herfra denne jord, så har jeg bedt min familie om at blive brændt, for det har jeg altid syntes om. Min aske skal blive spredt for alle vinde, for ingen skal have det hængende over hovedet, dette: „Har vi nu husket til jul, at sætte en blomst på vores fars grav?“

Det skal bestemt ikke overgå min familie.

Efterskrift

Jeg vil slutte denne beskrivelse af mit liv med sige tak til alle, som jeg har mødt i min hverdag, men især til alle dem, jeg ser tidligt om morgenen, dem man kalder „den grå masse“, dem der aldrig bliver skrevet om eller kommer i avisen, for alle disse piger og drenge, mænd og kvinder, det er dem, der er Danmarks ryggrad. De passer deres plads, og når avisbuddet, Thomas, kommer med Berlingske Tidende til mig om morgenen ved 4 - 5 tiden, for han og jeg kan komme op om morgenen, så griner vi sammen og glæder os til en ny god dag. Ligeledes når postbudet kommer om formiddagen, så snakker vi sammen om alt, hvad der rører sig om os.

Alle bør lære at tale sammen, for jeg har levet i mange lande, og jeg tør sige, at folk her i Danmark bare går forbi hinanden uden at sige et ord. Det gør man ikke i udlandet, og det ligger i opdragelsen.

Ingen kan undvære et venligt ord, når man gør sit arbejde godt, og så er det lige meget, om man er renovationsarbejder eller ambassadør. Alle ønsker kærlighed og ros, ja man kan slet ikke leve uden. Så spred dog glæde omkring dig hver dag og husk så på denne vidunderlige sang, skrevet af Charles Chaplin „Smile“ og sunget af Nat King Cole, for alle der smiler er så smukke.

Hvis man som politiker ikke har en god presse, kan man ikke blive kendt. Jeg takker derfor alle pressefolk og fotografer, der har medvirket dertil, men især vil jeg nævne redaktør Søren Baumann, Næstved, redaktørerne Per Christensen og Arne Svendsen, Slagelse samt min gamle ven John Hansen for hjælp gennem 30 år.

Ligeledes fotograferne Inger og Ebbe Jensen, Slagelse for deres dejlige billeder. Derfor en stor tak til alle mine venner i den store verden - og især i min fødeby Slagelse - aom alle har medvirket til mit dejlige liv.

Hans Buchart Petersen.

Hans Buchart Petersen - „Den røde Godsejer“ - er beretningen om den lykkelig barndom i Slagelse, et usædvanligt uddannelsesforløb i ØK og på Niels Brocks Handelsskole, en begivenhedsrig tid som landmand i fire verdensdele, en interessant tid som politiker og et indholdsrigt liv som pensionist.

Hans Buchart Petersen voksede op på „Garvergården“ på Sorøvej, hvor der nu er en stor tankstation.

Første del af bogen er erindringer fra Slagelse i 1920-erne og frem, men det er også den gamle Slagelse-drengs uforbeholdne kommentarer til de sidste 70 års udvikling i byen.

Bogen indeholder mange interessante oplysninger om Slagelse dengang og om byens udvikling, oplysninger der ikke tidligere er nedskrevet, og så er den krydret med anekdoter om folk i byen.

Efter barndomsårene rejste Buchart til København, da han havde fået læreplads i ØK. Det førte ham til Asien og Afrika, og efter krigsudbruddet i 1939 kom han tilbage, blev forvalter på en stor herregård og uddannede sig på Niels Brocks Handelsskole.

I 1946 blev Buchart gift med sit livs Gudrun, og de nygifte etablerede sig på Bjærgbygård Gods ved Mørkøv, som i den følgende 45 år blev deres hjem. Herfra udvidedes landbruget med Bodal gods, gård og skov i Sverige, en farm i Canada og en i Kenya. Den afrikanske farm blev senere erstattet med en farm i Australien, hvor Buchart i 10 år var dansk vicekonsul og konsul.

Buchart begyndte sit liv i politik som sognerådsmedlem, og var i årene fra 1970 til 1979 medlem af Folketinget for Socialdemokratiet, hvorfor han fik tilnavnet „Den røde Godsejer“.

Der er i afsnittet om det politiske arbejde mange oplysninger om forholdene i dansk politik i 1970'erne, som ikke før har været belyst.

